

Bydgoszcz, dnia 29 listopada 2022 r.

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W BYDGOSZCZY**

WOO.420.11.2021.ADS.68

DECYZJA nr 14/2022

Na podstawie art. 104 i 108 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r., poz. 2000 ze zm.), zwanej dalej ustawą Kpa, art. 71 ust. 1 i 2 pkt 1, art. 75 ust. 1 pkt 1 lit. a) tiret pierwsze, 75 ust. 1a i 75 ust. 5 oraz art. 82 i art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r., poz. 1029 ze zm.), zwanej dalej w skrócie uouioś, a także § 2 ust. 1 pkt 31, § 3 ust. 1 pkt 7, § 3 ust. 1 pkt 31, § 3 ust. 1 pkt 62, § 3 ust. 1 pkt 67, § 3 ust. 1 pkt 71, § 3 ust. 1 pkt 81, § 3 ust. 1 pkt 89 lit. a), § 3 ust. 2 pkt 1, w związku z § 2 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r., poz. 1839 ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 29 czerwca 2021 r., znak: Mosty 2021/06/01497, uzupełnionego w dniu 16 lipca 2021 r., Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad, z upoważnienia którego działa Dyrektor Oddziału w Bydgoszczy, którego reprezentuje Pan Czesław Południok z Mostów Katowice Sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach oraz przeprowadzeniu postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko,

orzekam:

- I. ustalam środowiskowe uwarunkowania dla przedsięwzięcia pn.: „Budowa drogi ekspresowej S-10 na odcinku Wyrzysk - Bydgoszcz”, realizowanego w obszarze i zakresie określonym w załącznikach graficznych dołączonych do niniejszej decyzji (załączniki nr 3a, 3b i 3c), a także w raporcie o oddziaływaniu na środowisko, sporządzonym przez zespół autorów pod kierownictwem Pani Bożeny Szwentner, z firmy Mosty Katowice Sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach, w czerwcu 2021 r. wraz z uzupełnieniami (w tym wersją ujednoliconą, datowaną na lipiec 2022 r.), dla wariantu nr 7 - błękitnego.
- II. Decyzji niniejszej nadaję rygor natychmiastowej wykonalności.
- III. Określam następujące warunki realizacji przedsięwzięcia:
1. Rodzaj i miejsce realizacji przedsięwzięcia:
- Inwestycja polega na budowie drogi ekspresowej S-10 na odcinku Wyrzysk - Bydgoszcz, wraz z budową następujących węzłów: Sadki, Nakło, Ślesin, Kruszyn.
- Zamierzenie przebiega przez dwa województwa: wielkopolskie (powiat: pilski; gmina: Wyrzysk) oraz kujawsko-pomorskie (powiat: nakielski, bydgoski; gmina: Sadki, Nakło nad Notecią, Sicienko).
- Odcinek drogi na terenie województwa wielkopolskiego będzie przebiegać przez gminę Wyrzysk, na długości około 2,5 km. Obszar inwestycji w granicach województwa wielkopolskiego zlokalizowany jest głównie na terenach o charakterze rolniczym. Wariant 7 - błękitny rozpoczyna się w węźle Wyrzysk, a następnie przecina tereny pól, łąk, a także miejscami wydzielone pasy terenów zalesionych (w km od 2+580 do 3+080). W km około 2+440 przecina dolinę rzeki Orla.
- Zakres rozpoczyna się na dowiązaniu do istniejącego węzła „Wyrzysk” typu WA („trąbka”), w miejscu gdzie obecnie trasa kończy swój bieg jako droga ekspresowa, w powiecie pilskim, w województwie wielkopolskim. Dalej prace prowadzone będą na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie nakielskim, na terenie gmin Sadki i Nakło nad Notecią oraz w gminie Sicienko w powiecie bydgoskim. Zakończenie znajduje się na dowiązaniu do przekroju wschodniej części planowanego węzła typu WA na połączeniu drogi ekspresowej S-5 oraz drogi krajowej nr 80 (węzeł Pawłówek).
- Długość odcinka przedmiotowej drogi ekspresowej S-10 w wariantcie 7 - błękitnym wynosi 39,9 km.

Droga ekspresowa S-10 na odcinku Wyrzysk – Bydgoszcz stanowić będzie część drogi, która docelowo połączy Szczecin (od autostrady A-6), Bydgoszcz i Toruń z Warszawą (S-8). Utworzy ważną oś transportu drogowego pomiędzy stolicami województw: zachodniopomorskiego, kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego. Droga ta połączy jednocześnie teren północnych Niemiec ze stolicą Polski i będzie alternatywą dla autostrady A-2 dla ruchu międzynarodowego.

2. Istotne warunki korzystania ze środowiska w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich:

2.1. Prace uciążliwe generujące hałas, drgania w szczególności te wymagające wykorzystania ciężkiego sprzętu, w przypadku zlokalizowania źródła zanieczyszczeń w odległości mniejszej niż 50 m od najbliższej zabudowy usytuowanej na terenie chronionym akustycznie prowadzić:

- a) w granicach technicznych i ekonomicznych możliwości, na terenach oddalonych od zabudowy mieszkalnej;
- b) w porze dnia w dni robocze od poniedziałku do soboty, od 6.00 do 22.00;
- c) w porze dnia w niedzielę i pozostałe dni wolne od pracy od 8.00 do 20.00, lecz nie dłużej niż 8 h dziennie;
- d) w porze nocy pod warunkiem zastosowania przenośnych ekranów akustycznych na całej długości wykonywanych w danym czasie robót, od strony terenów chronionych akustycznie oraz zastosowaniu mat wibroakustycznych pod pracującymi maszynami i urządzeniami.

Prace prowadzone w ww. obszarze objąć zakazem palowania słupów oraz pogrążania ścianek szczelnych w porze nocy, w niedzielę i święta oraz nakazem informowania o prowadzeniu robót z wykorzystaniem sprzętu, maszyn lub urządzeń, mieszkańców wszystkich budynków, których elewacja znajduje się w odległości do 50 m od miejsca prowadzenia robót, poprzez zawieszenie zawiadomienia, np. na ogrodzeniu (od strony wejścia do budynku), co najmniej 24 h przed rozpoczęciem robót. Zawiadomienie powinno zawierać co najmniej informacje o planowanym dniu rozpoczęcia robót, zaleceniu zamknięcia okien od strony robót budowlanych oraz informacje o sposobie wnoszenia uwag związanymi z uciążliwościami prowadzonych prac.

- 2.2. Przed rozpoczęciem robót budowlanych (prac ziemnych) i po ich zakończeniu przeprowadzić inwentaryzację istniejącego stanu budynków i innych obiektów budowlanych sąsiadujących z planowaną inwestycją, w celu udokumentowania ewentualnego wpływu zaplanowanych prac na ich stan techniczny.
- 2.3. Zaplecza budowy i socjalne, bazy materiałowo-sprzętowe, miejsca składowania odpadów oraz parkingi pojazdów oraz maszyn budowlanych zlokalizować:
- a) w odległości co najmniej 50 m od osi przekraczanych cieków lub do 50 m od górnej granicy skarpy doliny cieku, jeżeli jest wykształcona;
 - b) poza doliną rzeki Orli i w odległości minimum 50 m od górnej skarpy doliny;
 - c) poza dolinami innych rzek i w odległości minimum 50 m od ich dolin;
 - d) poza obszarami podmokłymi o płytkim zaleganiu wód i zbiornikami śródpolnymi, w odległości minimum 10 m;
 - e) na terenach o niskich walorach szaty roślinnej;
 - f) poza granicami występowania cennych ekosystemów, w których obecne są typy siedlisk przyrodniczych i stanowiska chronionych gatunków roślin;
 - g) poza płatami siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk gatunków chronionych;
 - h) poza obszarem Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040;
 - i) poza obrysem rzutu koron drzew i buforem o szerokości minimum 1-2 m;
 - j) w odległości, co najmniej 100 m od terenów wymagających ochrony przed hałasem.
- 2.4. Place postojowe i technologiczne baz technicznych, a także miejsca magazynowania paliw, materiałów eksploatacyjnych i odpadów zabezpieczyć przed infiltracją zanieczyszczeń do wód podziemnych, pełnymi płytami betonowymi.
- 2.5. Paliwa, materiały eksploatacyjne i odpady magazynować w warunkach kontrolowanych, w wyznaczonych miejscach, zabezpieczonych przed infiltracją, pełnymi płytami betonowymi.
- 2.6. Spływ powierzchniowy z terenów baz technicznych narażonych na zanieczyszczenie zabezpieczyć przed niekontrolowanym odpływem rowami/korytkami opaskowymi. Zrzut wód opadowych z terenów baz technicznych (narażonych na zanieczyszczenie) oraz wód ujmowanych z wykopów budowlanych, zabezpieczyć osadnikiem.

- 2.7. Ograniczyć w fazie budowy uciążliwości w postaci czasowego wzrostu zapylenia. W tym celu:
- a) zabezpieczyć przed pyleniem przywożone i przewożone grunty, materiały budowlane, poprzez zwiększenie ich wilgotności. Nie dopuszczać do przewożenia materiałów sypkich, tj. bez uprzedniego zraszania ich wodą;
 - b) w okresach suszy atmosferycznej teren zraszać wodą, a pyliste materiały sypkie zabezpieczać przed rozwiewaniem;
 - c) dla potrzeb transportowych wykorzystywać przede wszystkim istniejącą sieć dróg publicznych;
 - d) na wyjazdach z terenu budowy zastosować myjki do mycia kół i podwozi;
 - e) zamiatać lub myć (np. za pomocą zamiatarek, zamiatarko – polewaczek itp.), rejon wyjazdów z placu budowy (piasek, żwir, błoto itp.). Czyszczenie powierzchni dróg wykonywać minimum 1 raz dziennie w dniach przeprowadzania robót budowlanych.
- 2.8. Wszelkie sypkie materiały, np. kruszywo, ziemię z wykopów, gromadzić w wyznaczonych miejscach, w sposób uniemożliwiający ich wymywanie do cieków, rowów melioracyjnych, czy systemów odwodnienia na skutek odpływu wód opadowych.
- 2.9. Zraszać teren budowy, w szczególności drogi technologiczne i dojazdowe, wodą, w celu ograniczenia wtórnego pylenia w okresie niekorzystnych warunków meteorologicznych (długotrwały brak opadów i wiatr).
- 2.10. Place budowy oraz zaplecza budowy wyposażać w materiały i środki pochłaniające substancje ropopochodne i inne substancje mogące zanieczyścić środowisko wodne oraz gruntowo-wodne, a w sytuacjach awaryjnych, takich jak wyciek paliwa, czy rozlanie substancji, podjąć niezwłocznie działania mające na celu zapobieganie przenikaniu i rozprzestrzenieniu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych, czy podziemnych.
- 2.11. Wszelkie stanowiska narażone na zanieczyszczenie wyposażać w sorbenty, do wykorzystania w sytuacji awaryjnej. Zużyte sorbenty lub zanieczyszczony grunt, stanowiące odpady niebezpieczne, przekazać uprawnionej firmie do zagospodarowania. Zrzut wód ujmowanych z wykopów budowlanych zabezpieczyć osadnikiem.

- 2.12. Przed rozpoczęciem prac wytyczyć i oznaczyć w terenie, w widoczny sposób, granice pól siedlisk przyrodniczych oraz stanowiska gatunków chronionych niekolidujących z pracami, których obecność stwierdzono w trakcie prac inwentaryzacyjnych, oddalonych do około 100 m od pasa linii inwestycyjnych.
- 2.13. Przed realizacją inwestycji ustalić, czy znajduje się ona w kolizji z urządzeniami melioracji wodnych, a w przypadku występowania ww. kolizji uzgodnić ich przebudowę lub usunięcie z właściwą gminną spółką wodną lub z zainteresowanymi właścicielami.
- 2.14. Umocnienie rowów melioracyjnych wykonać z materiałów naturalnych, np.: darnina, faszyna, kamienie lub elementy betonowe.
- 2.15. W trakcie trwania robót w obrębie cieków, w tym związanych z przełożeniem koryta rzeki Orla, zapewnić stały przepływ wody, umożliwiając swobodne przemieszczanie się organizmów wodnych i wodno-lądowych.
- 2.16. Przekroczenie innych cieków również prowadzić z ciągłym zachowaniem przepływu w czasie budowy i cech hydrologicznych cieku poniżej miejsca prac. Prace budowlane przy użyciu maszyn prowadzić z brzegów cieków, nie dopuszczając do zmiany ukształtowania dna cieków.
- 2.17. Przebudowę odcinków cieków wykonać z zachowaniem pierwotnego spadku. W przypadku cieków naturalnych: Orla, Rokitka, Struga Śleska, Flis, umocnienie wykonać z materiałów naturalnych, np. darnina, faszyna, kamienie.
- 2.18. Prace związane z przełożeniem koryta rzeki Orla, na odcinku kolidującym z projektowanym nasypem (o długości 276 m), zaplanować i prowadzić pod nadzorem przyrodniczym, uwzględniając następujące warunki:
 - a) w pierwszej kolejności wykonać nowy odcinek koryta, z uwzględnieniem jego współczynnika krętości;
 - b) do czasu rozpoczęcia przekierowania wód do nowego odcinka koryta, zapewnić przepływ wód bieżącym odcinkiem koryta;
 - c) zamknięcie przepływu wody na przekładanym odcinku koryta prowadzić w sposób stopniowy, zapewniając możliwość spływu organizmów wodnych i wodno - lądowych;

- d) w trakcie ograniczania przepływu wód bieżącym korytem do całkowitego przekierowania wód do nowego koryta, prowadzić stały nadzór przyrodniczy w obrębie odsłoniętych stref brzegu i dna, w tym w obrębie powstałych płytczyn i zastoisk, w zakresie obecności osobników zwierząt, celem ich bezzwłocznego odłowienia i przeniesienia do miejsca stałego przepływu wód na rzece Orla;
 - e) prace związane z przekierowaniem wód na nowy odcinek koryta prowadzić poza okresem rozrodu ryb i płazów, ustalając szczegółowy termin z nadzorem ornitologicznym i herpetologicznym.
- 2.19. Kształtując nowe koryto cieków Orla, przyjmując parametry zbliżone do koryta naturalnego na odcinku przekładanym, w celu uzyskania zbliżonej do naturalnej prędkości przepływu: brzegi nowego koryta umocnić przy użyciu naturalnych materiałów, np. darnina, faszyna, kamienie; prace prowadzić po uzgodnieniu z administratorem wód; koryto odmulać w zależności od potrzeb, w celu ujednolicenia spadku.
- 2.20. Przy umacnianiu koryt rzek i cieków naturalnych nie stosować gabionów, płyt betonowych, pełnego betonowania, czy innych sztucznych, wielkopowierzchniowych elementów eliminujących naturalną strukturę brzegów i dna, a stabilizację dna wykonać za pomocą odpowiednio skonstruowanych bystrzy.
- 2.21. Nie prowadzić przełożenia koryt rzek i cieków naturalnych, zintegrowanych z przejściami dla zwierząt, zachowując ich naturalny przebieg, za wyjątkiem koryta rzeki Orla, którego przeniesienie określono w warunkach niniejszej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, m.in. pkt 2.15, 2.18 i 2.19.
- 2.22. Zabezpieczyć przed zanieczyszczeniami wody cieków, w trakcie wykonywania robót budowlanych. Podczas prac nad ciekami stosować zabezpieczenia, w postaci np.: siatek, desek w celu zabezpieczenia cieków przed przedostawaniem się do niego odpadów z rozbiórki i materiałów budowlanych.
- 2.23. Nie realizować podpór, czy też innych elementów mostów w nurcie cieków.

- 2.24. Wycinkę drzew i krzewów kolidujących z realizacją planowanego przedsięwzięcia, w tym zadrzewień leśnych, prowadzić poza okresem lęgowym ptaków, tj. w okresie od 1 września do końca lutego. W sytuacji konieczności prowadzenia wycinki również w okresie lęgowym dopuszcza się taką możliwość, pod warunkiem, że maksymalnie 5 dni przed planowaną wycinką drzew i krzewów ornitolog pełniący nadzór przyrodniczy przeprowadzi kontrolę terenu, pod kątem obecności stanowisk lęgowych ptaków i zasiedlenia przez nietoperze. W przypadku stwierdzenia lęgów ptaków, prace związane z wycinką wstrzymać do czasu wyprowadzenia młodych. Możliwość ponownego podjęcia ww. prac skonsultować z ornitologiem. W przypadku stwierdzenia zasiedlenia drzew przez nietoperze, podjąć terminowo - organizacyjne działania minimalizujące, w uzgodnieniu z nadzorem chiropterologicznym, w zakresie uwzględniającym sposób wykorzystania zadrzewień przez nietoperze.
- 2.25. Zakres, skalę i lokalizację siedlisk zastępczych za zniszczone siedliska lęgowe ptaków wykorzystujących dziuple w drzewostanie poza obszarami leśnymi, ustalić w oparciu o wyniki inwentaryzacji drzew wyznaczonych do usunięcia, w uzgodnieniu z ekspertem ornitologiem, zapewniając wywieszenie skrzynek w rejonie niezajętym pod inwestycję i w miejscu umożliwiającym bezpieczne ich wykorzystanie przez ptaki.
- 2.26. Przed wycinką drzew, ekspert chiropterolog pełniący nadzór przyrodniczy zweryfikuje, czy w drzewostanie przeznaczonym do wycinki znajdują się kryjówki nietoperzy. Jeżeli wycinka będzie prowadzona w okresie od 1 listopada do 31 marca, drzewa mogą być skontrolowane w dowolnym czasie przed wycinką. W przypadku stwierdzenia obecności kryjówek zimowych nietoperzy, wycinkę drzew wstrzymać do zakończenia okresu hibernacji i opuszczenia tych kryjówek przez nietoperze. Jeżeli wycinka drzew będzie miała miejsce w terminie od 1 kwietnia do 31 października, kontrola chiropterologiczna musi mieć miejsce do 5 dni przed wycinką. W przypadku potwierdzenia obecności kolonii lęgowej nietoperzy w drzewach przeznaczonych do wycinki, wstrzymać się z usunięciem drzew do czasu opuszczenia przez nietoperze kryjówek rozrodczej. W sytuacji wykrycia kryjówek innego typu, które nie pełnią wspomnianych powyżej funkcji, stosować zalecenia chiropterologa pełniącego nadzór przyrodniczy, który wskaże dalszy sposób postępowania.

- 2.27. W przypadku niszczenia siedlisk gatunków nietoperzy, zapewnić wykonanie siedlisk zastępczych w postaci skrzynek dla tych ssaków. W rejonie niezajętym pod inwestycję i w miejscu umożliwiającym bezpieczne wykorzystanie skrzynek przez nietoperze, w uzgodnieniu ze specjalistą przyrodnikiem - chiropterologiem, ustalić ilość i lokalizację skrzynek, których sposób wykonania i charakter powinien uwzględniać znaczenie niszczonego siedliska.
- 2.28. W miarę możliwości do nasadzeń zastosować młode osobniki drzew, pochodzące z odnowień naturalnych, występujące w obrębie miejsca realizacji przedsięwzięcia (z wyłączeniem gatunków ekspansywnych, obcych i osobników drzew wykazujących słabą jakość materiału). W przypadku ich braku lub niskiej jakości osobników drzew pochodzących z odnowień naturalnych, zastosować prawidłowo wyprodukowany materiał szkółkarski drzew, właściwie uformowanych, o wyprowadzonej koronie i prostym pniu oraz proporcjonalnej bryle korzeniowej. Nasadzenia pielęgnować i regularnie podlewać w okresach suszy lub pogorszonych warunków wodno-gruntowych, przez okres minimum 3 lat. Nasadzenia prowadzić w okresie jesienno-wiosennym, poza okresem wysokich temperatur przy dogodnych warunkach wilgotnościowych gruntu i powietrza, sprzyjających przyjęciu sadzonek.
- 2.29. Prace związane ze zdjęciem humusu oraz przełożeniem koryta rzeki Orla, przeprowadzić od 1 września do końca lutego.
- 2.30. Karczowanie i odhumusowanie terenu prowadzić poza okresem lęgowym ptaków, przypadającym od 1 marca do 31 sierpnia. Dopuszcza się prowadzenie przedmiotowych prac w okresie lęgowym wyłącznie pod warunkiem potwierdzenia przez specjalistę ornitologa braku zajęcia siedlisk gatunków chronionych objętych planowanymi pracami. Kontrola zajęcia siedlisk powinna zostać przeprowadzona nie wcześniej niż 5 dni przed rozpoczęciem prac. W przypadku wykrycia lęgów gatunków chronionych, prace ziemne wstrzymać do czasu stwierdzenia przez nadzór ornitologiczny wyprowadzenia młodych z gniazda.
- 2.31. Drzewa i krzewy niewyznaczone do usunięcia lecz pozostające w zasięgu prac, zabezpieczyć na czas prowadzenia robót przed przypadkowym uszkodzeniem, poprzez:
- a) wygrodenie grupy drzew/krzewów, wytyczając powierzchnię wygrodzoną, która powinna odpowiadać obszarowi wyznaczonemu przez rzut koron, powiększonemu o bufor wielkości minimum 2 m;

- b) zabezpieczenie pni pojedynczych drzew, poprzez ich osłonięcie matami wiklinowymi lub słomianymi, bądź tkaniną jutową, a następnie oszalowanie deskami o wysokości 1,5-2 m (w zależności od wysokości pni i rozwidlenia korony), bez użycia gwoździ, opierając całość na gruncie, zapewniając dostęp do schronień oraz nie powodując zniszczenia, uszkodzenia lub zabicia występujących tam gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- c) zastosowanie mat ograniczających transpirację oraz prowadzenie wykopów w ich sąsiedztwie krótkimi odcinkami, ograniczając czas otwarcia wykopów;
- d) zastosowanie mat, koców lub warstwy torfu oszalowanego deskami, celem zabezpieczenia brył korzeniowych przed przemarzeniem prowadzonej wycinki w okresie zimowym;
- e) prowadzenie prac w bezpośrednim sąsiedztwie systemów korzeniowych drzew i krzewów, w sposób ręczny lub z zastosowaniem lekkich koparek, o ile pozwala na to technologia prac. Powstałe ewentualne uszkodzenia mechaniczne pni i korzeni odpowiednio zabezpieczyć, np. preparatem grzybobójczym;
- f) wykonywanie robót w sposób eliminujący zagrożenie uszkodzenia i niszczenia korzeni odpowiedzialnych za statykę drzew;
- g) nie obsypywanie ziemią pni drzew powyżej wysokości 0,2 m i krzewów powyżej wysokości 0,1 m ponad pierwotny poziom terenu.

Szczegółowy sposób wykonania oraz zakres zabezpieczeń dostosować do warunków lokalnych, rodzaju prowadzonych prac i uzgodnić z nadzorem przyrodniczym, przy czym obowiązek zabezpieczenia w ww. zakresie dotyczy także terenów leśnych.

2.32. W trakcie trwania robót ziemnych i budowlanych, wszelkie powstałe zastoiska wody kontrolować w zakresie zasiedlenia przez zwierzęta, w szczególności płazy, w okresie od 1 marca do końca lipca. Codziennie przed rozpoczęciem i po zakończeniu prac, odławiać uwięzione zwierzęta i przenosić je w odpowiednie dla poszczególnych gatunków siedliska, położone poza zasięgiem oddziaływania prac.

2.33. Obszar prowadzenia robót (etap realizacji), na odcinkach w km drogi około:

- 0+950 – 1+500 strona prawa,
- 1+740 – 3+100 strona prawa,
- 2+100 – 3+100 strona lewa,

- 4+800 – 6+400 strona lewa,
- 5+200 – 5+480 strona prawa,
- 9+100 – 10+700 strona prawa,
- 10+150 – 10+350 strona lewa,
- 12+780 – 14+200 strona prawa,
- 13+260 – 15+000 strona lewa,
- 19+640 – 19+840 strona prawa i lewa,
- 21+750 – 22+750 strona prawa i lewa, odpowiednio dla zbiorników zastępczych,
- 23+620 – 23+960 strona prawa i lewa,
- 25+550 – 26+700 strona lewa,
- 25+700 – 26+650 strona prawa,
- 28+500 – 28+700 strona prawa i lewa,
- 28+900 – 29+240 strona prawa,
- 30+450 – 30+660 strona lewa,
- 30+500 – 30+700 strona prawa,
- 37+700 – 34+700 strona prawa,
- 35+000 – 35+950 strona lewa,
- 35+460 – 35+660 strona prawa,
- 37+740 – 38+740 strona prawa i lewa,

wygrodzić przed dostępem płazów przy pomocy tymczasowych ogrodzeń herpetologicznych. Powyższe prace wykonać przed rozpoczęciem wiosennego sezonu migracji.

Zastosować ogrodzenia spełniające następujące wymagania:

- a) wysokość części nadziemnej co najmniej 50 cm;
- b) głębokość zakopania w gruncie co najmniej 10 cm;
- c) odgięcie górnej krawędzi na zewnątrz drogi, w kierunku otaczającego terenu pod kątem 45-90°, tworząc przewieszkę o szerokości co najmniej 5 cm;
- d) zakończenie ogrodzenia w kształcie litery U.

Ogrodzenia wykonać z materiału umożliwiającego odpowiedni i trwały naciąg, aby nie dopuścić do jego fałdowania.

Zasięg i lokalizację wprowadzanych płotków dostosować do aktualnych potrzeb zidentyfikowanych na podstawie prowadzonych bieżących obserwacji terenu przez nadzór herpetologiczny.

- 2.34. Zniszczenie siedlisk płazów, w tym zbiorników zlokalizowanych w km 22+250 drogi, poprzedzić odłowieniem występujących w nich osobników oraz stadiów rozwojowych ww. zwierząt. Przenieść je do siedlisk zastępczych, nowo utworzonych lub istniejących w sąsiedztwie. Zniszczenie zbiorników prowadzić pod nadzorem specjalisty przyrodnika - herpetologa, preferując wykonanie ww. czynności poza okresem rozrodu i zimowania płazów, tj. we wrześniu. Prace związane ze zniszczeniem siedlisk (zbiorników), rozpocząć od stopniowego obniżenia lustra wody, a zasypanie (po odłowieniu zwierząt) prowadzić jednym frontem.
- 2.35. W przypadku kolizji z siedliskiem rozrodczym płazów, wymagającej jego całkowitej likwidacji, w tym zbiorników oznaczonych jako stanowisko „A60” w km około 22+250 drogi, wykonać zbiorniki zastępcze. Każdy zasiedlony przez płazy likwidowany zbiornik zastąpić parą zbiorników zastępczych położonych poza liniami technicznej infrastruktury drogi. Lokalizacja zbiorników zastępczych powinna być zbliżona do położenia zbiornika likwidowanego, w dostosowaniu do uwarunkowań terenowych i rozwiązań technicznych. Szczegółową lokalizację zbiorników zastępczych ustalić ze specjalistą herpetologiem, uwzględniając uwarunkowania lokalne i lokalizację zniszczonych siedlisk oraz poniższe wskazania:
- a) powierzchnia minimalna każdego z pary odtwarzanych zbiorników będzie odpowiadać co najmniej powierzchni niszczonego zbiornika;
 - b) zbiorniki zastępcze nie będą miały kontaktu z systemem odwodnienia drogi i nie będą narażone na akumulacje lub przepływ zanieczyszczeń komunikacyjnych;
 - c) zbiorniki zastępcze nie będą łączyć w sobie funkcji technicznej retencyjnej lub infiltracyjnej;
 - d) pochylenie skarp/dna od strony terenu dostępnego dla płazów wyniesie 1:5, a przy szerokości płycizn o głębokości do 30 cm wynosić będzie minimum 1,5 m;
 - e) głębokość zbiornika będzie zmienna i osiągnie maksymalnie 1,5 m;
 - f) skarpy od strony drogi będą miały pochylenie 1:1,5 i zostaną dodatkowo wygrozdzone płotkiem dla płazów;
 - g) wykonane zbiorniki zostaną wstępnie napełnione wodą i zaszczepione namułem pochodzącym z likwidowanego zbiornika, poprzez przeniesienie od 20 do 40 litrów żywego namułu;

h) zbiorniki zastępcze po zaszczepieniu żywym namulem zostaną pozostawione do naturalnej sukcesji roślin.

2.36. Stwierdzone mrowiska gatunków chronionych mrówek (mrówki rudnicy, mrówki ćmawej) na etapie realizacji wygrodzić (np. taśmą ostrzegawczą), celem wyeliminowania ryzyka przypadkowego zniszczenia, a w przypadku kolizji inwestycji z mrowiskami, przenieść je zgodnie z poniższymi warunkami:

- przesiedlenia mrowisk (i mrówek zasiedlających mrowiska) dokonać przy temperaturze powietrza w ciągu dnia nie niższej niż 10°C, a szczegółowy termin uzgodnić ze specjalistą przyrodnikiem entomologiem. Przemieszczenie przeprowadzić w godzinach porannych, kiedy większość mrówek znajduje się w kolonii;
- przed przystąpieniem do przesiedlenia kolonii mrówek, wybrać miejsce spełniające wymagania ekologiczne gatunku (w istniejącym drzewostanie, w strefie umiarkowanie nasłonecznionej);
- w wybranej lokalizacji, przed przystąpieniem do przesiedlenia, przygotować miejsce na nowe mrowisko, poprzez wybór częściowo rozłożonego pnia, pozostałego po ścięciu drzewa oraz jego oczyszczenie z porastającej roślinności i gałęzi. Ściółkę wokół niego usunąć do poziomu gleby mineralnej w promieniu 20-40 cm od pnia. Na wierzchniej stronie pnia ułożyć drobne gałązki o długości od 5 cm do 25 cm, dobierając ich ilość w porozumieniu z entomologiem;
- przeniesienie mrowiska rozpocząć od zebrania (np. za pomocą gałęzi drzewa iglastego) najaktywniejszych mrówek (widocznych na powierzchni mrowiska);
- pobieranie substratu z mrówkami do przemieszczenia, rozpocząć od części środkowej mrowiska, zaczynając od pokładów jajowych i pobierając królową kolonii. Następnie wybrać możliwie maksymalną ilość substratu (minimum 75% objętości nadziemnej części mrowiska) oraz części podziemnej mrowiska;
- pojemniki z substratem oraz osobnikami mrówek do czasu przemieszczenia przechowywać w miejscu zacienionym. Pobrany substrat oraz mrówki umieścić w szczelnych pojemnikach lub workach i przenieść na wybrane, przygotowane wcześniej miejsce;
- nowe mrowisko przykryć gałęzią drzewa iglastego (świerka, jałowca lub sosny), celem ograniczenia nasłonecznienia. Gałąź usunąć pomiędzy 24 a 72 godzinami od przeniesienia;

- nie mieszać materiału i mrówek z różnych mrowisk;
 - prace wykonać pod nadzorem eksperta entomologa.
- 2.37. W pobliżu terenów zabudowanych, a w szczególności w miejscach, gdzie zabudowa znajduje się w odległości mniejszej niż 20 m, nie stosować urządzeń wibracyjnych mogących wpływać negatywnie na konstrukcję budynków. Dodatkowo ograniczyć możliwość kumulowania się drgań z jednoczesnej pracy urządzeń generujących oddziaływania dynamiczne.
- 2.38. Wszystkie obiekty odwodnieniowe odpowiednio zabezpieczyć przed przenikaniem zwierząt do ich wnętrza, z uwzględnieniem następujących wymagań:
- a) studnie wpadowe, separatory, przykanaliki i osadniki zlokalizować za linią ogrodzenia ochronnego od strony drogi;
 - b) studnie i komory separatorów zabezpieczyć szczelnymi pokrywami górnymi z dopasowanymi szczelnie włączami rewizyjnymi.
- 2.39. Wszystkie zbiorniki retencyjne i retencyjno - infiltracyjne, szczelnie wygradzić stałym ogrodzeniem herpetologicznym, lokalizując je w odległości co najmniej 50 m od skrajni najść na przejścia.
- 2.40. Projektowane przejścia dolne dla dużych i średnich zwierząt, w tym obiekty mostowe zespolone z ciekami, zagospodarować i dostosować do potrzeb, zapewniając właściwe funkcjonowanie przejść i dogodne warunki dla migracji zwierząt, uwzględniając następujące uwarunkowania:
- a) przy obiektach zespolonych z ciekami suche półki ziemne wykonać poza zasięgiem wody średniej;
 - b) przy obiektach zespolonych z ciekami półki ziemne połączyć z nurtem cieku, poprzez łagodnie nachylone skarpy (nachylenie $\leq 1:2$);
 - c) powierzchnię suchych półek na przejściach zespolonych z ciekami oraz powierzchnię przejść niezespolonych z ciekami wyrównać i pokryć gruntem rodzimym lub innym o podobnych parametrach fizyko-chemicznych;
 - d) dopuszcza się zróżnicowanie rzędnej powierzchni suchych półek w przejściach zespolonych z ciekami oraz powierzchni przejść niezespolonych z ciekami, do wysokości w strefach dostępnych dla zwierząt, pod warunkiem, że w każdym punkcie zostanie zachowana wymagana wysokość minimalna przejścia, bez niwelacji terenu;

- e) zakończenia suchych pól przy przejściach zespolonych z ciekami w pełni połączyć z terenem otaczającym przejście, umożliwiając swobodne przechodzenie wszystkich gatunków zwierząt;
- f) rowy odwodnieniowe skanalizować w obrębie przejść i w strefach najściś na przejścia;
- g) przy przejściach zespolonych z ciekami, koryto cieku zlokalizować w centralnej części przejścia, z wyłączeniem przypadku, gdy w miejscu przejścia koryto naturalne ma charakter meandrujący;
- h) umacnianie nasypów położonych w strefach dostępnych dla zwierząt prowadzić z wykorzystaniem metod biologicznych oraz geosyntetyków z docelowym wprowadzaniem trawiastej pokrywy roślinnej, unikając betonowania skarp, a w ostateczności stosować ażurowe płyty betonowe o dużych oczkach umożliwiając spontaniczny rozwój roślinności;
- i) powierzchnię przejść pokryć wyrównaną warstwą urodzajnego gruntu, o miąższości minimum 15 cm, w sposób umożliwiający rozwój roślinności;
- j) w zasięgu stref nasłonecznionych powierzchni przejść, dokonać wysiewu gatunków traw o średnim i wysokim pokroju;
- k) wzdłuż zewnętrznych krawędzi przejść wyłożyć rzędy głazów, o średnicy minimum 60 cm, w odstępach maksymalnie 80 cm, zapobiegających niepożądaney aktywności ludzi na ich powierzchni;
- l) w bezpośrednim sąsiedztwie przejść odtworzyć warunki glebowe umożliwiające rozwój roślinności, o składzie gatunkowym i strukturze zbliżoney do zbiorowisk roślinnych występujących w otoczeniu przejść;
- m) na powierzchni i w strefach naprowadzania zwierząt nie lokalizować otwartych obiektów odwodnieniowych, zwłaszcza studni wpadowych, przykanalików i osadników oraz innych dróg i przejazdów;
- n) wzdłuż ogrodzenia drogi, na odcinkach o długości minimum 50 m w każdą stronę od krawędzi przejść, wykonać nasadzenia krzewów, łączących się z czołem obiektów (przejść);
- o) w strefach naprowadzania zwierząt na przejścia wykonać nasadzenia drzew i krzewów tworzące ciągłe lub przerywane pasy zorientowane pod kątem ostrym względem osi środkowej przejścia, z uwzględnieniem gatunków stanowiących atrakcyjną bazę żerową w okresie owocowania - dzikie odmiany drzew owocowych;

- p) w obrębie przejść zaprojektować zielen w sposób ułatwiający migracje nietoperzy, tj. doprowadzić nasadzenia zieleni pod przejścia w sposób wymuszający obniżenie wysokości lotu.

2.41. Przed rozpoczęciem rozbiórki obiektów kubaturowych, w tym budynków mieszkalnych, przeprowadzić kontrolę pod kątem obecności w ich obrębie siedlisk gatunków chronionych, w tym ptaków oraz nietoperzy. W przypadku stwierdzenia siedlisk ww. gatunków sposób i termin wykonania rozbiórki uzgodnić ze specjalistą przyrodnikiem (ornitologiem, chiropterologiem), celem wykluczenia zniszczenia lęgów lub zabicia osobników zwierząt.

2.42. Drogę wyposażyć w obustronne ogrodzenie o wysokości co najmniej 240 cm n.p.t. na całej jej długości, z zastosowaniem siatki stalowej węzłowej zabezpieczonej antykorozyjnie, o zmiennej wielkości oczek o wymiarach maksymalnych:

- a) do wysokości 50 cm n.p.t. - oczka 2,5 x 15 cm;
- b) od wysokości 50 do 100 cm - oczka 5 x 15 cm;
- c) od wysokości powyżej 100 cm - oczka 15 x 15 cm.

Siatkę wkopać na głębokość nie mniejszą niż 50 cm. Przy montażu siatki uwzględnić następujące wymagania:

- zapewnić szczelne, trwałe połączenia ogrodzenia z ekranami antyolśnieniowymi przejść dla zwierząt i ścianami przyczółków przejścia dolnego;
- w miejscach przekraczania otwartych rowów zapewnić szczelność w całym przekroju koryta przez wprowadzenie odpowiednich rozwiązań dogęszczających, odpornych na uszkodzenia w wyniku naporu wody, bez obniżania części naziemnej ogrodzenia;
- ogrodzenia prowadzić w planie wzdłuż długich odcinków prostych i unikać pojedynczych załamań przebiegu $>15^\circ$ – zwłaszcza w strefach naprowadzania zwierząt do przejść.

2.43. W przypadku zastosowania ekranów lub paneli przezroczystych, wykonać je w sposób zapewniający minimalizację śmiertelności ptaków w wyniku możliwych kolizji, poprzez zastosowanie pionowych pasów (czarnych lub białych) o szerokości minimum 2 cm, w odległości do 10 cm od siebie. Dopuszcza się stosowanie pasów złożonych z kropek.

- 2.44. W miarę możliwości technicznych obsadzić pnączami od strony zewnętrznej, tzn. przeciwnej do strony jezdni płotki przeciwoślśniowe wprowadzane przy przejściach dla zwierząt średnich i dużych (montowane poza krawężnikami obiektów wzdłuż trasy) oraz ekrany pochłaniające lub panele odbijające montowane na przebiegu projektowanej drogi ekspresowej w sposób i zakresie zapewniającym bezpieczne prowadzenie kontroli technicznej urządzeń oraz ich napraw. Nie obsadzać urządzeń w miejscach stwierdzonego przez nadzór chiropterologiczny występowania nietoperzy. Do nasadzeń wykorzystać gatunki pnączy, jak np. bluszcz pospolity (*Hedera helix*). Nie stosować gatunków o owocach atrakcyjnych dla ptaków. We współpracy z nadzorem botanicznym określić gatunki pnączy spełniające lokalne warunki siedliskowe oraz opracować zakres pielęgnacji pnączy, w tym cięć, zapewniając brak możliwości rozwoju pnączy po wewnętrznej stronie ekranów, tj. od strony jezdni. Sadzonki roślin pnących sadzić w odległości nie większej niż 3 m od siebie.
- 2.45. Kanalizację deszczową wykonać na odcinkach, na których nie będzie możliwości odprowadzenia wód opadowych za pomocą urządzeń do powierzchniowego odwodnienia lub gdy takie będą wymogi ochrony środowiska, w szczególności:
- na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych;
 - na łukach z przechyłkami poprzecznymi skierowanymi do pasa dzielącego;
 - na odcinkach występowania wysokiego poziomu wód gruntowych, gdzie nie ma możliwości prawidłowego odprowadzenia wód opadowych i roztopowych rowami drogowymi;
 - w przypadku braku możliwości odprowadzenia wód opadowych rowami do odbiorników naturalnych;
 - dla zabezpieczenia odbiorników zewnętrznych przed dopływem wód opadowych i roztopowych nieoczyszczonych (przy obiektach mostowych).
- 2.46. Wody opadowe i roztopowe przed wprowadzeniem do odbiorników, w tym zbiorników retencyjnych oraz retencyjno-infiltrujących, podczyszczać w osadnikach zintegrowanych z separatorem związków ropopochodnych.
- 2.47. W przypadkach występowania wysokiego poziomu wód gruntowych oraz braku możliwości podniesienia niwelety, oprócz odwodnienia powierzchniowego wykonać odwodnienie wglębne.

- 2.48. Zastosować rozwiązania ograniczające wpływ na środowisko gruntowo-wodne na wypadek poważnej awarii w postaci zamknięcia awaryjnego przed każdym wylotem systemu odwodnienia drogi (rowu przydrożnego lub odcinka kanalizacji deszczowej) do odbiornika naturalnego - ciekłu.
- 2.49. Zapewnić prawidłowy i nieprzerwany odpływ wód opadowych i roztopowych z terenów lokalizacji drogi ekspresowej S-10. W tym celu objąć procedurami kontroli i nadzoru wszystkie urządzenia do odprowadzania wód opadowych oraz zapewnić bieżące ich utrzymanie i wykonywanie napraw. Równocześnie prowadzić konserwację systemu oczyszczania wód opadowych i roztopowych oraz rowów trawiastych.
- 2.50. Prowadzić konserwację systemu oczyszczania wód opadowych i roztopowych oraz rowów trawiastych. Prace konserwacyjne polegające na usuwaniu osadów i roślinności wodnej w obrębie zbiorników retencyjno-filtracyjnych, prowadzić pod nadzorem eksperta przyrodnika, poza okresem rozrodu i zimowania płazów, tj. we wrześniu, w przypadku potwierdzenia zasiedlenia zbiornika przez płazy.
- 2.51. Wprowadzane oświetlenie na obiektach sąsiadujących z terenami dolin cieków, obszarów leśnych, ustalonych korytarzy migracji zwierząt, w tym nietoperzy, ograniczyć do niezbędnego minimum, zapewniając bezpieczeństwo użytkowników trasy, stosując niskoemisyjne pod względem promieniowania UV źródła światła, np. lampy LED lub niskoprężne sodowe.
3. Wymagania dotyczące ochrony środowiska, konieczne do uwzględnienia w dokumentacji wymaganej do wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej lub pozwolenia na budowę. Należy uwzględnić następujące rozwiązania chroniące środowisko:

3.1. Wykonać następujące węzły drogowe:

Lp.	Typ węzła	Nazwa węzła	Kilometraż S-10	Cechy rozwiązania
3	WB	Sadki – wariant 3 (W3)	9+295	przeście ponad S-10 pod kątem prostym po nowym śladzie; ilość obiektów -1, dwa skrzyżowania typu rondo cztero i pięciowłotowe
6	WB	Nakło – wariant 3 (W3)	18+550	przeście nad S-10 pod kątem prostym po nowym śladzie drogi; ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo czterowłotowe
9	WB	Ślesin – wariant 3 (W3)	27+170	przeście pod S-10 pod kątem prostym z nowym przebiegiem dróg powiatowych; ilość obiektów – 1, trzy skrzyżowania typu rondo (dwa czterowłotowe, jedno trójwłotowe)
14	WB	Kruszyn – wariant 3	35+070	przeście pod S-10 pod kątem prostym

Lp.	Typ węzła	Nazwa węzła	Kilometraż S-10	Cechy rozwiązania
		(W3)		po nowym śladzie drogi wojewódzkiej ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo cztero i pięciowlotowe

3.2. Wykonać następujące obiekty:

Lp	Oznaczenie obiektu	Kilometraż	Lokalizacja
1	WS-01_1.2	01+244,03	Wiadukt w ciągu S-10 nad DP 1191P
2	MS/PZDd-01_2.3	02+341,9	Most w ciągu S-10 nad ciekim Orla zintegrowanym z przejściem dla dużych zwierząt
3	WD-01_4.7	04+727,41	Wiadukt w ciągu DP 1914C nad S-10
4	WD-02_9.2	9+293,98	Wiadukt w ciągu DP1915C nad S-10 (Węzeł "Sadki")
5	WD-03_11.5	11+550,94	Wiadukt w ciągu DP1918C nad S-10
6	WS-02_13.1	13+105,56	Wiadukt w ciągu S-10 nad DP1919C
7	MS/PZDs-02_13.7	13+715,00	Most w ciągu S-10 nad ciekim Rokitka zintegrowanym z przejściem dla średnich zwierząt
8	WD-04_15.1	15+190,94	Wiadukt w ciągu DP 1150C nad S-10
9	WD-05_18.5	18+550,94	Wiadukt w ciągu DW 241 nad S-10 (Węzeł „Nakło”)
10	WS-03_20.8	20+813,34	Wiadukt w ciągu S-10 nad DP 1925C i linią kolejową
11	WD-06_22.9	22+948,94	Wiadukt w ciągu DP1923C nad S-10
12	WS-04_27.1	27+172,09	Wiadukt w ciągu S-10 nad DP 1554C (Węzeł „Ślesin”)
13	WD-07_29.0	29+030,94	Wiadukt w ciągu DP1924C nad S-10
14	WD-08_32.1	32+150,94	Wiadukt w ciągu DP 1532C nad S-10
15	WS-05_35.0	35+070,91	Wiadukt w ciągu S-10 nad DW 244 (Węzeł „Kruszyn”)
16	WD-09_36.1	36+170,94	Wiadukt w ciągu DG050357C nad S-10
17	WS-06_37.6	37+606,85	Wiadukt w ciągu S-10 nad DP1531C

Lp	Oznaczenie obiektu	Kilometraż	Lokalizacja
18	MS/PZDd-03_38.2	38+252,15	Most w ciągu S-10 nad ciekim Flis zintegrowanym z przejściem dla dużych zwierząt
19	MD/PZDd-01_38.2	1+073,67 (DW)	Most w ciągu DW nad ciekim Flis zintegrowanym z przejściem dla dużych zwierząt
20	WS-07_38.4	38+461,85	Wiadukt w ciągu S-10 nad ul. Orzechowa
21	WD-10_39.2	39+251,21	Wiadukt w ciągu DD26 nad S-10

3.3. Zbiorniki retencyjne i retencyjno – infiltracyjne, wykonać w następującym kilometrażu:

Nr zbiornika	Kilometraż	Strona drogi
1	0+360	L
2	0+580	P
3	1+450	P
4	1+610	L
5	2+100	L
6	3+120	P
7	5+140	P
8	5+520	P
9	8+000	P
10	9+220 (W2), 9+250 (W1)*	L
11	9+320 (W1, W2)*	L
12	9+210 (W3)*	P
12	10+110	P
13	10+220	L
14	10+3000	P
15	10+420	L
16	12+400	P
17	12+400	L
18	13+610	P
19	13+650	L
20	13+790	P
21	13+820	L
22	14+240	L
23	14+430	P
24	18+470 (W1, W2, W3)*	L
25	18+500 (W1)*, 18+550 (W2, W3)*	P
26	19+900	L
27	20+430	L

Nr zbiornika	Kilometraż	Strona drogi
28	21+120	L
29	21+100	P
30	23+650	P
31	23+700	L
32	23+950	P
33	23+970	L
34	26+600	L
35	26+650	P
36	28+550	P
37	28+640	L
38	30+150	P
39	30+150	L
40	31+300	L
41	31+330	P
42	33+870	L
43	33+880	P
44	34+800 (W4)*	L
45	35+020	L
46	35+450	L
47	35+600	L
48	37+950	P
49	37+980	L
50	38+890	L
51	38+900	P

* lokalizacja uzależniona od realizacji poszczególnych wariantów węzłów W1 – W4; w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach preferowany W3

3.4. Ze względu na ochronę środowiska hydrogeologicznego, zwłaszcza na terenach głównych zbiorników wód podziemnych, zastosować uszczelnienia:

- a) na obszarach wysokiego zagrożenia lub podwyższonego zagrożenia wód podziemnych, od około 0+000 do około km 2+560 - pełne uszczelnienie zarówno rowów, jak i zbiorników retencyjnych;
- b) na obszarach średniego zagrożenia wód podziemnych, od około km 22+500 do około km 31+000 - uszczelnienie jedynie zbiorników retencyjnych.

3.5. W celu zapewnienia właściwych warunków przepływu w odbiornikach wód opadowych z drogi, wykonać zbiorniki retencyjne lub retencyjno-infiltracyjne.

3.6. W celu zapewnienia możliwości migracji zwierząt dużych i średnich, wykonać przejścia zlokalizowane w kilometrażu:

- a) około km 2+341 projektowanej drogi ekspresowej S-10 – most (MS/PZDd-01_2.3) nad rzeką Orla wykonać jako jednoprzęsłowy, bez podpór pośrednich w obszarze obiektu mostowego, tj. w obrębie koryta rzeki i części funkcjonującej jako przejście dla zwierząt. Obiekt dostosować do pełnienia funkcji przejścia dolnego dla dużych zwierząt, zapewniając minimalną, efektywną wysokość przejścia wynoszącą 5 m (w najniższym punkcie konstrukcji, mierzonej jako wysokość pomiędzy dolną krawędzią konstrukcji a powierzchnią gruntu) i minimalną efektywną szerokość przejścia (półek przejazdowych), wynoszącą 2 x 20 m po obu stronach rzeki, bez niwelacji terenu pod obiektem. Dopuszcza się realizację obiektu wieloprzęsłowego w formie estakady nad całą doliną rzeczną (analiza na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko),
- b) około km 5+246 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przejście dolne (PZDs) dla zwierząt średnich na cieku BN2 (rów R-A1), zapewniając minimalną, efektywną wysokość przejścia wynoszącą 3,5 m i minimalną efektywną szerokość przejścia (półek przejazdowych), wynoszącą 2 x 6 m po obu stronach cieku,
- c) około km 13+715 projektowanej drogi ekspresowej S-10 – most (MS/PZDs-02_13.7) nad ciekami Rokitka, wykonać jako obiekt jednoprzęsłowy, bez podpór w obszarze obiektu mostowego, tj. w obrębie koryta rzeki (cieku) i części funkcjonującej jako przejście dla zwierząt. Obiekt dostosować do pełnienia funkcji przejścia dolnego dla średnich zwierząt, zapewniając minimalną, efektywną wysokość przejścia wynoszącą 3,5 m (w najniższym punkcie konstrukcji) i minimalną efektywną szerokość przejścia (półek przejazdowych), wynoszącą 2x6 m po obu stronach cieku,
- d) około km 21+200 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przejście dolne (PZDs) dla zwierząt średnich, wykonać zapewniając minimalną, efektywną wysokość przejścia wynoszącą 3,5 m i minimalną efektywną szerokość przejścia wynoszącą 6 m,

- e) około km 28+563 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - most (MS/PZDs) nad ciekim BN8 (Struga Śleska), wykonać jako jednoprzęsłowy, bez podpór w obszarze obiektu mostowego, tj. w obrębie koryta rzeki (cieku) i części funkcjonującej jako przejście dla zwierząt. Obiekt dostosować do pełnienia funkcji przejścia dolnego dla średnich zwierząt, zapewniając minimalną, efektywną wysokość przejścia wynoszącą 3,5 m (w najniższym punkcie konstrukcji) i minimalną efektywną szerokość przejścia (pólek przełazowych), wynoszącą 2x6 m po obu stronach cieku,
 - f) około km 33+500 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przejście dolne (PZDs) dla zwierząt średnich, wykonać zapewniając minimalną, efektywną wysokość przejścia wynoszącą 3,5 m i minimalną efektywną szerokość przejścia wynoszącą 12 m,
 - g) około km 38+252,15 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - most (MS/PZDd-03_38.2) nad ciekim Flis, wykonać jako jednoprzęsłowy, bez podpór w obszarze obiektu mostowego, tj. w obrębie koryta rzeki (cieku) i części funkcjonującej jako przejście dla zwierząt. Obiekt dostosować do pełnienia funkcji przejścia dolnego dla dużych zwierząt, zapewniając minimalną, efektywną wysokość przejścia wynoszącą 5 m (w najniższym punkcie konstrukcji) i minimalną efektywną szerokość przejścia (pólek przełazowych), wynoszącą 2 x 15 m po obu stronach cieku,
 - h) około km 256+075 w obecnym przebiegu istniejącej drogi krajowej nr 10 – most MD/PZDd-01_38.2 nad ciekim Flis, wykonać jako jednoprzęsłowy, bez podpór w obszarze obiektu mostowego, tj. w obrębie koryta rzeki (cieku) i części funkcjonującej jako przejście dla zwierząt. Obiekt dostosować do pełnienia funkcji przejścia dolnego dla średnich zwierząt zapewniając minimalną, efektywną wysokość przejścia wynoszącą 5 m (w najniższym punkcie konstrukcji) i minimalną efektywną szerokość przejścia (pólek przełazowych) wynoszącą 2 x 15 m po obu stronach cieku.
- 3.7. W celu zapewnienia możliwości migracji zwierząt małych, wykonać przejścia (przepusty z funkcją ekologiczną) zlokalizowane w kilometrażu około:
- a) km 7+030 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przepust w obszarach zdrenowanych, z obustronnymi półkami, o szerokości nie mniejszej niż 1 m każda i wysokości 1,5 m;

- b) km 10+271 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przepust na cieku BN3 (rów R-R), z obustronnymi półkami, o szerokości nie mniejszej niż 1 m każda i wysokości 1,5 m;
- c) km 10+271 drogi dojazdowej DD - przepust na cieku BN3 (rów R-R), z obustronnymi półkami, o szerokości nie mniejszej niż 1 m każda i wysokości 1,5 m;
- d) km 12+625 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przepust na cieku BN4, z obustronnymi półkami, o szerokości nie mniejszej niż 1 m każda i wysokości 1,5 m;
- e) km 19+752 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przepust na cieku BN10 (rów R-N10, Koleczatka), z obustronnymi półkami, o szerokości nie mniejszej niż 1 m każda i wysokości 1,5 m;
- f) km 23+862 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przepust na cieku BN12 (rów R-N14), z obustronnymi półkami, o szerokości nie mniejszej niż 1 m każda i wysokości 1,5 m;
- g) km 25+350 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przepust w obszarach zdrenowanych, z obustronnymi półkami, o szerokości minimum 1 m każda i wysokości 1,5 m;
- h) km 32+700 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przepust, z obustronnymi półkami, o szerokości minimum 1 m każda i wysokości 1,5 m;
- i) km 35+565 projektowanej drogi ekspresowej S-10 - przepust na cieku BN9a, z obustronnymi półkami, o szerokości nie mniejszej niż 1 m każda i wysokości 1,5 m.

3.8. Przejścia dla zwierząt średnich i dużych wykonać oraz zagospodarować w sposób uwzględniający uwarunkowania lokalne, a także w uzgodnieniu ze specjalistą przyrodnikiem, przyjmując następujące uwarunkowania:

- a) projektując przejścia dolne dla dużych zwierząt zapewnić współczynnik względnej ciasnoty $\geq 1,5$;
- b) projektując przejścia dolne dla średnich zwierząt zapewnić współczynnik względnej ciasnoty $\geq 0,7$;
- c) rowy drogowe zlokalizowane w obrębie przejść lub na powierzchni najść skanalizować (zarurować), celem wyeliminowania kształtowania przeszkód w poruszaniu się zwierząt;

- d) siatki wygradzające część otwartych rowów od części skanalizowanej na najściach przejść dla zwierząt posadzić w odległości minimum 0,5 m od części otwartej rowów;
- e) dopuszcza się umocnienie koryt rowów melioracyjnych, cieków i rzek na odcinkach pod obiektami pełniącymi funkcję przejść dla zwierząt oraz na najściach na przejścia z wykorzystaniem materiałów naturalnych, w tym np. narzutu kamiennego, faszyny;
- f) powierzchnię przejść i półek przejazdowych wykonać:
 - w formie suchych półek ziemnych;
 - poza zasięgiem wody średniej;
 - o nawierzchni wyrównanej i pokrytej gruntem rodzimym lub innym o podobnych parametrach fizyko-chemicznych z warstwą urodzajnego gruntu o miąższości minimum 15 cm, dopuszczając zróżnicowanie rzędnej powierzchni półek, do wysokości w strefach dostępnych dla zwierząt, pod warunkiem, że w każdym punkcie zostanie zachowana wymagana wysokość minimalna przejścia, bez niwelacji terenu;
- g) półki ziemne pod obiektami przejść, towarzyszące korytom cieków i rowów, płynnie połączyć z nurtem cieku, poprzez łagodnie nachylone skarpy o nachyleniu $\leq 1:2$ oraz z otaczającym terenem najść na przejścia, umożliwiając swobodne przechodzenie wszystkich gatunków zwierząt;
- h) na powierzchni i w strefach naprowadzania zwierząt nie lokalizować otwartych obiektów odwodnieniowych, zwłaszcza studni wpadowych, zbiorników retencyjno-infiltracyjnych, przykanalików i osadników oraz dróg dojazdowych, serwisowych i przejazdów;
- i) celem unaturalnienia przejść dla zwierząt, wykonać nasadzenia zróżnicowanej zieleni, w tym zieleni wysokiej złożonej z drzew i krzewów, w następujący sposób:
 - wzdłuż ogrodzenia drogi, na odcinkach o długości minimum 50 m w każdą stronę od krawędzi przejścia, wykonać nasadzenia krzewów, łączących się z czołem przejścia;

- w strefach naprowadzania zwierząt na przejście wykonać nasadzenia drzew i krzewów tworzące ciągłe lub przerywane pasy zorientowane pod kątem ostrym względem osi środkowej przejścia, z uwzględnieniem gatunków stanowiących atrakcyjną bazę żerową w okresie owocowania - dzikie odmiany drzew i krzewów owocowych;
 - w obrębie przejścia zaprojektować zielen w sposób ułatwiający migracje nietoperzy, tj. doprowadzić zielen pod przejście w sposób wymuszający obniżenie wysokości lotu;
 - przy projektowaniu zieleni wykorzystywać gatunki rodzime, dostosowując jej skład do lokalnych warunków siedliskowych terenu;
- j) wzdłuż zewnętrznych krawędzi przejść rozmieścić co najmniej 2 rzędy karp korzeniowych drzew i głązów, o średnicy minimum 60 cm, w odstępach maksymalnych 80 cm, a na pozostałej powierzchni stref najść na przejścia rozmieścić karpy i głązy w sposób punktowy i liniowy prostopadle do światła przejść, zapobiegając niepożądanym aktywności ludzi na powierzchni przejścia, w tym uniemożliwiających przejazd pojazdami;
- k) w strefie najść na przejścia dla zwierząt nie wprowadzać oznakowań (tablic), w tym tablic informujących lub innych barier behawioralnych mogących pogorszyć warunki migracji zwierząt;
- l) obiekty pełniące funkcje przejść dużych i średnich wyposażać w panele przeciwośnieniowe:
- o wysokości minimalnej 2,4 m, odpowiadającej wysokości projektowanych wygrodzeń trasy;
 - zlokalizowane wzdłuż projektowanej drogi głównej (optymalnie wzdłuż krawędzi jezdni), na szerokości obiektów (konstrukcji przejść) oraz minimum po 50 m z każdej strony od krawędzi urządzeń;
 - zamontowane w sposób i na długości, zapewniających izolację optyczną terenu przeznaczonego dla zwierząt (najść przejść dla zwierząt) od drogi oraz zapobiegających zaświeceniu przejścia i jego sąsiedztwa przez światła pojazdów;
 - system ekranów (płotków) przeciwośnieniowych, montowanych na przejściach dla zwierząt szczelnie połączyć z systemem ogrodzenia drogi;

- m) w bezpośrednim sąsiedztwie przejścia odtworzyć warunki glebowe umożliwiające rozwój roślinności o składzie gatunkowym i strukturze zbliżonej do zbiorowisk roślinnych występujących w otoczeniu przejścia;
- n) umacnianie nasypów położonych w strefach dostępnych dla zwierząt prowadzić z wykorzystaniem metod biologicznych oraz geosyntetyków z docelowym wprowadzaniem trawiastej pokrywy roślinnej, unikając betonowania skarp. W przypadku braku możliwości zastosowania metod biologicznych oraz z wykorzystaniem geosyntetyków do umocnienia nasypów, dopuszcza się stosować ażurowe płyty betonowe o dużych oczkach umożliwiając spontaniczny rozwój roślinności;
- o) pod powierzchnią przejścia, w zasięgu strefy nasłonecznionej, dokonać wysiewu gatunków traw o średnim i wysokim pokroju;
- p) koryta cieków zlokalizować w centralnej części przejścia z wyłączeniem przypadku, gdy w miejscu przejścia koryto naturalne ma charakter meandrujący.

3.9. Przejścia dla zwierząt małych wykonać i zagospodarować w sposób uwzględniający uwarunkowania lokalne oraz w uzgodnieniu ze specjalistą przyrodnikiem, w tym:

- a) projektując przejścia/przepusty dla małych zwierząt zapewnić współczynnik względnej ciasnoty $\geq 0,07$;
- b) w przypadku dróg dojazdowych o natężeniu powyżej 500 pojazdów na dobę, znajdujących się w sąsiedztwie pasa drogi ekspresowej i krzyżujących się z ciekami, wykonać przepusty zapewniające możliwość kontynuacji wędrówki małych zwierząt, o parametrach odpowiadających projektowanemu przepustom w drodze głównej trasy ekspresowej;
- c) powierzchnię przejść (pólek przełazowych) wykonać:
 - w formie suchych pólek poza zasięgiem wody średniej;
 - o nawierzchni wyrównanej i pokrytej gruntem rodzimym lub innym o podobnych parametrach fizyko-chemicznych;
 - obustronne półki przełazowe płynnie połączyć z terenem najść.

3.10. Wykonać stałe ogrodzenia ochronno-naprowadzające dla płazów w promieniu:

- a) do 500 m od miejsc rozrodu płazów;
- b) obustronnie po 500 m od osi przyczółków obiektów mostowych pełniących funkcję ekologiczną (przejść dla zwierząt) na ciekach Orla, Rokitka i Flis;

- c) obustronnie po 100 m od krawędzi skrajnych przepustów dla małych zwierząt i płazów zintegrowanych z ciekami oraz od technologicznych zbiorników retencyjnych;

uwzględniając następujące wymagania:

- zastosować ogrodzenie o efektywnej wysokości części nadziemnej co najmniej 50 cm, wkopane minimum na głębokość 10 cm, o górnej krawędzi szerokości minimum 5 cm, odgiętej na zewnątrz drogi w kierunku otaczającego terenu, pod kątem 45–90°,
- na odcinkach sąsiadujących z godowiskami płazów ogrodzenie wykonać z pełnych prefabrykatów, dopuszczając zastosowanie ogrodzenia z siatki stalowej ocynkowanej o wielkości oczek nie większych niż 0,5 x 0,5 cm w miejscach przekraczania rowów odwodnieniowych,
- ogrodzenie wyposażyć w stopę równoległą do podłoża (bieżnię), ułatwiającą wędrówkę płazów wzdłuż ogrodzenia oraz ograniczającą przerastanie ogrodzenia przez roślinność zielną; w przypadku, gdy zakończenia ogrodzeń nie są połączone z obiektami, zastosować dodatkowe zabezpieczenia zmieniające kierunek migrujących osobników, tzw. zawrotkę,
- ogrodzenia ochronno-naprowadzające połączyć szczelnie ze ścianą przejść dla zwierząt. W przypadku przekraczania otwartych rowów przez ogrodzenia przy przepustach zastosować dodatkowe zabezpieczenia w korytach rowów zapewniające szczelność dla płazów i odporność na uszkodzenia przez wezbrany nurt wody, bez obniżania wysokości części nadziemnej ogrodzenia,
- przy bramach wjazdowych i furtkach dla obsługi zastosować dodatkowe rozwiązania zabezpieczające, w postaci montażu ruchomych odcinków ogrodzeń na skrzydłach bram i furtek, dociskanych przy zamykaniu do krawężników oporowych (uszczerek gumowych na styku ogrodzeń i krawężników).

3.9. Na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych, odwodnienie jezdni manewrowych, stanowisk postojowych i chodników, wykonać przez sieci kanalizacji deszczowej odwadniającej powierzchnie utwardzone. Ujęte wody opadowe i roztopowe oczyszczać w osadnikach. Na odpływach wód opadowych z nawierzchni utwardzonych zagrożonych podwyższonym stężeniem substancji ropopochodnych, zastosować separatory substancji ropopochodnych.

3.10. Na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych, stanowiska dla samochodów przewożących substancje niebezpieczne wyposażać dodatkowo w zasuwę odcinającą kanalizację deszczową i przekierowującą wody do szczelnego bezodpływowego zbiornika na substancje niebezpieczne.

3.11. W celu ograniczenia negatywnego oddziaływania inwestycji na klimat akustyczny, zastosować ekrany akustyczne, w lokalizacji i o parametrach zgodnych z poniższą tabelą:

LP	EKRAAN		STRONA	KILOMETRAŻ DROGI EKSPRESOWEJ S-10 W WARIANCIE 7 BŁĘKITNYM		WYSOKOŚĆ	DLUGOŚĆ	POWIERZCHNIA	RODZAJ
				od	do				
1	EK-1	akustyczny	P	1+190	1+620	4,0	432,0	1728,0	pochłaniający
2	EK-2.1	ziemny	P	1+620	1+880	4,0	254,0	1016,0	-
3	EK-2.2	akustyczny	P	1+870	2+190	6,0	314,0	1884,0	pochłaniający
4	EK-2.3	ziemny	P	2+180	2+315	4,0	135,0	540,0	-
5	EK-2.4	akustyczny	P	2+315	2+370	4,0	55,0	220,0	odbijający
6	EK-3	ziemny	P	9+675	9+950	4,0	270,0	1080,0	-
7	EK-4	ziemny	P	10+170	10+400	4,0	225,0	900,0	-
8	EK-5.1	ziemny	P	12+980	13+096	4,0	112,0	448,0	-
9	EK-5.2	akustyczny	P	13+096	13+115	4,0	19,0	76,0	odbijający
10	EK-5.3	ziemny	P	13+115	13+270	4,0	155,0	620,0	-
11	EK-6.1	akustyczny	P	13+720	13+728	4,0	8,0	32,0	odbijający
12	EK-6.2	ziemny	P	13+728	14+210	4,0	482,0	1928,0	-
13	EK-7	ziemny	P	19+970	20+260	5,5	293,0	1611,5	-
14	EK-8	ziemny	P	20+235	20+475	5,0	238,0	1190,0	-
15	EK-9	ziemny	P	23+650	24+250	5,0	596,0	2980,0	-
16	EK-10	akustyczny	P	27+295	27+605	5,5	310,0	1705,0	pochłaniający
17	EK-11	akustyczny	P	34+575	34+880	6,0	306,0	1836,0	pochłaniający

LP	EKKRAN		STRONA	KILOMETRAŻ DROGI EKSPRESOWEJ S-10 W WARIANTCIE 7 BŁĘKITNYM		WYSOKOŚĆ	DLUGOŚĆ	POWIERZCHNIA	RODZAJ
18	EK-12	akustyczny	P	36+863	37+215	6,0	352,0	2112,0	pochłaniający
19	EK-13	akustyczny	P	37+150	37+330	7,0	180,0	1260,0	pochłaniający
20	EK-14	akustyczny	P	37+330	39+080	6,0	1752,0	10512,0	pochłaniający
21	EK-15	akustyczny	P	39+395	39+700	6,0	306,0	1836,0	pochłaniający
22	EK-16	ziemny	L	8+970	9+085	3,0	113,0	339,0	-
23	EK-17.1	ziemny	L	12+950	13+096	3,0	145,0	435,0	-
24	EK-17.2	akustyczny	L	13+096	13+115	3,0	19,0	57,0	odbijający
25	EK-17.3	ziemny	L	13+115	13+250	3,0	136,0	408,0	-
26	EK-18	ziemny	L	18+238	18+368	3,0	130,0	390,0	-
27	EK-19	ziemny	L	18+430	18+530	3,0	99,0	297,0	-
28	EK-20	akustyczny	L	27+380	27+730	4,5	351,0	1579,5	pochłaniający
29	EK-21	akustyczny	L	35+760	37+235	5,0	1472,0	7360,0	pochłaniający
30	EK-22	akustyczny	L	37+175	38+908	5,0	1731,0	8655,0	pochłaniający

3.12. Przewidzieć rezerwę terenu pod ewentualne zabezpieczenia akustyczne, od km 10+510 do km 10+740 drogi, strona prawa.

3.13. Zapewnić szczelne, dla fali akustycznej, połączenia elementów ww. ekranów akustycznych pomiędzy nimi oraz z podłożem, na którym będą wybudowane oraz pomiędzy elementami konstrukcji, w tym zastosować środki techniczne mające na celu utrzymanie zamkniętych wyjść ewakuacyjnych poza czasem ich używania.

3.14. Odwodnienie planowanej drogi zaprojektować z wykorzystaniem obustronnych rowów trawiastych, kanalizacji deszczowej oraz zbiorników retencyjnych i retencyjno - infiltracyjnych.

3.15. W przypadku konieczności zniszczenia siedliska lęgowego bociana białego *Ciconia ciconia*, w tym gniazda w km drogi około 27+450, wykonać siedlisko zastępcze, poprzez montaż słupa wolnostojącego wraz z platformą gniazdową, o parametrach i pod warunkami:

- a) likwidację słupa z gniazdem bociana przeprowadzić poza okresem lęgowym (przypadającym od 1 marca do 15 października) i wychowu młodych, pod nadzorem eksperta ornitologa, który ustali ostateczny termin likwidacji;
- b) wykonać siedlisko zastępcze dla bociana białego, poprzez montaż słupa wolnostojącego wraz z platformą gniazdową, w maksymalnie zbliżonej lokalizacji obecnego gniazda, w porozumieniu ze specjalistą ornitologiem;
- c) zastosować słup stalowy o grubości ścianek minimum 5 mm lub żelbetonowy z betonu zbrojonego ze stalą;
- d) wysokość słupa nad ziemią minimum 8 m;
- e) średnica zewnętrzna słupa stalowego u podstawy minimum 159 mm, a w części szczytowej minimum 75-80 mm;
- f) słup wpuszczony w ziemię na głębokość około 1,5 m i zakotwiczony w sposób zapewniający stabilność, w przypadku słupa stalowego z wcześniej przyspawanymi do podstawy wężami wykonanymi z drutu żebrowego lub kątowników;
- g) podstawa słupa zaimpregnowana masą szpachlową asfaltowo-kauczukową;
- h) poszczególne elementy słupa stalowego zostaną ze sobą trwale zespawane;
- i) słup zakończyć platformą gniazdową, trwale z nim połączoną/zespawaną;
- j) platformę wykonać z kątowników o grubości 3,5-4 cm, w tym grubości ścianek minimum 4 mm;
- k) kratownicę platformy wykonać z drutu o średnicy minimum 6 mm;
- l) średnica platformy lub jej wymiary boków minimum 1,2-1,3 m;
- m) całość platformy zakonserwować antykorozyjnie;
- n) wieniec konstrukcji trwale przymocować do platformy w taki sposób, aby odstające sznurki lub drut nie wychodziły poza obrys platformy powodując np. okaleczenia ptaków;

o) na zamontowaną platformę nałożyć materiał gniazdowy. Dopuszcza się zastosowanie materiału ze starego gniazda lub, w przypadku jego braku, użycie gałęzi, słomy, siana, czy perzu. Na wierzch ułożyć ściśle darń korzeniami do góry. Darń zapobiega wywiewaniu materiału z gniazda do czasu zajęcia go przez ptaki. W przypadku braku dostępu do żywej darni, np. podczas silnych mrozów, zabezpieczyć wyściółkę, przyciskając ją gałęziami przeplecionymi przez platformę. Następnie platformę wypełnić wyściółką bez prześwitów, z ubitą darnią na wierzchu, tak aby przypominała naturalne gniazdo bocianie, w którym po wyprowadzeniu lęgu powstało klepisko.

4. Przedsięwzięcie polegające na rozbudowie i budowie drogi nie spełnia warunków, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r., poz. 138 j.t.), zatem nie określam wymogów w zakresie przeciwdziałania skutkom awarii przemysłowych.

5. Wymogi w zakresie ograniczenia transgranicznego oddziaływania na środowisko:
Planowana inwestycja ma charakter lokalny i nie będzie oddziaływać na środowisko w zakresie transgranicznym, zgodnie z art. 113 – 117 uouioś.

6. Gotowość instalacji do wychwytywania dwutlenku węgla w przypadku instalacji do spalania paliw w celu wytwarzania energii elektrycznej, o elektrycznej mocy znamionowej nie mniejszej niż 300 MW – nie dotyczy.

IV. Stwierdzam konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej:

W odniesieniu do drzew usuwanych poza gruntami leśnymi, przeprowadzić nasadzenia rekompensujące wycinkę, z wykorzystaniem drzew rodzimych gatunków w stosunku:

- a) 1:1 za każde wycięte drzewo o obwodzie pnia do 100 cm,
- b) 2:1 za każde wycięte drzewo o obwodzie pnia od 101 cm do 200 cm,
- c) 3:1 dla drzew o obwodzie pnia powyżej 200 cm.

W pierwszym rzędzie nasadzenia prowadzić wzdłuż planowanej drogi i istniejących dróg poprzecznych, tworząc nowe aleje lub uzupełniając ubytki w istniejących.

- V. Nakładam obowiązek unikania, zapobiegania, ograniczania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, czy też monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko:
1. Na etapie realizacji przedsięwzięcia (robót ziemno-budowlanych), prowadzić nadzór przyrodniczy obejmujący, między innymi:
 - 1.1. kontrolę realizacji przełożenia koryta rzeki Orla wraz z wykopaniem nowego i zasypaniem starego koryta;
 - 1.2. kontrolę terenu, w tym wykopów, przed rozpoczęciem poszczególnych etapów prac, pod kątem występowania gatunków chronionych;
 - 1.3. identyfikację zagrożeń dla zwierząt w wyniku realizacji planowanych prac;
 - 1.4. podejmowanie na bieżąco działań zapobiegających ustalonym zagrożeniom, w szczególności poprzez modyfikację sposobu prowadzenia prac, dostosowanie terminów ich prowadzenia, stosowanie tymczasowych zabezpieczeń, w tym płotków herpetologicznych i ich bieżącej kontroli technicznej.
 2. Prowadzić monitoring udatności i trwałości nasadzeń rekompensujących wycinkę drzew poza gruntami leśnymi, w okresie 3 lat od ich posadzenia, w 1, 2 i 3 roku. W przypadku stwierdzonego braku zachowania ich żywotności, nasadzenia uzupełnić w stosunku 1:1 w następnym roku kalendarzowym, pielęgnować oraz regularnie podlewać przez kolejne 3 lata.
 3. W celu oceny skuteczności i efektywności ekologicznej zastosowanych działań minimalizujących, przeprowadzić monitoring wykorzystania przejścia dla zwierząt, trzykrotnie w okresie 5 lat od rozpoczęcia eksploatacji drogi: w pierwszym, trzecim i piątym roku. Po każdym roku prowadzenia monitoringu, w ciągu trzech miesięcy od jego ukończenia, przysyłać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu, opracowanie w formie pisemnej wraz z kopią na nośniku elektronicznym, zawierające opis metod prowadzonych badań, informacje lub analizy dotyczące wykorzystania przejścia przez zwierzęta, jak również informacje o błędach wykonawczych lub konstrukcyjnych przejść i sposobach ich naprawy, a także w razie potrzeby propozycję działań mających na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań inwestycji.
 4. Zapewnić wykonanie monitoringu porealizacyjnego w drugim roku po oddaniu inwestycji do eksploatacji, w zakresie zasiedlenia zastępczego gniazda dedykowanego dla bociana białego.

5. Zapewnić wykonanie monitoringu porealizacyjnego w drugim, czwartym oraz piątym roku po oddaniu inwestycji do eksploatacji, w zakresie zasiedlenia zbiorników zastępczych przez płazy oraz stanu ww. zbiorników, który prowadzić w okresie aktywności i rozrodu płazów.
6. Zapewnić wykonanie monitoringu porealizacyjnego w drugim, czwartym oraz piątym roku po oddaniu inwestycji do eksploatacji, w zakresie śmiertelności zwierząt na całym jej przebiegu, ze szczególnym uwzględnieniem śmiertelności na odcinkach drogi przebiegających przez doliny rzek Orla i Kamionka oraz w km drogi 34+500 – 39+700.

VI. Nie stwierdzam konieczności utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania.

VII. Przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia przeprowadzić ocenę oddziaływania na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji, o której mowa w art. 72 ust. 1 i 10 uouioś, w szczególności uwzględniając:

1. ochronę klimatu akustycznego,
2. sposoby przejść przez cieki,
3. parametry techniczne dotyczące projektowanego odwodnienia drogi ekspresowej S-10 na odcinku Wyrzysk - Bydgoszcz,
4. rozwiązania i odcinki wymagające trwałego odwodnienia wykopów,
5. gospodarkę wodno - ściekową na terenach Miejsc Obsługi Podróżnych,
6. wpływ na cele ochrony obszarów Natura 2000: Dolina Łobzonki PLH300040, Dębowa Góra PLH300055, Dolina Noteci PLH300004; Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego PLB300001, uwzględniając wpływ na cele działań ochronnych, określonych w planach zadań ochronnych oraz tymczasowych celach ochrony,
7. w zakresie ingerencji w koryto rzeki Orla: przeanalizowanie zasadności przełożenia rzeki w celu realizacji obiektu mostowego w kontekście strat w środowisku przyrodniczym, w tym w zakresie zidentyfikowanych siedlisk przyrodniczych, chronionych gatunków i siedlisk zwierząt oraz zaburzenia szlaku migracyjnego w obrębie doliny rzecznej. W przypadku braku możliwości technicznych realizacji obiektu bez przekładania rzeki, doprecyzować i uszczegółwić warunki realizacji tych prac w kontekście ochrony siedlisk przyrodniczych i wszystkich organizmów

żywych, zidentyfikowanych w inwentaryzacji przyrodniczej opracowanej na etapie ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,

8. w zakresie obiektu MS/PZDd-01: rozważenie wykonania estakady, w sposób nie zawężający światła doliny rzecznej, z zachowaniem w maksymalnym stopniu cennych lasów łągowych i podmokłych łąk w obrębie doliny, z uwzględnieniem parametrów obiektu umożliwiającego migrację gatunków kluczowych. W analizie i ocenie uwzględnić aktualne dane na temat migracji dużych drapieżników oraz parzystokopytnych, w szczególności łośia.

VIII. Nakładam obowiązek sporządzenia analizy porealizacyjnej, po upływie 1 roku od rozpoczęcia eksploatacji drogi, w zakresie badań rozprzestrzeniania się hałasu w środowisku w porze dnia i nocy, na terenach chronionych przed hałasem. Pomiary wartości poziomów hałasu wykonać w celu zbadania dotrzymania poziomów dopuszczalnych na całym terenie objętym ochroną.

1. W zakresie województwa wielkopolskiego: wykonać pomiary poziomu hałasu w minimum 4 przekrojach pomiarowych, w szczególności na terenach, dla ochrony których zlokalizowane zostaną ekrany akustyczne oraz w punktach, których lokalizację określono w poniższej tabeli.

Lp.	Oznaczenie miejsca	Lokalizacja		
		adres	względem projektowanej drogi	
			kilometraż	Strona wg rosnącego kilometrażu
1.	R005	Ruda 4, 89-300 Ruda	0+900	prawa
2.	R012	Ruda 10, 89-300 Ruda	1+200	prawa
3	R022	Ruda 41, 89-300 Ruda	1+780	prawa
5	R024	Sadki 18, 89-110 Mrozowo	2+250	prawa

Zapewnić wykonanie pomiarów przez akredytowane laboratorium.

2. W zakresie województwa kujawsko–pomorskiego: wykonać analizę porealizacyjną, po upływie 1 roku od rozpoczęcia eksploatacji, w zakresie badań rozprzestrzeniania się hałasu w środowisku. Pomiary wartości poziomów hałasu wykonać w celu zbadania dotrzymania poziomów dopuszczalnych na całym terenie objętym ochroną. Punkty pomiarowe zlokalizować przed elewacją budynków mieszkalnych i budynków o innej funkcji chronionej oraz na granicy terenu chronionego. Pomiary przeprowadzić przede wszystkim na terenach chronionych zlokalizowanych co najmniej w obrębie punktów obliczeniowych oznaczonych w ujednoliconym

raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, w następujący sposób:

LP	KILOMETRAŻ	STRONA	GMINA	OBRĘB	DZIAŁKA	RECEPTOR
1	10+300	P	SADKI	Sadki	60/1	R29
2	20+690	P	NAKŁO NAD NOTECIAŃ	Karnowo	148/11	R39
3	39+700	P	SICIENKO	Pawłówek	93/1	R92
4	13+110	L	SADKI	Dębowo	198/2	R100
5	27+580	L	NAKŁO NAD NOTECIAŃ	Ślesin	571/2	R109

Przed wykonaniem badań, dokonać ponownej identyfikacji terenów chronionych przed hałasem, w celu ustalenia aktualnego stanu zagospodarowania terenu w sąsiedztwie przedmiotowych ulic oraz ewentualnej weryfikacji punktów pomiarowych. Badania dokonać według metodyk i wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r., poz. 1973 ze zm.). Uzyskane wyniki przedstawić w terminie 18 miesięcy od dnia oddania obiektu do użytkowania, Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, celem weryfikacji przyjętej w raporcie koncepcji technologicznej i ostatecznego określenia poziomu hałasu w rejonie inwestycji.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 29 czerwca 2021 r., uzupełnionym w dniu 16 lipca 2021 r., Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, z upoważnienia którego działa Dyrektor Oddziału w Bydgoszczy, którego reprezentuje Pan Czesław Południok z Mostów Katowice Sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach, wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla planowanego przedsięwzięcia pn.: „Budowa drogi ekspresowej S-10 na odcinku Wyrzysk - Bydgoszcz”, realizowanego, w obszarze i zakresie określonym w załącznikach graficznych dołączonych do wniosku.

Podstawą prawną do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest art. 71 ust. 2 pkt 1 uouioś, w myśl którego realizacja planowanego przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko jest dopuszczalna wyłącznie po uzyskaniu niniejszej decyzji.

Omawiane zadanie zostało zakwalifikowane zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, do § 2 ust. 1 pkt 31: „autostrady i drogi ekspresowe”.

Dodatkowo kwalifikuje się do:

- a) § 3 ust. 1 pkt 7 - napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie mniejszym niż 110 kV inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 6, ze względu na przebudowę i budowę sieci elektroenergetycznej wysokiego, średniego i niskiego napięcia;
- b) § 3 ust. 1 pkt 31 - instalacje do przesyłu gazu instalacje do przesyłu gazu inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 20 oraz towarzyszące im tłocznie lub stacje redukcyjne, z wyłączeniem gazociągów o ciśnieniu nie większym niż 0,5 MPa i przyłączy do budynków; przy czym tłocznie lub stacje redukcyjne budowane, montowane lub przebudowywane przy istniejących instalacjach przesyłowych nie są przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko, ze względu na przebudowę i budowę sieci gazowej;
- c) § 3 ust. 1 pkt 62 - drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 31 i 32 lub obiekty mostowe w ciągu drogi o nawierzchni twardej, z wyłączeniem przebudowy dróg lub obiektów mostowych, służących do obsługi stacji elektroenergetycznych i zlokalizowanych poza obszarami objętymi formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ze względu na realizację dróg;
- d) § 3 ust. 1 pkt 67 - budowle przeciwpowodziowe, w rozumieniu art. 16 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, z wyłączeniem przebudowy wałów przeciwpowodziowych polegającej na doszczelnieniu korpusu wałów i ich podłoża w celu ograniczenia możliwości ich rozmycia i przerwania w czasie przechodzenia wód powodziowych, a także regulacja wód, ze względu na przebudowę cieków;
- e) § 3 ust. 1 pkt 71 - rurociągi wodociągowe magistralne do przesyłania wody oraz przewody wodociągowe magistralne doprowadzające wodę od stacji uzdatniania do przewodów wodociągowych rozdzielczych, z wyłączeniem ich przebudowy metodą bezwykopową, ze względu na przebudowę i budowę sieci wodociągowej;
- f) § 3 ust. 1 pkt 81 - sieci kanalizacyjne o całkowitej długości przedsięwzięcia nie mniejszej niż 1 km, z wyłączeniem: a) przebudowy tych sieci metodą bezwykopową, b) sieci kanalizacji deszczowej zlokalizowanych w pasie drogowym

i obszarze kolejowym, c) przyłączy do budynków, ze względu na przebudowę i budowę sieci kanalizacyjnej nie służącej odwodnieniu drogi;

- g) § 3 ust. 1 pkt 89 lit. a) - gospodarowanie wodą w rolnictwie polegające na melioracji łąk, pastwisk lub nieużytków, ze względu na przebudowę i budowę sieci melioracyjnej;
- h) § 3 ust. 2 pkt 1 – do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się również przedsięwzięcia polegające na rozbudowie, przebudowie lub montażu realizowanego lub zrealizowanego przedsięwzięcia wymienionego w § 2 ust. 1 i niespełniające kryteriów, o których mowa w § 2 ust. 2 pkt 1, w związku z § 2 ust. 1 pkt 6: napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym nie mniejszym niż 220 kV i długości nie mniejszej niż 15 km.

Zatem zadanie to zaliczono do przedsięwzięć określonych w art. 59 ust. 1 pkt 1, a także poddane zostało procedurze postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Odstąpiono od oceny zgodności przedmiotowego zamierzenia z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ponieważ analizowana inwestycja dotyczy przebudowy drogi publicznej, która w myśl art. 80 ust. 2 ww. uouioś, nie wymaga stwierdzenia zgodności lokalizacji przedsięwzięcia z ustaleniami ww. planu, jeżeli został on uchwalony.

Dane o wniosku oraz raport o oddziaływaniu na środowisko, zostały umieszczone w publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach, prowadzonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy (karta nr 738/2021).

Po weryfikacji wniosku i jego uzupełnienia, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, w dniu 5 sierpnia 2021 r. wszczął postępowanie administracyjne.

Równocześnie, stosownie do art. 77 ust. 1 pkt 2 i 4 uouioś, tut. Organ wystąpił do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy oraz Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, z prośbą o uzgodnienie środowiskowych uwarunkowań (pisma znaki kolejno: WOO.420.11.2021.ADS.2 i WOO.420.11.2021.ADS.3).

Ponadto, działając na podstawie art. 75 ust. 5 uouioś, wystąpiono do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, również w przedmiocie uzgodnienia środowiskowych uwarunkowań.

Ze względu na liczbę stron w postępowaniu przekraczającą 10, zastosowano przepis art. 74 ust. 3 uouioś, dopuszczający stosowanie art. 49 ustawy Kpa, polegający na powiadamianiu stron o prowadzonych w toku postępowania czynnościach poprzez obwieszczenia.

Obwieszczenie o wszczęciu postępowania i wystąpieniu do ww. Organu, znak: WOO.420.11.2021.ADS.5, zamieszczono zatem na stronie internetowej i na tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, a także na tablicy ogłoszeń: Urzędu Gminy Wyrzysk, Urzędu Gminy Sadki, Urzędu Miasta i Gminy w Nakle nad Notecią, Urzędu Gminy Sicienko, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu, tj. w miejscach realizacji inwestycji.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy, poprzez Organ prowadzący postępowanie, pismem z dnia 31 sierpnia 2021 r., znak: NNZ.9022.1.425.2021, wezwał Pełnomocnika Inwestora, do uzupełnienia raportu o oddziaływaniu na środowisko.

Następnie Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, pismem z dnia 3 września 2021 r., znak: BD.RZŚ.4360.30.2021.JO, również poprzez Organ prowadzący postępowanie, wezwał Pełnomocnika Inwestora, do uzupełnienia raportu o oddziaływaniu na środowisko.

Dodatkowo, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu, postanowieniem z dnia 6 września 2021 r., znak: WOO-II.4221.5.2021.DZ.1, wyraził opinię, że wymagane jest uzupełnienie raportu o oddziaływaniu na środowisko.

Wszystkie dokumenty zostały przekazane Pełnomocnikowi Inwestora w dniu 7 września 2021 r., pismem znak: WOO.420.11.2021.ADS.11.

W dniu 14 października 2021 r., wraz z pismem z dnia 13 października 2021 r., znak: L. dz. Mosty 2021/10/00732, Pełnomocnik Inwestora przekazał do wiadomości, odpowiedzi na wezwania ww. Organów. Równocześnie złożył oddzielne wyjaśnienia do każdego z nich, tj:

- pismo znak: L. dz. Mosty 2021/10/00733, skierowane do Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie,
- pismo znak: L. dz. Mosty 2021/10/00734, skierowane do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu,
- pismo znak: L. dz. Mosty 2021/10/00736, skierowane do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy.

W związku z powyższym, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, wnioskami z dnia 19 października 2021 r., ponownie zwrócił się do ww. Organów, o uzgodnienie środowiskowych uwarunkowań (pisma znaki kolejno: WOO.420.11.2021.ADS.19, WOO.420.11.2021.ADS.20, WOO.420.11.2021.ADS.21).

Po weryfikacji dokumentacji oraz zagadnień podniesionych przez ww. Organy, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy uznał, iż przedstawiony opis przedsięwzięcia, zawarty w raporcie o oddziaływaniu na środowisko, nie jest wystarczający do ustalenia środowiskowych uwarunkowań, dlatego pismem z dnia 5 listopada 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.24, wezwał Pełnomocnika Inwestora do przekazania wyjaśnień informacji zawartych w raporcie, w zakresie uszczegółowienia przedstawionych wariantów, uszczegółowienia danych na temat przewidzianych kolizji sieci przeznaczonych do przebudowy, analizy kolizji zamierzenia z napowietrzną linią elektroenergetyczną najwyższych napięć 400 kV relacji Bydgoszcz – Zachód, przeanalizowania oddziaływania skumulowanego, gospodarki odpadami, ochrony klimatu akustycznego i powietrza, oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne, a także ochrony przyrody.

W dniu 8 listopada 2021 r., wpłynęła opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy, znak: NNZ.9022.1.425.2021, uzgadniająca środowiskowe uwarunkowania, przy uwzględnieniu następujących warunków:

1. Wykonać analizę porealizacyjną w okresie 12 – 18 miesięcy od uruchomienia inwestycji, która w szczególności powinna obejmować ocenę oddziaływania akustycznego na najbliższe tereny chronione akustycznie, wykonaną w oparciu o pomiary hałasu, metodyką referencyjną zawartą w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów substancji lub energii w środowisku przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem (Dz. U. z 2011 r. Nr 140, poz. 824 ze zm.). Na terenach wymagających ochrony akustycznej w miejscach, w których zostaną potwierdzone przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu, należy zastosować ekrany akustyczne, a w rejonach, w których nie ma możliwości zastosowania skutecznych ekranów akustycznych, należy wyznaczyć obszary ograniczonego użytkowania (ujęto w pkt. VIII sentencji niniejszej decyzji).
2. Wprowadzić zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zlokalizowanych w strefie ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego, od wybranego wariantu drogi ekspresowej S-10, w celu ograniczenia zabudowy

podlegającej ochronie na tym terenie (nie ujęto, wyjaśnienie znajduje się w dalszej części niniejszej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach).

3. Prace budowlane, w rejonie bliskiej zabudowy mieszkaniowej, należy prowadzić wyłącznie w porze dziennej (ujęto w pkt. 2.1 sentencji niniejszej decyzji).
4. Zaplecze techniczne i socjalne budowy należy lokalizować, w granicach technicznych i ekonomicznych możliwości, na terenach oddalonych od zabudowy mieszkalnej (w miejscach docelowo przeznaczonych pod MOP-y, rozległość MOP-ów sięgająca około 300 m) - (nie ujęto, wyjaśnienie znajduje się w dalszej części niniejszej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach).
5. W pobliżu terenów zabudowanych, a w szczególności w miejscach, gdzie zabudowa jest w odległości mniejszej niż 20 m, nie stosować urządzeń wibracyjnych mogących wpływać negatywnie na konstrukcję budynków oraz ograniczyć możliwość kumulowania się drgań z jednoczesnej pracy urządzeń generujących oddziaływania dynamiczne (ujęto w pkt. 2.1 sentencji niniejszej decyzji).
6. Socjalną część MOP-ów wyposażać w ustępy przyłączone do zbiorników bezodpływowych. W przypadku braku możliwości realizacji zbiorników bezodpływowych zastosować oczyszczalnię ścieków na terenie MOP-u (nie ujęto, warunek wynika z przepisów odrębnych).
7. Na terenie występowania GZWP zaprojektować szczelne zbiorniki retencyjne (ujęto w pkt. 3.1 sentencji niniejszej decyzji).
8. Zapleczy technicznych i socjalnych nie należy lokalizować na terenach objętych strefami ochrony ujęć wód (nie ujęto, przedmiotowa droga ekspresowa nie przebiega w obszarze usytuowanym lub sąsiadującym ze strefami ochrony ujęć).
9. Place postojowe i technologiczne baz technicznych zabezpieczyć przed infiltracją zanieczyszczeń do wód podziemnych pełnymi płytami betonowymi (ujęto w pkt. 2.4 sentencji niniejszej decyzji).
10. Paliwa, materiały eksploatacyjne i odpady magazynować w warunkach kontrolowanych – w wyznaczonych miejscach, zabezpieczonych przed infiltracją, jak place technologiczne (ujęto w pkt. 2.5 sentencji niniejszej decyzji).
11. Stanowiska narażone na zanieczyszczenie wyposażać w sorbenty – do wykorzystania w sytuacji awaryjnej (ujęto w pkt. 2.11 sentencji niniejszej decyzji).
12. Spływ powierzchniowy z terenów baz technicznych narażonych na zanieczyszczenie ukierunkowane i zabezpieczyć przed niekontrolowanym odpływem rowami/korytkami opaskowymi (ujęto w pkt. 2.6 sentencji niniejszej decyzji).

13. Zrzut wód opadowych, z terenów baz technicznych narażonych na zanieczyszczenie, zabezpieczyć osadnikiem (ujęto w pkt. 2.6 sentencji niniejszej decyzji).
14. Odpady gromadzić w sposób selektywny, w miejscu wyznaczonym, a dodatkowo miejsce magazynowania odpadów niebezpiecznych, zabezpieczyć przed przemywaniem wodami opadowymi (nie ujęto, warunek wynika z przepisów odrębnych).
15. Zastosować ekrany akustyczne w miejscach wskazanych w raporcie oraz przewidzieć rezerwę terenu pod te ekrany, które byłyby wykonane po przeprowadzeniu analizy porealizacyjnej (ujęto w pkt. 3.11 sentencji niniejszej decyzji).

Uzupełnienie informacji na wezwania Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, nie czyniło zadość kwestiom poruszonym przez Dyrektorów, zatem Organy te, pismami z dnia 18 listopada 2021 r., znaki kolejno: BD.RZŚ.4360.30.2021.JO oraz WOO-II.4221.5.2021.DZ.2, ponownie poprzez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, wezwały Pełnomocnika Inwestora do uzupełnienia raportu o oddziaływaniu na środowisko. Wezwania te zostały przekazane do Pełnomocnika Inwestora przez Organ prowadzący postępowanie, pismem z dnia 19 listopada 2021 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.29.

Pełnomocnik Inwestora, w dniu 21 grudnia 2021 r., pismem z dnia 16 grudnia 2021 r., znak: L. dz. Mosty 2021/12/01061, przedłożył uzupełnienie raportu na wezwanie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Tożsame dokumenty zostały przedłożone do Organu wzywającego do uzupełnienia.

Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, w dniu 29 grudnia 2021 r., wydał postanowienie uzgadniające środowiskowe uwarunkowania, uwzględniające następujące warunki:

1. Zaplecza techniczne oraz socjalne lokalizować w odległości co najmniej 50 m od osi przekraczanych cieków lub do 50 m od górnej granicy skarpy doliny cieku, jeśli jest wykształcona.
2. Place postojowe i technologiczne baz technicznych, a także miejsca magazynowania paliw, materiałów eksploatacyjnych i odpadów zabezpieczyć przed infiltracją zanieczyszczeń do wód podziemnych, pełnymi płytami betonowymi.
3. Wszelkie sypkie materiały np. kruszywo, ziemia z wykopów gromadzić w wyznaczonych miejscach, w sposób uniemożliwiający ich wymywanie do cieków

lub rowów melioracyjnych lub systemów odwodnienia na skutek odpływu wód opadowych.

4. Odpady niebezpieczne magazynować w sposób wykluczający ich przenikanie do ziemi i wód, np. w szczelnych pojemnikach odpornych na działania odpadów, w przypadku zanieczyszczonych mas ziemnych np. poprzez zabezpieczenie folią.
5. Na etapie realizacji ścieki socjalno-bytowe odprowadzać do szczelnych, bezodpływowych zbiorników i okresowo opróżniać przez jednostki asenizacyjne.
6. Stanowiska narażone na zanieczyszczenie wyposażyć w sorbenty do wykorzystania w sytuacji awaryjnej. Zużyty sorbent lub zanieczyszczony grunt, stanowiące odpady niebezpieczne należy przekazać uprawnionej firmie do zagospodarowania.
7. Zrzut wód opadowych z terenów baz technicznych narażonych na zanieczyszczenie zabezpieczyć osadnikiem.
8. Zrzut wód ujmowanych z wykopów budowlanych zabezpieczyć osadnikiem.
9. Przebudowę odcinków cieków wykonać z zachowaniem pierwotnego spadku cieku. W przypadku cieków naturalnych: Orla, Rokitka, Struga Śleska, Flis, umocnienie wykonać z materiałów naturalnych np. darnina, faszyna, kamienie.
10. Umocnienie rowów melioracyjnych wykonać z materiałów naturalnych np.: darnina, faszyna, kamienie lub elementów betonowych.
11. Przed realizacją inwestycji ustalić, czy znajduje się ona w kolizji z urządzeniami melioracji wodnych, a w przypadku występowania ww. kolizji uzgodnić ich przebudowę lub usunięcie z właściwą gminną spółką wodną lub z zainteresowanymi właścicielami.
12. Przekroczenie cieków prowadzić z ciągłym zachowaniem przepływu w czasie budowy i cech hydrologicznych cieku poniżej miejsca prac. Prace budowlane przy użyciu maszyn prowadzić z brzegów cieków.
13. Kształtując nowe koryto cieku Orla przyjąć parametry zbliżone do koryta naturalnego na odcinku przekładanym, w celu uzyskania zbliżonej do naturalnej prędkości przepływu.
14. Nie realizować podpór czy też innych elementów mostów w nurcie rzeki.
15. Zabezpieczyć przed zanieczyszczeniami wody cieków, w trakcie wykonywania robót budowlanych. Podczas prac nad ciekami stosować zabezpieczenia w postaci np. siatek, desek, w celu zabezpieczenia cieku przed przedostawaniem się do niego odpadów z rozbiórki, materiałów budowlanych.

16. Kanalizację deszczową wykonać na odcinkach, na których nie będzie możliwości odprowadzenia wód opadowych za pomocą urządzeń do powierzchniowego odwodnienia lub gdy takie będą wymogi ochrony środowiska, w szczególności:
 - a. na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych;
 - b. na łukach z przechyłkami poprzecznymi skierowanymi do pasa dzielącego;
 - c. na odcinkach występowania wysokiego poziomu wód gruntowych, gdzie nie ma możliwości prawidłowego odprowadzenia wód opadowych i roztopowych rowami drogowymi;
 - d. w przypadku braku możliwości odprowadzenia wód opadowych rowami do odbiorników naturalnych;
 - e. dla zabezpieczenia odbiorników zewnętrznych przed dopływem wód opadowych i roztopowych nieoczyszczonych (przy obiektach mostowych).
17. Ze względu na ochronę środowiska hydrogeologicznego, zwłaszcza na terenach głównych zbiorników wód podziemnych zastosować uszczelnienia:
 - a. na obszarach wysokiego zagrożenia lub podwyższonego zagrożenia wód podziemnych, od około 0+000 do około km 2+560 - pełne uszczelnienie zarówno rowów, jak i zbiorników retencyjnych;
 - b. na obszarach średniego zagrożenia wód podziemnych, od około km 22+500 do około km 31+000 - uszczelnienie jedynie zbiorników retencyjnych.
18. W celu zapewnienia właściwych warunków przepływu w odbiornikach wód opadowych z drogi wykonać zbiorniki retencyjne lub retencyjno-infiltracyjne.
19. Zaprojektować urządzenia podczyszczające wody opadowe i roztopowe, które zapewnią ich podczyszczanie do wartości dopuszczających ich odprowadzanie do wód lub urządzeń wodnych, tj. 100 mg/l dla zawiesiny ogólnej oraz 15 mg/l dla węglowodorów ropopochodnych.
20. Wody opadowe lub roztopowe przed wprowadzeniem do zbiorników retencyjnych i retencyjno-infiltracyjnych podczyszczają w osadnikach.
21. Zastosować rozwiązania ograniczające wpływ na środowisko gruntowo-wodne na wypadek poważnej awarii w postaci zamknięcia awaryjnego przed każdym wylotem systemu odwodnienia drogi (rowu przydrożnego lub odcinka kanalizacji deszczowej) do odbiornika naturalnego - cieku.
22. Na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych odwodnienie jezdni manewrowych, stanowisk postojowych i chodników wykonać przez sieci kanalizacji deszczowej odwadniającej powierzchnie utwardzone. Ujęte wody opadowe i roztopowe podczyszczają

w osadnikach. Na odpływach wód opadowych z nawierzchni utwardzonych zagrożonych podwyższonym stężeniem substancji ropopochodnych zastosować separatory substancji ropopochodnych.

23. Na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych stanowiska dla samochodów przewożących substancje niebezpieczne wyposażyć dodatkowo w zasuwę odcinającą kanalizację deszczową i przekierowującą wody do szczelnego bezodpływowego zbiornika na substancje niebezpieczne.

24. Stwierdza się potrzebę przeprowadzenia, przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia, oceny oddziaływania na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. Posiadane na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dane na temat planowanego przedsięwzięcia nie pozwalają całościowo ocenić jego oddziaływania na środowisko, a co za tym idzie określić szczegółowe wymagania dotyczące ochrony środowiska konieczne do uwzględnienia w projekcie budowlanym, w zakresie:

- a) parametrów technicznych dotyczących projektowanego odwodnienia drogi ekspresowej S-10 na odcinku Wyrzysk - Bydgoszcz,
- b) doboru urządzeń podczyszczających wody opadowe i roztopowe oraz ilości i parametrów zbiorników,
- c) rozwiązań i odcinków wymagających trwałego odwodnienia wykopów,
- d) gospodarki wodno-ściekowej na terenach Miejsc Obsługi Podróżnych.

W dniu 29 grudnia 2021 r., pismem znak: L. dz. Mosty 2021/12/01307, Pełnomocnik Inwestora przekazał wyjaśnienia do raportu o oddziaływaniu na środowisko, na pytania zawarte w wezwaniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu. Równocześnie kopia dokumentów została dostarczona Organowi opiniującemu.

W związku z powyższym, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, pismem z dnia 4 stycznia 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.32, ponownie zwrócił się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, z wnioskiem o wydanie uzgodnienia środowiskowych uwarunkowań.

W dniu 18 stycznia 2022 r., do tut. Organu, wraz z pismem Pełnomocnika Inwestora znak: L. dz. Mosty 2022/01/00633, wpłynęło uzupełnienie na wezwanie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, dotyczące zagadnień merytorycznych zawartych w raporcie o oddziaływaniu na środowisko.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu, mając na względzie wyjaśnienia do raportu o oddziaływaniu na środowisko, przekazane przez Pełnomocnika Inwestora, postanowieniem z dnia 3 lutego 2022 r., znak: WOO-II.4221.5.2021.DZ.3, ponownie wyraził stanowisko, że dokumentację należy uzupełnić. Kopia została przekazana do Pełnomocnika Inwestora, przez Organ prowadzący postępowanie, pismem z dnia 7 lutego 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.35.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, po analizie uzupełnienia raportu, ponownie stwierdził, że zakres uzupełnień nie czyni zadość wezwaniu, w związku z czym, pismem z dnia 15 lutego 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.36, zobowiązał Pełnomocnika Inwestora do złożenia wyjaśnień.

W dniu 17 marca 2022 r., pismem znak: L. dz. Mosty 2022/03/00668, Pełnomocnik Inwestora przekazał wyjaśnienia do raportu o oddziaływaniu na środowisko, na pytania zawarte w wezwaniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu. Równocześnie kopia dokumentów została dostarczona Organowi opiniującemu.

W związku z powyższym Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, pismem z dnia 21 marca 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.38, ponownie zwrócił się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, z wnioskiem o wydanie uzgodnienia środowiskowych uwarunkowań.

W dniu 25 marca 2022 r., do tut. Organu, wraz z pismem Pełnomocnika Inwestora znak: L. dz. Mosty 2022/03/01315, wpłynęło uzupełnienie na wezwanie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, dotyczące zagadnień merytorycznych zawartych w raporcie o oddziaływaniu na środowisko.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu, mając na względzie wyjaśnienia do raportu o oddziaływaniu na środowisko, przekazane przez Pełnomocnika Inwestora, postanowieniem z dnia 6 maja 2022 r., znak: WOO-II.4221.9.2021.ZP.2, ponownie wyraził stanowisko, że dokumentację należy uzupełnić.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, po analizie uzupełnienia raportu, również stwierdził, że zakres uzupełnień nie czyni zadość wezwaniu, w związku z czym, pismem z dnia 11 maja 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.43, zobowiązał Pełnomocnika Inwestora do złożenia wyjaśnień. Równocześnie przekazał kopię ww. postanowienia do RDOŚ w Poznaniu.

W dniu 13 czerwca 2022 r., pismem znak: L. dz. Mosty 2022/06/00529, Pełnomocnik Inwestora po raz kolejny przekazał wyjaśnienia do raportu o oddziaływaniu na środowisko, na pytania zawarte w wezwaniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu. Równocześnie kopia dokumentów została dostarczona Organowi opiniującemu.

W związku z powyższym, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, pismem z dnia 17 czerwca 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.48, ponownie zwrócił się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, z wnioskiem o wydanie uzgodnienia środowiskowych uwarunkowań.

W dniu 17 czerwca 2022 r., do tut. Organu, wraz z pismem Pełnomocnika Inwestora znak: L. dz. Mosty 2022/06/00957, wpłynęło uzupełnienie na wezwanie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, dotyczące zagadnień merytorycznych zawartych w raporcie o oddziaływaniu na środowisko.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu, w dniu 18 lipca 2022 r., wydał postanowienie znak: WOO-II.4221.5.2021.DZ.5, uzgadniające środowiskowe uwarunkowania, przy uwzględnieniu następujących warunków:

- I. Określam wymagania dotyczące ochrony środowiska konieczne do uwzględnienia w dokumentacji wymaganej do wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 uouioś:
 1. Przedsięwzięcie w części położonej w województwie wielkopolskim zrealizować według wariantu 7 – błękitnego.
 2. Zaprojektować i wykonać ekrany akustyczne pochłaniające o następujących parametrach:
 - a) ekran akustyczny EK-1, po prawej stronie drogi ekspresowej S-10, na odcinku w km 1+190 – 1+620, o długości 432 m i wysokości 4 m, zlokalizowany na krawędzi jezdni w odległości 20 m od osi drogi;
 - b) ekran ziemny EK-2.1, po prawej stronie drogi ekspresowej S-10, na odcinku w km 1+620 – 1+880, o długości 254 m i wysokości 4 m, zlokalizowany na krawędzi jezdni w odległości 18 m od osi drogi;
 - c) ekran akustyczny EK-2.2, po prawej stronie drogi ekspresowej S-10, na odcinku w km 1+870 – 2+190, o długości 314 m i wysokości 6 m, zlokalizowany na krawędzi jezdni i częściowo na krawędzi wykopu, w odległości od 18 m do 35 m od osi drogi;
 - d) ekran ziemny i akustyczny EK-2.3, po prawej stronie drogi ekspresowej S-10, na odcinku w km 2+180 – 2+370, o długości 195 m i wysokości 4 m, zlokalizowany na krawędzi jezdni w odległości 18 m od osi drogi.

Wysokość ekranów liczona jest od poziomu pobocza lub w przypadku drogi w wykopie od góry skarpy wykopu. Strona drogi wyznaczana jest względem rosnącego kilometrażu. Zastosować ekrany o klasie izolacyjności od dźwięków powietrznych B3 i klasie pochłaniałości A3, zgodnie z normami.

3. Zapewnić szczelne, dla fali akustycznej, połączenie ww. ekranów akustycznych pomiędzy nimi oraz z podłożem, na którym będą wybudowane oraz pomiędzy elementami konstrukcji, w tym zastosować środki techniczne mające na celu utrzymanie zamkniętych wyjść ewakuacyjnych poza czasem ich używania.
 4. Odwodnienie planowanej drogi zaprojektować z wykorzystaniem obustronnych rowów trawiastych, kanalizacji deszczowej i zbiorników retencyjno-infiltracyjnych.
 5. Most nad rzeką Orla zaprojektować i wykonać jako jednoprzęsłowy, o konstrukcji prostokątnej, bez podpór w obszarze obiektu mostowego. Obiekt dostosować do pełnienia funkcji przejścia dolnego dla dużych zwierząt zapewniając minimalną, efektywną wysokość przejścia wynoszącą 5 m i minimalną efektywną szerokość przejścia wynoszącą 2x20 m po obu stronach rzeki, bez niwelacji terenu pod obiektem. Dopuszcza się realizację obiektu wieloprzęsłowego w formie estakady nad całą doliną rzeczną.
 6. W obrębie przejścia dla zwierząt zaprojektować i wykonać ekrany przeciwośnieniowe w postaci drewnianego, szczelnego parkanu o wysokości minimum 2,4 m, ograniczającego przenikanie światła z drogi w otoczenie przejścia, w szczególności strefy naprowadzania. Ekrany zlokalizować obustronnie wzdłuż jezdni drogi, na długości przejścia oraz min. 50 m poza jego granicami, w obu kierunkach. Ekrany połączyć szczelnie z ogrodzeniem ochronnym.
- II. Określam istotne warunki korzystania ze środowiska w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia:
1. Prace wykonawcze związane z realizacją przedsięwzięcia oraz ruch pojazdów dostarczających surowiec i materiały do budowy ograniczyć wyłącznie do pory dnia, rozumianej jako przedział czasu od godziny 6:00 do godziny 22:00. Dopuszcza się kontynuowanie prac w porze nocy, jeżeli technologia wymaga nieprzerwanej pracy pod warunkiem dotrzymania akustycznych standardów jakości środowiska.
 2. Zaplecze budowy, zaplecza socjalne, bazy materiałowo-sprzętowe, miejsca składowania odpadów oraz parkingi pojazdów i maszyn budowlanych zlokalizować:
 - a) na terenach o niskich walorach szaty roślinnej;

- b) poza granicami występowania cennych ekosystemów, w których obecne są siedliska przyrodnicze będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronione gatunki roślin;
 - c) poza doliną rzeki Orla i w odległości min. 50 m od górnej skarpy doliny;
 - d) poza płatami siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk gatunków chronionych;
 - e) poza obszarem Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040;
 - f) poza obrysem rzutu koron drzew;
 - g) w odległości, co najmniej 100 m od terenów wymagających ochrony przed hałasem.
3. Plac budowy oraz zaplecze budowy wyposażyć w materiały i środki pochłaniające substancje ropopochodne i inne substancje mogące zanieczyścić środowisko wodne i gruntowo-wodne, a w sytuacjach awaryjnych takich jak wyciek paliwa, czy rozlanie substancji, podjąć niezwłocznie działania mające na celu zapobieganie przenikaniu i rozprzestrzenieniu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych.
 4. Przed rozpoczęciem prac wytyczyć i oznaczyć w terenie, w widoczny sposób, granice płatów siedlisk przyrodniczych oraz stanowiska gatunków chronionych niekolidujących z pracami, oddalonych do ok. 100 m od pasa linii inwestycyjnych, których obecność stwierdzono w trakcie prac inwentaryzacyjnych.
 5. Koryto rzeki Orla przenieść na odcinku kolidującym z projektowanym nasypem (o długości 276 m); przy kształtowaniu nowego koryta zachować dotychczasowy współczynnik krętości rzeki.
 6. Przy umacnianiu koryta rzeki Orla w okolicy mostu nie stosować gabionów, płyt betonowych czy innych sztucznych, wielkopowierzchniowych elementów eliminujących naturalną strukturę brzegów i dna, a stabilizację dna wykonać za pomocą odpowiednio skonstruowanych bystrzy.
 7. Wycinkę drzew i krzewów, prace związane ze zdjęciem humusu oraz przełożenie koryta rzeki Orla przeprowadzić od 1 września do końca lutego.
 8. Prace ziemne oraz inne prace związane z wykorzystaniem maszyn i sprzętu mechanicznego prowadzone w obrębie bryły korzeniowej drzew i krzewów nieprzeznaczonych do wycinki, wykonywać w sposób jak najmniej szkodzący drzewom i krzewom w szczególności:
 - a) pnie drzew narażonych na uszkodzenia na czas budowy właściwie zabezpieczyć uwzględniając konieczność zapewnienia dostępu do schronień oraz w sposób

niepowodujący zniszczenia, uszkodzenia lub zabicia występujących tam gatunków roślin, zwierząt i grzybów;

- b) nie obsypywać ziemią pni drzew powyżej wysokości 0,2 m i krzewów powyżej wysokości 0,1 m ponad pierwotny poziom terenu;
- c) podczas prac ziemnych zabezpieczyć systemy korzeniowe przed przesuszaniem i przemarzaniem;
- d) nie niszczyć korzeni odpowiedzialnych za statykę drzewa.

9. Wszelkie powstałe zastoiska wody kontrolować w okresie od 1 marca do końca lipca. Codziennie przed rozpoczęciem i po zakończeniu prac, odławiać uwięzione zwierzęta i przenosić je w odpowiednie dla poszczególnych gatunków siedliska położone poza zasięgiem oddziaływania prac.

10. Obszar prowadzenia robót, na odcinkach:

- a) 0+950 – 1+500 strona prawa,
- b) 1+740 – 3+100 strona prawa,
- c) 2+100 – 3+100 strona lewa,

wygrodzić przed dostępem płazów przy pomocy tymczasowych ogrodzeń herpetologicznych. Powyższe prace wykonać przed rozpoczęciem wiosennego sezonu migracji. Zastosować ogrodzenia spełniające następujące wymagania:

- wysokość części nadziemnej co najmniej 50 cm;
- głębokość zakopania w gruncie co najmniej 10 cm;
- odgięcie górnej krawędzi na zewnątrz drogi, w kierunku otaczającego terenu pod kątem 45-90°, tworząc przewieszkę o szerokości co najmniej 5 cm;
- zakończenie ogrodzenia w kształcie litery U;

Ogrodzenia wykonać z materiału umożliwiającego odpowiedni i trwały naciąg, aby nie dopuścić do jego fałdowania.

11. Na etapie realizacji przedsięwzięcia prowadzić nadzór przyrodniczy obejmujący: kontrolę nad realizacją przełożenia koryta rzeki Orla wraz z wykopaniem nowego i zasypaniem starego koryta, kontrolę terenu przed rozpoczęciem poszczególnych etapów prac pod kątem występowania gatunków chronionych, identyfikację zagrożeń dla tych gatunków w wyniku realizacji planowanych prac oraz podejmowanie na bieżąco działań zapobiegających tym zagrożeniom, w szczególności poprzez modyfikację sposobu prowadzenia prac, dostosowanie terminów prowadzenia prac, stosowanie tymczasowych płotków herpetologicznych.

12. Wszystkie obiekty odwodnieniowe odpowiednio zabezpieczyć przed przenikaniem zwierząt do ich wnętrza, z uwzględnieniem następujących wymagań:
- a) studnie wpadowe, separatory, przykanaliki i osadniki zlokalizować za linią ogrodzenia ochronnego od strony drogi;
 - b) studnie i komory separatorów zabezpieczyć szczelnymi pokrywami górnymi z dopasowanymi szczelnie włączami rewizyjnymi.
13. Wszystkie zbiorniki retencyjno-infiltracyjne, w tym istniejący zbiornik w km 0+000 w obrębie węzła Wyrzysk szczelnie wygrodzić stałym ogrodzeniem herpetologicznym; projektowane zbiorniki zlokalizować w odległości co najmniej 50 m od skrajni najść na przejścia.
14. Dostosowując most do funkcji przejścia dolnego dla dużych zwierząt uwzględnić następujące uwarunkowania:
- a) suche półki ziemne wykonać poza zasięgiem wody średniej;
 - b) półki ziemne połączyć z nurtem ciekłu poprzez łagodnie nachylone skarpy (nachylenie $\leq 1:2$);
 - c) powierzchnię suchych półek wyrównać i pokryć gruntem rodzimym lub innym o podobnych parametrach fizyko-chemicznych;
 - d) dopuszcza się zróżnicowanie rzędnej powierzchni półek, do wysokości w strefach dostępnych dla zwierząt, pod warunkiem, że w każdym punkcie zostanie zachowana wymagana wysokość minimalna przejścia, bez niwelacji terenu;
 - e) zakończenia półek w pełni połączyć z terenem otaczającym przejście, umożliwiając swobodne przechodzenie wszystkich gatunków zwierząt;
 - f) rowy odwodnieniowe w obrębie przejścia i w strefach najść na przejścia skanalizować;
 - g) koryto ciekłu zlokalizować w centralnej części przejścia z wyłączeniem przypadku, gdy w miejscu przejścia koryto naturalne ma charakter meandrujący;
 - h) umacnianie nasypów położonych w strefach dostępnych dla zwierząt prowadzić z wykorzystaniem metod biologicznych oraz geosyntetyków z docelowym wprowadzaniem trawiastej pokrywy roślinnej; unikać betonowania skarp; w ostateczności stosować ażurowe płyty betonowe o dużych oczkach umożliwiając spontaniczny rozwój roślinności;
 - i) powierzchnię przejścia pokryć wyrównaną warstwą urodzajnego gruntu o miąższości minimum 15 cm w sposób umożliwiający rozwój roślinności;

- j) pod powierzchnią przejścia, w zasięgu strefy nasłonecznionej, dokonać wysiewu gatunków traw o średnim i wysokim pokroju;
- k) wzdłuż zewnętrznych krawędzi przejścia wyłożyć rzędy głazów, o średnicy minimum 60 cm, w odstępach maksymalnych 80 cm, zapobiegających niepożądaney aktywności ludzi na powierzchni przejścia;
- l) w bezpośrednim sąsiedztwie przejścia odtworzyć warunki glebowe umożliwiające rozwój roślinności, o składzie gatunkowym i strukturze zbliżonej do zbiorowisk roślinnych występujących w otoczeniu przejścia;
- m) na powierzchni i w strefach naprowadzania zwierząt nie lokalizować otwartych obiektów odwodnieniowych – zwłaszcza studni wpadowych, przykanalików i osadników oraz dróg dojazdowych, serwisowych, przejazdów;
- n) wzdłuż ogrodzenia drogi, na odcinkach o długości minimum 50 m w każdą stronę od krawędzi przejścia, wykonać nasadzenia krzewów, łączących się z czołem przejścia;
- o) w strefach naprowadzania zwierząt na przejście wykonać nasadzenia drzew i krzewów tworzące ciągłe lub przerywane pasy zorientowane pod kątem ostrym względem osi środkowej przejścia, z uwzględnieniem gatunków stanowiących atrakcyjną bazę żerową w okresie owocowania - dzikie odmiany drzew owocowych;
- p) w obrębie przejścia zaprojektować zielen w sposób ułatwiający migracje nietoperzy, tj. doprowadzić zielen pod przejście w sposób wymuszających obniżenie wysokości lot.

15. Drogę wyposażyc w obustronne ogrodzenie o wysokości co najmniej 240 cm n.p.t. na całej długości drogi, z zastosowaniem siatki stalowej węzłowej zabezpieczonej antykorozyjnie, o zmiennej wielkość oczek o wymiarach maksymalnych: do wysokości 50 cm n.p.t. - oczka 2,5x15 cm; od wys. 50 do wys. 100 cm – oczka 5x15 cm; od wys. powyżej 100 cm – oczka 15x15 cm. Siatkę wkopać na głębokość nie mniejszą niż 30 cm. Przy montażu siatki uwzględnić następujące wymagania:

- a) zapewnić szczelne, trwałe połączenia ogrodzenia z ekranami antyolśnieniowymi przejść dla zwierząt i ścianami przyczółków przejścia dolnego;
- b) w miejscach przekraczania otwartych rowów zapewnić szczelność w całym przekroju koryta przez wprowadzenie odpowiednich rozwiązań dogęszczających, odpornych na uszkodzenia w wyniku naporu wody, bez obniżania części naziemnej ogrodzenia;

- c) ogrodzenia prowadzić w planie wzdłuż długich odcinków prostych i unikać pojedynczych załamań przebiegu $> 15^\circ$ – zwłaszcza w strefach naprowadzania zwierząt do przejść.
16. Wykonać stałe ogrodzenia ochronno-naprowadzające dla płazów w promieniu do 500 m od miejsc rozrodu płazów oraz obustronnie po 500 m od osi przyczółków mostu na rzece Orla uwzględniając następujące wymagania:
- a) zastosować ogrodzenie o efektywnej wysokości części nadziemnej co najmniej 50 cm, wkopane min. na głębokość 10 cm, o górnej krawędzi o szerokości min. 5 cm odgiętej na zewnątrz drogi w kierunku otaczającego terenu, pod kątem $45\text{--}90^\circ$. Na odcinkach sąsiadujących z godowiskami płazów, tj. do 500 m od miejsc rozrodu, ogrodzenie wykonać z pełnych prefabrykatów; dopuszcza się zastosowanie ogrodzenia z siatki stalowej ocynkowanej o wielkości oczek nie większych niż $0,5 \times 0,5$ cm w miejscach przekraczania rowów odwodnieniowych oraz poza odcinkami sąsiadującymi z godowiskami;
 - b) ogrodzenie wyposażyć w stopę równoległą do podłoża (bieżnię) ułatwiającą wędrówkę płazów wzdłuż ogrodzenia oraz ograniczającą przerastanie ogrodzenia przez roślinność zielną; w przypadku, gdy zakończenia ogrodzeń nie są połączone z obiektami, zastosować dodatkowe zabezpieczenia zmieniające kierunek migrujących osobników tzw. zawrotkę;
 - c) ogrodzenia ochronno-naprowadzające połączyć szczelnie ze ścianą przejścia dolnego. W przypadku przekraczania otwartych rowów przez ogrodzenia przy przepustach zastosować dodatkowe zabezpieczenia w korytach rowów zapewniające szczelność dla płazów i odporność na uszkodzenia przez wezbrany nurt wody, bez obniżania wysokości części nadziemnej ogrodzenia;
 - d) przy bramach wjazdowych i furtkach dla obsługi zastosować dodatkowe rozwiązania w postaci montażu ruchomych odcinków ogrodzeń na skrzydłach bram i furtek, dociskanych przy zamykaniu do krawężników oporowych (uszczelki gumowych na styku ogrodzeń i krawężników).
17. Ekran akustyczny oraz ekran przeciwołnieniowy obsadzić zimozieloną roślinnością, w szczególności pnączami.
18. W odniesieniu do drzew usuwanych poza gruntami leśnym przeprowadzić nasadzenia minimalizujące z wykorzystaniem drzew rodzimych gatunków w stosunku 1:1 za każde wycięte drzewo o obwodzie do 100 cm, w stosunku 2:1 za każde wycięte drzewo o obwodzie od 101 cm do 200 cm i w stosunku 3:1 dla drzew o obwodzie pnia

powyżej 200 cm. W pierwszym rzędzie nasadzenia prowadzić wzdłuż planowanej drogi i istniejących dróg poprzecznych, tworząc nowe aleje lub uzupełniając ubytki w istniejących.

19. Do sadzenia zastosować w pierwszej kolejności młode osobniki drzew pochodzące z odnowień naturalnych występujące w obrębie miejsca realizacji przedsięwzięcia. W przypadku ich braku zastosować prawidłowo wyprodukowany materiał szkółkarski drzew: właściwie uformowanych, o wyprowadzonej koronie i prostym pniu oraz proporcjonalnej bryle korzeniowej. Nasadzenia pielęgnować i regularne podlewać przez okres min. 3 lat.

20. Prowadzić monitoring udatności i trwałości nasadzeń minimalizujących, w okresie 3 lat od ich posadzenia - w 1, 2 i 3 roku. W przypadku stwierdzonego braku zachowania ich żywotności, nasadzenia uzupełnić w stosunku 1:1 w następnym roku kalendarzowym, pielęgnować oraz regularnie podlewać przez kolejne 3 lata.

21. Wody opadowe i roztopowe przed wprowadzeniem do odbiorników podczyszczać w osadnikach do wartości zgodnych z przepisami prawa.

22. Prowadzić konserwację systemu oczyszczania wód opadowych i roztopowych oraz rowów trawiastych.

III. W celu oceny skuteczności i efektywności ekologicznej zastosowanych działań minimalizujących przeprowadzić monitoring wykorzystania przejścia dla zwierząt. Monitoring przeprowadzić trzykrotnie w okresie 5 lat od rozpoczęcia eksploatacji drogi: w pierwszym, trzecim i piątym roku. Po każdym roku prowadzenia monitoringu, w ciągu trzech miesięcy od jego ukończenia, przysłać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu opracowanie w formie pisemnej wraz z kopią na nośniku elektronicznym, zawierające opis metod prowadzonych badań, informacje lub analizy dotyczące wykorzystania przejścia przez zwierzęta, jak również informacje o błędach wykonawczych lub konstrukcyjnych przejść i sposobach ich naprawy, a także w razie potrzeby propozycję działań mających na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań inwestycji.

IV. Wykonać analizę porealizacyjną po upływie jednego roku od dnia oddania obiektu do użytkowania i przedstawić jej wyniki Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu, w terminie 18 miesięcy od dnia oddania obiektu do użytkowania. W ramach analizy wykonać pomiary poziomu hałasu w minimum 4 przekrojach pomiarowych, w szczególności na terenach, dla ochrony których

zlokalizowane zostaną ekrany akustyczne, oraz w punktach, których lokalizację określono w tabeli 1.

Zapewnić wykonanie pomiarów przez akredytowane laboratorium.

Tabela 1

Lp.	Oznaczenie miejsce	Lokalizacja		
		adres	względem projektowanej drogi	
			kilometraż	Strona wg rosnącego kilometrażu
1.	R005	Ruda 4, 89-300 Ruda	0+900	prawa
2.	R012	Ruda 10, 89-300 Ruda	1+200	prawa
3	R022	Ruda 41, 89-300 Ruda	1+780	prawa
5	R024	Sadki 18, 89-110 Mrozowo	2+250	prawa

V. Przeprowadzić ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1 oraz pkt 10 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W szczególności odnieść się do zagadnień dotyczących:

1. wpływu na cele ochrony obszarów Natura 2000: Dolina Łobżonki PLH300040 i Dębowa Góra PLH300055: uwzględnić wpływ na cele działań ochronnych, określone w planach zadań ochronnych lub tymczasowych celach ochrony;
2. w zakresie ingerencji w koryto rzeki Orla: przeanalizować zasadność przełożenia rzeki w celu realizacji obiektu mostowego w kontekście strat w środowisku przyrodniczym, w tym w zakresie zidentyfikowanych siedlisk przyrodniczych, chronionych gatunków i siedlisk zwierząt oraz zaburzenia szlaku migracyjnego w obrębie doliny rzecznej. W przypadku braku możliwości technicznych realizacji obiektu bez przekładania rzeki, doprecyzować i uszczegółwić warunki realizacji tych prac w kontekście ochrony siedlisk przyrodniczych i wszystkich organizmów żywych, zidentyfikowanych w inwentaryzacji przyrodniczej opracowanej na etapie ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;

3. w zakresie obiektu MS/PZDd-01: rozważyć wykonanie estakady w sposób nie zawężający światła doliny rzecznej, z zachowaniem w maksymalnym stopniu cennych lasów łągowych i podmokłych łąk w obrębie doliny, z uwzględnieniem parametrów obiektu umożliwiającego migrację gatunków kluczowych. W analizie i ocenie uwzględnić aktualne dane na temat migracji dużych drapieżników oraz parzystokopytnych, w szczególności łosia.

W związku z ostatecznym uzupełnieniem materiałów pod względem merytorycznym, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, pismem z dnia 19 lipca 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.49, wezwał Pełnomocnika do przedłożenia jednolitej wersji raportu o oddziaływaniu na środowisko, z uwagi na jego wielokrotne uzupełnienia.

Organ zacytował zalecenia dotyczące prowadzenia postępowania w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, które zostały zawarte w podręczniku „Zmiany w postępowaniach administracyjnych w sprawach ocen oddziaływania na środowisko” I. Grudzińska, J. Zarzecka, Warszawa 2011 (opublikowanego na stronie www.gdos.gov.pl): „kiedy wnioskodawca nie czyni zadość wezwaniu i dochodzi do uzupełnień, które powodują brak spójności zgromadzonych informacji, lub zawierają sprzeczne informacje, należy wezwać do przedłożenia jednolitego dokumentu, w odpowiedniej ilości egzemplarzy” (str. 54 ww. opracowania).

W przedmiotowej sprawie, Pełnomocnik Inwestora był wzywany do uzupełnienia raportu o oddziaływaniu na środowisko kilkakrotnie, zarówno przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy, jak też Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. W związku z powyższym należało ujednoczyć dokumentację, celem dalszego procedowania.

Wersja jednolita raportu o oddziaływaniu na środowisko, została doręczona przez Pełnomocnika Inwestora w dniu 9 sierpnia 2022 r., pismem znak: L. dz. Mosty 2022/08/0018.

W związku z powyższym, Organ prowadzący postępowanie ponownie wniósł do Organów opiniujących i uzgadniających, o analizę sprawy na podstawie materiałów ujednoczonych. Pisma z dnia 17 sierpnia 2022 r., znaki kolejno: WOO.420.11.2021.ADS.52, WOO.420.11.2021.ADS.53, WOO.420.11.2021.ADS.54, zostały skierowane do: Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Strony postępowania zostały powiadomione o ponownym wystąpieniu do Organów poprzez obwieszczenie z tego samego dnia, znak: WOO.420.11.2021.ADS.55, które zamieszczono na stronie internetowej i na tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, a także na tablicy ogłoszeń: Urzędu Gminy Wyrzysk, Urzędu Gminy Sadki, Urzędu Miasta i Gminy w Nakle nad Notecią, Urzędu Gminy Sicienko, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu, tj. w miejscach realizacji inwestycji.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, działając na podstawie art. 33 ust. 1, w związku z art. 79 ust. 1 uouioś, w drodze obwieszczenia znak: WOO.420.11.2021.ADS.57, z dnia 19 sierpnia 2022 r., poinformował o rozpoczęciu procedury z udziałem społeczeństwa, w dniach od 22 sierpnia do 22 września 2022 r., które zamieszczono na tablicy ogłoszeń:

- a) Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, w dniach od 22 sierpnia do 22 września 2022 r. (również na stronie internetowej, w biuletynie informacji publicznej),
- b) Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu,
- c) Urzędu Gminy Wyrzysk,
- d) Urzędu Gminy Sadki,
- e) Urzędu Miasta i Gminy w Nakle nad Notecią,
- f) Urzędu Gminy Sicienko.

W trakcie udziału społeczeństwa nie wpłynęły uwagi i wnioski od zainteresowanego społeczeństwa.

Jednakże, w trakcie całego prowadzonego postępowania zmierzającego do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, czynny udział brały następujące strony:

1. Stowarzyszenie Mieszkańców Gminy Sicienko z siedzibą w Kruszynie, w dniu 9 lipca 2021 r., złożyło wniosek o uczestnictwo w prowadzonym postępowaniu na prawach strony. Ponadto, Stowarzyszenie zwróciło się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, o przekazywanie drogą elektroniczną, na adres mailowy lub w każdej innej dogodnej formie, wszystkich cyt.: „materiałów ważnych z punktu widzenia interesu naszej społeczności”.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, po analizie przesłanych materiałów stwierdził braki we wniosku uniemożliwiające uznanie Stowarzyszenia w przedmiotowym postępowaniu. Dotyczyły one konieczności przedłożenia uchwały lub zaświadczenia o wpisie Stowarzyszenia do ewidencji, doręczenia kompletnego regulaminu oraz złożenia czytelnego podpisu osoby składającej wniosek.

Zgodnie z art. 40a ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r., poz. 2261 j.t.), stowarzyszenie zwykle powstaje i może rozpocząć działalność z chwilą wpisu do ewidencji. W ramach wniosku przedłożono niekompletną kopię regulaminu (punkty 1-10 i 16-27), na której widniała jedynie pieczętka wpływu do Starostwa Powiatowego w Bydgoszczy, co nie było jednoznaczne z wpisem.

Wobec powyższego stało się niezbędne przedłożenie wpisu do ewidencji, z którego będą wynikały jednoznacznie cele Stowarzyszenia, a także informacje dotyczące osoby reprezentującej.

Organ zaznaczył, że brak informacji o Przedstawicielu uniemożliwił weryfikację złożonego wniosku. Ponadto, złożony na wniosku podpis był nieczytelny.

Stowarzyszenie przedłożyło uzupełnienie w dniu 26 sierpnia 2021 r., przy czym nie zawierało ono dowodów przemawiających za wpisem do rejestru.

W związku z powyższym, celem wyjaśnienia sytuacji, tut. Organ sam podjął działania zmierzające do ustalenia stanu faktycznego. Pismem z dnia 8 września 2021 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.13, zwrócił się do Starosty Bydgoskiego, o przekazanie zaświadczenia z ewidencji oraz kopii regulaminu Stowarzyszenia Mieszkańców Gminy Sicienko. Dane te warunkowały udział Stowarzyszenia w dalszym postępowaniu.

Starosta Bydgoski, pismem z dnia 20 września 2021 r., znak: PK.512.6.2021 (wpływ: 21 września 2021 r.), przedłożył dane dotyczące Stowarzyszenia, umożliwiające jego przyłączenie do postępowania na prawach strony.

W związku z powyższym, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, pismem z dnia 23 września 2021 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.17, poinformował Stowarzyszenie, że po weryfikacji przesłanek wynikających z art. 44 ust. 1 uouioś, przyjął chęć uczestnictwa Stowarzyszenia na prawach strony, w prowadzonym postępowaniu w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Jednocześnie, odpowiadając na prośbę przekazywania drogą elektroniczną na adres mailowy lub w każdej innej, dogodnej formie, materiałów ważnych z punktu widzenia interesu Stowarzyszenia, czy społeczności, tut. Organ zaznaczył, iż Strona ma możliwość skorzystania z uprawnień, o których mowa w art. 73 § 1 i § 1a Kpa, a akta sprawy zostaną jej udostępnione w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, przy ul. Dworcowej 81, w godzinach 8⁰⁰-14⁰⁰, w dniach pracy tut. Urzędu, w dogodnych dla strony terminach, po wcześniejszym umówieniu spotkania pod nr tel. 52 50-65-666, wew. 6044 lub 6052.

Ponadto przypomniano, że tut. Urząd zapewnia bieżącą obsługę interesantów (w tym stron postępowania), z zachowaniem wymogów reżimu sanitarnego w swojej siedzibie, w związku z tym nie ma podstaw do zastosowania art. 15zzzzzn ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2020 r., poz. 1842 ze zm.).

Korespondencja nie została podjęta w terminie, a Stowarzyszenie nie złożyło więcej uwag w przedmiotowej sprawie.

2. Państwo G. zam. w Pawłótku, w dniu 16 sierpnia 2022 r., powołując się na status strony w postępowaniu wskazali, że droga będzie przebiegać przez ich nieruchomość, na której znajduje się infrastruktura niezbędna dla funkcjonowania gospodarstwa, w tym prąd, gaz, przydomowa oczyszczalnia ścieków, budynki gospodarcze. Obawy również nakierowane są na ryzyko wystąpienia znacznych zanieczyszczeń powietrza, klimatu akustycznego, co wpłynie na komfort życia. W związku z powyższym Państwo G. złożyli wniosek o wykup całej posiadłości.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, po analizie przesłanych materiałów stwierdził braki we wniosku uniemożliwiające uznanie Wnioskodawców w przedmiotowym postępowaniu. Dotyczyły one konieczności przedłożenia aktualnego wypisu z rejestru gruntu lub innego dokumentu, świadczącego o własności działki obr. 0010 Pawłówek, a także złożenia podpisu na doręczonym wniosku (pismo nie zostało podpisane przez osoby je składające).

Dla uwierzytelnienia własności Wnioskodawcy słusznie przedłożyli wypis z rejestru gruntu, jednakże jest on datowany na dzień 14 czerwca 2012 r. Zatem po niespełna 10-ciu latach, prawa własności mogły ulec zmianie i wymagane było przedłożenie bieżących dokumentów.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy poinformował ponadto, że w przypadku usunięcia ww. braków, Wnioskodawcy uzyskają w prowadzonym postępowaniu status strony.

W dniu 31 sierpnia 2021 r., Państwo G. ponowili wcześniejszy wniosek o wykup całej nieruchomości, przedkładając jednocześnie kopię aktu notarialnego, datowanego na 1991 rok, przy czym o ile dotyczył on właściwej działki, o tyle nazwisko osób przedkładających uwagi, nie było tożsame z aktem darowizny.

W związku z powyższym, celem wyjaśnienia sytuacji, tut. Organ sam podjął działania zmierzające do ustalenia stanu faktycznego.

Dlatego pismem z dnia 8 września 2021 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.14, zwrócił się do Starosty Bydgoskiego, o przekazanie wypisu z rejestru gruntu.

Organ prowadzący postępowanie wskazał w piśmie, iż przedmiotowa działka objęta jest zakresem realizacji drogi ekspresowej, w związku z czym składane są uwagi i wnioski odnoszące się do wystąpienia w przyszłości ograniczeń obecnego sposobu zagospodarowania przez Właścicieli.

Stąd zachodził interes prawny w uzyskaniu danych z ewidencji gruntów, celem jednoznacznego ustalenia możliwości występowania Właścicieli jako stron postępowania administracyjnego. Powierzone informacje pozwolą na realizację przez organ administracji, ustawowych zadań publicznych.

Wskazano również, iż uzyskanie niniejszych danych warunkuje udział zainteresowanych, w trwającej obecnie procedurze oceny oddziaływania na środowisko.

Starosta Bydgoski, pismem z dnia 7 października 2021 r., znak: GK.6621.8618.2021 (wpływ: 11 października 2021 r.), potwierdził prawo własności nieruchomości. Zatem potwierdzono status strony.

W dniu 8 marca 2022 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, pismem znak: WOO.420.11.2021.ADS.37, przekazał według właściwości Dyrektorowi Oddziału w Bydgoszczy Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, pisma Państwa G., dotyczące wykupu w całości nieruchomości.

Tut. Organ, po analizie materiałów stwierdził, że wniosek ten nie może zostać rozpatrzony w trakcie niniejszego postępowania, ponieważ decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach, będąca jego przedmiotem, nie narusza prawa własności do nieruchomości gruntowych. Nie daje Inwestorowi żadnych praw do terenu będącego miejscem realizacji inwestycji. Na potrzeby uzyskania tej decyzji, Wnioskodawca nie musi legitymować się tytułem prawnym do nieruchomości, na których planowana jest realizacja przedsięwzięcia, zatem roszczenia prawne ewentualnych wywłaszczeń, czy wykupów, nie mogą być skutecznie podnoszone w toku postępowania poprzedzającego jej wydanie.

Potwierdza to Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie, który w wyroku z dnia 19 marca 2008 r., sygn. akt: II SA/Kr 1208/07 wskazał, że: „decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach nie rodzi praw do terenu oraz nie narusza prawa własności i uprawnień osób trzecich. Legitymowanie się prawem do nieruchomości będzie badane dopiero na etapie wydawania decyzji o pozwoleniu na budowę.

W związku z tym zarzuty te mogą być rozpatrywane dopiero na tym etapie postępowania”.

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach nie stanowi zezwolenia na realizację przedsięwzięcia, określa jedynie środowiskowe uwarunkowania tej realizacji, a zatem nie rodzi bezpośrednich skutków w środowisku. Co do zasady nie powoduje skutków prawno – rzeczowych w postaci np. utraty praw własności, ani nie upoważnia do rozpoczęcia robót budowlanych (por. postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 24 czerwca 2010 r., sygn. akt: IV SA/Wa 929/10). Powyższe stanowisko podzielił również Naczelny Sąd Administracyjny w postanowieniu z dnia 6 lipca 2010 r., sygn. akt: II OZ 658/10, wskazując, że decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach nie stanowi aktu, który dawałby podstawę do rozpoczęcia robót i realizacji inwestycji, a tym samym nie narusza na tym etapie inwestycyjnym żadnych praw skarżących w postaci wyrządzenia znacznej szkody lub nieodwracalnych skutków.

Przedmiotowa inwestycja będzie realizowana w oparciu o decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, o której mowa w ustawie z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2022 r., poz. 176 ze zm.).

Zatem kwestie dotyczące naruszenia interesów właścicieli nieruchomości, które są przeznaczone pod realizację inwestycji drogowej (w tym dotyczące wywłaszczeń i odszkodowań), są regulowane przez przepisy powyższej ustawy. Tym samym wykraczają poza przedmiot postępowania w sprawie określenia środowiskowych uwarunkowań realizacji przedsięwzięcia. Ponadto należy zauważyć, że ocena wpływu zamierzenia na nieruchomości, jest elementem koniecznym w ocenie oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, jednakże w tym zakresie nie bada się wpływu inwestycji na wartość tych dóbr materialnych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 marca 2013 r., C-420/11 oraz wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25 lutego 2015 r., sygn. akt: II SA/Go 4/15).

W związku z powyższym, przekazano pismo do Dyrektora Oddziału w Bydgoszczy Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, według właściwości, celem rozpatrzenia.

W kwestii poruszanej przez Strony postępowania, bliskości przedsięwzięcia z istniejącą zabudową, w tym domem Stron, należy wskazać, że dla środowiskowych

uwarunkowań nie tyle odległość przedsięwzięcia od istniejącej zabudowy ma znaczenie, co jego negatywne oddziaływania na środowisko, co zostało skrupulatnie przeanalizowane i opisane w dalszej części niniejszej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Strony postępowania, pismem z dnia 7 marca 2022 r. (wpływ: 9 marca 2022 r.), wystąpiły ponownie do tut. Organu, wskazując że zamierzenie będzie realizowane na działkach należących do Stron, co wpłynie na lokalizację infrastruktury i mediów. Wskazały również, że realizacja drogi utrudni komfort życia i zdrowia. Strony podniosły, że oprócz planowanej drogi S-10, w sąsiedztwie występuje droga lokalna dla samochodów osobowych i ciężarowych z całego osiedla. W związku z powyższym Strony przewidują pogorszenie klimatu akustycznego i powietrza w rejonie zamieszkania oraz wystąpienie wibracji.

W związku z otrzymaną korespondencją, tut. Organ, pismem z dnia 22 marca 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.39, zwrócił się do Państwa G., o doprecyzowanie żądań. Wniosek o wykup nieruchomości został przekazany według właściwości do Dyrektora Oddziału w Bydgoszczy Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Bieżące pismo nie wносиło nowych okoliczności w sprawie, nie odnosiło się również do raportu o oddziaływaniu na środowisko. Poruszane kwestie oddziaływania zamierzenia były tożsame z informacjami zawartymi w ww. piśmie z dnia 8 marca 2022 r.

Reasumując, aktywne uczestnictwo nie przełożyło się na złożenie uwag stosownych do prowadzonej sprawy, bądź żądania co do sposobu rozstrzygnięcia. Po raz kolejny stanowiło wniosek o wykupienie nieruchomości. W sytuacji wskazania konkretnych roszczeń względem zamierzenia, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, mógłby zająć adekwatne stanowisko i odnieść się, odpowiadając na wszelkie wątpliwości, zgodnie z art. 9 Kpa.

Następnie, w piśmie z dnia 6 kwietnia 2022 r. (wpływ: 8 kwietnia 2022 r.), Strony doprecyzowały uwagi, poprzez wskazanie następujących faktów:

- Drogi planowane na omawianym terenie (ekspresowa S-10 i lokalna), będą powodowały hałas i zanieczyszczenie powietrza.
- Z uwagi na przewidywane zlokalizowanie drogi ekspresowej na działce Stron, będzie ona bardzo blisko zabudowań mieszkalnych, nie będzie można stworzyć infrastruktury zielonej (nasadzenia drzew i krzewów).

- Przy obecnym natężeniu ruchu, drgania budynku mieszkalnego są odczuwalne.

Zważyć należy, iż Organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, analizując wpływ planowanego przedsięwzięcia na środowisko, obowiązany jest m.in. do uwzględnienia przewidywanych rodzajów i ilości emisji, wynikających z fazy realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia oraz określenia działań mających na celu minimalizację oddziaływania w tym zakresie, aby nie doszło do przekroczenia określonych standardów jakości środowiska. Obowiązek podjęcia tych działań wynika ze sposobów realizowania ochrony zasobów środowiska, w których mowa w art. 82 ust. 1 cyt. ustawy Prawo ochrony środowiska.

Standardy te zostały określone m.in. w:

- rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r., poz. 112);
- rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r., w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r., poz. 845).

Analiza dokumentacji (raport z załącznikami) wykazała, że w omawianej lokalizacji przewidziano środki ochrony bezpośredniej akustycznej (ekrany) oraz zastosowanie nawierzchni skutecznie redukującej hałas, w porównaniu do obecnie występującej.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego oceniono, że przedstawione przez Inwestora dokumenty w postaci raportu o oddziaływaniu na środowisko oraz uzupełnienia, a także dokonane w nich założenia, obliczenia i analizy, nie wskazują, by zarzucane przez Strony postępowania uciążliwości miały charakter ponadnormatywny, a sama inwestycja stanowiła nadzwyczajne zagrożenie dla otoczenia. Osoby wnoszące uwagi wraz z przedłożonymi zastrzeżeniami, nie podały żadnych dowodów popierających założenia o stwarzanych zagrożeniach lub dowodów wskazujących na obniżenie wartości nieruchomości. W związku z powyższym, Organ prowadzący postępowanie, opierając się na zgromadzonym w toku postępowania, materiale dowodowym, nie mógł uznać ich za wiarygodne i zgodne z rzeczywistością.

Natomiast Organy opiniujące, czy uzgadniające przeanalizowały rodzaj i charakter planowanego przedsięwzięcia oraz jego usytuowanie, oceniły możliwe zagrożenia dla środowiska, jak i rodzaj, czy skalę możliwego oddziaływania, zarówno na etapie budowy, jak i eksploatacji. Uzasadnienia wydanych uzgodnień wskazują, że w przypadku omawianego terenu, zastosowanie zaproponowanych w raporcie o oddziaływaniu na środowisko, rozwiązań technicznych, technologicznych

i organizacyjnych, zapewni ochronę środowiska przed negatywnym oddziaływaniem na środowisko, zarówno na etapie realizacji, jak też eksploatacji. Z ustaleń tych specjalistycznych organów wynika w szczególności, że przedsięwzięcie nie będzie stanowiło zagrożenia dla środowiska naturalnego w sytuacji zastosowania wskazanych przez Inwestora rozwiązań, a także przy spełnieniu warunków i przesłanek wskazanych przez te organy. Odnośnie zgłoszonych w toku postępowania zastrzeżeń i uwag, w których wyliczono szereg zagrożeń związanych z ochroną powietrza, przekroczeniem norm hałasu, czy innych uciążliwości, należy stwierdzić, że ewentualny wpływ na te elementy był przedmiotem badania również przez te Organy, w zakresie właściwym dla prowadzonego postępowania. Wyjaśnić ponadto należy, że w niniejszym postępowaniu bada się przede wszystkim planowaną inwestycję według aktualnego stanu wiedzy o możliwych jej oddziaływaniach i zagrożeniach dla środowiska z niej płynących. Nieracjonalne byłoby w związku z tym formułowanie w decyzji warunków środowiskowych na wypadki czysto hipotetyczne i mało prawdopodobne.

Drgania i hałas są jednym z najczęściej występujących oddziaływań w przypadku wszelkich inwestycji drogowych. Strony obawiają się, że ww. oddziaływania będą szczególnie uciążliwe. Należy się zgodzić, że etap budowy wiąże się z występowaniem uciążliwości, które w omawianym przypadku związane są przede wszystkim z pracą ciężkiego sprzętu. Z jednej strony preferowaną sytuacją jest jak najkrótszy czas trwania uciążliwych robót, z drugiej zaś najmniejsza ich uciążliwość. Trudną do pogodzenia sytuacją jest bardzo szybkie wykonywanie robót, z jednoczesnym zagwarantowaniem braku uciążliwości pracy maszyn i urządzeń. Należy mieć też na uwadze, że na co dzień człowiek jest narażony na hałas w środowisku, pochodzący z różnych urządzeń, czy maszyn i ww. źródła hałasu, mimo że są uciążliwe, są do pewnego stopnia akceptowalne przez sąsiedztwo, gdyż każdy prędzej lub później może swoimi działaniami powodować hałas związany z niezbędnymi w jego opinii pracami. Wyżej wskazane przykłady, podobnie jak etap budowy drogi, są zdarzeniami incydentalnymi.

Tut. Organ ma na uwadze, że czas trwania oddziaływań z życia codziennego i z etapu budowy, mimo incydentalnego charakteru różni się od siebie. W przypadku przedmiotowej inwestycji, wpływ emitowanego hałasu na tereny chronione akustycznie może trwać kilka, kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt dni, co czyni etap budowy przedsięwzięcia szczególnie uciążliwym. Jednak celem umożliwienia sprawnej realizacji i zachowania dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, Regionalny Dyrektor

Ochrony Środowiska w Bydgoszczy określił warunki, jakie muszą być spełnione na etapie budowy, czego oczekiwanym skutkiem będzie ograniczenie presji hałasu i drgań na środowisko. Wskazane działania w sposób optymalny zredukują stwierdzone w raporcie uciążliwość na etapie budowy, które w stosunku do etapu eksploatacji, będą miały charakter krótkotrwały i przemijający.

Mając na uwadze treść zarzutów złożonych przez Państwo G. w przedmiotowej sprawie, tut. Organ wskazuje dodatkowo, że niezależnie od wymagań określonych w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, organy ochrony środowiska posiadają kompetencje do kontrolowania wpływu przedsięwzięcia na środowisko i w razie stwierdzenia negatywnego oddziaływania na środowisko, prawo do inicjowania stosownych postępowań administracyjnych - art. 362 i kolejne cyt. ustawy Prawo ochrony środowiska.

Ponadto, Inwestor w piśmie z dnia 7 kwietnia 2022 r., znak: O/BY.I-1.4111.45.8.2022.AO (wpływ do wiadomości: 11 kwietnia 2022 r.), skierowanym do Stron postępowania zazaczył, że na kolejnych etapach projektowania, zostanie przeanalizowana możliwość zredukowania potrzebnego terenu do realizacji przedsięwzięcia w obrębie przedmiotowej działki, które umożliwią pozostawienie infrastruktury istniejącej i elementów przydomowej oczyszczalni ścieków.

Dodać należy, że Wnioskodawca w raporcie o oddziaływaniu na środowisko określił planowane do zastosowania środki mające na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko. Niezależnie od tego, w decyzji zawarto warunki i wymagania środowiskowe konieczne do wprowadzenia, a wynikające z opinii Organów wyspecjalizowanych, które mają chronić środowisko, w tym społeczeństwo, w stopniu adekwatnym do możliwego wpływu przedsięwzięcia.

W raporcie o oddziaływaniu na środowisko udowodniono, że zamierzenie nie będzie wykraczać poza wyznaczone granice przedsięwzięcia, względem których określone zostały środowiskowe uwarunkowania jego realizacji. Ponadto, Wnioskodawca został także zobowiązany także do wykonania ponownej oceny oddziaływania na środowisko, na podstawie najbardziej aktualnych danych, co umożliwi zweryfikowanie ustaleń dokonanych na podstawie raportu, w kolejnym etapie inwestycyjnym. Należy mieć również na uwadze, że wskazana przez Organy analiza porealizacyjna zweryfikuje nieprzekraczanie standardów jakości środowiska.

Państwo G. w dniu 12 września 2022 r., złożyli nowy wniosek o wykup działki wraz z budynkami. Strony nadal stały na stanowisku, że droga ekspresowa S-10 uniemożliwi prowadzenie gospodarstwa rolnego. Wskazali również, że w ramach zamierzenia zlikwidowana zostanie ich stodoła, wiata z profesjonalną wędzarnią i sprzęt rolniczy. Na tej części nieruchomości znajdują się: prąd, gaz, przydomowa oczyszczalnia ścieków. Nie będzie możliwości odtworzenia przydomowej oczyszczalni ścieków, infrastruktury zielonej, ogrodu i kojca dla psa. Zabraknie miejsca na samochód, przyczepy, ciągnik. Droga S-10 będzie przebiegać 15 m od zabudowań, w związku z powyższym Państwo G. nie widzą możliwości życia w takich warunkach.

Celem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest przede wszystkim ograniczenie uciążliwości przedsięwzięcia na środowisko, a nie analiza finansowa inwestycji. Dlatego, w związku z uwagami tożsamymi jak we wcześniejszych pismach, dotyczącymi wykupu, który jak już wyjaśniano, nie jest i nie może być przedmiotem oceny na etapie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wydawanej przez Organ ochrony środowiska, niniejszy wniosek również przekazano według właściwości do Pełnomocnika Inwestora (pismo z dnia 13 września 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.60).

3. Pan R., mieszkaniec miejscowości Sadki, strona postępowania (potwierdzone na podstawie doręzonego wypisu z rejestru gruntu), w dniu 23 listopada 2021 r., zapoznał się z materiałami w sprawie na miejscu, w siedzibie Organu.

Następnie, w dniu 25 listopada 2021 r., złożył wniosek o przesunięcie przebiegu drogi w sposób, który wykluczy dzielenie działek stanowiących jego nieruchomości, na niewielkie obszary, trudne w uprawie i pozbawione dojazdu. Ponadto, Strona wniosła o zamontowanie ekranu akustycznego na wysokości budynku mieszkalnego będącego w jego posiadaniu, z uwagi na nieznaczną odległość.

Należy podkreślić, że jednym z celów budowy dróg ekspresowych i autostrad jest wyprowadzenie ruchu tranzytowego z miast i osiedli ludzkich. Ma to na celu usprawnienie dalekobieżnego przejazdu pojazdów (przewóz osób i towarów), a także odciążenie lokalnej społeczności od zagrożeń (wypadku drogowego) i uciążliwości spowodowanych sąsiedztwem inwestycji drogowej (zanieczyszczenia powietrza, hałas, wibracje). Realizacja inwestycji poza obszarami zabudowanymi nie ograniczy rozwoju gospodarczego tych terenów, gdyż będą one miały dostęp do drogi ekspresowej. Zauważenia jednak wymaga, że dokonywanie oceny co do prawidłowości rozwiązań funkcjonalnych drogi, czyli w tym przypadku zapewnienia komunikacji pomiędzy

terenami przecinanymi przez drogę, wykracza poza zakres postępowania związanego z wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Innymi słowy, sposób dzielenia w związku z przebiegiem inwestycji, działek właścicieli prywatnych, nawet prowadzący do uzyskania niewielkich obszarów, nie jest przedmiotem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Ponadto wyjaśnienia wymaga, iż w postępowaniu administracyjnym, zgodnie z zasadą legalizmu, Organ działa w granicach wniosku Inwestora. Oznacza to, że w postępowaniu w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, Organ określa warunki realizacji przedsięwzięcia w wariantcie wnioskowanym przez Inwestora lub, jeśli zachodzą ku temu przesłanki, odmawia określenia tych warunków.

Organ prowadzący postępowanie nie posiada kompetencji do rozstrzygania w zakresie proponowanych rozwiązań technicznych, komunikacyjnych objętej wnioskiem inwestycji drogowej, czy też jej przebiegu. Poddaje własnej ocenie z zakresu ochrony środowiska skonkretyzowaną we wniosku inwestycję, której dotyczy dołączona do wniosku dokumentacja, opierając się na wynikach raportu oceny oddziaływania na środowisko, opracowanego dla inwestycji o określonych parametrach technicznych (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 23 lutego 2011 r., sygn. akt: II OSK 2516/10).

W postępowaniu w przedmiocie wydawania tej decyzji, Organ bada wyłącznie okoliczności wynikające z prawa powszechnie obowiązującego i jedynie w tym zakresie posiada kompetencje do rozpatrzenia sprawy. Celem tego postępowania jest określenie środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację wnioskowanego przedsięwzięcia, a nie ocena, czy i jak działania Inwestora wpłyną na jakość i wartość nieruchomości sąsiednich, tym bardziej, że decyzja środowiskowa nie przesądza jeszcze o lokalizacji takiej inwestycji. Przedmiotowa decyzja ma bowiem charakter przygotowawczy dla postępowania w sprawie wydania decyzji budowlanej.

Dla zrozumienia istoty sprawy należy również mieć na względzie, że uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest pierwszym etapem w procesie inwestycyjnym, a jej wydanie następuje m.in. przed wydaniem decyzji o warunkach zabudowy, czy decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach daje Inwestorowi prawo do wystąpienia o wydanie innych decyzji zatwierdzających projekt budowlany. Jednak jest to prawo, a nie obowiązek, a z samego faktu uzyskania decyzji o środowiskowych

uwarunkowaniach nie wynika w jakikolwiek sposób, że Inwestor posiada tytuł do nieruchomości i prawo do realizacji tej inwestycji. W aktualnym postępowaniu bada się jedynie zgodność planowanego zamierzenia z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska. Decyzja środowiskowa nie stanowi jednak aktu, który dawałby podstawę do rozpoczęcia robót i realizacji, a tym samym nie narusza na tym etapie inwestycyjnym żadnych praw osób trzecich i bezpośrednio nie powoduje wyrządzenia nieodwracalnych skutków.

Wydanie takiej decyzji nie wpływa na sposób i zakres wykonywania prawa własności właścicieli sąsiednich wobec planowanego przedsięwzięcia działek. Warunkuje jedynie możliwość przejścia do następnego etapu procesu inwestycyjnego potwierdzając, że zadanie nie spowoduje negatywnych następstw w środowisko naturalne.

W związku z powyższym, ponieważ kwestie związane z wyborem przebiegu inwestycji są podstawowymi elementami podlegającymi analizie realizowanej przez Inwestora na etapie opracowywania koncepcji przedsięwzięcia, tut. Organ zwrócił się do Pełnomocnika Inwestora o rozważenie uwzględnienia ww. postulatów (pismo z dnia 16 grudnia 2021 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.30).

W odniesieniu do prośby zastosowania ekranu akustycznego należy wskazać, iż analiza przedłożonego raportu o oddziaływaniu na środowisko wraz z załącznikami, zwłaszcza związanymi z ochroną klimatu akustycznego wykazały, że dla przedmiotowej nieruchomości, będącej w posiadaniu Strony postępowania, przewidziano realizację ekranu akustycznego EK-3 (o wysokości 4 m). Stąd należy uznać, że postulat ochrony akustycznej został spełniony.

4. Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot z siedzibą w miejscowości Bystra, które reprezentował Pan Radosław Ślusarczyk, w dniu 13 kwietnia 2022 r., pismem znak: SS/04/04/2022, uzupełnionym w dniu 11 maja 2022 r., na podstawie art. 44 uouioś, zgłosiło chęć uczestnictwa w niniejszym postępowaniu, na prawach strony. Równocześnie Stowarzyszenie, powołując się na art. 15zzzzzn ust. 2 ww. ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, zwróciło się o przesłanie wersji elektronicznej lub umieszczenie na serwerze Urzędu kopii: wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, raportu o oddziaływaniu na środowisko wraz z ewentualnymi wyjaśnieniami i uzupełnieniami, uzgodnień i opinii organów współdziałających.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, pismem z dnia 18 maja 2022 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS.45, przyjął chęć uczestnictwa Stowarzyszenia w prowadzonym postępowaniu na prawach strony.

Jednocześnie, odpowiadając na prośbę przesłania drogą elektroniczną na adres mailowy ww. kopii Organ zaznaczył, iż Strona ma możliwość skorzystania z uprawnień, o których mowa w art. 73 § 1 i § 1a Kpa, a akta sprawy zostaną jej udostępnione, w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, przy ul. Dworcowej 81, w godzinach 8⁰⁰-14⁰⁰, w dniach pracy tut. Urzędu, w dogodnych dla strony terminach, po wcześniejszym umówieniu spotkania pod nr tel. 52 50-65-666, wew. 6044 lub 6052.

Wskazano, że tutejszy Urząd zapewnia bieżącą obsługę interesantów (w tym stron postępowania), z zachowaniem wymogów reżimu sanitarnego w swojej siedzibie, w związku z tym, nie ma podstaw do zastosowania art. 15zzzzzn ww. ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Równocześnie wskazano, iż raport o oddziaływaniu na środowisko w wersji podstawowej, został umieszczony na stronie prowadzonej przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska – Ekoportal (www.ekoportal.gov.pl), pod nr karty 738/2021. W chwili uzyskania jednolitej wersji raportu (po skompletowaniu materiałów), jego treść również zostanie opublikowana na ww. stronie.

Korespondencja została odebrana w dniu 30 maja 2022 r.

5. W dniu 13 września 2022 r., Pani M., powołując się na przysługujące prawo strony postępowania (droga ma przebiegać przez jej działkę), zwróciła się o wykupienie nieruchomości z budynkami, z powodu zmniejszenia działki w ten sposób, że dom zostanie całkowicie pozbawiony ogrodu. Ponadto, po powstaniu drogi zwiększy się hałas i wibracje od poruszających się pojazdów.

Tut. Organ, w piśmie z dnia 14 września 2022 r., WOO.420.11.2021.ADS.61, wezwał Panią M. do przekazania aktualnego wypisu z rejestru gruntu lub innego dokumentu, świadczącego o własności działki.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, zgodnie z Kpa wyznaczył 7-dniowy termin uzupełnienia wskazując, że usunięcie braku pozwoli na potwierdzenie statusu strony w niniejszym postępowaniu.

Korespondencja, po awizowaniu, nie została podjęta w terminie. W związku z powyższym, wniosek pozostawiono bez rozpoznania.

Ponowne wystąpienie do Organów o opinie (z dnia 17 sierpnia 2022 r.), skutkowało uzyskaniem uzgodnień na podstawie jednolitej wersji raportu o oddziaływaniu na środowisko.

W dniu 15 września 2022 r., wpłynęła opinia Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy, znak: N.NZ.9022.1.201.2022, wydana na podstawie ujednoliconej wersji raportu o oddziaływaniu na środowisko, która stanowiła powielenie warunków ustalonych w opinii wydanej w dniu 8 listopada 2021 r., znak: NNZ.9022.1.425.2021, z tą różnicą, że w warunku:

„Zaplecze techniczne i socjalne budowy należy lokalizować, w granicach technicznych i ekonomicznych możliwości, na terenach oddalonych od zabudowy mieszkalnej (w miejscach docelowo przeznaczonych pod MOP-y, rozległość MOP-ów sięgająca około 300 m)”,

usunięto założenia dotyczące MOP-ów, zatem nabrał on ostatecznego brzmienia:

„Zaplecze techniczne i socjalne budowy należy lokalizować, w granicach technicznych i ekonomicznych możliwości, na terenach oddalonych od zabudowy mieszkalnej” (ujęto w pkt. 2.3.a sentencji niniejszej decyzji).

Warunki zostały przeanalizowane i ujęte w sentencji niniejszej decyzji. Część z nich uległa jednak przeredagowaniu oraz rozszerzeniu, aby nie budziły wątpliwości, których etapów, czy zakresu dotyczą. Rozstrzygnięcie decyzji powinno być bowiem tak sformułowane, aby wynikało z niego w sposób nie budzący wątpliwości, jakie obowiązki zostały na stronę nałożone. Formułując treść decyzji administracyjnej każdorazowo należy pamiętać, że ma ona charakter władczy, który kształtuje prawa i obowiązki Wnioskodawcy, w związku z tym warunki muszą być w swej treści jak najbardziej jasne i precyzyjne.

Działania takie podjęto względem wszystkich opinii i uzgodnień dokonanych przez Organy współuczestniczące w przedmiotowej procedurze.

Dodatkowo, w przypadku opinii PWIS w Bydgoszczy odstąpiono od nałożenia na Inwestora warunku o następującej treści: „Wprowadzić zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zlokalizowanych w strefie ponadnormatywnego oddziaływania akustycznego, od wybranego wariantu drogi ekspresowej S-10, w celu ograniczenia zabudowy podlegającej ochronie na tym terenie.” Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego to uchwała rady miasta lub gminy, która reguluje sposób wykorzystania terenu na terenie tego miasta lub gminy i jest podstawowym instrumentem

prawnym kształtowania przestrzeni przez gminę. To akt prawa miejscowego, czyli obowiązuje tylko na obszarze gminy, która go uchwaliła. W planie ustala się przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenu. Tożsame zasady obowiązują zmiany tego planu, zatem brak jest podstaw prawnych do nałożenia warunków dotyczących zmiany planu na Inwestora, tj. Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad.

Ponadto należy zauważyć, że zgodnie z art. 74 ust. 1 pkt 5, w przypadku przedsięwzięć, dla których organem prowadzącym postępowanie jest regionalny dyrektor ochrony środowiska, m.in. drogi publicznej, nie zachodzi konieczność weryfikacji inwestycji pod kątem zgodności z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

W obliczu przytoczonych powyżej faktów, mając na względzie, że opinia nie jest wiążącą formą dla Organu prowadzącego postępowanie, uznano za zasadne nieuwzględnienie przedmiotowego warunku w sentencji niniejszej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

W dniu 19 września 2022 r., wpłynęła opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu, znak: WOO-II.4221.12.2022.AM.1, wydana na podstawie ujednoliconej wersji raportu o oddziaływaniu na środowisko, modyfikująca warunki ustalone w postanowieniu wydanym w dniu 18 lipca 2022 r., znak: WOO-II.4221.5.2021.DZ.5:

- I. Określam wymagania dotyczące ochrony środowiska konieczne do uwzględnienia w dokumentacji wymaganej do wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko:
1. Przedsięwzięcie w części położonej w województwie wielkopolskim zrealizować według wariantu 7 – błękitnego (ujęto w pkt. I sentencji niniejszej decyzji).
 2. Zaprojektować i wykonać ekrany akustyczne pochłaniające o następujących parametrach:
 - a) Ekran akustyczny EK-1 po prawej stronie drogi ekspresowej S-10 na odcinku w km 1+190 – 1+620 o długości 432 m i wysokości 4 m, zlokalizowany na krawędzi jezdni w odległości 20 m od osi drogi.
 - b) Ekran ziemny EK-2.1 po prawej stronie drogi ekspresowej S-10 na odcinku w km 1+620 – 1+880 o długości 254 m i wysokości 4 m, zlokalizowany na krawędzi jezdni w odległości 18 m od osi drogi.
 - c) Ekran akustyczny EK-2.2 po prawej stronie drogi ekspresowej S-10 na odcinku w km 1+870 – 2+190 o długości 314 m i wysokości 6 m, zlokalizowany

na krawędzi jezdni i częściowo na krawędzi wykopu, w odległości od 18 m do 35 m od osi drogi.

d) Ekran ziemny EK-2.3 po prawej stronie drogi ekspresowej S-10 na odcinku w km 2+180 – 2+315 o długości 135 m i wysokości 4 m, zlokalizowany na krawędzi jezdni w odległości 18 m od osi drogi.

e) Ekran akustyczny EK-2.4 po prawej stronie drogi ekspresowej S-10 na odcinku w km 2+315 – 2+370 o długości 55 m i wysokości 4 m, zlokalizowany na krawędzi jezdni w odległości 18 m od osi drogi.

Wysokość ekranów liczona jest od poziomu pobocza lub w przypadku drogi w wykopie od góry skarpy wykopu. Strona drogi wyznaczana jest względem rosnącego kilometrażu. Zastosować ekrany o klasie izolacyjności od dźwięków powietrznych B3 (B2 w przypadków ekranów ziemnych) i klasie pochłaniałości A3, zgodnie z normami.

(ujęto w pkt. 3.11 sentencji niniejszej decyzji)

3. Zapewnić szczelne, dla fali akustycznej, połączenie ww. ekranów akustycznych pomiędzy nimi oraz z podłożem, na którym będą wybudowane oraz pomiędzy elementami konstrukcji, w tym zastosować środki techniczne mające na celu utrzymanie zamkniętych wyjść ewakuacyjnych poza czasem ich używania (ujęto w pkt. 3.12 sentencji niniejszej decyzji, przy czym uwzględniono konieczność wykonania szczelnych elementów ekranów).
4. Odwodnienie planowanej drogi zaprojektować z wykorzystaniem obustronnych rowów trawiastych, kanalizacji deszczowej i zbiorników retencyjnych (ujęto w pkt. 3.13 sentencji niniejszej decyzji).
5. Na obszarach wysokiego zagrożenia lub podwyższonego zagrożenia wód podziemnych wykonać pełne uszczelnienie rowów i zbiorników retencyjnych; w wariantcie 7 błękitnym od km od 0+000 do 2+560 (ujęto w pkt. 3.1 sentencji niniejszej decyzji).
6. Most nad rzeką Orla zaprojektować i wykonać, jako jednoprzęsłowy, o konstrukcji prostokątnej, bez podpór w obszarze obiektu mostowego. Obiekt dostosować do pełnienia funkcji przejścia dolnego dla dużych zwierząt zapewniając minimalną, efektywną wysokość przejścia wynoszącą 5 m i minimalną efektywną szerokość przejścia wynoszącą 2x20 m po obu stronach rzeki, bez niwelacji terenu pod obiektem. Dopuszcza się realizację obiektu wieloprzęsłowego w formie estakady nad całą doliną rzeczną (ujęto w pkt. 3.3.a sentencji niniejszej decyzji).

7. W obrębie przejścia dla zwierząt zaprojektować i wykonać ekrany przeciwośnieniowe w postaci drewnianego, szczelnego parkanu o wysokości minimum 2,4 m, ograniczającego przenikanie światła z drogi w otoczenie przejścia, w szczególności strefy naprowadzania. Ekrany zlokalizować obustronnie wzdłuż jezdni drogi, na długości przejścia oraz min. 50 m poza jego granicami, w obu kierunkach. Ekrany połączyć szczelnie z ogrodzeniem ochronnym (ujęto w pkt. 2.44 sentencji niniejszej decyzji).
- II. Określam istotne warunki korzystania ze środowiska w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia:
1. Prace wykonawcze związane z realizacją przedsięwzięcia oraz ruch pojazdów dostarczających surowiec i materiały do budowy ograniczyć wyłącznie do pory dnia, rozumianej jako przedział czasu od godziny 6:00 do godziny 22:00. Dopuszcza się kontynuowanie prac w porze nocy, jeżeli technologia wymaga nieprzerwanej pracy pod warunkiem dotrzymania akustycznych standardów jakości środowiska (ujęto w pkt. 2.1 sentencji niniejszej decyzji).
 2. Zaplecze budowy, zaplecza socjalne, bazy materiałowo-sprzętowe, miejsca składowania odpadów oraz parkingi pojazdów i maszyn budowlanych zlokalizować:
 - a) na terenach o niskich walorach szaty roślinnej;
 - b) poza granicami występowania cennych ekosystemów, w których obecne są siedliska przyrodnicze będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i chronione gatunki roślin;
 - c) poza doliną rzeki Orla i w odległości min. 50 m od górnej skarpy doliny;
 - d) poza płacami siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk gatunków chronionych;
 - e) poza obszarem Natura 2000 Dolina Łobzonki PLH300040;
 - f) poza obrysem rzutu koron drzew;
 - g) w odległości, co najmniej 100 m od terenów wymagających ochrony przed hałasem.(ujęto w pkt. 2.3 sentencji niniejszej decyzji)
 3. Plac budowy oraz zaplecze budowy wyposażyć w materiały i środki pochłaniające substancje ropopochodne i inne substancje mogące zanieczyścić środowisko wodne i gruntowo-wodne, a w sytuacjach awaryjnych takich jak wyciek paliwa, czy rozlanie substancji, podjąć niezwłocznie działania mające na celu zapobieganie przenikaniu i rozprzestrzenieniu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych (ujęto w pkt. 2.10 sentencji niniejszej decyzji).

4. Przed rozpoczęciem prac wytyczyć i oznaczyć w terenie, w widoczny sposób, granice pól siedlisk przyrodniczych oraz stanowiska gatunków chronionych niekolidujących z pracami, oddalonych do ok. 100 m od pasa linii inwestycyjnych, których obecność stwierdzono w trakcie prac inwentaryzacyjnych (ujęto w pkt. 2.12 sentencji niniejszej decyzji).
5. Koryto rzeki Orla przenieść na odcinku kolidującym z projektowanym nasypem (o długości 276 m); przy kształtowaniu nowego koryta zachować dotychczasowy współczynnik krętości rzeki (ujęto w pkt. 2.18 sentencji niniejszej decyzji).
6. Przy umacnianiu koryta rzeki Orla w okolicy mostu nie stosować gabionów, płyt betonowych czy innych sztucznych, wielkopowierzchniowych elementów eliminujących naturalną strukturę brzegów i dna, a stabilizację dna wykonać za pomocą odpowiednio skonstruowanych bystrzy (ujęto w pkt. 2.20 sentencji niniejszej decyzji).
7. Wycinkę drzew i krzewów, prace związane ze zdjęciem humusu oraz przełożenie koryta rzeki Orla przeprowadzić od 1 września do końca lutego (ujęto w pkt. 2.24 i 2.29 sentencji niniejszej decyzji).
8. Prace ziemne oraz inne prace związane z wykorzystaniem maszyn i sprzętu mechanicznego prowadzone w obrębie bryły korzeniowej drzew i krzewów nieprzeznaczonych do wycinki, wykonywać w sposób jak najmniej szkodzący drzewom i krzewom w szczególności:
 - a) pnie drzew narażonych na uszkodzenia na czas budowy właściwie zabezpieczyć uwzględniając konieczność zapewnienia dostępu do schronień oraz w sposób niepowodujący zniszczenia, uszkodzenia lub zabicia występujących tam gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
 - b) nie obsypywać ziemią pni drzew powyżej wysokości 0,2 m i krzewów powyżej wysokości 0,1 m ponad pierwotny poziom terenu;
 - c) podczas prac ziemnych zabezpieczyć systemy korzeniowe przed przesuszaniem i przemarzaniem;
 - d) nie niszczyć korzeni odpowiedzialnych za statykę drzewa.(ujęto w pkt. 2.31 sentencji niniejszej decyzji)
9. Wszelkie powstałe zastoiska wody kontrolować w okresie od 1 marca do końca lipca. Codziennie przed rozpoczęciem i po zakończeniu prac, odławiać uwięzione zwierzęta i przenosić je w odpowiednie dla poszczególnych gatunków siedliska

położone poza zasięgiem oddziaływania prac (ujęto w pkt. 2.32 sentencji niniejszej decyzji).

10. Obszar prowadzenia robót, na odcinkach:

- a) 0+950 – 1+500 strona prawa,
- b) 1+740 – 3+100 strona prawa,
- c) 2+100 – 3+100 strona lewa,

wygrodzić przed dostępem płazów przy pomocy tymczasowych ogrodzeń herpetologicznych. Powyższe prace wykonać przed rozpoczęciem wiosennego sezonu migracji. Zastosować ogrodzenia spełniające następujące wymagania:

- a) wysokość części nadziemnej co najmniej 50 cm;
- b) głębokość zakopania w gruncie co najmniej 10 cm;
- c) odgięcie górnej krawędzi na zewnątrz drogi, w kierunku otaczającego terenu pod kątem 45-90°, tworząc przewieszkę o szerokości co najmniej 5 cm;
- d) zakończenie ogrodzenia w kształcie litery U.

Ogrodzenia wykonać z materiału umożliwiającego odpowiedni i trwały naciąg, aby nie dopuścić do jego fałdowania.

(ujęto w pkt. 2.33 sentencji niniejszej decyzji)

11. Na etapie realizacji przedsięwzięcia prowadzić nadzór przyrodniczy obejmujący: kontrolę nad realizacją przełożenia koryta rzeki Orla wraz z wykopaniem nowego i zasypaniem starego koryta, kontrolę terenu przed rozpoczęciem poszczególnych etapów prac pod kątem występowania gatunków chronionych, identyfikację zagrożeń dla tych gatunków w wyniku realizacji planowanych prac oraz podejmowanie na bieżąco działań zapobiegających tym zagrożeniom, w szczególności poprzez modyfikację sposobu prowadzenia prac, dostosowanie terminów prowadzenia prac, stosowanie tymczasowych płotków herpetologicznych (ujęto w pkt. 2.18 sentencji niniejszej decyzji).

12. Wszystkie obiekty odwodnieniowe odpowiednio zabezpieczyć przed przenikaniem zwierząt do ich wnętrza, z uwzględnieniem następujących wymagań:

- a) studnie wpadowe, separatory, przykanaliki i osadniki zlokalizować za linią ogrodzenia ochronnego od strony drogi;
- b) studnie i komory separatorów zabezpieczyć szczelnymi pokrywami górnymi z dopasowanymi szczelnie włazami rewizyjnymi.

(ujęto w pkt. 2.38 sentencji niniejszej decyzji)

13. Wszystkie zbiorniki retencyjne, w tym istniejący zbiornik w km 0+000 w obrębie węzła Wyrzysk szczelnie wygradzić stałym ogrodzeniem herpetologicznym; projektowane zbiorniki zlokalizować w odległości co najmniej 50 m od skrajni najść na przejścia (ujęto w pkt. 2.39 sentencji niniejszej decyzji).
14. Dostosowując most do funkcji przejścia dolnego dla dużych zwierząt uwzględnić następujące uwarunkowania:
- a) suche półki ziemne wykonać poza zasięgiem wody średniej;
 - b) półki ziemne połączyć z nurtem cieku poprzez łagodnie nachylone skarpy (nachylenie $\leq 1:2$);
 - c) powierzchnię suchych półek wyrównać i pokryć gruntem rodzimym lub innym o podobnych parametrach fizyko-chemicznych;
 - d) dopuszcza się zróżnicowanie rzędnej powierzchni półek, do wysokości w strefach dostępnych dla zwierząt, pod warunkiem, że w każdym punkcie zostanie zachowana wymagana wysokość minimalna przejścia, bez niwelacji terenu;
 - e) zakończenia półek w pełni połączyć z terenem otaczającym przejście, umożliwiając swobodne przechodzenie wszystkich gatunków zwierząt;
 - f) rowy odwodnieniowe w obrębie przejścia i w strefach najść na przejścia skanalizować;
 - g) koryto cieku zlokalizować w centralnej części przejścia z wyłączeniem przypadku, gdy w miejscu przejścia koryto naturalne ma charakter meandrujący;
 - h) umacnianie nasypów położonych w strefach dostępnych dla zwierząt prowadzić z wykorzystaniem metod biologicznych oraz geosyntetyków z docelowym wprowadzaniem trawiastej pokrywy roślinnej; unikać betonowania skarp; w ostateczności stosować ażurowe płyty betonowe o dużych oczkach umożliwiając spontaniczny rozwój roślinności;
 - i) powierzchnię przejścia pokryć wyrównaną warstwą urodzajnego gruntu o miąższości min. 15 cm w sposób umożliwiający rozwój roślinności;
 - j) pod powierzchnią przejścia, w zasięgu strefy nasłonecznionej, dokonać wysiewu gatunków traw o średnim i wysokim pokroju;
 - k) wzdłuż zewnętrznych krawędzi przejścia wyłożyć rzędy głazów, o średnicy min. 60 cm, w odstępach maks. 80 cm, zapobiegających niepożądanym aktywności ludzi na powierzchni przejścia;

- l) w bezpośrednim sąsiedztwie przejścia odtworzyć warunki glebowe umożliwiające rozwój roślinności, o składzie gatunkowym i strukturze zbliżonej do zbiorowisk roślinnych występujących w otoczeniu przejścia;
- m) na powierzchni i w strefach naprowadzania zwierząt nie lokalizować otwartych obiektów odwodnieniowych – zwłaszcza studni wpadowych, przykanalików i osadników oraz dróg dojazdowych, serwisowych, przejazdów;
- n) wzdłuż ogrodzenia drogi, na odcinkach o długości minimum 50 m w każdą stronę od krawędzi przejścia, wykonać nasadzenia krzewów, łączących się z czołem przejścia;
- o) w strefach naprowadzania zwierząt na przejście wykonać nasadzenia drzew i krzewów tworzące ciągłe lub przerywane pasy zorientowane pod kątem ostrym względem osi środkowej przejścia, z uwzględnieniem gatunków stanowiących atrakcyjną bazę żerową w okresie owocowania - dzikie odmiany drzew owocowych;
- p) w obrębie przejścia zaprojektować zielen w sposób ułatwiający migracje nietoperzy, tj. doprowadzić zielen pod przejście w sposób wymuszających obniżenie wysokości lot.

(ujęto w pkt. 2.40 sentencji niniejszej decyzji)

15. Drogę wyposażać w obustronne ogrodzenie o wysokości co najmniej 240 cm n.p.t. na całej długości drogi, z zastosowaniem siatki stalowej węzłowej zabezpieczonej antykorozyjnie, o zmiennej wielkości oczek o wymiarach maksymalnych: do wysokości 50 cm n.p.t. - oczka 2,5x15 cm; od wys. 50 do wys. 100 cm – oczka 5x15 cm; od wys. powyżej 100 cm – oczka 15x15 cm. Siatkę wkopać na głębokość nie mniejszą niż 30 cm. Przy montażu siatki uwzględnić następujące wymagania:

- a) zapewnić szczelne, trwałe połączenia ogrodzenia z ekranami antyolśnieniowymi przejść dla zwierząt i ścianami przyczółków przejścia dolnego;
- b) w miejscach przekraczania otwartych rowów zapewnić szczelność w całym przekroju koryta przez wprowadzenie odpowiednich rozwiązań dogęszczających, odpornych na uszkodzenia w wyniku naporu wody, bez obniżania części naziemnej ogrodzenia;
- c) ogrodzenia prowadzić w planie wzdłuż długich odcinków prostych i unikać pojedynczych załamań przebiegu $> 15^\circ$ – zwłaszcza w strefach naprowadzania zwierząt do przejść.

(ujęto w pkt. 2.42 sentencji niniejszej decyzji)

16. Wykonać stałe ogrodzenia ochronno-naprowadzające dla płazów w promieniu do 500 m od miejsc rozrodu płazów oraz obustronnie po 500 m od osi przyczółków mostu na rzece Orli uwzględniając następujące wymagania:

- a) zastosować ogrodzenie o efektywnej wysokości części nadziemnej co najmniej 50 cm, wkopane min. na głębokość 10 cm, o górnej krawędzi o szerokości min. 5 cm odgiętej na zewnątrz drogi w kierunku otaczającego terenu, pod kątem 45–90°. Na odcinkach sąsiadujących z godowiskami płazów, tj. do 500 m od miejsc rozrodu, ogrodzenie wykonać z pełnych prefabrykatów; dopuszcza się zastosowanie ogrodzenia z siatki stalowej ocynkowanej o wielkości oczek nie większych niż 0,5x0,5 cm w miejscach przekraczania rowów odwodnieniowych oraz poza odcinkami sąsiadującymi z godowiskami;
- b) ogrodzenie wyposażyć w stopę równoległą do podłoża (bieżnię) ułatwiającą wędrówkę płazów wzdłuż ogrodzenia oraz ograniczającą przerastanie ogrodzenia przez roślinność zielną; w przypadku, gdy zakończenia ogrodzeń nie są połączone z obiektami, zastosować dodatkowe zabezpieczenia zmieniające kierunek migrujących osobników tzw. zawrotkę;
- c) ogrodzenia ochronno-naprowadzające połączyć szczelnie ze ścianą przejścia dolnego. W przypadku przekraczania otwartych rowów przez ogrodzenia przy przepustach zastosować dodatkowe zabezpieczenia w korytach rowów zapewniające szczelność dla płazów i odporność na uszkodzenia przez wezbrany nurt wody, bez obniżania wysokości części nadziemnej ogrodzenia;
- d) przy bramach wjazdowych i furtkach dla obsługi zastosować dodatkowe rozwiązania w postaci montażu ruchomych odcinków ogrodzeń na skrzydłach bram i furtek, dociskanych przy zamykaniu do krawężników oporowych (uszczelki gumowych na styku ogrodzeń i krawężników).

(ujęto w pkt. 3.7 sentencji niniejszej decyzji)

17. Ekrany akustyczne oraz ekrany przeciwośluszeniowe obsadzić zimozieloną roślinnością, w szczególności pnączami (ujęto w pkt. 2.44 sentencji niniejszej decyzji).

18. W odniesieniu do drzew usuwanych poza gruntami leśnym przeprowadzić nasadzenia minimalizujące z wykorzystaniem drzew rodzimych gatunków w stosunku 1:1 za każde wycięte drzewo o obwodzie do 100 cm, w stosunku 2:1 za każde wycięte drzewo o obwodzie od 101 cm do 200 cm i w stosunku 3:1 dla drzew o obwodzie pnia powyżej 200 cm. W pierwszym rzędzie nasadzenia

prorowadzić wzdłuż planowanej drogi i istniejących dróg poprzecznych, tworząc nowe aleje lub uzupełniając ubytki w istniejących (ujęto w pkt. IV sentencji niniejszej decyzji).

19. Do sadzenia zastosować w pierwszej kolejności młode osobniki drzew pochodzące z odnowień naturalnych występujące w obrębie miejsca realizacji przedsięwzięcia. W przypadku ich braku zastosować prawidłowo wyprodukowany materiał szkółkarski drzew: właściwie uformowanych, o wyprowadzonej koronie i prostym pniu oraz proporcjonalnej bryle korzeniowej. Nasadzenia pielęgnować i regularne podlewać przez okres min. 3 lat (ujęto w pkt. 2.28 sentencji niniejszej decyzji).
 20. Prowadzić monitoring udatności i trwałości nasadzeń minimalizujących, w okresie 3 lat od ich posadzenia - w 1, 2 i 3 roku. W przypadku stwierdzonego braku zachowania ich żywotności, nasadzenia uzupełnić w stosunku 1:1 w następnym roku kalendarzowym, pielęgnować oraz regularnie podlewać przez kolejne 3 lata (ujęto w pkt. V.2 sentencji niniejszej decyzji).
 21. Wody opadowe i roztopowe przed wprowadzeniem do odbiorników podczyszczać w osadnikach do wartości zgodnych z przepisami prawa (ujęto w pkt. 2.46 sentencji niniejszej decyzji).
 22. Prowadzić konserwację systemu oczyszczania wód opadowych i roztopowych oraz rowów trawiastych (ujęto w pkt. 2.49 i 2.50 sentencji niniejszej decyzji).
- III. W celu oceny skuteczności i efektywności ekologicznej zastosowanych działań minimalizujących przeprowadzić monitoring wykorzystania przejścia dla zwierząt. Monitoring przeprowadzić trzykrotnie w okresie 5 lat od rozpoczęcia eksploatacji drogi: w pierwszym, trzecim i piątym roku. Po każdym roku prowadzenia monitoringu, w ciągu trzech miesięcy od jego ukończenia, przysyłać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu opracowanie w formie pisemnej wraz z kopią na nośniku elektronicznym, zawierające opis metod prowadzonych badań, informacje lub analizy dotyczące wykorzystania przejścia przez zwierzęta, jak również informacje o błędach wykonawczych lub konstrukcyjnych przejść i sposobach ich naprawy, a także w razie potrzeby propozycję działań mających na celu ograniczenie negatywnych oddziaływań inwestycji (ujęto w pkt. V.3 sentencji niniejszej decyzji).
- IV. Wykonać analizę porealizacyjną po upływie jednego roku od dnia oddania obiektu do użytkowania i przedstawić jej wyniki Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Poznaniu, w terminie 18 miesięcy od dnia oddania obiektu do użytkowania. W ramach analizy wykonać pomiary poziomu hałasu w minimum

4 przekrojach pomiarowych, w szczególności na terenach, dla ochrony których zlokalizowane zostaną ekrany akustyczne, oraz w punktach, których lokalizację określono w tabeli 1.

Zapewnić wykonanie pomiarów przez akredytowane laboratorium.

Tabela 1

Lp.	Oznaczenie miejsce	Lokalizacja		
		adres	względem projektowanej drogi	
			kilometraż	Strona wg rosnącego kilometrażu
1.	R005	Ruda 4, 89-300 Ruda	0+900	prawa
2.	R012	Ruda 10, 89-300 Ruda	1+200	prawa
3	R022	Ruda 41, 89-300 Ruda	1+780	prawa
5	R024	Sadki 18, 89-110 Mrozowo	2+250	prawa

(ujęto w pkt. VIII sentencji niniejszej decyzji)

V. Przeprowadzić ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1 oraz pkt 10 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W szczególności odnieść się do zagadnień dotyczących:

1. Wpływu na cele ochrony obszarów Natura 2000: Dolina Łobzonki PLH300040 i Dębowa Góra PLH300055: uwzględnić wpływ na cele działań ochronnych, określone w planach zadań ochronnych lub tymczasowych celach ochrony.
2. zakresie ingerencji w koryto rzeki Orla: przeanalizować zasadność przełożenia rzeki w celu realizacji obiektu mostowego w kontekście strat w środowisku przyrodniczym, w tym w zakresie zidentyfikowanych siedlisk przyrodniczych, chronionych gatunków i siedlisk zwierząt oraz zaburzenia szlaku migracyjnego w obrębie doliny rzecznej. W przypadku braku możliwości technicznych realizacji obiektu bez przekładania rzeki, doprecyzować i uszczegółwić warunki realizacji tych prac w kontekście ochrony siedlisk przyrodniczych i wszystkich organizmów żywych, zidentyfikowanych w inwentaryzacji przyrodniczej opracowanej na etapie ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.
3. W zakresie obiektu MS/PZDd-01: rozważyć wykonanie estakady w sposób nie zawężający światła doliny rzecznej, z zachowaniem w maksymalnym stopniu cennych lasów łęgowych i podmokłych łąk w obrębie doliny, z uwzględnieniem parametrów obiektu umożliwiającego migrację gatunków kluczowych. W analizie

i ocenie uwzględnić aktualne dane na temat migracji dużych drapieżników oraz parzystokopytnych, w szczególności łosia.

(ujęto w pkt. VII sentencji niniejszej decyzji)

Zgodnie z art. 397 ust. 3 pkt 1 lit. b tiret pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm.), dotyczącym właściwości rzeczowej, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich jest organem właściwym w sprawach ocen wodnoprawnych, jeżeli korzystanie z usług wodnych, wykonywanie urządzeń wodnych lub eksploatacja instalacji jest związana z przedsięwzięciami lub instalacjami, o których mowa w art. 378 ust. 2a pkt 1 cyt. ustawy Prawo ochrony środowiska, tj.: przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, w rozumieniu uouioś. W analizowanym przypadku jest to przedsięwzięcie kwalifikowane zgodnie z ww. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko do § 2 ust. 1 pkt 31, tj.: „autostrady i drogi ekspresowe”.

Z racji położenia większej części terenu inwestycji w granicach regionu wodnego Noteci, zgodnie z § 17 pkt 2 załącznika do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie (Dz. U. z 2017 r., poz. 2506), regulującym właściwość miejscową, organem właściwym do rozpatrzenia niniejszej sprawy jest Dyrektor RZGW WP w Bydgoszczy.

Z uwagi na fakt, iż planowane przedsięwzięcie położone jest również w granicach regionu wodnego Dolnej Wisły, stanowiącego zgodnie z § 17 pkt 3 cyt. rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie, obszar działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku, w celu uzgodnienia warunków realizacji ww. przedsięwzięcia, w związku z art. 6a uouioś, Dyrektor RZGW WP w Bydgoszczy, pismem znak: BD.RZS.4360.33.2022.SG, z dnia 15 września 2022 r. wystąpił do Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Wód Polskich w Gdańsku (dalej Dyrektor RZGW WP w Gdańsku), o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie. Dyrektor RZGW WP w Gdańsku pismem znak: GD.RZS.435.126.2022.MBC.1, z dnia 23 września 2022 r. (wpływ dnia 26 września 2022 r.), uzgodnił realizację ww. przedsięwzięcia w granicach regionu wodnego Dolnej Wisły oraz określił warunki, ujęte w sentencji niniejszej decyzji.

W dniu 28 września 2022 r., wpłynęła łączna opinia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, znak: BD.RZŚ.4360.33.2022.SG, uwzględniająca opinię RZGW WP w Gdańsku, wydana

na podstawie ujednoliconej wersji raportu o oddziaływaniu na środowisko, modyfikująca warunki ustalone w postanowieniu wydanym w dniu 29 grudnia 2021 r.:

1. Zaplecza techniczne oraz socjalne lokalizować w odległości co najmniej 50 m od osi przekraczanych cieków lub do 50 m od górnej granicy skarpy doliny cieku, jeśli jest wykształcona (ujęto w pkt. 2.3 sentencji niniejszej decyzji).
2. Place postojowe i technologiczne baz technicznych, a także miejsca magazynowania paliw, materiałów eksploatacyjnych i odpadów zabezpieczyć przed infiltracją zanieczyszczeń do wód podziemnych, pełnymi płytami betonowymi (ujęto w pkt. 2.4 sentencji niniejszej decyzji).
3. Wszelkie sypkie materiały np. kruszywo, ziemia z wykopów gromadzić w wyznaczonych miejscach, w sposób uniemożliwiający ich wymywanie do cieków lub rowów melioracyjnych lub systemów odwodnienia na skutek odpływu wód opadowych (ujęto w pkt. 2.8 sentencji niniejszej decyzji).
4. Odpady niebezpieczne magazynować w sposób wykluczający ich przenikanie do ziemi i wód, np. w szczelnych pojemnikach odpornych na działania odpadów, w przypadku zanieczyszczonych mas ziemnych np. poprzez zabezpieczenie folią (nie uwzględniono w sentencji, warunek wynika z przepisów odrębnych).
5. Na etapie realizacji ścieki socjalno-bytowe odprowadzać do szczelnych, bezodpływowych zbiorników i okresowo opróżniać przez jednostki asenizacyjne (nie uwzględniono w sentencji, warunek wynika z przepisów odrębnych).
6. Stanowiska narażone na zanieczyszczenie wyposażyć w sorbenty do wykorzystania w sytuacji awaryjnej. Zużyty sorbent lub zanieczyszczony grunt, stanowiące odpady niebezpieczne należy przekazać uprawnionej firmie do zagospodarowania (ujęto w pkt. 2.11 sentencji niniejszej decyzji).
7. Spływ powierzchniowy z terenów baz technicznych narażonych na zanieczyszczenie, zabezpieczyć przed niekontrolowanym odpływem rowami/korytkami opasowymi. Zrzut wód opadowych z terenów baz technicznych narażonych na zanieczyszczenie zabezpieczyć osadnikiem (ujęto w pkt. 2.6 sentencji niniejszej decyzji).
8. Zrzut wód ujmowanych z wykopów budowlanych zabezpieczyć osadnikiem (ujęto w pkt. 2.6 sentencji niniejszej decyzji).
9. Przebudowę odcinków cieków wykonać z zachowaniem pierwotnego spadku cieku. W przypadku cieków naturalnych: Orla, Rokitka, Struga Śleska, Flis, umocnienie wykonać z materiałów naturalnych np. darnina, faszyna, kamienie (ujęto w pkt. 2.17 sentencji niniejszej decyzji).

10. Umocnienie rowów melioracyjnych wykonać z materiałów naturalnych np.: darnina, faszyna, kamienie lub elementów betonowych (ujęto w pkt. 2.14 sentencji niniejszej decyzji).
11. Przed realizacją inwestycji ustalić, czy znajduje się ona w kolizji z urządzeniami melioracji wodnych, a w przypadku występowania ww. kolizji uzgodnić ich przebudowę lub usunięcie z właściwą gminną spółką wodną lub z zainteresowanymi właścicielami (ujęto w pkt. 2.13 sentencji niniejszej decyzji).
12. Przekroczenie cieków prowadzić z ciągłym zachowaniem przepływu w czasie budowy i cech hydrologicznych cieków poniżej miejsca prac. Prace budowlane przy użyciu maszyn prowadzić z brzegów cieków (ujęto w pkt. 2.16 sentencji niniejszej decyzji).
13. Kształtując nowe koryto cieków Orła przyjąć parametry zbliżone do koryta naturalnego na odcinku przekładanym, w celu uzyskania zbliżonej do naturalnej prędkości przepływu: brzegi nowego koryta umocnić przy użyciu naturalnych materiałów, np. darnina, faszyna, kamienie; prace prowadzić po uzgodnieniu z administratorem wód; koryto odmulać w zależności od potrzeb, w celu ujednoczenia spadku (ujęto w pkt. 2.19 sentencji niniejszej decyzji).
14. Nie realizować podpór czy też innych elementów mostów w nurcie rzeki (ujęto w pkt. 2.23 sentencji niniejszej decyzji).
15. Zabezpieczyć przed zanieczyszczeniami wody cieków, w trakcie wykonywania robót budowlanych. Podczas prac nad ciekami stosować zabezpieczenia w postaci np. siatek, desek, w celu zabezpieczenia cieków przed przedostawaniem się do niego odpadów z rozbiórki, materiałów budowlanych (ujęto w pkt. 2.22 sentencji niniejszej decyzji).
16. Kanalizację deszczową wykonać na odcinkach, na których nie będzie możliwości odprowadzenia wód opadowych za pomocą urządzeń do powierzchniowego odwodnienia lub gdy takie będą wymogi ochrony środowiska, w szczególności:
 - a. na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych;
 - b. na łukach z przechyłkami poprzecznymi skierowanymi do pasa dzielącego;
 - c. na odcinkach występowania wysokiego poziomu wód gruntowych, gdzie nie ma możliwości prawidłowego odprowadzenia wód opadowych i roztopowych rowami drogowymi;
 - d. w przypadku braku możliwości odprowadzenia wód opadowych rowami do odbiorników naturalnych;

- e. dla zabezpieczenia odbiorników zewnętrznych przed dopływem wód opadowych i roztopowych nieoczyszczonych (przy obiektach mostowych).
(ujęto w pkt. 2.45 sentencji niniejszej decyzji)
17. Ze względu na ochronę środowiska hydrogeologicznego, zwłaszcza na terenach głównych zbiorników wód podziemnych zastosować uszczelnienia:
- na obszarach wysokiego zagrożenia lub podwyższonego zagrożenia wód podziemnych, od około 0+000 do około km 2+560 - pełne uszczelnienie zarówno rowów, jak i zbiorników retencyjnych;
 - na obszarach średniego zagrożenia wód podziemnych, od około km 22+500 do około km 31+000 - uszczelnienie jedynie zbiorników retencyjnych.
- (ujęto w pkt. 3.1 sentencji niniejszej decyzji)
18. W celu zapewnienia właściwych warunków przepływu w odbiornikach wód opadowych z drogi wykonać zbiorniki retencyjne lub retencyjno-infiltracyjne (ujęto w pkt. 3.2 sentencji niniejszej decyzji).
19. Zaprojektować urządzenia podczyszczające wody opadowe i roztopowe, które zapewnią ich podczyszczanie do wartości dopuszczających ich odprowadzanie do wód lub urządzeń wodnych, tj. 100 mg/l dla zawiesiny ogólnej oraz 15 mg/l dla węglowodorów ropopochodnych (zmodyfikowano, warunek wynika z przepisów odrębnych; ujęto w pkt. 2.46 sentencji niniejszej decyzji).
20. Wody opadowe lub roztopowe przed wprowadzeniem do zbiorników retencyjnych i retencyjno-infiltracyjnych podczyszczać w osadnikach (ujęto w pkt. 2.46 sentencji niniejszej decyzji).
21. W przypadkach występowania wysokiego poziomu wód gruntowych oraz braku możliwości podniesienia niwelety, oprócz odwodnienia powierzchniowego wykonać odwodnienie wgłębne (ujęto w pkt. 2.47 sentencji niniejszej decyzji).
22. Zastosować rozwiązania ograniczające wpływ na środowisko gruntowo-wodne na wypadek poważnej awarii w postaci zamknięcia awaryjnego przed każdym wylotem systemu odwodnienia drogi (rowu przydrożnego lub odcinka kanalizacji deszczowej) do odbiornika naturalnego – ciekłu (ujęto w pkt. 2.48 sentencji niniejszej decyzji).
23. Na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych odwodnienie jezdni manewrowych, stanowisk postojowych i chodników wykonać przez sieci kanalizacji deszczowej odwadniającej powierzchnie utwardzone. Ujęte wody opadowe i roztopowe podczyszczać w osadnikach. Na odpływach wód opadowych z nawierzchni utwardzonych

zagrożonych podwyższonym stężeniem substancji ropopochodnych zastosować separatory substancji ropopochodnych (ujęto w pkt. 3.9 sentencji niniejszej decyzji).

24. Na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych stanowiska dla samochodów przewożących substancje niebezpieczne wyposażyć dodatkowo w zasuwę odcinającą kanalizację deszczową i przekierowującą wody do szczelnego bezodpływowego zbiornika na substancje niebezpieczne (ujęto w pkt. 3.10 sentencji niniejszej decyzji).

25. W przypadku pobierania wody z cieków, należy uzyskać stosowne pozwolenie wodnoprawne, ustalające warunki korzystania z tej usługi wodnej (nie uwzględniono w sentencji, warunek wynika z przepisów odrębnych).

26. Przed realizacją przedsięwzięcia ustalić, czy znajduje się ono w kolizji z ww. urządzeniami wodnymi, a w przypadku występowania ww. kolizji, uzgodnić ich przebudowę lub usunięcie z właściwą gminną spółką wodną lub z zainteresowanymi właścicielami, zachowując funkcjonalność przecinanych systemów melioracyjnych (ujęto w pkt. 2.13 sentencji niniejszej decyzji).

27. Stwierdza się potrzebę przeprowadzenia, przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia, oceny oddziaływania na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. Posiadane na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dane na temat planowanego przedsięwzięcia nie pozwalają całościowo ocenić jego oddziaływania na środowisko, a co za tym idzie określić szczegółowe wymagania dotyczące ochrony środowiska konieczne do uwzględnienia w projekcie budowlanym, w zakresie:

- a) parametrów technicznych dotyczących projektowanego odwodnienia drogi ekspresowej S-10 na odcinku Wyrzysk - Bydgoszcz,
- b) rozwiązań i odcinków wymagających trwałego odwodnienia wykopów,
- c) gospodarki wodno-ściekowej na terenach Miejsc Obsługi Podróżnych.

(ujęto w pkt. VII sentencji niniejszej decyzji)

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, w dniu 3 października 2022 r., zawiadomił strony o zakończeniu zbierania materiałów i dowodów oraz o możliwości zapoznania się z aktami sprawy, a także wypowiedzenia się co do ich treści, w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego.

Obwieszczenie znak: WOO.420.11.2021.ADS.64, zamieszczono w biuletynie informacji publicznej, na stronie internetowej i na tablicy ogłoszeń Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, a także na tablicy ogłoszeń: Urzędu Gminy Wyrzysk,

Urzędu Gminy Sadki, Urzędu Miasta i Gminy w Nakle nad Notecią, Urzędu Gminy Sycienko, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu, tj. w miejscach realizacji inwestycji.

W dniu 18 listopada 2022 r., Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, pismem znak: BD.RZŚ.4360.33.2022.SG, sprostował oczywistą omyłkę pisarską występującą w uzasadnieniu ww. postanowienia uzgadniającego, dotyczącą lokalizacji zbiorników retencyjnych i retencyjno – infiltracyjnych. Prawidłowe dane zostały ujęte w charakterystyce przedsięwzięcia niniejszej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Organ rozpatrzył sprawę w oparciu o załączone materiały.

Przedsięwzięcie polega na budowie drogi ekspresowej S-10, na odcinku Wyrzysk - Bydgoszcz, wraz z budową następujących węzłów:

- Sadki;
- Nakło;
- Ślesin;
- Kruszyn.

Obszar inwestycji zlokalizowany jest głównie na terenach o charakterze rolniczym, gdzie grunty użytkowane są jako grunty orne (klas I-IVa użytków rolnych) lub użytki zielone (łąki i pastwiska). Na wysoczyźnie przeważają gleby sprzyjające produkcji ogrodniczej i warzywniczej. Pod względem struktury agrarnej występują tutaj głównie duże gospodarstwa o powierzchni kilkunastu hektarów, których podstawą utrzymania jest produkcja rolna (głównie uprawa zbóż, w mniejszym stopniu buraków cukrowych i ziemniaków) oraz hodowla bydła mlecznego, trzody chlewnej i owiec.

Lokalnie, warianty projektowanej drogi przecinają niewielkie enklawy leśne, których istnienie jest związane z niekorzystnym ukształtowaniem terenu (skarpy, doliny) lub warunkami wodnymi (rzeki, podmokłości). Większe połacie leśne inwestycja przecina w km od około 2+200 do 3+100 (w wariantach nr 1 czerwony, nr 2 zielony i nr 3 pomarańczowy), gdzie występuje zwarty drzewostan pokrywający wschodnie zbocze doliny rzeki Orla oraz teren do niej przyległy.

Kompleksy leśne występujące w strefie krawędziowej wysoczyzny, inwestycja przecina w wariantach nr 4 fioletowym na odcinku 13+480 do 14+040, 14+280 do 15+400 i fragmentarycznie do km 16+300. Są to głównie siedliska typu boru mieszanego świeżego oraz lasu mieszanego i świeżego.

Sieć osadnicza na większości obszaru opracowania ma charakter wiejski z zabudową zagrodową, a wsie skupione są przy głównym szlaku komunikacyjnym – drodze krajowej

nr 10. Charakter zabudowy (z zabudowy zagrodowej do zabudowy jednorodzinnej) oraz gęstość zabudowy zmienia się wraz ze zbliżaniem do miasta Bydgoszczy i uwidacznia się to szczególnie w okolicach miejscowości Kruszyn i Pawłówek.

W ramach zadania nastąpi:

1. budowa drogi ekspresowej S-10,
2. przebudowa i rozbudowa istniejących dróg krzyżujących się z drogą ekspresową,
3. budowa węzłów drogowych,
4. budowa dróg dojazdowych,
5. budowa mostów, wiaduktów, przepustów,
6. budowa Miejsc Obsługi Podróżnych,
7. budowa Obwodu Utrzymania Drogi,
8. budowa urządzeń ochrony środowiska (ekrany akustyczne, zbiorniki retencyjne, przejścia dla zwierząt),
9. przebudowa i budowa istniejących sieci oraz urządzeń kolidujących z drogą ekspresową,
10. przebudowa i rozbudowa linii przesyłowej najwyższych napięć 400 kV,
11. przebudowa i budowa sieci elektroenergetycznej wysokiego, średniego oraz niskiego napięcia,
12. przebudowa i budowa sieć telekomunikacyjnej,
13. przebudowa i budowa sieć kanalizacyjnej nie służąca odwodnieniu drogi,
14. przebudowa i budowa sieci gazowej,
15. przebudowa i budowa sieci wodociągowej,
16. przebudowa cieków,
17. przebudowa i budowa sieci melioracyjnej,
18. przebudowa i budowa oświetlenia,
19. budowa systemu odwodnienia drogi, w tym kanalizacji deszczowej.

Droga ekspresowa S-10 oraz drogi obsługujące teren przyległy zostaną wyposażone w urządzenia obsługi uczestników ruchu. Do tych obiektów i urządzeń w ramach omawianej inwestycji zalicza się:

- miejsca obsługi podróżnych;
- ciągi pieszo - rowerowe;
- zatoki autobusowe;
- place do zawracania;
- przejścia dla pieszych.

Powyższe urządzenia i obiekty znajdą się poza koroną drogi ekspresowej.

Celem inwestycji jest:

1. stworzenie bezpiecznego odcinka drogi ekspresowej S-10 zapewniającego wysoki komfort dalekobieżnego ruchu drogowego o dużych prędkościach podróży,
2. wybudowanie odcinka drogi ekspresowej o parametrach zgodnych z obowiązującymi warunkami technicznymi,
3. geometryczno-wysokościowe rozwiązanie odcinka drogi ekspresowej S-10 wraz z dostosowaniem do lokalizacji węzłów poprzez:
 - a) budowę skrzyżowań bezkolizyjnych dwupoziomowych,
 - b) budowę miejsc obsługi podróżnych,
 - c) zapewnienie sprawnego systemu odwodnienia projektowanego układu komunikacyjnego,
 - d) budowę urządzeń ochrony środowiska, ogrodzenie odcinka siatką, przejścia dla zwierząt, budowę zbiorników retencyjnych, budowę ekranów akustycznych, budowę urządzeń podczyszczających,
 - e) budowę urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego,
 - f) budowę oświetlenia drogowego,
 - g) przebudowę kolidującej infrastruktury technicznej,
 - h) zapewnienie pełnej obsługi komunikacyjnej terenów przyległych do projektowanej drogi, w zależności od potrzeb remont lub przebudowę istniejących dróg dojazdowych lub budowę dróg zbiorczych,
 - i) rozwiązanie powiązań komunikacji publicznej.

Zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 5 uouioś, raport powinien zawierać opis wariantów, uwzględniający szczególne cechy przedsięwzięcia lub jego oddziaływania.

Warianty realizacji przedsięwzięcia, jako jeden z najważniejszych instrumentów oceny oddziaływania na środowisko, by móc uznać je za racjonalne, muszą być możliwe do realizacji i umotywowane w realiach sprawy. Muszą być konkretne, zawierać elementy pozwalające na ich identyfikację, wyróżnienie cech charakteryzujących je i w efekcie pozwalających na porównanie z wariantem proponowanym przez Inwestora.

Celem przedstawionego w raporcie wariantowania jest niedopuszczenie do podjęcia działalności mogącej negatywnie oddziaływać na środowisko. Skuteczność działań prewencyjnych w indywidualnej ocenie konkretnego przedsięwzięcia wynika w dużej mierze z jakości opracowywanych wariantów. Zasada prewencji w ocenie oddziaływania

na środowisko wymaga stosowania odpowiednich rozwiązań technicznych i technologicznych, które powinny się znaleźć w opisie wariantów.

Tak też jest w niniejszej sprawie, w której wariantowanie polega na zastosowaniu różnych rozwiązań technologicznych. Dotyczyć będzie ono samego przedsięwzięcia, jako zamierzenia inwestycyjnego i celu jaki chce osiągnąć Inwestor.

Z przedstawionych wariantów wynika, iż ich rolą jest wskazanie alternatywnych rozwiązań pozwalających to środowisko chronić w jak najpełniejszym wymiarze, przy czym raport obejmuje analizę oddziaływania na środowisko nie tylko wariantu proponowanego przez Wnioskodawcę, ale i wariantów alternatywnych. Warianty alternatywne w niniejszej sprawie nie mają charakteru pozornego.

Na etapie sporządzania dokumentacji, Inwestor przeanalizował możliwość zastosowania następujących wariantów:

- a) czerwony nr 1 jest najbardziej wysuniętym na północ przebiegiem, biegnącym przy końcu opracowania w bliskim sąsiedztwie napowietrznych linii energetycznych. Został poprowadzony przez tereny należące do powiatu pilskiego, nakielskiego i bydgoskiego, przez gminy Wyrzysk, Sadki, Nakło nad Notecią, Sicienko. Trasa wariantu czerwonego została maksymalnie odsunięta od istniejącego korytarza drogi krajowej nr 10 na północ i biegnie praktycznie w terenie otwartym przez tereny pól i łąk, omijając tereny zabudowane,
- b) zielony nr 2, został poprowadzony przez tereny należące do powiatu pilskiego, nakielskiego i bydgoskiego, przez gminy Wyrzysk, Sadki, Nakło nad Notecią, Sicienko, w oparciu o założenie wykorzystania części istniejącego przebiegu drogi krajowej nr 10. Wariant zielony miejscami biegnie po śladzie istniejącej drogi krajowej nr 10, miejscami ją tylko przecina bądź też zbliża się do istniejącej drogi krajowej,
- c) pomarańczowy nr 3, został poprowadzony przez tereny należące do powiatu pilskiego, nakielskiego i bydgoskiego; przez gminy Wyrzysk, Sadki, Nakło nad Notecią, Sicienko. Od początku odcinka do km 3+600 biegnie praktycznie w tym samym korytarzu, co wariant czerwony. Stanowi kombinację wariantu czerwonego oraz czarnego, odcinkowo łącząc ich przebiegi, ze znacznym zróżnicowaniem na samym końcu opracowania – wysunięciem na północ,
- d) fioletowy nr 4 w pierwszej połowie trasy wg założeń miał okalać lokalne miejscowości od strony południa, został poprowadzony przez tereny należące do powiatu pilskiego, nakielskiego i bydgoskiego; przez gminy Wyrzysk, Sadki,

Nakło nad Notecią, Sicienko. Wariant fioletowy tylko w kilku miejscach przecina istniejącą drogę krajową ale nie biegnie w jej korytarzu,

- e) czarny nr 5, biegnie przez tereny należące do powiatu pilskiego, nakielskiego i bydgoskiego; przez gminy Wyrzysk, Sadki, Nakło nad Notecią, Sicienko, charakteryzuje się centralnym przebiegiem pośród innych wariantów oraz stosunkowo łagodnymi łukami poziomymi,
- f) niebieski nr 6, stanowi odcinkowe połączenie wariantów w kolejności czarny-czerwony-czarny,
- g) błękitny nr 7 (preferowany), stanowi odcinkowe połączenie wariantów w kolejności czerwonego (na początkowym około 4 km odcinku) i niebieskiego.

Nazwa wariantu	Pikietaż początkowy	Pikietaż końcowy	Długość odcinka [km]
Wariant 1 czerwony	0+000	39+716	39,7
Wariant 2 zielony	0+000	40+495	40,5
Wariant 3 pomarańczowy	0+000	40+125	40,1
Wariant 4 fioletowy	0+000	40+322	40,3
Wariant 5 czarny	0+000	40+201	40,2
Wariant 6 niebieski	0+000	40+050	40,1
Wariant 7 błękitny	0+000	39+938	39,9

Odstąpienie od realizacji przedsięwzięcia skutkować będzie użytkowaniem istniejącej drogi krajowej nr 10, a także dalszym pogarszaniem się warunków bezpieczeństwa i komfortu użytkowania istniejącego układu drogowego, pogłębiającą degradacją nawierzchni oraz wzrostem emisji substancji zanieczyszczających, czy negatywnie oddziałujących na środowisko i ludzi.

Nawierzchnie tego ciągu drogowego nie będą poszerzane, a tylko ewentualnie poddane zabiegom remontowym. W związku z długofalowym nieuniknionym wzrostem ruchu w rejonie należy przypuszczać, że w dalszej przyszłości ruch drogowy będzie silnie tłumiony ograniczeniami przepustowości.

Zagrożenie wibracjami jest i będzie wysokie, ponieważ istniejąca droga biegnie miejscami blisko zabudowy, a pas drogowy ma szerokość mniejszą od 30 m. Drgania istniejącej drogi mogą być odczuwalne poza pasem drogowym.

W rezultacie nastąpi wzrost uciążliwości drogi krajowej nr 10 dla okolicznego środowiska i zabudowy, w tym w szczególności mogą wystąpić bardzo duże przekroczenia

dopuszczalnych poziomów hałasu i zanieczyszczeń powietrza na tej drodze. Tym samym niepodjęcie przedsięwzięcia nie przyniesie efektu ekologicznego dla rejonu istniejącej drogi krajowej nr 10 spodziewanego w każdym innym przypadku.

Na odcinku od węzła Wyrzysk do węzła Bydgoszcz-Zachód (Pawłówek) droga krajowa nr 10 posiada jezdnię o przekroju 1 x 2, szerokości 7 m, a odwodnienie realizowane jest za pomocą przydrożnych rowów drogowych. Jej kręty ślad nie zapewnia możliwości zachowania normatywnych dla drogi klasy S łuków poziomych.

Rozważany w raporcie wariant najbardziej zbliżony do istniejącej drogi krajowej nr 10 (wariant zielony), został poddany analizie wielokryterialnej, która wykazała, że jest to wariant najmniej korzystny dla środowiska. Wybór tego wariantu wiąże się m.in. z największą liczbą wyburzeń budynków oraz kolizją z kolejnym obszarem Natura 2000.

Wariant wybrany do realizacji (błękitny) stanowi odcinkowe połączenie wariantów w kolejności czerwonego i niebieskiego. W obszarach nakładających się przebiegów i przecinania się osi wariantów czerwonego oraz niebieskiego zaproponowano płynne przejście, kształtowane za pomocą łagodnego łuku poziomego. Od początku opracowania wariant błękitny zaczyna swój bieg zgodnie ze śladem wariantu czerwonego, następnie w km około 3+200 – 6+500 przechodzi w przebieg wariantu niebieskiego.

W zakresie przebiegu projektowanej niwelety, układu pozostałych dróg komunikujących tereny przyległe, przejazdów drogowych, obiektów mostowych, węzłów drogowych, są one identyczne jak w wariacie czerwonym i niebieskim na odpowiadających im odcinkom. Wyłączenie stanowi wspomniane wyżej zakres kilometrażu przeplatania przebiegów, gdzie następują niewielkie korekty rozwiązań projektowych.

Wariant błękitny przebiega przez Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci od około km 000 do około km 0+800, a od około km 0+000 do około km 0+150 przecina obszar Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040.

Rozpoczyna się w węźle Wyrzysk, a następnie biegnie podobnie jak wariant pomarańczowy, czerwony i zielony do km około 1+700. Przekracza na tym odcinku zarówno tereny pól i łąk, a miejscami także pasy terenów zalesionych. W km 2+580 do 3+080 biegnie przez teren zalesiony. W km około 2+440 przecina dolinę rzeki Orla, a w km około 5+265 trasa przecina ciek bez nazwy biegnący w miejscowości Mrozowo. W km około 6+140 łączy się z wariantem niebieskim i od tego miejsca do końca opracowania biegną tym samym śladem. Od km 5+000 do km 11+000 wariant błękitny biegnie w terenie otwartym. W km około 8+000 – 9+000 styka się z wariantem zielonym, a w km 11+000 wariant błękitny łączy się z wariantem czerwonym i dalej razem z wariantem niebieskim biegną tym samym

śladem do końca opracowania. W km 10+260 przechodzi przez rów (dopływ rzeki Rokitki). W km 13+717 przecina dolinę rzeki Rokitka.

W km 37+000 trasa analizowanego wariantu biegnie w bliskim sąsiedztwie zabudowań miejscowości Kruszyniec. Od km 38+000 wariant błękitny biegnie w korytarzu drogi krajowej nr 10 (razem z wszystkimi wariantami z wyjątkiem pomarańczowego).

W okolicy km 19+744, km 23+717, 23+862, 28+600, 35+560 wariant błękitny przecina mniejsze ciekii/rowy bez nazwy.

W okolicy km 38+248 wariant przecina dolinę rzeki Flis.

Od km 0+000 do km 2+560 oraz od km 22+500 do km 31+000 wariant błękitny przechodzi przez obszar zbiorników wód podziemnych.

W ramach preferowanego wariantu błękitnego, analizowano również różne metody realizacji węzłów drogowych.

Lp.	Typ węzła	Nazwa węzła	Kilometraż S-10	Cechy rozwiązania	Kategoria drogi	Numer drogi	Klasa krzyżującej się drogi
1	WB	Sadki	9+270	przejście ponad S-10 pod kątem 75 stopni w istniejącym śladzie drogi Ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo trzy i czterowlotowe	powiatowe	DP 1915C i DP 1912C	Z
2	WB	Sadki – wariant2	9+270	przejście ponad S-10 pod kątem 75 stopni w śladzie istniejącej drogi Ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo cztero i pięciowlotowe	powiatowe	DP 1915C i DP 1912C	Z
3	WB	Sadki – wariant3	9+295	przejście ponad S-10 pod kątem prostym po nowym śladzie Ilość obiektów -1, dwa skrzyżowania typu rondo cztero i pięciowlotowe	powiatowe	DP 1915C i DP 1912C	Z
4	WB	Nakło	18+430	przejście pod S-10 pod kątem 55 stopni po istniejącym śladzie drogi Ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo trzy i czterowlotowe	wojewódzka i powiatowa	DW 241 i DP 1920C	G i Z
5	WB	Nakło – wariant2	18+430	przejście pod S-10 pod kątem 60 stopni po nowym śladzie drogi Ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo (cztero i pięciowlotowe)	wojewódzka i powiatowa	DW 241 i DP 1920C	G i Z
6	WB	Nakło – wariant3	18+550	przejście nad S-10 pod kątem prostym po nowym śladzie drogi Ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo czterowlotowe	wojewódzka i powiatowa	DW 241 i DP 1920C	G i Z
7	WB	Ślesin	27+530 (27+130 przecięcie z łącznicami)	przejście pod S-10 pod kątem 70 stopni po istniejącym śladzie drogi powiatowej Ilość obiektów – 3, jedno skrzyżowanie typu rondo trójwlotowe, brak bezpośredniego podłączenia DP1922C	powiatowa	DP 1554C	Z
8	WB	Ślesin – wariant2	27+530 (27+130 przecięcie z łącznicami)	przejście pod S-10 pod kątem 70 stopni po istniejącym śladzie drogi powiatowej Ilość obiektów – 3, jedno skrzyżowanie typu rondo trójwlotowe, brak bezpośredniego podłączenia DP1922C	powiatowa	DP 1554C	Z
9	WB	Ślesin – wariant3	27+170	przejście pod S-10 pod kątem prostym z nowym przebiegiem dróg powiatowych Ilość obiektów – 1, trzy skrzyżowania typu rondo (dwa czterowlotowe, jedno trójwlotowe)	powiatowa	DP 1554C i DP1922C	Z
10	WB	Ślesin – wariant4	26+800	przejście pod S-10 pod kątem prostym po nowym śladzie dróg powiatowych Ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo czterowlotowe	powiatowa	DP 1922C	Z
11	WB	Ślesin – wariant5	27+000	przejście pod S-10 pod kątem prostym po nowym śladzie dróg powiatowych Ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo trzy i czterowlotowe	powiatowa	DP 1554C i DP1922C	Z
12	WB	Kruszyn	35+030	przejście pod S-10 pod kątem 75 stopni w śladzie istniejącej drogi Ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo cztero i pięciowlotowe	wojewódzka	DW 244	G

Lp.	Typ węzła	Nazwa węzła	Kilometr S-10	Cechy rozwiązania	Kategoria drogi	Numer drogi	Klasa krzyżującej się drogi
13	WB	Kruszyn – wariant2	35+030	przejście pod S-10 pod kątem 75 stopni w śladzie istniejącej drogi Ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo pięciowlotowe	wojewódzka	DW 244	G
14	WB	Kruszyn – wariant3	35+070	przejście pod S-10 pod kątem prostym po nowym śladzie drogi wojewódzkiej ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo cztero i pięciowlotowe	wojewódzka	DW 244	G
15	WB	Kruszyn – wariant4	35+070	przejście pod S-10 pod kątem prostym po nowym śladzie drogi wojewódzkiej Ilość obiektów -1, dwa skrzyżowania typu rondo trzywlotowe	wojewódzka	DW 244	G

Warianty węzłów proponowane przez Wnioskodawcę to:

- a) węzeł Sadki wariant 3 – przejście nad S-10 pod kątem prostym, po nowym śladzie. Ilość obiektów - 1, dwa skrzyżowania typu rondo cztero- i pięciowlotowe;
- b) węzeł Nakło wariant 3 – przejście nad S-10 pod kątem prostym, po nowym śladzie drogi. Ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo czterowlotowe;
- c) węzeł Ślesin wariant 3 – przejście pod S-10 pod kątem prostym, z nowym przebiegiem dróg powiatowych. Ilość obiektów – 1, trzy skrzyżowania typu rondo (dwa czterowlotowe, jedno trójwlotowe);
- d) węzeł Kruszyn wariant 3 – przejście pod S-10 pod kątem prostym, po nowym śladzie drogi wojewódzkiej, ilość obiektów – 1, dwa skrzyżowania typu rondo cztero- i pięciowlotowe.

W wyniku porównania przeprowadzonej analizy i oceny oddziaływania na środowisko, Inwestor wskazał na przyjęty do realizacji wariant błękitny pod względem lokalizacyjnym i ww. pod względem rozwiązań węzłów, uznając je za optymalne i korzystniejsze pod względem oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi niż pozostałe alternatywne.

Projektowana droga ekspresowa S-10 będzie przecinać linię energetyczną 400kV relacji Bydgoszcz Zachód – Piła Krzewina. Trasa linii oraz jej słupy znajdują się w kolizji z projektowaną drogą. W miejscach kolizji, napowietrzna linia elektroenergetyczna będzie wymagała przebudowy.

Projekt budowlany zostanie przedstawiony zarządzającemu siecią elektroenergetyczną do uzgodnienia. Ewentualna przebudowa zostanie wykonana na warunkach zarządzającego linią energetyczną.

Obszar, przez który będzie przebiegać planowany odcinek drogi ekspresowej S-10 Wyrzysk-Bydgoszcz utworzony jest przede wszystkim z glin zwałowych piaszczystych, znajdują się tam pagórki osadów piaszczysto-pylastych i piasków oraz liczne formy wytopiskowe.

Podłoże gruntowe zbudowane jest z utworów czwartorzędowych pokrywających badany teren ciągłą warstwą. Czwartorzęd reprezentowany jest przez utwory plejstocenu i holocenu. Lokalnie mogą wystąpić również utwory neogenu.

Do grupy utworów neogeńskich zaliczyć można ropy pstry oraz pyły.

Do grupy plejstocenu włączono zarówno grunty spoiste, jak i niespoiste.

Na rozpatrywanym terenie nie występują zjawiska krasowe, procesy wietrzenia, deformacje filtracyjne czy osiadania zapadowe. W podłożu lokalnie w okolicach miejscowości Dąbki, gm. Wyrzysk, na głębokości ok. 10,5 m p.p.t. i ok. 40,0 m p.p.t. występują grunty pęczniące reprezentowane przez ropy.

Na terenie gminy Wyrzysk istnieje udokumentowane złoże ropy ceramiki budowlanej Wyrzysk - Osiek. Prowadzona tu była eksploatacja na skalę przemysłową. Obecnie nie ma na terenie gminy żadnych obszarów górniczych. Zamierzenie nie wykazuje kolizji ze złożem Wyrzysk – Osiek.

Na obszarze gminy Sadki znajdują się udokumentowane złoża kruszywa naturalnego „Radzicz” i „Radzicz I”. Na obszarze tych złóż wskazane jest ograniczenie zainwestowania trwałego, w tym sieci infrastruktury technicznej. We wschodniej części gminy na południe od miejscowości Dębowo zinventaryzowano złoże węgla brunatnego o nazwie „Nakło”. Inwestor na etapie przygotowywania wniosku wystąpił o zaopiniowanie dokumentacji do Okręgowego Urzędu Górniczego w Gdańsku i w dniu 3 czerwca 2020 r., uzyskał postanowienie znak: GDA.5120.26.2020.JO, stwierdzające brak obszarów górniczych na terenie inwestycji. Tym samym Inwestor wskazał, że złoże nie jest eksploatowane i nie było planowane do eksploatacji przez żaden podmiot. Złoże jest rozpoznane w najniższej kategorii zbilansowania (D), a w jego granicach przebiegają już obecnie inne inwestycje liniowe: droga krajowa nr 10, linia kolejowa nr 18 i 281, dwie linie elektroenergetyczne oraz znajdują się zabudowania Rozwarzyna, Bielaw, Wyciąga i rozproszone zabudowania innych jednostek osadniczych.

Na obszarze gminy Nakło nad Notecią występują zasoby węgla brunatnego i kruszywa naturalnego. Rozpoznane jest także występowanie następujących surowców: surowce ilaste plejstoceniowe; torfy; piaski i żwiry. Surowce ilaste występują w obszarach wysoczyzny morenowej. Istniejące niewielkie odkrywki nie są eksploatowane. Torfy występują w dolinie rzeki Noteci, ale ze względu na ekologiczny charakter tego terenu również nie są eksploatowane. Zamierzenie nie wykazuje kolizji ze złożami surowców znajdującymi się na terenie gminy Nakło nad Notecią.

Na terenie gminy Sicienko występują złoża surowców, przy czym planowana droga ekspresowa również nie wykazuje z nimi kolizji.

Zamierzenie nie koliduje z ujęciami wód. W rejonie wariantu błękitnego, stwierdzono występowanie następujących ujęć:

Ujęcie	Odległość Wariantu 7 błękitnego od ujęć (km)
Ujęcie komunalne wód podziemnych Sadki	0.9
Ujęcie komunalne wód podziemnych Śmielin	2.5
Ujęcie komunalne wód podziemnych Samostrzel	3.0
Ujęcie wód podziemnych Bielawy	3.7
Ujęcie wód podziemnych Trzeciewnica	2.3
Ujęcie wód podziemnych Ślesin	2.2
Ujęcie wód podziemnych Karnowo	0,5
Ujęcie wód podziemnych Kruszyn	0.3

Przedsięwzięcie zlokalizowane jest w obszarze dorzecza Wisły i Odry, zgodnie z rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie:

- Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r., poz. 1911 t.j.),
- Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2016 r., poz. 1967 t.j.).

Zamierzenie znajduje się w obszarze jednolitych części wód podziemnych oznaczonych europejskimi kodami:

- a) PLGW600035, zaliczonym do regionu wodnego Warty. Stan ilościowy i chemiczny tej JCWPd oceniono jako dobry. Rozpatrywana jednolita część wód podziemnych nie jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. utrzymania co najmniej dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych,

- b) PLGW200036, zaliczonym do regionu wodnego Dolnej Wisły. Stan ilościowy i chemiczny tej JCWPd oceniono jako dobry. Rozpatrywana jednolita część wód podziemnych nie jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. utrzymania co najmniej dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych,
- c) PLGW600043, zaliczonym do regionu wodnego Warty. Stan ilościowy i chemiczny tej JCWPd oceniono jako słaby. Rozpatrywana jednolita część wód podziemnych jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. osiągnięcia co najmniej dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych,
- d) PLGW200044, zaliczonym do regionu wodnego Dolnej Wisły. Stan ilościowy i chemiczny tej JCWPd oceniono jako dobry. Rozpatrywana jednolita część wód podziemnych nie jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. utrzymania co najmniej dobrego stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych. Ponadto, znajduje się w obszarze następujących jednolitych części wód powierzchniowych oznaczonych europejskimi kodami:
- a) PLRW6000201884899 - Orla od Jez. Witosławskiego do ujścia, zaliczonym do regionu wodnego Warty. Ta JCWP posiada status naturalnej części wód, której stan oceniono jako zły. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych nie jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. osiągnięcia co najmniej dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód powierzchniowych,
- b) PLRW6000181883949 - Rokitka, zaliczonym do regionu wodnego Warty. Ta JCWP posiada status naturalnej części wód, której stan oceniono jako zły. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. osiągnięcia co najmniej dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód powierzchniowych,
- c) PLRW600024188519 - Noteć od Kanału Bydgoskiego do Kcynki, zaliczonym do regionu wodnego Warty. Ta JCWP posiada status silnie zmienionej części wód, której potencjał oceniono jako zły. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. osiągnięcia co najmniej dobrego potencjału ekologicznego i co najmniej dobrego stanu chemicznego wód powierzchniowych,
- d) PLRW60000188389 - Kanał Bydgoski, zaliczonym do regionu wodnego Warty. Ta JCWP posiada status sztucznej części wód, której potencjał oceniono jako zły. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem

nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. osiągnięcia co najmniej dobrego potencjału ekologicznego i co najmniej dobrego stanu chemicznego wód powierzchniowych,

- e) PLRW200017292984 - Flis, zaliczonym do regionu wodnego Dolnej Wisły. Ta JCWP posiada status naturalnej części wód, której stan oceniono jako zły. Rozpatrywana jednolita część wód powierzchniowych jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych, tj. osiągnięcia co najmniej dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód powierzchniowych.

Poszczególne warianty nie będą kolidowały z obszarami:

- 1) jednolitych części wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- 2) wrażliwymi na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód, i przeznaczonymi do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym.

Wszystkie warianty będą przebiegać w obszarze jednolitych części wód podziemnych przeznaczonych do poboru wód na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia dostarczających średnio powyżej 100 m³ wody na dobę.

Planowana inwestycja nie będzie miała wpływu na stan JCWPd do poboru wód na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia na obszarze dorzecza Odry i dorzecza Wisły.

Na etapie realizacji, ze względu na złożoność i wrażliwość lokalnego środowiska hydrologicznego, zaplecza techniczne i socjalne nie będą lokalizowane w dolinach przekraczanych cieków. Za bufor wyłączony z zagospodarowania czasowego uznano teren w odległości do 50 m od osi przekraczanych cieków lub do 50 m od górnej granicy skarpy doliny cieku, jeśli jest wykształcona.

Place postojowe i technologiczne baz technicznych zostaną zabezpieczone przed infiltracją zanieczyszczeń do wód podziemnych, pełnymi płytami betonowymi. Paliwa, materiały eksploatacyjne i odpady będą magazynowane w wyznaczonych miejscach, zabezpieczonych przed infiltracją zanieczyszczonych wód, tak jak place technologiczne. Wszelkie prace będą prowadzone przy użyciu sprawnego technicznie sprzętu, eksploatowanego i konserwowanego w prawidłowy sposób.

Materiały sypkie, np. kruszywo, ziemia z wykopów będą gromadzone w wyznaczonych miejscach, w sposób uniemożliwiający ich wymywanie do cieków lub rowów melioracyjnych lub systemów odwodnienia na skutek odpływu wód opadowych.

Stanowiska narażone na zanieczyszczenie będą wyposażone w sorbenty do wykorzystania w sytuacji awaryjnej i neutralizacji ewentualnych zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego (np. sypkie sorbenty hydrofobowe, hydrofobowe maty sorpcyjne w arkuszach lub rolkach, poduszki i rękawy sorpcyjne, biopreparaty itp.). Niekontrolowane wycieki paliwa będą neutralizowane w sposób możliwie najszybszy, niepowodujący zagrożenia dla środowiska wodno-gruntowego. Zużyty sorbent lub zanieczyszczony grunt stanowiące odpad niebezpieczny będą przekazywane uprawnionej firmie do zagospodarowania.

W czasie realizacji inwestycji woda będzie używana w procesach technologicznych, m.in. do pielęgnacji betonu, prób szczelności oraz potrzeb socjalnych. Według informacji przedstawionych w przedłożonej dokumentacji, na obecnym etapie nie jest możliwe wskazanie źródła zaopatrzenia w wodę wykonawcy robót. W przypadku, kiedy woda będzie pobierana z cieków, zostanie uzyskane na ten pobór pozwolenie wodnoprawne, ustalające warunki korzystania z tej usługi wodnej.

Na etapie realizacji powstaną ścieki bytowe ujmowane do zbiorników szczelnych zintegrowanych z kabinami sanitarnymi lub do zbiorników szczelnych z łaźni lub z kabin prysznicowych.

Ścieki te będą okresowo wywożone wozami asenizacyjnymi do punktów zlewnych oczyszczalni ścieków.

Nie przewiduje się na terenie budowy powstawania ścieków przemysłowych, np. z mycia pojazdów. Pojazdy będą myte poza terenem budowy, w myjniach samochodowych.

Spływ powierzchniowy z terenów baz technicznych narażonych na zanieczyszczenie będzie ukierunkowany i zabezpieczony przed niekontrolowanym odpływem rowami/korytkami opaskowymi. Zrzut wód opadowych z terenów baz technicznych narażonych na zanieczyszczenie zostanie zabezpieczony osadnikiem.

W zależności od lokalnych warunków gruntowo-wodnych i bieżących warunków atmosferycznych może zaistnieć potrzeba odwadniania wykopów budowlanych. Zrzut wód ujmowanych z wykopów budowlanych będzie zabezpieczony osadnikiem. Możliwa do przewidzenia zmiana stosunków gruntowo-wodnych nie będzie znacząca, a jej efekt ustąpi

niemal natychmiast po zaprzestaniu odwadniania wykopów budowlanych i zakończeniu prac. Wody z odwodnienia zostaną skierowane do najbliższych odbiorników.

Podstawowe źródła odpadów na etapie realizacji: wyburzenia kolidujących budynków; usuwanie kolizji z przecinanymi drogami oraz z uzbrojeniem terenu; uzupełniająca wycinka drzew i krzewów kolidujących z projektowaną drogą. Powstawanie odpadów w fazie budowy może być także związane z przebywaniem pracowników na terenie budowy (odpady komunalne), eksploatacją maszyn oraz urządzeń drogowych i budowlanych. Powstające w trakcie prac budowlanych odpady będą magazynowane w wyznaczonym przez Wykonawcę miejscu, w wydzielonych pojemnikach, skrzyniach, workach, kontenerach na wydzielonym miejscu i przekazywane odbiorcom posiadającym zezwolenie na ich transport oraz odzysk lub unieszkodliwianie. Odpady niebezpieczne będą magazynowane w sposób wykluczający ich przenikanie do ziemi i wód, np. w szczelnych pojemnikach odpornych na działanie odpadów, a w przypadku zanieczyszczonych mas ziemnych np. poprzez zabezpieczenie folią.

Wszystkie warianty, w tym wariant preferowany, czyli wariant błękitny (wariant nr 7), kolidują z tymi samymi ciekami. Są to trzy niewielkie rzeki (Orla, Rokitka i Flis), a także kilka cieków bez nazwy oraz rowy melioracyjne. W odniesieniu do wariantu wskazanego do realizacji, droga ekspresowa S-10 będzie przecinać cieki oraz rowy melioracyjne w następujących miejscach:

- 1) km 2+342 ciek Orla (276 m),
- 2) km 5+246 rów R-A1 (183 m),
- 3) km 10+271 rów R-R (308 m),
- 4) km 12+625 rów RBN3 (360 m),
- 5) km 13+715 ciek Rokitka (128 m),
- 6) km 14+191- km 14+291 rów R-1 (111 m),
- 7) km 19+752 rów R-N10 (96 m),
- 8) km 23+750 - km 23+877 rów R-N19 (155 m),
- 9) km 23+862 rów R-N14 (113 m),
- 10) km 28+563 ciek Struga Śleska (99 m),
- 11) km 35+565 rów R-B (115 m),
- 12) km 38+252 ciek Flis (rów R-F; 177 m).

W wariantcie 7 - błękitnym nie przewiduje się przekładania rzeki Rokitka i Flis. Przełożeniu ulegnie tylko rzeka Orla na długości 276 m. Rzeka Flis zostanie przebudowana poprzez umocnienie skarp i ewentualne odmulenie koryta na długości 177 m, a rzeka Rokitka w tym samym zakresie na długości 128 m.

Przebudowa cieków nastąpi na niewielkich odcinkach, a koryta zostaną umocnione materiałami możliwie zbliżonymi do naturalnych, z zachowaniem pierwotnego spadku cieku. Zgodnie z przedłożoną dokumentacją w przypadku cieków naturalnych: Orla, Rokitka, Struga Śleska, Flis, umocnienie zostanie wykonane z materiałów naturalnych, np. darnina, faszyna, kamienie. Natomiast umocnienie rowów melioracyjnych przewiduje się wykonać z materiałów naturalnych, np.: darnina, faszyna, kamienie lub elementów betonowych.

W ramach inwestycji zostanie przełożony ciek Orla na odcinku długości około 276 m. Ciek Orla ma długość 68,6 km, tak więc odcinek przekładany stanowić będzie niewielki procent długości rzeki (około 0,49%). Prace związane z przełożeniem cieku będą miały punktowy charakter. Tym samym oddziaływanie na elementy hydromorfologiczne (tj. morfologia koryta, dynamika przepływu itp.) będzie ograniczone do miejsca i czasu wykonywania robót. Zgodnie z informacjami przedstawionymi w raporcie ujednocionym, w przypadku przełożenia cieku, wpływ przedsięwzięcia na środowisko będzie zminimalizowany poprzez uwzględnienie następujących działań ograniczających do minimum prace związane z zaburzeniem przepływu i zmętnieniem wody w ciekach:

- 1) w pierwszej kolejności zostanie przygotowany nowy fragment koryta, odpowiednio zabezpieczony, a następnie zostaną do niego wprowadzone wody z przebudowywanego cieku. Pozwoli to ograniczyć w maksymalnym stopniu związane z ww. działaniem okres zaburzeń oraz zmętnienia wody;
- 2) kształtując nowe koryto będą przyjęte parametry zbliżone do koryta naturalnego na odcinku przekładanym, w celu uzyskania zbliżonej do naturalnej prędkości przepływu;
- 3) utrzymanie zbliżonej prędkości przepływu pozwoli na ograniczenie zjawisk towarzyszących formowaniu się nowego koryta (m.in. erozji);
- 4) brzegi nowego koryta będą umocnione przy użyciu naturalnych materiałów np. darnina, faszyna, kamienie;
- 5) prace będą prowadzone po uzgodnieniu z administratorem cieku;
- 6) koryto będzie odmulane w zależności od potrzeb w celu ujednoczenia spadku.

Odstąpiono od prostowania cieku Orla i zaproponowano jego przełożenie w formie naturalnych meandrów. Długość przełożenia, jak i współczynnik krętości pozostaną takie same, przed i po przełożeniu.

W związku tym, że ślad starego koryta przebiega pod projektowanym nasypem drogowym, planuje się jego zasypanie. Do zasypania zostaną użyte grunty nośne nie powodujące drenowania doliny. A tym samym warunki gruntowo - wodne doliny pozostaną bez zmian.

Na obszarze planowanej inwestycji występuje infrastruktura niezwiązana z drogą, m.in. urządzenia melioracji wodnych, takie jak rowy melioracyjne. Ich przerwanie może wywołać negatywny wpływ na stosunki wodne w rejonie. Dlatego przed realizacją przedsięwzięcia Inwestor ustali, czy znajduje się ono w kolizji z ww. urządzeniami wodnymi, a w przypadku występowania ww. kolizji uzgodni ich przebudowę lub usunięcie z właściwą gminną spółką wodną lub z zainteresowanymi właścicielami, zachowując funkcjonalność przecinanych systemów melioracyjnych.

W odniesieniu do zbiorników wodnych, to żaden z wariantów nie przecina większych zbiorników wód powierzchniowych. Niewielkie zbiorniki w postaci oczek wodnych występują w sąsiedztwie planowanych wariantów. Jeden z większych zbiorników wodnych znajduje się na południe od planowanej trasy i jest to Staw Kardynalski, usytuowany w odległości około 3 km. Zgodnie z informacjami przedstawionymi w przedłożonej dokumentacji, przewiduje się możliwość przekroczenia i likwidacji niewielkich zbiorników śródpolnych. W odniesieniu do wariantu błękitnego (wariant 7) są to dwa śródpolne oczka wodne w km drogi około 22+250, zasiedlone przez żaby zielone. Ich funkcja ekologiczna zostanie odtworzona poza pasem drogowym. Po wygradzeniu terenu budowy płotkami tymczasowymi, zostanie dokonana likwidacja i przeniesienie płazów do zbiornika zastępczego, w tym samym kompleksie rolnym. Prace związane z likwidacją oczek rozpoczną się od stopniowego obniżenia lustra wody. Po zakończeniu odłowu płazów, zbiorniki zostaną zasypane jednostronnym frontem roboczym.

Prace na ciekach dotyczyć będą również budowy obiektu mostowego na rzece Orła, Rokitka i Flis oraz budowy przepustów na mniejszych ciekach i rowach melioracyjnych.

Wszystkie cieki zostaną przekroczone mostami z ciągłym zachowaniem przepływu w czasie budowy i cech hydrologicznych cieku poniżej miejsca prac. Prace budowlane prowadzone z brzegów będą miały minimalny i przejściowy wpływ na wody cieku.

Nie przewiduje się realizacji podpór czy też innych elementów mostów w nurcie rzeki.

W ramach inwestycji w preferowanym wariantcie błękitnym (wariant nr 7) zostaną wykonane m.in. następujące obiekty i urządzenia budowlane:

LP	Oznaczenie obiektu	Przeszkoda	Kilometraż około
1	MS/PZDd-01_2.3	Most w ciągu S-10 nad ciekim Orła zintegrowany z przejściem dla dużych zwierząt	2+341,9
2	MS/PZDs-02_13.7	Most w ciągu S-10 nad ciekim Rokitka zintegrowany z przejściem dla średnich zwierząt	13+715
3	MS/PZDs	Most w ciągu S-10 nad ciekim BN8 (Struga Śleska) zintegrowany z przejściem dla średnich zwierząt	28+563
4	MS/PZDd-03_38.2	Most w ciągu S-10 nad ciekim Flis zintegrowany z przejściem dla dużych zwierząt	38+252,15
5	MD/PZDd-01_38.2	Most w ciągu drogi wojewódzkiej nad ciekim Flis zintegrowany z przejściem dla dużych zwierząt	1+073,67 (DW)

Zestawienie przepustów w wariantcie błękitnym (wariant nr 7) przedstawiono poniżej.

LP.	Kilometraż około	Lokalizacja
1	5+246	przepust pod S-10, na rowie R-A1
2	10+271	przepust pod S-10, na rowie R-R
3	10+271	przepust pod DD (drogą dojazdową), na rowie R-R
4	10+271	przepust pod DD (drogą dojazdową), na rowie R-R
5	12+625	przepust pod S-10, na cieku BN4
6	19+752	przepust pod S-10, na rowie BN10
7	23+862	przepust pod S-10,

		na rowie R-N14
8	28+563	przepust pod S-10, na cieku Struga Śleska
9	35+565	przepust pod S-10, na cieku BN9a

Wody cieków zostaną zabezpieczone przed zanieczyszczeniami w trakcie wykonywania robot budowlanych. Podczas prac nad ciekami stosowane będą zabezpieczenia w postaci, np.: siatek, desek, w celu zabezpieczenia cieku przed przedostawaniem się do niego odpadów z rozbiórki i materiałów budowlanych.

Przekroczenie cieków będzie prowadzone z ciągłym zachowaniem przepływu w czasie budowy i cech hydrologicznych cieku poniżej miejsca prac. Prace budowlane przy użyciu maszyn prowadzone z brzegów będą miały minimalny wpływ na wody cieku. Zastosowane rozwiązania projektowe będą uwzględniać zachowanie dynamiki przepływów w przekraczanych ciekach oraz ich ciągłość i podstawowe parametry hydromorfologiczne. Prace związane z ingerencją w ciek będą prowadzone możliwie szybko i sprawnie oraz z zachowaniem wszelkich zasad ostrożności. Ryzyko oddziaływania na hydromorfologię cieku jest minimalne. Nie przewiduje się realizacji podpór, czy też innych elementów mostów w nurcie rzeki.

Projektowane obiekty będą uwzględniać przepływy charakterystyczne cieków i wysokie stany wód.

Biorąc pod uwagę zakres prac, które planuje się wykonać w ciekach, stwierdza się, że w czasie realizacji przedsięwzięcia (podczas wykonywania przebudowy cieków, rowów itp.) może mieć miejsce czasowe pogorszenie parametrów fizyko - chemicznych wód cieków i rowów w zakresie zawiesiny ogólnej (zamulenie koryta związane z naruszeniem ziemnych skarp oraz prac wykonywanych w dnie). Będzie to jednak oddziaływanie czasowe, które po zakończeniu robót całkowicie ustąpi. Reasumując, etap realizacji przedsięwzięcia nie wpłynie w sposób negatywny na elementy fizykochemiczne cieków, w obrębie których zaplanowano prace budowlane.

Oddziaływanie na elementy biologiczne cieków będzie okresowe i wystąpi tylko w fazie realizacji inwestycji.

W czasie budowy przedsięwzięcia, wystąpi oddziaływanie na skład i liczebność fitobentosu, makrofitów, makrobezkręgowców bentosowych oraz ichtiofaunę, wywołane prowadzeniem prac budowlanych, wpływające na siedliska przybrzeżne. Oddziaływanie

to będzie krótkotrwałe, ograniczone do miejsca prowadzonych prac i nie doprowadzi do trwałych zmian w funkcjonowaniu ekosystemów wodnych. Tymczasowe odcinkowe zwiększenie zawiesiny ogólnej w korycie rzeki nie doprowadzi do degradacji organizmów wodnych.

Oddziaływanie na elementy biologiczne, morfologiczne i fizykochemiczne w fazie realizacji inwestycji będzie oddziaływaniem krótkotrwałym i obejmowało będzie okres, w którym prowadzone będą prace budowlane. Warunki morfologiczne nie zostaną pogorszone. Przewidziane odpowiednie umocnienia rowów melioracyjnych i cieków w rejonie drogi ekspresowej pozwolą na ograniczenie erozji przy jednoczesnym zwiększeniu stabilności rowów i koryt cieków.

Na etapie eksploatacji drogi ekspresowej S-10, odprowadzenie wód opadowych i roztopowych z jezdni będzie zapewnione poprzez nadanie nawierzchni odpowiednich spadków podłużnych i spadków poprzecznych umożliwiających spływ wody do obustronnych rowów lub innych urządzeń odwadniających. Drogi dojazdowe będą odwadniane na takiej samej zasadzie jak droga główna.

W przypadkach występowania wysokiego poziomu wód gruntowych oraz braku możliwości podniesienia niwelety, przewiduje się oprócz odwodnienia powierzchniowego, odwodnienie wglębne.

Odcinki drogi ekspresowej S-10, na których konieczne będzie trwałe odwodnienie wykopów oraz sposób odwodnienia i wskazanie odbiornika wód, zostaną określone na etapie projektu budowlanego.

Kanalizacja deszczowa zostanie wykonana na odcinkach, na których nie będzie możliwości odprowadzenia wód opadowych za pomocą urządzeń do powierzchniowego odwodnienia lub gdy takie będą wymogi ochrony środowiska, w szczególności:

- 1) na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych;
- 2) dla zabezpieczenia odbiorników zewnętrznych przed dopływem wód opadowych i roztopowych nieoczyszczonych (przy obiektach mostowych);
- 3) na odcinkach występowania wysokiego poziomu wód gruntowych, gdzie nie ma możliwości prawidłowego odprowadzenia wód opadowych i roztopowych rowami drogowymi;
- 4) na łukach z przechyłkami poprzecznymi skierowanymi do pasa dzielącego;
- 5) w przypadku braku możliwości odprowadzenia wód opadowych rowami do odbiorników naturalnych.

Ze względu na ochronę środowiska hydrogeologicznego, przewiduje się uszczelnienie:

- na obszarach wysokiego zagrożenia lub podwyższonego zagrożenia wód podziemnych, od około 0+000 do około km 2+560 drogi - pełne uszczelnienie zarówno rowów, jak i zbiorników retencyjnych;
- na obszarach średniego zagrożenia wód podziemnych, od około km 22+500 do około km 31+000 drogi - uszczelnienie jedynie zbiorników retencyjnych.

System odwodnienia zostanie zaprojektowany z uwzględnieniem możliwości technicznych i hydrologicznych odbiorników do przyjmowania dodatkowych wód. W celu zapewnienia właściwych warunków przepływu w odbiornikach wód opadowych z drogi, przewiduje się wykonanie zbiorników retencyjnych lub retencyjno-infiltracyjnych. Na terenie występowania GZWP zostaną zaprojektowane szczelne zbiorniki retencyjne. Na pozostałych odcinkach przewiduje się wykonanie zbiorników jako retencyjno-infiltracyjnych, po potwierdzeniu na podstawie odwiertów geologicznych możliwości infiltracji.

Odbiornikami zgromadzonych wód opadowych i roztopowych będą cieki i rowy. W przypadku infiltracji odbiornikiem będzie zbiornik. Zbiorniki mają za zadanie zbieranie nadmiaru wód opadowych i roztopowych z poszczególnych zlewni, w celu uniknięcia nagłego spływu wody, jaki może nastąpić w związku z uszczelnieniem zlewni.

Lokalizacje zbiorników retencyjnych w wariantcie błękitnym nr 7 przedstawiono poniżej. W1, W2, W3 i W4 oznaczają kolejno numery wariantów węzłów i obsługi terenów sąsiadujących, przy czym w ramach decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, nie będą realizowane będą zbiorniki dla W1, W2 i W4.

Nr zbiornika	Kilometraż	Strona drogi
1	0+360	L
2	0+580	P
3	1+450	P
4	1+610	L
5	2+100	L
6	3+120	P
7	5+140	P
8	5+520	P
9	8+000	P
10	9+220 (W2), 9+250 (W1)	L
11	9+320 (W1, W2)	L
12	9+210 (W3)	P
12	10+110	P
13	10+220	L
14	10+300	P

Nr zbiornika	Kilometraż	Strona drogi
15	10+420	L
16	12+400	P
17	12+400	L
18	13+610	P
19	13+650	L
20	13+790	P
21	13+820	L
22	14+240	L
23	14+430	P
24	18+470 (W1, W2, W3)	L
25	18+500 (W1), 18+550 (W2, W3)	P
26	19+900	L
27	20+430	L
28	21+120	L
29	21+100	P
30	23+650	P
31	23+700	L
32	23+950	P
33	23+970	L
34	26+600	L
35	26+650	P
36	28+550	P
37	28+640	L
38	30+150	P
39	30+150	L
40	31+300	L
41	31+330	P
42	33+870	L
43	33+880	P
44	34+800 (W4)	L
45	35+020	L
46	35+450	L
47	35+600	L
48	37+950	P
49	37+980	L
50	38+890	L
51	38+900	P

Ostateczna ilość zbiorników, ich rodzaj, powierzchnia, typ konstrukcji, usytuowanie, głębokość oraz pozostałe parametry geometryczne będą wynikać z obowiązujących

przepisów techniczno-budowlanych (w tym decyzji o pozwoleniu wodnoprawnym), warunków technicznych wydanych przez właścicieli lub zarządców cieków wodnych i opracowanej dokumentacji hydrologicznej, zatem zostanie zweryfikowana na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko.

Dla wód opadowych i roztopowych ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacyjne, pochodzących z zanieczyszczonej powierzchni szczelnej dróg krajowych, wojewódzkich lub powiatowych klasy G, a także parkingów o powierzchni powyżej 0,1 ha, w przypadku wprowadzania do wód lub do ziemi, określono minimalne parametry jakościowe. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1311) wody takie mogą być wprowadzane do wód lub do urządzeń wodnych, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w art. 75a ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, o ile nie zawierają substancji zanieczyszczających w ilościach przekraczających:

- zawiesiny ogólnej 100 mg/l;
- węglowodorów ropopochodnych 15 mg/l.

Z przedstawionych w raporcie obliczeń wynika, że w wodach opadowych i roztopowych mogą mieć miejsce przekroczenia stężeń zawiesin ogólnych. Stężenia węglowodorów ropopochodnych nie będą przekroczone. Wody opadowe lub roztopowe przed wprowadzeniem do zbiorników retencyjnych i retencyjno-infiltracyjnych zostaną podczyszczone w osadnikach. Zaprojektowany system odwodnienia układu drogowego oraz urządzenia ochrony wód zapewnią bezpieczeństwo środowiska wodnego i gruntowo-wodnego.

Projektowane urządzenia podczyszczające zapewnią stopień podczyszczania wód opadowych, odpowiadający parametrom, określonym w wymienionym powyżej rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. Urządzenia podczyszczające zostaną zaprojektowane na prawdopodobieństwo wystąpienia deszczu, zgodnie z klasą drogi, które dla drogi ekspresowej wynosi 10%. Dobór odpowiednich urządzeń do wód opadowych odbędzie się na etapie projektu budowlanego.

Określanie ilości i zasięgów wód opadowych również odbędzie się na późniejszym etapie i zostanie uzgodnione z właścicielami odbiorników.

W związku z brakiem jednoznacznych informacji z zakresu ww. zagadnienia, nałożono na Inwestora obowiązek wykonania ponownej oceny oddziaływania na środowisko na etapie projektu budowlanego.

Rozwiązaniem ograniczającym wpływ na środowisko gruntowo-wodne na wypadek poważnej awarii są zamknięcia awaryjne zastosowane przed każdym wylotem systemu odwodnienia drogi (rowu przydrożnego lub odcinka kanalizacji deszczowej) do odbiornika naturalnego - cieku.

W zakresie inwestycji przewiduje się lokalizację dwóch miejsc obsługi podróżnych drugiego rodzaju - MOP II, które charakteryzują się funkcją wypoczynkowo-usługową.

Woda na MOP dostarczana będzie z sieci wodociągowej.

MOP będą wyposażone w obiekty takie jak: stanowiska postojowe, jezdnie manewrowe, urządzenia wypoczynkowe, sanitarne, oświetleniowe oraz stacje paliw, stanowiska obsługi pojazdów, obiekty gastronomiczno-handlowe i obiekty informacji turystycznej. Dla wariantu błękitnego nr 7 przewiduje się lokalizację MOP-ów w km około 6+250 oraz km około 30+850. Na terenie MOP-ów w części socjalnej zostaną zainstalowane toalety. Zgodnie z informacjami przedstawionymi w raporcie, w rejonie projektowanych MOP-ów nie ma gminnej kanalizacji sanitarnej, zatem brak jest możliwości odprowadzania ścieków bytowych do kanalizacji. Ścieki bytowe będą odprowadzane do zbiorników bezodpływowych i okresowo opróżniane przez jednostki asenizacyjne, które wywiozą ścieki do punktu zlewnego oczyszczalni ścieków. W przypadku braku możliwości realizacji zbiorników bezodpływowych ze względów ekonomicznych, jednym z rozwiązań branych pod uwagę jest także możliwość oczyszczania ścieków bytowych w oczyszczalni ścieków na terenie MOP-u. W przypadku budowy oczyszczalni ścieków, oczyszczone ścieki będą spełniały wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych. Ponadto, zaprojektowane na etapie przygotowywania operatów wodnoprawnych urządzenia wodne, zostaną również tak dobrane, by spełniać wymagania ww. rozporządzenia. Odwodnienie jezdni manewrowych, stanowisk postojowych i chodników zostanie wykonane przez sieci kanalizacji deszczowej odwadniającej powierzchnie utwardzone MOP. Przewiduje się podczyszczanie ujętych wód opadowych w osadnikach zawiesiny. W celu dodatkowej ochrony, na odpływach wód opadowych z nawierzchni utwardzonych zagrożonych podwyższonym stężeniem substancji

ropo pochodnych przewiduje się zastosowanie separatorów substancji ropo pochodnych. Orientacyjna powierzchnia projektowanych MOP-ów, z której będą odprowadzane wody opadowe i roztopowe, wynosi około 6-7 ha. Podczyszczone wody opadowe i roztopowe z terenu wszystkich projektowanych MOP-ów odprowadzone zostaną do rowów przydrożnych drogi ekspresowej. Przewiduje się wyznaczenie miejsc postojowych dla samochodów przewożących substancje niebezpieczne. Stanowiska dla samochodów przewożących substancje niebezpieczne będą wyposażone dodatkowo w zasuwy odcinające kanalizację deszczową i przekierowujące wody do szczelnego bezodpływowego zbiornika na substancje niebezpieczne.

Ze względu na niewystarczające dane na temat inwestycji w zakresie środków mających na celu zmniejszenie uciążliwości dla środowiska gruntowo-wodnego, w związku z planowanym przedsięwzięciem, stwierdzono konieczność ponownego przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia, w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. W szczególności dotyczy to: parametrów technicznych dotyczących projektowanego odwodnienia drogi ekspresowej S-10, doboru urządzeń podczyszczających wody opadowe i roztopowe, ilości i parametrów zbiorników (rodzaj, powierzchnia, typ konstrukcji, usytuowanie, głębokość oraz pozostałe parametry geometryczne), rozwiązań i odcinków wymagających trwałego odwodnienia wykopów, a także gospodarki wodno-ściekowej na terenach Miejsc Obsługi Podróżnych.

Mając na względzie charakter i skalę oddziaływania, zastosowane rozwiązania i technologie, przy założeniu realizacji określonych w sentencji warunków mających ograniczyć negatywne oddziaływanie przedsięwzięcia podczas jego realizacji i eksploatacji, na etapie obecnie prowadzonego postępowania oraz przy uwzględnieniu konieczności ponownego przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, stwierdza się brak możliwości znaczącego oddziaływania na pozostające w zasięgu oddziaływania jednolite części wód i nie stwierdza się negatywnego oddziaływania przedmiotowego przedsięwzięcia, stwarzającego zagrożenie dla realizacji celów środowiskowych, o których mowa w art. 56, art. 57, art. 59 i art. 61 ustawy Prawo wodne, a określonych dla tych części wód w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry oraz w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.

W podziale hydrograficznym analizowany obszar w większości znajduje się w granicach zlewni rzeki Noteci, wpływającej do Warty, stanowiącej dopływ Odry. Końcowy odcinek projektowanych wariantów na długości około 2 - 3 km (w zależności od wariantu)

znajduje się w zlewni rzeki Flis, wpływającej do Kanału Bydgoskiego, który uchodzi do Brdy, będącej lewym dopływem Wisły.

Cieki, które będą przecinać projektowaną drogę ekspresową S-10 Wyrzysk-Bydgoszcz, należą do mniejszych cieków nie stwarzających zagrożenia powodziowego.

Planowana inwestycja we wszystkich wariantach, w tym wariantie błękitnym nr 7, będzie poza obszarami szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 pkt 34 cyt. ustawy Prawo wodne.

Wskazany do realizacji wariant błękitny nr 7 przebiega przez niżej wymienione Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP):

1. GZWP 132 - zbiornik międzymorenowy Byszewo (obszar średniego zagrożenia), od około km 22+500 do około km 31+000 drogi,
2. GZWP 133 - zbiornik międzymorenowy Młotkowo (obszar podwyższonego zagrożenia) od około km 0+000 do około km 2+560 drogi.

Warianty projektowanej drogi ekspresowej S-10, w tym wariant błękitny nr 7, nie kolidują z ujęciami wód podziemnych i wód powierzchniowych ani też ich strefami ochronnymi.

Przedmiotowe przedsięwzięcie w wariantie inwestycyjnym zlokalizowane jest poza obszarami przylegającymi do jezior.

Na granicy województw wielkopolskiego i kujawsko-pomorskiego planowana droga koliduje z rzeką Orla. W wyniku realizacji przedsięwzięcia przeniesieniu ulegnie koryto rzeki Orla, na odcinku 276 m. Przeniesienie wynika z kolizji nasypu drogi z istniejącym przebiegiem koryta. Przekładanemu korytu rzeki Orla nadany zostanie naturalny przebieg utrzymujący krętość rzeki na dotychczasowym poziomie. Ponadto, nowe koryto wykonane zostanie w taki sposób, aby jego parametry były jak najbardziej zbliżone do szerokości i głębokości istniejącego koryta rzeki. Nie zwiększy to spadku rzeki na tym odcinku i pozwoli utrzymać dotychczasową prędkość przepływu. Dodatkowo do zasypania starego przebiegu koryta rzeki użyte zostaną grunty, które nie spowodują drenowania wód w obrębie doliny. Jednocześnie, jak wynika z wyjaśnień do raportu o oddziaływaniu na środowisko, w podłożu nasypu drogi na odcinku doliny rzeki Orla występują grunty nośne. Obecnie nie przewiduje się zatem potrzeby wymiany gruntów w podłożu drogi (chyba, że badania geologiczne stwierdzą konieczność wymiany gruntu pod posadowienie obiektu inżynierskiego). Zakres planowanych robót nie powinien zatem zmienić warunków gruntowo-wodnych w obrębie doliny rzeki Orla.

Jeśli badania geologiczno-inżynierskie wykonane na potrzeby wariantu wskazanego do realizacji wskażą miejsca występowania wysokiego poziomu wód gruntowych i nie będzie możliwości podniesienia niwelety drogi, zastosowane zostanie odcinkowe odwodnienie wgłębne. Informacje te należy doprecyzować na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko. W przypadku zaistnienia konieczności czasowego obniżenia poziomu wód podziemnych związanego z wykopami pod fundamenty obiektów inżynierskich, przewidziane zostaną rozwiązania minimalizujące oddziaływanie związane z wystąpieniem leja depresji oraz sposobem zagospodarowania tych wód.

Zgodnie z treścią raportu zaplecza techniczne i socjalne nie będą lokalizowane w dolinach przekraczanych cieków. Jednocześnie zobowiązano planującego przedsięwzięcie do zastosowania rozwiązań ograniczających oddziaływanie przedsięwzięcia na etapie jego realizacji na środowisko gruntowo-wodne oraz wody powierzchniowe, uwzględniając ryzyko ich zanieczyszczenia, a także prowadzoną gospodarkę wodno-ściekową.

Według danych zawartych w przedstawionym raporcie, odprowadzenie wód opadowych z jezdni powinno być zapewnione poprzez nadanie nawierzchni odpowiednich spadków podłużnych i poprzecznych umożliwiających spływ wody do obustronnych rowów i kanalizacji deszczowej.

W przypadku stosowania ścieków krawędziowych, wody opadowe odprowadzane będą do rowu drogowego lub kanalizacji, poprzez wpusty i przykanaliki. System odwodnienia zostanie zaprojektowany z uwzględnieniem możliwości technicznych i hydrologicznych odbiorników do przyjmowania dodatkowych wód, zapewniając w razie potrzeby czasową retencję wód opadowych. Na terenie województwa wielkopolskiego w wariantcie inwestycyjnym przewidziano usytuowanie 6 zbiorników retencyjno - infiltracyjnych po obu stronach drogi. Warunki odbioru wód zostaną uzgodnione z administratorem odbiornika.

Zgodnie z treścią raportu, wody opadowe z obiektów mostowych nie będą odprowadzane w sposób niezorganizowany ani z pominięciem drogowego systemu odwodnienia. Każdy z mostów zostanie wyposażony w kanalizację odprowadzającą wody opadowe do drogowego odcinka odwodnienia. Woda z jezdni będzie odbierana przez wpusty mostowe zamontowane wzdłuż osi odwodnienia. Woda z wpustów odprowadzana będzie za pomocą kolektora wykonanego z HDPE podwieszono do obiektu, a następnie zostanie odprowadzona do systemu odwodnienia.

Przeprowadzona w raporcie prognoza stężeń zanieczyszczeń w wodach opadowych i roztopowych powstających z nawierzchni planowanej drogi wskazuje, że na analizowanych odcinkach drogi ekspresowej S-10 będą występować przekroczenia poziomów

dopuszczalnych stężenia zawiesiny ogólnej. Uwzględniając powyższe, przeanalizowano zaplanowane rozwiązania minimalizujące oddziaływanie na środowisko. Wody opadowe lub roztopowe przed wprowadzeniem do odbiorników będą podczyszczone w osadnikach, do wartości zgodnych z cyt. rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych. W celu uzyskania zakładanej redukcji zanieczyszczeń niezbędna jest prawidłowa eksploatacja systemu odwadniającego, dlatego określono warunek, aby prowadzić konserwację systemu oczyszczania wód opadowych i roztopowych oraz rowów trawiastych. Na etapie ponownej oceny należy ponownie wykazać za pomocą analizy, że zaprojektowany ostatecznie system odwodnienia wraz z urządzeniami podczyszczającymi spełni wymagania ww. rozporządzenia.

Jak wcześniej wskazano, inwestycja położona jest poza obszarami szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 pkt 34 cyt. ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm.). Dla rzeki Noteć, która przepływa na południe od analizowanego terenu (najbliższa odległość od trasy wynosi około 1,5 km), zostały stworzone mapy obrazujące zagrożenie powodzią. Tereny położone wzdłuż rzeki Noteć są terenami zagrożonymi powodzią.

Reasumując nie stwierdzono ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w Planach gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły i Odry, ponieważ:

1. oddziaływanie na elementy biologiczne, morfologiczne i fizykochemiczne w fazie budowy (realizacji) inwestycji będzie oddziaływaniem krótkotrwałym i obejmowało będzie okres, w którym prowadzone będą prace budowlane,
2. warunki morfologiczne nie zostaną pogorszone. Przewidziane odpowiednie umocnienia rowów i cieków w rejonie drogi ekspresowej pozwolą na ograniczenie erozji przy jednoczesnym zwiększeniu stabilności rowów i koryt cieków,
3. zastosowane zostaną zbiorniki retencyjne opóźniające spływ wód, dzięki czemu do odbiorników nie będą dostawały się w krótkim czasie znaczne ilości wód opadowych, mogących zaburzać przepływ i zwiększać poziomy wód,
4. bezawaryjna praca maszyn budowlanych, środków transportu oraz urządzeń budowlanych, lokalizowanie baz sprzętowych na gruntach słaboprzepuszczalnych, zapewnienie sprawnego funkcjonowania istniejącego systemu odwadniania pozwoli na brak pogarszania stosunków wodnych,

5. niekontrolowane wycieki paliwa będą neutralizowane w sposób możliwie najszybszy, niepowodujący zagrożenia dla środowiska wodno-gruntowego.

Projektowana droga ekspresowa powstanie zasadniczo w nowym korytarzu komunikacyjnym. Korytarze wszystkich wariantów przebiegają w większości wśród otwartych terenów rolniczych.

Ze względu na przebieg drogi i zagospodarowanie mijanych terenów, liczba kolizji technicznych z budynkami i sieciami jest niewielka. Powstawanie odpadów w fazie budowy może być także związane z:

- przebywaniem pracowników na terenie budowy (odpady komunalne);
- eksploatacją maszyn i urządzeń drogowych oraz budowlanych.

Gospodarowanie odpadami na etapie realizacji i eksploatacji przedmiotowego przedsięwzięcia odbywać się będzie na zasadach określonych w aktualnie obowiązujących przepisach szczegółowych. Wszystkie odpady powstające na etapie realizacji inwestycji będą segregowane i magazynowane selektywnie w wydzielonym miejscu, o szczelnym podłożu. Zapewniony zostanie ich regularny odbiór przez uprawnione podmioty.

Realizacja inwestycji będzie wiązać się z powstawaniem odpadów związanych z pracami budowlano-montażowymi, pracami rozbiórkowymi oraz z funkcjonowaniem tymczasowego zaplecza budowy. Mając na uwadze rodzaj planowanego przedsięwzięcia należy stwierdzić, iż na etapie eksploatacji inwestycja nie będzie znaczącym źródłem powstawania odpadów. Odpady powstałe na etapie użytkowania drogi pochodzić będą z prac konserwacyjnych i porządkowych, ewentualnych remontów oraz zdarzeń losowych na drodze.

Powstające w trakcie prac budowlanych odpady będą magazynowane na placach budowy lub w wyznaczonym przez Wykonawcę miejscu, w wydzielonych pojemnikach, skrzyniach, workach, kontenerach i przekazywane odbiorcom posiadającym zezwolenie na ich odbiór oraz transport, zgodnie z przepisami prawa i obowiązującym na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami.

Miejsce magazynowania odpadów niebezpiecznych zabezpieczone będzie przed przemywaniem wodami opadowymi (zadaszenie lub zamykane pojemniki zabezpieczone przed odciekami).

Szacuje się, że w lokalnych warunkach geologicznych wydobyte grunty będą w około 80% przydatne do dalszego wykorzystania na potrzeby budowy. Na tej podstawie szacuje się że około 20% wydobytych gruntów będzie stanowił odpad o kodzie 17 05 04. Odpad ten nadaje się do odzysku poza instalacjami i urządzeniami w procesie R5, zgodnie

z rozporządzeniem z dnia 11 maja 2015 r. Ministra Środowiska w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami mogą być wykorzystywane poza instalacjami (Dz. U. z 2015 r., poz. 796).

Ziemia z wykopów (kod 17 05 04), powinna być magazynowana na gruncie w wyznaczonym miejscu w uporządkowany sposób, z rozdzieleniem na ziemię urodzajną i pozostałą. Masy ziemne z wykopów wykonawca robót budowlanych powinien wykorzystać na miejscu (w jak największym stopniu i o ile to będzie możliwe ze względu na ich właściwości) na cele związane z realizacją inwestycji, np. do formowania nasypów, czy do rekultywacji terenu. Gleba (humus) z terenów trwale zajmowanych pod drogę powinna zostać wykorzystana do tworzenia warstwy urodzajnej w późniejszych etapach budowy, np. może być użyta do umacniania skarp i urządzania terenów zieleni przydrożnej. Dopuszcza się także inny sposób zagospodarowania mas ziemnych przy uwzględnieniu następujących warunków:

- możliwe jest wykorzystanie mas ziemnych do: urządzania terenów zieleni miejskiej, do rekultywacji terenów zdegradowanych, do rekultywacji składowisk odpadów,
- dopuszczalne jest przekazanie osobom fizycznym na ich potrzeby, należy jednak prowadzić ewidencję przekazanych mas osobom prawnym i osobom fizycznym.

Część odpadów, w tym m.in. odpady z remontów i przebudowy dróg (kod 17 01 81) zgodnie z ww. rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami, mogą być wykorzystywane poza instalacjami. Przewiduje się potrzebę dostosowania ich składu granulometrycznego do potrzeb materiałów wykorzystywanych w realizacji przedsięwzięcia. Operacja zostanie wykonana w kruszarkach.

Odpady z grupy 17 01 01 – odpady z betonu, gruz betonowy z rozbiórek i remontów zgodnie z ww. przepisami, w pierwszej kolejności powinny zostać zagospodarowane na miejscu pod nasypy drogowe lub podbudowę dróg, po uprzednim ich rozdrobieniu lub wykorzystane do utwardzania dróg, na terenie, do którego posiadacz ma tytuł prawny. Niewykorzystana część odpadów tej kategorii powinna zostać przekazana uprawnionym podmiotom.

W trakcie realizacji inwestycji powstaną również odpady opakowaniowe (grupa 15 01), które planuje się magazynować w szczelnych, zamykanych kontenerach/pojemnikach, o kolorach odpowiadających poszczególnym rodzajom odpadów, umiejscowionych na utwardzonym podłożu, zabezpieczając przed wpływem warunków atmosferycznych, a następnie przekazywać uprawnionym podmiotom celem ich dalszego zagospodarowania.

Żelazo i stal oraz mieszaniny metali z rozbiórki elementów (grupa 17 04) powinny być przekazane do firm zajmujących się skupem i przerobem złomu, w tym recyklingiem metali kolorowych.

Odpady komunalne będą zagospodarowywane zgodnie z regulaminem utrzymania czystości i porządku przyjętym we właściwej gminie. Odpady należy gromadzić selektywnie w szczelnych, zamykanych kontenerach, o kolorach odpowiadających poszczególnym rodzajom odpadów, umiejscowionych na utwardzonym podłożu, zabezpieczając przed wpływem warunków atmosferycznych, a następnie przekazywać uprawnionym podmiotom celem ich dalszego zagospodarowania. Pozostała frakcja odpadów komunalnych (nieposegregowanych), powinna zostać przekazana właściwemu podmiotowi.

Destrukt asfaltowy, klasyfikowany jako odpad pod kodem 17 03 02 Asfalt inny niż wymieniony w 17 03 01, przewiduje się do zagospodarowania w ramach budowy jako dodatek do nowych mieszanek mineralno-asfaltowych.

Destrukt może być wykorzystany w odpowiednich instalacjach, co stanowi recykling odpadu zdefiniowany w art. 3 ust. 1 pkt 23 ustawy z dnia 4 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2022 r., poz. 699 ze zm.). Jest to zasadniczy kierunek wykorzystania tego strumienia odpadów.

Do wytworzonego destruktu o kodzie 17 03 02, zastosowanie będą miały przepisy rozporządzenia Ministra Klimatu z dnia 8 listopada 2021 r. w sprawie określenia szczegółowych kryteriów stosowania warunków utraty statusu odpadów dla odpadów destruktu asfaltowego (Dz. U. z 2021 r., poz. 2067). Odpad ten może być również wykorzystany poza instalacjami, przy czym wymaga to spełnienia łącznych warunków przeprowadzenia tego odzysku, zawartych w cyt. rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie odzysku odpadów poza instalacjami i urządzeniami. Jeżeli odpady destruktu nie mogą być wykorzystane zgodnie z ww. rozporządzeniem, wówczas odpady te zaklasyfikowane pod kodem 17 03 02, przewiduje się do zagospodarowania w ramach budowy przez Wykonawcę robót budowlanych, jako dodatek do nowych mieszanek mineralno-asfaltowych, co stanowi recykling odpadów. Natomiast jeżeli żadna z powyższych form zagospodarowania odpadów nie będzie możliwa, odpady destruktu zostaną przekazane uprawnionemu odbiorcy posiadającemu zezwolenia na zagospodarowanie odpadów w celu ich dalszego wykorzystania.

Odpady azbestowe mogą powstawać, np. podczas prac wyburzeniowych obiektów kubaturowych zawierających azbest. W przypadku zaistnienia takich odpadów podczas prowadzenia prac budowlanych będą one odpowiednio zagospodarowane zgodnie

z wymogami określonymi w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r., Nr 216, poz. 1824).

Eksploatacja drogi nie będzie powodować powstawania znaczących ilości odpadów. Zasadniczą masę odpadów stanowić będą odpady podobne do komunalnych (pochodzące z zaśmiecania drogi przez podróżnych) oraz odpady powstające podczas prac konserwacyjnych urządzeń drogowych (w tym wykaszanie skarp i poboczy). Służby utrzymania drogi, podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie drogą, winny zapewnić możliwość zebrania, transportu i przekazania wszystkich powstających na drodze odpadów, w tym również powstających w wyniku zdarzeń losowych, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Wytwórcą i posiadaczem pewnych typów odpadów, na przykład z czyszczenia urządzeń podczyszczających wody opadowe lub pochodzących ze specjalistycznych akcji ratowniczych, mogą być jednostki wykonujące odpowiednie zadania, a nie zarządzający drogą.

Odpady zebrane przez służby utrzymania drogi zostaną przekazane bez zbędnej zwłoki do właściwego zakładu przetwarzania. Jeśli, np. ze względu na niewielkie ilości powstających odpadów, wskazane jest czasowo magazynowanie, należy to robić selektywnie w wyznaczonych miejscach (OUS), w magazynach, wiatach, zamykanych pojemnikach, kontenerach.

Gospodarka odpadami na terenach MOP (poza częścią parkingową), będzie prowadzona indywidualnie przez dzierżawców poszczególnych obiektów funkcyjnych (stacja paliw, bar, motel), zgodnie z uzyskanymi przez nich decyzjami.

W wyniku kolizji, wypadków lub katastrof drogowych może dojść do rozszczelnienia zbiorników i instalacji samochodowych, z których mogą zostać uwolnione i trafić do środowiska: płyny eksploatacyjne lub paliwa. Oprócz tego, jeżeli w katastrofie uczestniczyć będą pojazdy przewożące towary niebezpieczne, może dojść do awaryjnych wycieków tych substancji (grupa 16 81). Stosowane w takich sytuacjach sorbenty są również odpadem wymagającym szczególnego traktowania (kod 15 02 02*). Sytuacje awaryjne są zdarzeniami losowymi. Odpady z wypadków będą na bieżąco usuwane i przekazywane do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania.

W trakcie realizacji przedsięwzięcia będą pracowały maszyny i urządzenia technologiczne, używane w budownictwie takie jak: koparko-spycharka, ubijak wibracyjny, młot pneumatyczny, frezarka nawierzchni, rozścielacz asfaltu, równiarka uniwersalna, walec ogumiony lub statyczny oraz środki transportu dowożące materiały budowlane – samochody samowyladowcze itd.

Do szczególnie hałaśliwych prac budowlanych należy zaliczyć roboty związane z wykonywaniem ścianek szczelnych, pali wierconych, rozbiórką budynków i frezowaniem nawierzchni.

Na etapie prac realizacyjnych, w celu ograniczenia oddziaływań związanych z emisją hałasu uciążliwe prace budowlane (przede wszystkim prace hałaśliwe oraz związane z wykorzystywaniem ciężkiego sprzętu/transportu) zlokalizowane w sąsiedztwie terenów objętych ochroną przed hałasem, będą prowadzone wyłącznie w porze dziennej, tj. w godz. 6:00 – 22:00. Wyjątek stanowić będą prace, których technologia wymaga zachowania ciągłości procesu (np. betonowanie). Ponadto, zaplecze budowy nie zostanie zlokalizowane w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej. Oddziaływania związane z fazą budowy będą krótkotrwałe i przemijające.

Na etapie funkcjonowania, źródłem hałasu związanym z inwestycją będzie ruch pojazdów poruszających się po przedmiotowej drodze.

Zgodnie z przedstawioną kwalifikacją akustyczną w rejonie zamierzenia znajdują się następujące tereny wymagające ochrony akustycznej:

1. tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, tereny zabudowy zagrodowej, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego dla których wartości dopuszczalne poziomów hałasu wynoszą:
 - $L_{Aeq} = 65$ dB(A) w godz. 6:00 – 22:00 (pora dzienna),
 - $L_{Aeq} = 56$ dB(A) w godz. 22:00 – 6:00 (pora nocna),
2. tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, dla których wartości dopuszczalne poziomów hałasu wynoszą:
 - $L_{Aeq} = 61$ dB(A) w godz. 6:00 – 22:00 (pora dzienna),
 - $L_{Aeq} = 56$ dB(A) w godz. 22:00 – 6:00 (pora nocna).

Ocenę oddziaływania na klimat akustyczny przeprowadzono w oparciu o modelowanie matematyczne programem komputerowym. Obliczenia propagacji hałasu w środowisku wykonano wykorzystując francuską krajową metodę obliczeniową „NMPB-Routes-96 (SETRA-CERTU-LCPC-CSTB)” określoną w „Arrêté du 5 mai 1995 relatif

au bruit des infrastructures routières, Journal Officiel du 10 mai 1995, art. 6” oraz francuskiej normie „XPS 31-133”. Analiza została wykonana przy użyciu oprogramowania do obliczeń akustycznych CadnaA Datakustik - wersja 2019, w którym zaimplementowana jest ww. metoda.

Prognoza ruchu została opracowana w styczniu 2019 roku przez firmę Mosty Katowice na podstawie modelu ruchu udostępnionego przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad. Wielkość natężenia ruchu w obszarze analizy na wybranych odcinkach dróg krajowych i wojewódzkich przyjęto na podstawie generalnych pomiarów ruchu przeprowadzonych w roku 2015. Opracowanie zostało zatwierdzone przez Departament Strategii i Studiów GDDKiA, pismem z dnia 13 marca 2019 r.

W przypadku przedmiotowej inwestycji nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 114 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r., poz. 1973 ze zm.).

Do obliczeń rozprzestrzeniania się hałasu przyjęto natężenia ruchu pojazdów w dwóch horyzontach czasowych: dla roku oddania inwestycji do użytkowania (2026) i dziesięciu lat (2036) po oddaniu drogi do użytkowania.

Obliczenia wykonano w punktach obserwacji odpowiadających lokalizacji najbliższych terenów chronionych akustycznie. Punkty obserwacji przyjęto przy elewacji budynków mieszkalnych oraz na granicach terenów chronionych akustycznie.

W celu ograniczenia uciążliwości akustycznej zaproponowano zastosowanie ekranów akustycznych, których lokalizację i parametry, przedstawia poniższa tabela:

LP	EKTRAN	STRONA	KILOMETRAŻ DROGI EKSPRESOWEJ S-10 W WARIANCIE 7 BŁĘKITNYM		WYSOKOŚĆ [m]	DLUGOŚĆ [m]	POWIERZCHNIA [m ²]	UWAGI	
			OD	DO					
1	EK-1	akustyczny	P	1+190	1+620	4,0	432,0	1728,0	pochłaniający
2	EK-2.1	ziemny	P	1+620	1+880	4,0	254,0	1016,0	-
3	EK-2.2	akustyczny	P	1+870	2+190	6,0	314,0	1884,0	pochłaniający
4	EK-2.3	ziemny	P	2+180	2+315	4,0	135,0	540,0	-
5	EK-2.4	akustyczny	P	2+315	2+370	4,0	55,0	220,0	odbijający
6	EK-3	ziemny	P	9+675	9+950	4,0	270,0	1080,0	-
7	EK-4	ziemny	P	10+170	10+400	4,0	225,0	900,0	-
8	EK-5.1	ziemny	P	12+980	13+096	4,0	112,0	448,0	-
9	EK-5.2	akustyczny	P	13+096	13+115	4,0	19,0	76,0	odbijający
10	EK-5.3	ziemny	P	13+115	13+270	4,0	155,0	620,0	-
11	EK-6.1	akustyczny	P	13+720	13+728	4,0	8,0	32,0	odbijający
12	EK-6.2	ziemny	P	13+728	14+210	4,0	482,0	1928,0	-
13	EK-7	ziemny	P	19+970	20+260	5,5	293,0	1611,5	-
14	EK-8	ziemny	P	20+235	20+475	5,0	238,0	1190,0	-

LP	EKTRAN	STRONA	KILOMETRAŻ DROGI EKSPRESOWEJ S-10 W WARIANCIE 7 BLEKITNYM		WYSOKOŚĆ	DLUGOŚĆ	POWIERZCHNIA		UWAGI
			P						
15	EK-9	ziemny	P	23+650	24+250	5,0	596,0	2980,0	-
16	EK-10	akustyczny	P	27+295	27+605	5,5	310,0	1705,0	pochłaniający
17	EK-11	akustyczny	P	34+575	34+880	6,0	306,0	1836,0	pochłaniający
18	EK-12	akustyczny	P	36+863	37+215	6,0	352,0	2112,0	pochłaniający
19	EK-13	akustyczny	P	37+150	37+330	7,0	180,0	1260,0	pochłaniający
20	EK-14	akustyczny	P	37+330	39+080	6,0	1752,0	10512,0	pochłaniający
21	EK-15	akustyczny	P	39+395	39+700	6,0	306,0	1836,0	pochłaniający
22	EK-16	ziemny	L	8+970	9+085	3,0	113,0	339,0	-
23	EK-17.1	ziemny	L	12+950	13+096	3,0	145,0	435,0	-
24	EK-17.2	akustyczny	L	13+096	13+115	3,0	19,0	57,0	odbijający
25	EK-17.3	ziemny	L	13+115	13+250	3,0	136,0	408,0	-
26	EK-18	ziemny	L	18+238	18+368	3,0	130,0	390,0	-
27	EK-19	ziemny	L	18+430	18+530	3,0	99,0	297,0	-
28	EK-20	akustyczny	L	27+380	27+730	4,5	351,0	1579,5	pochłaniający
29	EK-21	akustyczny	L	35+760	37+235	5,0	1472,0	7360,0	pochłaniający
30	EK-22	akustyczny	L	37+175	38+908	5,0	1731,0	8655,0	pochłaniający

Dla zapewnienia wymaganej skuteczności ekranowania powinny być spełnione odpowiednie warunki izolacyjności i pochłaniania dźwięku materiałów, z których wykonane zostaną ekrany akustyczne.

Aktualne normy dotyczące drogowych urządzeń przeciwhałasowych nie określają minimalnych wymagań w zakresie izolacyjności i pochłaniania. W normach obecnie obowiązujących, tj.:

- PN-EN 1793-1:2017 Drogowe urządzenia przeciwhałasowe - Metoda oznaczania właściwości akustycznych - Część 1: Podstawowe właściwości pochłaniania dźwięku w warunkach rozproszonego pola akustycznego,
- PN-EN 1793-2:2018 Drogowe urządzenia przeciwhałasowe - Metoda oznaczania właściwości akustycznych - Część 2: Podstawowe właściwości izolacji od dźwięków powietrznych w warunkach dźwięku rozproszonego,

usunięto załącznik informacyjny klasyfikacji ekranów akustycznych dotyczący klas A (pochłanianie) i B (izolacyjność).

Niemniej jednak, do wypełnienia ekranów jako barier zabezpieczających przed hałasem należy zastosować akustyczne panele o następujących właściwościach:

- a) ekrany typ pochłaniające:
 - wskaźnik oceny izolacyjności od dźwięków powietrznych - DLR 30 dB (DLR >24 dB - klasa B3),
 - wskaźnik oceny pochłaniania dźwięku - klasa właściwości pochłaniających DL = 8-11 dB (klasa A3).

b) ekrany typ odbijające:

- wskaźnik oceny izolacyjności od dźwięków powietrznych - DLR 30 dB (DLR >24 dB - klasa B3),
- wskaźnik oceny pochłaniania dźwięku - klasa właściwości pochłaniających DL <4dB dB (klasa A0).

W stanie obecnym poza zakresem opracowania wariantów (na styku analizowanych wariantów i węzła Bydgoszcz Zachód) nie są przewidziane ekrany akustyczne po prawej stronie drogi ekspresowej. Dlatego też w celu zapewnienia optymalnej ochrony akustycznej zabudowy zlokalizowanej na styku opracowań (analizowanych wariantów oraz węzła Bydgoszcz Zachód) zaproponowano ekran akustyczny, który w przyszłości, w przypadku wybudowania ekranów po stronie węzła Bydgoszcz Zachód, pozwoli na zabezpieczenie akustyczne zabudowy chronionej akustycznie.

Zgodnie z dokumentacją, należy zastosować ekrany akustyczne na węźle Bydgoszcz Zachód (poza zakresem opracowania), w kilometrażu około:

- EKd w km drogi 0+305 – 0+570,
- Ekd2 w km drogi 1+150 – 1+280.

Na obecnym etapie nie przewiduje się stosowania rozwiązań ograniczających hałas na dylatacjach, ponieważ w odległości do 200 m od przewidywanych dużych obiektów inżynierskich posiadających dylatacje, nie ma terenów chronionych akustycznie. Na etapie projektu budowlanego, należy ponownie zweryfikować powyższe i rozważyć w razie konieczności zastosowanie dodatkowych rozwiązań technicznych ograniczających możliwość powstawania i rozchodzenia się hałasu z dylatacji obiektów inżynierskich, np. w postaci nakładek wyciszających lub osłon akustycznych mocowanych pod dylatacją. Dopuszcza się zastosowanie innych rozwiązań niż wymienione powyżej o podobnej lub lepszej skuteczności.

W raporcie przewidziano wprowadzenie rezerwy terenu pod ewentualne zabezpieczenia akustyczne dla wariantu realizacyjnego od km 10+510 do km 10+740, strona prawa drogi.

W celu porównania ustaleń i wniosków zawartych w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko z rzeczywistym oddziaływaniem na środowisko, po upływie 1 roku od rozpoczęcia eksploatacji, należy wykonać badania rozprzestrzeniania się hałasu w środowisku w porze dnia i nocy, na terenach chronionych przed hałasem. Pomiar wartości poziomów hałasu należy wykonać w celu zbadania dotrzymania poziomów dopuszczalnych na całym terenie objętym ochroną. Punkty pomiarowe należy zlokalizować przed elewacją

budynków mieszkalnych i budynków o innej funkcji chronionej oraz na granicy terenu chronionego. Pomiary przeprowadzić przede wszystkim na terenach chronionych zlokalizowanych co najmniej w obrębie punktów obliczeniowych oznaczonych w ujednoliconym raporcie w następujący sposób:

LP	KILOMETRAŻ	STRONA	WOJEWÓDZTWO	GMINA	OBRĘB	DZIAŁKA	RECEPTOR
1	10+300	P	KUJAWSKO-POMORSKIE	SADKI	Sadki	60/1	R29
2	20+690	P	KUJAWSKO-POMORSKIE	NAKŁO NAD NOTECIĄ	Karnowo	148/11	R39
3	39+700	P	KUJAWSKO-POMORSKIE	SICIENKO	Pawłówek	93/1	R92
4	13+110	L	KUJAWSKO-POMORSKIE	SADKI	Dębowo	198/2	R100
5	27+580	L	KUJAWSKO-POMORSKIE	NAKŁO NAD NOTECIĄ	Ślesin	571/2	R109

Przed wykonaniem badań, należy dokonać ponownej identyfikacji terenów chronionych przed hałasem, w celu ustalenia aktualnego stanu zagospodarowania terenu w sąsiedztwie przedmiotowej trasy oraz ewentualnej weryfikacji punktów pomiarowych. Badania dokonać według metodyk i wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie ww. ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Uzyskane wyniki należy przedstawić w terminie 18 miesięcy od dnia oddania obiektu do użytkowania, Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, celem weryfikacji przyjętej w raporcie koncepcji technologicznej.

Analizę należy wykonać w celu ostatecznego określenia poziomu hałasu w rejonie inwestycji.

Oddziaływania ruchów wibracyjnych o wysokiej amplitudzie drgań będą zachodzić przede wszystkim w trakcie wykonywanych prac i zanikną po ich zakończeniu. Praca typowych urządzeń budowlanych, takich jak: koparki, spycharki, dźwigi oraz ruch pojazdów ciężkich dowożących materiały stanowi źródło drgań o dużej mocy. Należy zaznaczyć, że prace przy wykorzystaniu ciężkiego sprzętu będą prowadzone okresowo. Wibracje drogowe to drgania mechaniczne wywołane przez ruch drogowy oraz pracę maszyn na terenie budowy. Generowane są one na styku pojazdu/maszyny z powierzchnią terenu/drogi, a następnie propagowane poprzez podłoże do otoczenia. Rozprzestrzenianie się drgań od obiektów drogowych zależy od właściwości materiałów, z jakich zbudowane są konstrukcje, właściwości gruntu, odległości obiektu od źródła drgań oraz tego, czy ośrodek, w którym się one rozprzestrzeniają, jest jednorodny.

W celu ochrony budynków sąsiadujących z przedsięwzięciem, przed rozpoczęciem robót i po ich zakończeniu zostanie wykonana inwentaryzacja stanu istniejącego budynków

i innych obiektów budowlanych, w pierwszej linii zabudowy w odległości do 20 m od granicy prowadzenia prac budowlanych celem udokumentowania ewentualnego wpływu prac na stan techniczny tych budynków.

Emisja substancji do powietrza będzie zachodziła podczas prowadzenia prac budowlanych. Będzie ona związana z powstawaniem pyłów, w wyniku prowadzenia robót ziemnych, poruszania się pojazdów po nieutwardzonych drogach gruntowych, jak również transportu materiałów sypkich. Ponadto, źródłem emisji substancji do powietrza będą także procesy spalania paliw w silnikach maszyn i urządzeń pracujących na budowie. Wymienione uciążliwości będą miały charakter przejściowy, wystąpią jedynie w okresie prowadzenia prac realizacyjnych, a ustaną z chwilą zakończenia realizacji inwestycji. Przewidziano zastosowanie rozwiązań organizacyjnych i technicznych pozwalających na ograniczenie oddziaływania na powietrze atmosferyczne, m.in.: stosowanie gotowych mieszanek, zraszanie podczas przesypywania materiałów o niskiej wilgotności oraz dróg dojazdowych i technologicznych w okresie suszy. Ponadto, podczas przerw w pracy, silniki samochodowych oraz maszyn roboczych będą wyłączane.

Źródłem oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na powietrze atmosferyczne są pojazdy mechaniczne poruszające się po drodze. Wielkość emisji (m.in.: tlenki azotu, dwutlenek siarki, pył PM10 i PM2,5), a tym samym uciążliwość, zależy przede wszystkim od natężenia i struktury ruchu, to jest ilości pojazdów lekkich (osobowych i dostawczych) i ciężkich (ciężarowe z przyczepami i bez, autobusy) oraz udziału ruchu szczytowego w ruchu dobowym. Ważne są także parametry techniczne jezdni, takie jak szerokość pasa ruchu oraz położenie niwelety w stosunku do otoczenia.

Na potrzeby opracowania, dla rozpatrywanej inwestycji, przeprowadzono obliczenia rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń. Na podstawie wyników przeprowadzonych obliczeń stwierdzono, że na etapie eksploatacji przedmiotowe zamierzenie nie będzie stanowiło źródła ponadnormatywnej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i nie spowoduje przekroczeń standardów jakości środowiska.

W dniu 22 czerwca 2020 r. Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwalił nowe programy ochrony powietrza dla wszystkich stref województwa kujawsko-pomorskiego w których dokonuje się rocznej oceny jakości powietrza, w tym m.in. strefy kujawsko – pomorskiej, w której znajduje się projektowane przedsięwzięcie - uchwała Nr XXIII/340/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2020 r.,

poz. 3479). Dokument powstał ze względu na przekroczenie standardów jakości powietrza PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku 2018. Na podstawie rocznej oceny jakości powietrza za rok 2018 strefa kujawsko-pomorska ze względu na ochronę zdrowia została zakwalifikowana do klasy C pod kątem pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu (stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe).

W załączniku nr 2 do ww. uchwały przedstawiono podstawowe kierunki i zakres działań niezbędnych do przywrócenia standardu jakości środowiska oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Jednym ze wskazanych działań jest przebudowa i modernizacja dróg, zatem planowane zamierzenie wpisuje się w realizację działań, określonych w ww. programie ochrony powietrza.

Jak już wielokrotnie wskazywano, przedmiotowa inwestycja położona jest w sąsiedztwie terenów o zróżnicowanej funkcji zagospodarowania, gdzie w strukturze przestrzennej dominującą formą są tereny rolne z uprawami polowymi, a ich uzupełnieniem m.in. doliny cieków z towarzyszącymi zbiorowiskami leśnymi lub użytkami łąkowymi, w tym rzek Orla i Kamionka oraz Strugi Flis.

Inwestycja w wariantcie preferowanym przebiega:

- a) przez obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Dolina Łobzonki PLH300040, na odcinku w km około 0+000-0+150 na terenie województwa wielkopolskiego;
- b) częściowo w obszarze chronionego krajobrazu „Dolina Noteci” na terenie województwa wielkopolskiego.

Ponadto, w odległości do 5 km od drogi ekspresowej S-10, znajdują się kolejne formy objęte ochroną, w tym:

1. obszary Natura 2000:
 - a. Dębowa Góra PLH300055 (około 3,3 km od przedsięwzięcia na terenie województwa wielkopolskiego);
 - b. Dolina Noteci PLH300004 (około 1 km od przedsięwzięcia na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz około 3,7 km od przedsięwzięcia na terenie województwa wielkopolskiego);
 - c. Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego PLB300001 (około 750 m od przedsięwzięcia na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz około 3,85 km od przedsięwzięcia na terenie województwa wielkopolskiego);

2. rezerwaty przyrody:
 - a. „Kruszyn”, w odległości około 1,6 km na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
 - b. „Hedera”, w odległości około 1,4 km na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
 - c. „Las Minikowski”, w odległości około 2,2 km na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
 - d. „Zielona Góra”, w odległości około 4,3 km na terenie województwa wielkopolskiego;
 - e. „Borek”, w odległości około 3,5 km na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
 - f. „Skarpy Ślesińskie”, w odległości około 2,2 km na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
 - g. „Łąki Ślesińskie”, w odległości około 4,4 km na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
3. obszary chronionego krajobrazu:
 - a. Nadnotecki Obszar Chronionego Krajobrazu, graniczący z terenem przedsięwzięcia;
 - b. Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Łobzonki i Bory Kujańskie w odległości około 2,9 km na terenie województwa wielkopolskiego;
 - c. Obszar Chronionego Krajobrazu Wydm Kotliny Toruńsko-Bydgoskiej część wschodnia i zachodnia w odległości około 3,2 km na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
 - d. Obszar Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego w odległości około 4,7 km na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
4. użytki ekologiczne pozostają bez kolizji z trasami poszczególnych wariantów, z których najbliższy położony jest w odległości około 250 m na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
5. pomniki przyrody pozostają bez kolizji z wariantem preferowanym (wariant fioletowy jako jedyny z wariantów przecina pomnikową aleję drzew w ciągu przekraczanej ulicy Mickiewicza w Sadkach);
6. strefy ochrony ostoi, miejsca rozrodu i regularnego przebywania wyznaczone:
 - a. wokół gniazda bielika *Haliaeetus albicilla* w odległości około 4,5 km od przebiegu planowanej drogi na terenie województwa wielkopolskiego;

- b. wokół 4 gniazd bielika *Haliaeetus albicilla* w odległościach kolejno: około 4,6 km, 4,6 km, 4,1 km i 4,2 km na terenie województwa kujawsko-pomorskiego;
- c. wokół gniazda kani czarnej *Milvus migrans* w odległości około 2,5 km od przebiegu planowanej drogi na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Ponadto, projektowana droga w wariantcie błękitnym (preferowanym) przebiega w granicach województwa kujawsko-pomorskiego przez korytarz ekologiczny wyznaczony przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży:

- a) wytyczony w 2005 r. KPn Pojezierze Kaszubskie – Doliny Wisły i Noteci na odcinku w km ok. 34+400 – 37+500;
- b) wytyczony w 2012 r. Bory Tucholskie – Dolina Noteci na odcinku w km około 34+900 – 39+700.

Obszarem nienależącym do żadnego z krajowych korytarzy ekologicznych, które jednak mają znaczenie dla migracji lokalnych populacji ssaków, w tym wymienionego w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej bobra, jest dolina rzeki Orla. Na podstawie obserwacji śladów obecności bobra można stwierdzić, że gatunek ten przemieszcza się wzdłuż rzeki Orla, aż do doliny Łobżonki, a więc do terenów wchodzących w skład korytarza ekologicznego Krajna (zlokalizowanego poza obszarem planowanej inwestycji na terenie województwa wielkopolskiego).

Pozostałe większe ciek: Rokitka i Flis, stanowią osie migracji lokalnych populacji gatunków łownych. Na podstawie informacji pozyskanych od Nadleśnictw Szubin i Żołędowo ustalono, że szczególnie uczęszczane są odcinki około:

- km od 219+250 do 222+155;
- km od 223+700 do 225+200;
- km od 229+940 do 234+400;

względem istniejącej drogi krajowej nr 10.

Korytarze lokalnej migracji dużych i średnich zwierząt ustalono w km: 2+342; 13+715; 38+252 projektowanej drogi ekspresowej.

Na terenie planowanej drogi nie stwierdzono miejsc szczególnie licznych migracji płazów, z wyjątki doliny rzeki Orla.

Oczka i zastoiska wodne układają się niekiedy w szeregi wyznaczone małą dolinką, które mogą stanowić ciąg siedlisk – lokalny korytarz ekologiczny płazów. Korytarze lokalnej migracji płazów ustalono w km: 5+246; 10+271; 10+271; 10+271; 12+625; 19+752; 23+862; 28+563; 35+565 projektowanej drogi ekspresowej S-10.

Przedsięwzięcie, w żadnym z wariantów, nie wchodzi w kolizję z obszarem Natura 2000 Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego PLB300001, pełniącym funkcję szlaku migracji ptaków, głównie gatunków wodno-błotnych.

Pod względem użytkowania terenu na przebiegu trasy, dominują grunty orne, w tym również wieloletnie odłogi oraz niewielkie fragmenty użytkowane jako łąki. Na trasie przebiegu projektowanych wariantów znajdują się też enklawy o charakterze leśnym. Takie enklawy towarzyszą odcinkowo rzekom: Orla, Rokitka i Flis, wpływając na ich szczególne znaczenie dla bioróżnorodności, kształtowania mikrosiedlisk oraz funkcjonowania korytarzy ekologicznych. Fragmenty lasów znajdują się również na północ od Mrozowa, na południe od ciągu miejscowości Sadki, Śmielin, Lubaszcz oraz między Strzelewem a Kruszynem.

Rzeka Orla z kompleksem łągowych lasów nadrzecznych, łąk i ziołorośli w jej dolinie, jest największym ciekim przekraczanym przez projektowaną drogę ekspresową i stanowi prawobrzeżny dopływ rzeki Łobzonki. Na przebiegu projektowanej trasy na odcinku w granicach województwa kujawsko-pomorskiego, w obrębie gruntów rolnych potwierdzono obecność rozproszonych zbiorników śródpolnych oraz niewielkich terenów podmokłych.

Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na elementy przyrodnicze opiera się na wynikach inwentaryzacji przyrodniczej wykonanej na potrzeby raportu. Badania terenowe prowadzono w okresie od października 2018 r. do sierpnia 2019 r., na terenie przeznaczonym pod realizację przedsięwzięcia oraz w buforze po około 150 m w obie strony.

Na podstawie wyników przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej, w odniesieniu do całej trasy projektowanej drogi ekspresowej S-10, w granicach województw kujawsko-pomorskiego i wielkopolskiego ustalono obecność:

- a) ośmiu typów siedlisk będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (Natura 2000), w tym jedno priorytetowe na łącznej powierzchni ponad 100 ha, z których największy areal zajmują siedliska leśne – 9170 – Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, które zajmują ponad 80% wszystkich płątów siedlisk chronionych. Spośród zidentyfikowanych siedlisk przyrodniczych ustalono obecność:
 - starorzecza i naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* – 3150 i Starorzecza i drobne zbiorniki wodne – 3150-2 – reprezentowane na łącznej powierzchni 4,52 ha na 10 płątach, które występują w postaci niewielkich zbiorników wodnych naturalnego pochodzenia głównie w postaci śródpolnych zbiorników o niewielkiej głębokości i powierzchni.

Reprezentatywność i stan zachowania siedliska są niskie z oceną (C), perspektywy ochrony zależne są od położenia – w przypadku oczek położonych wśród pól zagrożeniem jest silne oddziaływanie antropogeniczne związane z działalnością rolniczą, spływami powierzchniowymi i przesiąkami,

- ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) – 6430 - reprezentowane na łącznej powierzchni 1,24 ha na 2 płatach, położone w dolinie rzeki Orla. Z uwagi na niewielki udział gatunków charakterystycznych i wkraczanie drzew, stan zachowania siedliska, reprezentatywność i perspektywy ochrony oceniono na poziomie B,
- niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) – 6510 – reprezentowane przez niewielkie 2 płaty na łącznej powierzchni 0,37 ha. W obu przypadkach stwierdzone płaty są dość ubogie w gatunki i mało reprezentatywne dla siedliska z oceną (C), zachowane w stopniu zadowalającym (B), z perspektywą ochrony z oceną (A) z uwagi na utrzymywane użytkowanie kośne,
- grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum* i *Tilio-Carpinetum*) – 9170 – typ siedliska na analizowanym obszarze reprezentowany najliczniej z 29 płatami i zajmuje największą powierzchnię 99,62 ha. Największe skupiska płatów siedliska obecne są na północ od Zielonczyna w przebiegu wariantu zielonego i fioletowego; na południe od miejscowości Lubaszcz w przebiegu wariantu fioletowego oraz na Zachód od Mrozowa w okolicy rzeki Orla. Najlepiej zachowane płaty występują w okolicy rzeki Orla z parametrami opisującymi siedlisko ocenionymi jako właściwe,
- kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*) – 9190 – reprezentowane przez niewielkie 2 płaty na łącznej powierzchni 2,40 ha. Siedlisko charakteryzuje się ubogim składem gatunkowym zarówno drzewostanu ze znacznym udziałem sosny zwyczajnej, jak i runa,
- niżowe łąki jesionowo-olszowe (*Fraxino-Alnetum*) – 91E0-3 – reprezentowane na 7 płatach na łącznej powierzchni 14,61 ha. Płaty siedliska rozciągają się wzdłuż rzeki Orla i są w większości dobrze zachowane oraz wysoko reprezentatywne z oceną (A),
- łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*) – 91F0 reprezentowane na 3 płatach na łącznej powierzchni 0,92 ha. Płaty siedliska występują w kompleksie lasów liściastych nad rzeką Orlą. Zajmując miejsca

pośrednie w gradiencie siedliskowym pomiędzy *Fraxino-Alnetum* a lasami grądowymi. W granicach opracowania znajdują się stosunkowo niewielkie płyty o znacznym stopniu przekształceń, co wpływa na ich niewielką reprezentatywność z oceną (C) i stan zachowania. Perspektywy ochrony w ramach racjonalnej gospodarki leśnej są zadowalające (B),

b) trzy gatunki chronionych roślin naczyniowych, związanych głównie z przestrzenią otwartą:

- kukułka krwista *Dactylorhiza incarnata* – gatunek stwierdzony na jednym stanowisku – na łące wilgotnej w pobliżu cieku wodnego w liczbie trzech kwitnących osobników (około km 26+800 w przebiegu wariantu zielonego);
- wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum* – jedno stanowisko gatunku w płacie łągu jesionowo-olszowego (około km 1+600 w przebiegu wariantu niebieskiego);
- kocanki piaszkowe *Helichrysum arenarium* - najbardziej rozpowszechniony spośród stwierdzonych chronionych gatunków roślin naczyniowych. Występuje na piaszczystym podłożu odłogowanych pól, niekiedy na skrajach zadrzewień lub terenów zabudowanych. Liczebność w poszczególnych lokalizacjach jest zróżnicowana od 10, kilkuset do nawet tysiąca osobników (stanowiska znajdują się głównie między Strzelewem a końcem opracowania, czyli od km 34+000 do końca opracowania. Jedno stwierdzenie odnotowano na wysokości Rudy w km 1+300 drogi),

c) 48 gatunków grzybów, w tym 5 gatunków workowców *Ascomycota* i 43 gatunki podstawczaków *Basidiomycota*. Spośród stwierdzonych grzybów na obszarze inwentaryzacji trzy znajdują się na aktualnej czerwonej liście (Wojewoda i Ławrynowicz 2006). Dwa z nich określone są jako rzadkie (R) (czyreń sosnowy *Phellinus pini*, wrośniaczek sosnowy *Diplomitoporus flavescens*), a jeden z nich – błyskoporek podkorowy *Inonotus obliquus* podlega częściowej ochronie gatunkowej:

- błyskoporek podkorowy *Inonotus obliquus* występuje w otoczeniu rzeki Orla (4 stwierdzenia) około km 3+000 w przebiegu wariantów czerwonego i pomarańczowego oraz jedno stwierdzenie ok. km 33+800 w przebiegu wariantu pomarańczowego,
- czyreń sosnowy *Phellinus pini* – odnotowano dwa stwierdzenia w około km 39+400 drogi,
- wrośniaczek sosnowy *Diplomitoporus flavescens* odnotowano jedno stanowisko w km drogi około 38+100 w przebiegu wariantu pomarańczowego,

- d) osiem gatunków porostów chronionych i rzadkich: żółtlica chropowata *Flavoparmelia caperata*; pustułka rurkowata *Hypogymnia tubulosa*; przylepnik złotawy *Melanelixia subaurifera*; szarzynka skórzasta *Parmelina tiliacea*; odnożyca mączysta *Ramalina farinacea*; brązowniczką zielonawą *Tuckermanopsis chlorophylla*; złotlinka jaskrawa *Vulpicida pinastris*. Do najcenniejszych taksonów odnotowanych w granicach prowadzonych badań należy szarzynka skórzasta *Parmelina tiliacea*. Gatunek ten objęty jest w kraju ochroną ścisłą, a w ujęciu aktualnej czerwonej listy uznawany jest za narażony (VU). Łącznie stwierdzono 14 wystąpień tego gatunku po kilka osobników. Brązowniczką zielonawą *Tuckermanopsis chlorophylla* (gatunek objęty ochroną częściową) spotykano najczęściej na korze brzoź, ale też innych gatunków drzew liściastych, z obfitością od pojedynczych do kilku plech. W identycznej liczbie lokalizacji odnotowano mąklę tarniową *Evernia prunastri*, która przy tym występowała obficie w liczbie kilkunastu plech i zasiedlała drzewa przydrożne klony lub jesiony. W ujęciu struktury użytkowej badanego terenu dominują pola uprawne, zatem środowisko życia dla porostów jest znacznie ograniczone – do niewielkich drzewostanów i drzew przydrożnych,
- e) podczas badań w okresie od kwietnia do sierpnia, na 22 stanowiskach badawczych odnotowano łącznie obecność 39 gatunków owadów o różnym statusie ochronnym: 1 gatunek chroniony prawem unijnym (Dyrektywa, 1992), 17 gatunków chronionych prawem krajowym (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183 ze zm.); jeden podlega ochronie ścisłej, pozostałe ochronie częściowej). Odnotowano również 2 gatunki owadów z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt – Bezkregowce (Głowaciński, Nowacki 2004) oraz 29 gatunków owadów umieszczonych na Czerwonej Liście Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce (Głowaciński i in. 2002). Z gatunków objętych ochroną ścisłą odnotowano tylko czerwonończyka nieparka *Lycaena dispar*, odnotowanego w trakcie dwóch obserwacji. Najwyższą liczbę obserwacji odnotowano do gatunków objętych ochroną częściową: trzmiel rudy *Bombus pascuorum* (65 obserwacji), trzmiel ziemny *Bombus terrestris* (40 obserwacji), trzmiel łąkowy *Bombus pratorum* (19 obserwacji), trzmiel kamiennik *Bombus lapidarius* (13 obserwacji), mrówka rudnica *Formica rufa* (43 obserwacje), mrówka ćmawa *Formica polyctena* (127 obserwacji). Pozostałe stwierdzone gatunki bezkregowców objęte ochroną częściową: tęcznik mniejszy *Calosoma inquisitor*, mrówka pniakowa *Formica truncorum*, mrówka łąkowa *Formica pratensis*, trzmiel zmienny *Bombus humilis*, trzmiel szary *Bombus veteranus*,

trzmieł zamaskowany *Bombus cryptarum*, trzmieł gajowy *Bombus lucorum*, trzmieł rudoszary *Bombus sylvarum*, trzmieł drzewny *Bombus hypnorum*, porobnica włochatka *Anthophora plumipes*, były notowane na pojedynczych obserwacjach lub nielicznych do 7 obserwacji. Stosunkowo najciekawsze pod względem bogactwa gatunkowego owadów chronionych, są następujące z badanych siedlisk: tereny ruderalne, miedze, piaskownie, przydroża i lasy liściaste. Najmniej interesujące przyrodniczo wydają się zadrzewienia i lasy z dominującym udziałem sosny, mimo iż znajdują się tam (nieraz liczne) mrowiska chronionych mrówek z rodzaju *Formica*. Zarówno stwierdzone gatunki mrówek, jak i większości trzmieli to gatunki pospolite lub często spotykane w całej Polsce. *Bombus humilis*, *Bombus veteranus* i *Bombus cryptarum* są gatunkami spotykanymi raczej rzadko (Banaszak 1993; Pawlikowski 1996, 1999, 2008). Mimo posiadania rozbudowanego statusu ochronnego, pospolitym i niezagrożonym gatunkiem jest również czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* (Buszko 2004; Buszko, Masłowski 2015). Natomiast do gatunków rzadko spotykanych i cennych z przyrodniczego punktu widzenia, oprócz wymienionych wyżej 3 gatunków trzmieli, zaliczyć można: *Lestica alata*, *Formica pressilabris* i *Triplax lepida* (Burakowski i in. 1986b, Czechowski i in. 2002, Radchenko i in. 2004),

- f) podczas inwentaryzacji ichtiologicznej odnotowano łącznie 8 gatunków, w tym nie wykazano gatunków wymienionych w cyt. rozporządzeniu w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, ani gatunków „naturowych” lub ujętych w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. W trakcie badań nie obserwowano gatunków typowo rzecznych (koza, kleń, pstrąg potokowy),
- g) w strefie buforowej planowanej inwestycji stwierdzono łącznie 8 gatunków płazów: traszkę zwyczajną *Lissotriton vulgaris*, kumaka nizinnego *Bombina bombina*, grzebiuszkę ziemną *Pelobates fuscus*, ropuchę szarą *Bufo bufo*, ropuchę zieloną *Bufo viridis*, rzekotkę drzewną *Hyla arborea*, żabę moczarową *Rana arvalis*, żabę trawną *Rana temporaria* oraz żaby zielone *Pelophylax esculentus complex* (żaba jeziorkowa *Pelophylax lessonae*, żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* i żaba wodna *Pelophylax esculentus*). W inwentaryzowanym obszarze stwierdzono łącznie 3 gatunki gadów: jaszczurkę zwinę *Lacerta agilis*, padalca *Anguis fragilis* i zaskrońca zwyczajnego *Natrix natrix*. Spośród potencjalnych 102 stanowisk mogących pełnić funkcję siedliska bytowania płazów ustalono zasiedlenie w przypadku 41 stanowisk, oznaczonych:
- „A2” - z populacjami: ropuchy szarej (1-9 osobników); żaby trawnej (1-9 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);

- „A5” – z populacją żaby moczarowej do 100 osobników;
- „A6” – z populacjami: kumaka nizinnego (1-9 osobników); rzekotki drzewnej (1-9 osobników); żaby moczarowej (do 50 osobników); żaby trawnej (do 50 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A15” – z populacją ropuchy zielonej (do 100 osobników);
- „A19” – z populacjami: kumaka nizinnego (1-9 osobników); ropuchy szarej (1-9 osobników); ropuchy zielonej (do 50 osobników); rzekotki drzewnej (1-9 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A28” – z populacją żab zielonych do 50 osobników;
- „A29” – z populacją żab zielonych do 50 osobników;
- „A30” – z populacjami: kumaka nizinnego (1-9 osobników); żaby trawnej (1-9 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A31” – z populacją żab zielonych do 50 osobników;
- „A37” – z populacjami: kumaka nizinnego (do 50 osobników); żaby moczarowej (do 100 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A38” – z populacjami: kumaka nizinnego (1-9 osobników); żab zielonych (1-9 osobników);
- „A40” – z populacją żaby moczarowej (do 50 osobników);
- „A44” – z populacjami: kumaka nizinnego (do 50 osobników); żaby moczarowej (do 50 osobników); żaby trawnej (do 50 osobników); żab zielonych (do 100 osobników);
- „A47” – z populacjami: ropuchy szarej (1-9 osobników); żaby moczarowej (1-9 osobników);
- „A49” – z populacją żaby moczarowej (do 100 osobników);
- „A50” – z populacjami: kumaka nizinnego (do 50 osobników); żaby moczarowej (do 50 osobników);
- „A51” – z populacjami: kumaka nizinnego (1-9 osobników); rzekotki drzewnej (1-9 osobników); żaby moczarowej (do 50 osobników); żab zielonych (do 100 osobników);
- „A52” – z populacją ropuchy szarej (1-9 osobników);
- „A54” – z populacją żab zielonych (do 100 osobników);
- „A55” – z populacją kumaka nizinnego (do 50 osobników);

- „A56” – z populacjami: kumaka nizinnego (do 50 osobników); ropuchy zielonej (do 50 osobników); rzekotki drzewnej (do 50 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A57” – z populacjami: ropuchy szarej (1-9 osobników); żaby moczarowej (1-9 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A58” – z populacją żab zielonych do 10 osobników;
- „A60” – z populacją żab zielonych do 10 osobników;
- „A63” – z populacją żab zielonych do 100 osobników;
- „A67” – z populacjami: ropuchy szarej (1-9 osobników); rzekotki drzewnej (1-9 osobników); żaby moczarowej (1-9 osobników);
- „A68” – z populacjami: kumaka nizinnego (1-9 osobników); rzekotki drzewnej (1-9 osobników); żaby moczarowej (1-9 osobników);
- „A69” – z populacjami: kumaka nizinnego (do 50 osobników); żaby moczarowej (1-9 osobników);
- „A70” – z populacją żab zielonych do 10 osobników;
- „A71” – z populacjami: kumaka nizinnego (1-9 osobników); żaby moczarowej (1-9 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A72” – z populacją żab zielonych do 10 osobników;
- „A73” – z populacjami: ropuchy szarej (1-9 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A74” – z populacjami: kumaka nizinnego (1-9 osobników); ropuchy szarej (1-9 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A75” – z populacjami: ropuchy szarej (1-9 osobników); żaby moczarowej (do 50 osobników);
- „A76” – z populacjami: żaby moczarowej (1-9 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A81” – z populacją żab zielonych do 50 osobników;
- „A82” – z populacją żab zielonych do 50 osobników;
- „A88” – z populacjami: ropuchy szarej (1-9 osobników); ropuchy zielonej (1-9 osobników); rzekotki drzewnej (1-9 osobników); żab zielonych (do 50 osobników);
- „A91” – z populacjami: traszki zwyczajnej (1-9 osobników); kumaka nizinnego (1-9 osobników); ropuchy szarej (1-9 osobników); rzekotki drzewnej (1-9 osobników);

- „A102” – z populacją kumaka nizinnego do 10 osobników).

Ponadto, w obszarze badań stwierdzono trzy gatunki gadów:

- padalec *Anguis fragilis* – stwierdzony na skraju lasu w miejscowości Ruda, w lasach na południe od Śmielina, w parku w Gumnowicach i w lasach pod Kruszynem;
- jaszczurka zwinka *Lacerta agilis* – stwierdzona w lasach pod Sadkami i pod Śmielinem oraz na polach pod Kazinem;
- zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix* – stwierdzony przy stawach w Karnowie.

Z gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej UE stwierdzono obecność kumaka nizinnego. Gatunek ten odnotowano łącznie na 14 stanowiskach, przy czym na 8 zbiornikach wodnych stwierdzono jedynie pojedyncze osobniki, a na pozostałych 6 stanowiskach liczebność szacowano w przedziale 10-50 osobników. Ze wszystkich zbiorników, na których obserwowano kumaka nizinnego, 5 znajdowało się wewnątrz strefy buforowej i były to zbiorniki położone w Strzelewie, na wschód od Sadek, między Kazinem a Ślesinem, na północ od Kazina i pod Kamieńcem. Pozostałe zbiorniki znajdowały się poza buforem.

Miejscami występowania płazów na badanym terenie były przede wszystkim śródpolne zbiorniki wodne oraz nieliczne ciek. W ciągu roku, ze względu na zmienne warunki hydrologiczne, najliczniej stwierdzono płazy przystępujące do rozrodu wczesną wiosną, m.in. żaby moczarowe (licznie występujące zbiorniki śródpolne), a o wiele rzadziej gatunki rozmnażające się późną wiosną i latem, m.in. kumaka nizinnego i grzebuszki (nielicznie występujące zbiorniki śródpolne).

Na terenie planowanej drogi nie stwierdzono miejsc szczególnie licznych migracji płazów, z wyjątki doliny rzeki Orla:

- h) stwierdzono łącznie 128 gatunków ptaków, z 18 rzędów. Spośród tych gatunków 83 uznano za lęgowe w buforze 200 metrów od planowanych przebiegów drogi lub w strefie pomiędzy poszczególnymi wariantami trasy planowanej drogi. Z listy stwierdzonych gatunków 92 objętych jest ochroną ścisłą, a kolejne 21 to gatunki objęte ochroną ścisłą, które wymagają działań ochrony czynnej. Ze wszystkich stwierdzonych gatunków 2 gatunki objęte są ochroną ścisłą z ustaleniem strefy ochronnej wokół miejsc rozrodu i regularnego przebywania, 10 gatunków wymienionych jest na liście gatunków łownych, a 3 gatunki objęte są ochroną częściową. Podczas inwentaryzacji stwierdzono 22 gatunki spośród wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady UE 2009/147/WE z 30 listopada 2009 w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. Były to: łabędź krzykliwy

Cygnus cygnus, bernikla białolica *Branta leucopsis*, bocian biały *Ciconia ciconia*, bocian czarny *Ciconia nigra*, czapla biała *Egretta alba*, żuraw *Grus grus*, błotniak zbożowy *Circus cyaneus*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, błotniak łąkowy *Circus pygargus*, kania ruda *Milvus milvus*, bielik *Haliaeetus albicilla*, drzemlik *Falco columbarius*, siewka złota *Pluvialis apricaria*, rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, zimorodek *Alcedo atthis*, lelek *Caprimulgus europaeus*, lerka *Lululla arborea*, gąsiorek *Lanius collurio*, ortolan *Emberiza hortulana* i jarzębatka *Sylvia nisoria*. Z tej listy lęgowych w wyznaczonym buforze badań było 9 gatunków ptaków: bocian biały, żuraw, błotniak stawowy, lerka, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gąsiorek, ortolan i jarzębatka.

W buforze badań również odnotowano koncentracje ptaków:

a) łabędzia niemego *Cygnus olor*:

- 9 os. przy oczku śródpolnym w Śmielinie (9.10.2018);
- 50 os. na polach przy oczku śródpolnym w Bogacinie (6.12.2018);
- 16 os. żerujące pod Śmielinem (6.12.2018);
- 3 os. na stawie w Małocinie (9.10.2018);
- 4 os. na stawie pod Śmielinem (27.10.2018);
- 21 os. na stawie w Bogacinie (27.11.2018);

b) łabędzia krzykliwego *Cygnus cygnus*:

- 27 os. żerujących na polach uprawnych w odległości około 700 metrów na północ od miejscowości Kamieniec (27.11.2018);
- 37 os. żerujących na polach uprawnych pomiędzy Kazinem a Teresinem (27.11.2018);
- 3 os. odpoczywające na stawie w miejscowości Michalin (27.11.2018);
- 5 os. zaobserwowano na stawie w Bogacinie (27.11.2018);
- 70 os. żerujących na polach uprawnych około 500 metrów na północ od miejscowości Ruda (27.11.2018);
- 84 os. żerujące na polach uprawnych na północ od Rudy (6.12.2018);
- 38 osobników między Śmielinem a Dębowem (11.02.2019);
- 28 osobników między Śmielinem a Dębowem (19.02.2019);

c) gęsi *Anser spp.*:

- 600 os. na polach uprawnych pod miejscowością Ruda (27.10.2018);
- 270 os. na polach uprawnych pod Mrozowem (27.10.2018);
- 450 os. na polach uprawnych pod Teresinem (27.11.2018);

- 62 os. gęsi na polach uprawnych pod Mrozowem (20.12.2018);
- 60 os. na polach uprawnych pod Mrozowem (16.01.2019),

d) czajki *Vanellus vanellus*:

- 260 os. na polach uprawnych pod Dąbkami (16.10.2018);
- 40 os. na polach uprawnych pod Dąbkami (07.03.2019);
- 34 os. na polach uprawnych pod Żelaznem (19.02.2019).

Stwierdzenia ptaków siewkowych (poza czajką i siewką złotą) w okresach migracji wiosennej i jesiennej:

- na stawach pod Sadkami stwierdzono: łączaka *Tringa glareola* (2 os. 17.04.2019, 12 os. 26.04.2019, 4 os. 07.05.2019, 2 os. 02.08.2019), bataliona *Philomachus pugnax* (2 os. 26.04.2019), kszczyka *Gallinago gallinago* (2 os. 17.04.2019, 2 os. 02.08.2019), samotnika *Tringa ochropus* (1 os. 17.04.2019) i krwawodzioba *Tringa totanus* (1 os. 17.04.2019);
- przy oczkach śródpolnych pod Śmielinem stwierdzono: kszczyka *Gallinago gallinago* (8 os. 17.04.2019, 2 os. 26.04.2019), łączaka *Tringa glareola* (4 os. 17.04.2019 i 42 os. 26.04.2019), samotnika *Tringa ochropus* (2 os. 17.04.2019), sieweczkę rzeczną *Charadrius dubius* (2 os. 17.04.2019);
- przy stawie w Małocinie stwierdzono: kszczyka *Gallinago gallinago* (2 os. 17.04.2019, 2 os. 02.08.2019), łączaka *Tringa glareola* (4 os. 26.04.2019, 2 os. 02.08.2019) i sieweczkę rzeczną *Charadrius dubius* (1 os. 26.04.2019).

Stwierdzenia kaczkowatych (poza krzyżówką *Anas platyrhynchos*) w okresach migracji wiosennej i jesiennej:

- na stawach pod Sadkami w okresie migracji wiosennej stwierdzono: cyraneczkę *Anas crecca* (4 os. 17.04.2019 i 2 os. 26.04.2019), świstuna *Anas penelope* (1 os. 17.04.2019), płaskonosa *Anas clypeata* (do 4 os.), krakwy *Anas strepera* (4 os. 17.04.2019), cyranekę *Anas querquedula* (do 4 os. 26.04.2019);
- na stawie w Małocinie w okresie migracji wiosennej stwierdzono: świstuna *Anas penelope* (1 os.), cyraneczkę *Anas crecca* (2 os.), cyranekę *Anas querquedula* (4 os.), głowienkę *Aythya ferina* (do 2 os.), krakwę (do 4 os.);
- na oczkach śródpolnych pod Śmielinem stwierdzono cyraneczkę (8 os. 17.04.2019).

Wyniki liczenia gęsi na noclegowiskach w pobliżu badanego obszaru potwierdziły noclegowiska gęsi na Jeziorze Wieleckim:

- w dniu 06.11.2018 stwierdzono około 4 000 osobników gęsi;
- w dniu 27.11.2018 stwierdzono zgrupowanie 62 osobników gęgawy;

- w dniu 15.01.2018 stwierdzono około 3 500 osobników gęsi;
- w dniu 19.02.2019 stwierdzono 250 osobników gęsi.

Wyniki badań terenowych potwierdziły obecność lęgowych populacji gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej:

Lp.	Gatunek	Liczebność, orientacyjna lokalizacja oraz wariant przedsięwzięcia	Opis siedlisk
1	Bocian biały	3 pary w buforze: 1 – 26+000 zielonego 2 – 21+500 czerwonego 27+800 niebieskiego 27+450 błękitnego 3 – 36+100 zielonego 35+900 fioletowego	Gatunek gniazdował na słupach energetycznych. Gniazda stwierdzone w buforze znajdowały się w Zielonczynie (przy drodze krajowej nr 10), w Ślesinie przy ul. Długiej, w Ślesinie przy ul. Powstańców Wielkopolskich (przy drodze krajowej nr 10), w Chrzastowie (nr 40).
2	Żuraw	7 par w buforze: 1 – 6+850 zielonego 2 – 10+000 zielonego 3 – 12+000 zielonego 13+900 pomarańczowego 4 – 14+400 czerwonego 14+700 niebieskiego 14+350 błękitnego 5 – 20+200 czerwonego 20+500 niebieskiego 20+150 błękitnego 6 – 30+000 czerwonego 30+300 pomarańczowego 30+500 czarnego 30+300 niebieskiego 29+950 błękitnego 7 – 34+200 czerwonego 34+700 czarnego 34+500 niebieskiego 34+150 błękitnego	Gatunek zasiedlał śródpolne zbiorniki wodne z szuwarem trzcinowym i pałkowym. W dwustumetrowym buforze stwierdzono gniazdowanie: w Sădkach, w pobliżu Kazina, w pobliżu Karnowa, w pobliżu Śmielina, w pobliżu Mrozowa.
3	Błotniak stawowy	1 para w buforze: 1 – 13+650 czarnego	Gatunek zasiedlał oczka śródpolne i stawy z rozwiniętą roślinnością szuwarową. 1 para w pobliżu Karnowa, pozostałe dwie pary w strefie pomiędzy buforami wariantów: w pobliżu Śmielina, na stawie w Małocinie.

Lp.	Gatunek	Liczebność, orientacyjna lokalizacja oraz wariant przedsięwzięcia	Opis siedlisk
4	Lerka	6 par w buforze (liczono śpiewające samce), 2 pary w strefie do 500 metrów od buforu: 1 – 0+900 czerwonego 0+900 zielonego 0+900 błękitnego 2 – 1+300 czerwonego 1+300 zielonego 1+300 błękitnego 3 – 2+900 czarnego 4 – 8+300 fioletowy 5 – 15+400 fioletowego 6 – 35+000 czerwony 35+500 czarnego 35+300 niebieskiego 34+950 błękitnego	Gatunek stwierdzony w pobliżu lasów – borów sosnowych. Również w pobliżu mniejszych zadrzewień z udziałem drzew iglastych. Stwierdzono śpiewające samce w pobliżu miejscowości Ruda, w pobliżu Sadek, w pobliżu miejscowości, pod Kamieńcem oraz poza buforem w pobliżu Pawłówka.
5	Dzięcioł czarny	1 para w buforze: 35+150 fioletowego	Gatunek zasiedlał lasy na zboczach doliny Noteci oraz lasy w dolinie Orli. Stwierdzono 2 pary w buforze: w pobliżu miejscowości Ruda i pobliżu Kamieńca.
6	Dzięcioł średni	6 par w buforze: 1 – 2+750 czerwonego 2+750 pomarańczowego 2+750 błękitnego 2 – 3+700 czarnego 3 – 5+400 pomarańczowego 4 – 13+800 fioletowego 5 – 14+800 fioletowego 6 – 15+100 fioletowego	Gatunek zasiedlał lasy mieszane i dąbrowy (z udziałem starych dębów) na zboczach doliny Noteci, lasy w okolicy miejscowości Kraczki oraz lasy w pobliżu miejscowości doliny Orli. W okolicy miejscowości Ruda stwierdzono 1 parę, 1 parę w lasach na południe od Śmielina, 1 parę w lasach na południe od Lubaszcz. Poza buforem stwierdzono 1 parę, w lasach pomiędzy Mrozowem a Kraczkami, w lasach na zboczach doliny Noteci w okolicy Bielaw – 2 pary.

Lp.	Gatunek	Liczebność, orientacyjna lokalizacja oraz wariant przedsięwzięcia	Opis siedlisk
7	Gąsiorek	14 par lęgowych w 200 m buforze: 1 – 14+700 pomarańczowego 2 – 4+800 czerwonego 3 – 4+700 zielonego 4 – 6+100 czarnego 5 – 6+200 pomarańczowego 6 – 6+200 zielonego 6+600 fioletowego 7 – 7+400 fioletowego 8 – 9+000 fioletowego 9 – 16+200 fioletowego 10 – 17+700 pomarańczowego 17+900 czarnego 11 – 26+900 zielonego 12 – 27+050 fioletowego 13 – 28+950 pomarańczowego 29+200 czarnego 14 – 33+700 zielonego	Gatunek zasiedlał szpalery drzew i krzewów wzdłuż dróg i obniżeń terenu oraz śródpolne zadrzewienia: – 1 stanowisko w PawłóWKu, – 1 stanowisko na północ od Strzelewa, – 1 stanowisko na północ od Kazina, – 1 stanowisko na zachód od Ślesina, – 1 stanowisko na południowy zachód od Ślesina, – 1 stanowisko na północ od Nakła nad Notecią, – 3 pary pomiędzy Bielawami a Lubaszczem, – 1 para między Olszewką a Chrzastowem, – 1 para przy stawie w Małocinie, – 6 par w okolicy Sadek, – 9 par w okolicy Mrozowa.
8	Jarzębatka	3 pary w buforze: 1 – 4+750 czerwonego 4+750 pomarańczowego 2 – 16+300 fioletowego 3 – 38+200 czerwonego 39+000 zielonego 38+700 pomarańczowego 38+850 fioletowego 28+700 czarnego 38+550 niebieskiego 38+200 błękitnego	Gatunek zasiedlał pasy krzewów i drzew na zboczach doliny w pobliżu Bielaw – 2 pary: – 1 para w przydrożnym szpalerze drzew i krzewów pomiędzy Mrozowem a Kraczkami, – 1 para wśród zadrzewień i w pasie krzewów pod PawłóWKiem.
9	Ortolan	6 par w buforze: 1 – 4+500 czerwonego 4+500 pomarańczowego 2 – 7+400 fioletowego 3 – 29+050 czerwonego 29+400 niebieskiego 4 – 35+400 zielonego 35+300 fioletowego 5 – 37+600 pomarańczowego 6 – 38+800 czerwonego 39+600 zielonego 39+300 pomarańczowego 39+400 fioletowego 39+300 czarnego 39+150 niebieskiego	Gatunek zasiedlał głównie skraje lasów i śródpolne szpalery drzew: – 2 stanowiska pod PawłóWKiem, – 1 stanowisko pod Kruszyńcem, – 1 stanowisko pod Kamieńcem, – 1 stanowisko pod Kazinem, – 1 stanowisko pod Małocinem, – 1 stanowisko pod Mrozowem, – 1 stanowisko w pobliżu Kraczek. Poza buforem w strefie do 500 m od przebiegu wariantów odnotowano 2 stanowiska gatunku.

Ponadto, na podstawie pozyskanych informacji ustalono, że strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania ptaków: bielika *Haliaeetus albicilla*, kani czarnej *Milvus migrans*, bociana czarnego *Ciconia nigra* i orlika krzykliwego *Clanga pomarina* znajdują się poza przebiegiem projektowanej trasy we wszystkich jej wariantach,

9. wśród ssaków z wyłączeniem nietoperzy potwierdzono obecność 6 gatunków ssaków objętych ochroną częściową: ryjówka aksamitna *Sorex araneus*, kret *Talpa europaea*, jeż *Erinaceus sp.*, bóbr europejski *Castor fiber*, wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris*, łasica łąska *Mustela nivalis* oraz 13 gatunków łownych: zając szarak, lis, jenot, borsuk, kuna leśna, kuna domowa, tchórz zwyczajny, norka amerykańska, dzik, daniel, jelen szlachetny,łoś, sarna, z których najliczniej obserwowano sarny (59 stwierdzeń) i dzika (39 stwierdzeń). Bóbr europejski *Castor fiber* to gatunek zasiedlający tereny w pobliżu cieków i wód stojących, najczęściej w pobliżu lasów liściastych i innych zadrzewień. W pobliskiej Dolinie Noteci bobry zasiedlają stawy rybne, brzegi rzek i okolice rowów melioracyjnych. Podczas inwentaryzacji terenowej stwierdzono obecność bobra poza buforem planowanej inwestycji:

- na stawach rybnych w Samostrzelu – nory i tama na dopływającej do stawów rzece Rokitce;
- na stawach rybnych w Ślesinie – nory i zgryzy bobrowe przy stawie Kardynalskim;
- przy północnym zboczu doliny Kanału Bydgoskiego, w obniżeniu terenu za torowiskiem (linia kolejowa na trasie Piła – Bydgoszcz) – tamy na rowie melioracyjnymi ślady żerowania;
- na obszarze rezerwatu Borek (zgryzy, nory);
- na cieku niedaleko oczyszczalni ścieków pod Nakłem nad Notecią (rozebrane tamy);
- w dolinie rzeki Orla pod Kraczkami (tamy i zgryzy).

W buforze planowanej inwestycji lub w niedużej odległości notowano przejawy obecności bobra:

- w dolinie rzeki Orla, niedaleko mostu na drodze z Rudy do Osieka nad Notecią – zgryzy;
- na rzece Rokitce, pomiędzy Sadkami a Samostrzelem – tamy bobrowe i ślady żerowania;

- przy stawie w zachodniej części Ślesina (niedaleko Gabrielina) – zgryzy bobrowe. Ponadto w trakcie jednej z zimowych kontroli odnaleziono w pobliżu buforu, w okolicy miejscowości Anieliny truchło jelenia, które mogło zostać wcześniej ogryzione przez wilka, jednak z uwagi na świeży śnieg, nie odnaleziono żadnych tropów. Obserwacja padliny jelenia, w sytuacji, w której nie odnaleziono tropów nie jest zatem jednoznaczna ze stwierdzeniem wilka na danym obszarze. Jednocześnie, jak wynika z informacji udzielonych przez Lasy Państwowe, między innymi tereny Leśnictw Borek i Bnin stanowią miejsce bytowania wilka *Canis lupus* i wydry *Lutra lutra*. Obserwacje wilka w okolicy Wyrzyska zdarzają się sporadycznie i dotyczą prawdopodobnie osobników migrujących. W przypadku wydry obserwowano gatunek na stawach rybnych w dolinie Noteci.

10. W obszarze badań stwierdzono występowanie co najmniej 6 gatunków nietoperzy: nocek duży *Myotis myotis*, nocek rudy *Myotis daubentonii*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, mroczek późny *Eptesicus serotinus* oraz nieoznaczone do gatunku gacki *Plecotus sp.* i nocki sp. *Myotis sp.*

Wyniki prowadzonych obserwacji i nasłuchów potwierdzają, że teren badań ma dla nietoperzy znaczenie głównie w sezonie letniej aktywności i nie prowadzą tędy żadne istotne szlaki migracji. Jednocześnie nie potwierdzono obecności zimujących nietoperzy. Obecność żerowisk nietoperzy ustalono w poniższych lokalizacjach:

- Dolina rzeki Orla – stwierdzono wysokie aktywności karlika malutkiego, żerowanie nocka rudego *Myotis daubentonii*, jak również żerowanie i przeloty borowca wielkiego;
- Sadki – stwierdzono wysokie aktywności karlika malutkiego, żerujące osobniki przy rzece Rokicie i przy zabudowie miejscowości Sadki;
- Olszewka – zespół pałacowo-parkowy: stwierdzono żerowanie karlika malutkiego *Pipistrellus pipistrellus* w zadrzewieniach i nad stawami w parku;
- lasy między Rudą a Mrozowem – zręb, młodnik i skraj lasu oraz w pasie istniejącej drogi S-10 odnotowano wysokie aktywności borowca wielkiego *Nyctalus noctula*. (przeloty i żerowanie tego gatunku);
- Mrozowo – w obrębie stawu, zadrzewienia i budynków stwierdzono wysokie aktywności nietoperzy – żerowania kilku osobników nocka rudego, kilku

lub kilkunastu osobników karlika malutkiego oraz kilkudziesięciu osobników borowca wielkiego;

- Strzelewo i Zielonczyn – stwierdzono żerowanie mrocza późnego *Eptesicus Serotinus*;
- Karnowo – stawy: żerowisko nocka rudego i karlika malutkiego oraz borowców *Nyctalus spp.*;
- Chrzastowo – stwierdzono żerowanie karlika malutkiego w parku i w pobliskiej zabudowie.

Uwzględniając wyniki przedłożonej inwentaryzacji przyrodniczej ustalono, że do najcenniejszych elementów przyrodniczych na przebiegu planowanej trasy, należą:

- a) doliny rzek Orla, Kamionka i Flis, które stanowią miejsce występowania stwierdzonych siedlisk przyrodniczych, siedlisk dogodnych dla bytowania i występowania większości stwierdzonych gatunków chronionych zwierząt oraz pełnią funkcję korytarzy migracji. Najbardziej rozwinięty charakter posiada dolina rzeki Orla nieujęta jako krajowy korytarz migracyjny, jednak stanowiąca ważny lokalny szlak przemieszczania się różnych grup gatunków i wskazana w Inwentaryzacji przyrodniczej jako szlak dużych, średnich i małych zwierząt. Ponadto, rzeka Orla łącząc się z rzeką Łobżonką spełnia istotną funkcję w połączeniu z korytarzem ekologicznym „Krajna”. Spośród lęgowych gatunków ornitofauny, w buforze badawczym w lasach w dolinie rzeki Orli stwierdzono samca puszczyka *Strix aluco*, a w okolicy miejscowości Ruda, 2 pary lerki *Lullula arborea*, natomiast spośród gatunków migrujących, na północ od tej miejscowości stwierdzono żerowiska łabędzi krzykliwych *Cygnus cygnus*, a na południe – czajek i gęsi. Gatunkiem cennym, obserwowanym dwukrotnie w lipcu w dolinie rzeki Orla w buforze badawczym był zimorodek *Alcedo atthis*, jednak w Inwentaryzacji przyrodniczej uznano go za gatunek niełgowy. Badania detektorowe prowadzone przy punkcie nasłuchowym nr 2 w dolinie rzeki Orla wykazały wysokie aktywności karlika malutkiego *Pipistrellus pipistrellus*, a także żerowanie i przeloty borowca wielkiego *Nyctalus noctula*, nocka rudego *Myotis daubentonii* i w okresie migracji jesiennej mrocza późnego *Eptesicus serotinus*. Spośród chronionych gatunków ssaków w dolinie rzeki Orla wykazano ślady obecności bobra europejskiego *Castor fiber*, ryjówki aksamitnej *Sorex araneus*, kreta europejskiego *Talpa europaea*, jeża zachodniego *Erinaceus europaeus* i wiewiórki pospolitej *Sciurus vulgaris*. Nie odnotowano stwierdzeń bezpośrednich obecności wilka *Canis lupus*, natomiast

spośród istotnych gatunków niechronionych stwierdzono ślady łosia w dolinie rzeki Orla, którą uznano również za szlak migracji wydry *Lutra lutra*. Obszar doliny rzeki Orla stanowi miejsce występowania wszystkich cennych typów siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, w tym siedliska priorytetowego w postaci łągów jesionowo-olszowych 91E0. W sąsiedztwie rzeki Orla wykazano również 4 stanowiska chronionego błyskoporka podkorowego *Inonotus obliquu*. Istotną funkcję korytarza migracji zwierząt pełni Struga Flis z towarzyszącymi siedliskami łąkowymi dla utrzymania funkcjonowania korytarza ekologicznego Bory Tucholskie – Dolina Noteci, na odcinku drogi w km około 34+900 – 39+700, gdzie znaczna część terenów miejscowości Kruszyn, Zielonczyn, Kruszyniec i Pawłówek podlega intensywnej zabudowie;

- b) stwierdzone płaty ośmiu typów siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, skupionych głównie przy dolinach rzek (cieków), w tym rzeki Orla i Kamionka, mających szczególne znaczenie dla zachowania bioróżnorodności dla terenów gdzie dominują grunty orne;
- c) śródpolne zbiorniki wodne z towarzyszącymi podmokłymi nieużytkami pełniące szczególną funkcję dla zachowania mikrosiedlisk bytowania płazów w strukturze terenów z dominującymi rozległymi gruntami ornymi;
- d) kompleksy leśne skupione w dolinie rzeki Orla oraz na odcinku projektowanej trasy w km około 34+900 – 39+700, pełniących szczególną funkcję dla utrzymania siedlisk bytowania i migracji zwierząt, w tym bobra, nietoperzy, gatunków łownych.

Zgodnie z przedstawioną analizą wpływu względem środowiska przyrodniczego zajęcie terenu pod inwestycję będzie skutkowało zajęciem powierzchni gruntów ornich dominujących na przebiegu trasy oraz zielonych terenów łąkowych, powierzchni leśnych z występującymi cennymi typami siedlisk leśnych, obszarów zawodnionych i podmokłych w postaci cieków i zbiorników śródpolnych ze zbiornikami uznanymi za siedlisko 3150, co spowoduje ograniczenie dotychczasowej powierzchni zbiorowisk roślinnych i siedlisk dzikich zwierząt.

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej stwierdzono występowanie kolizji z chronionymi siedliskami przyrodniczymi i gatunkami chronionymi. W wyniku bezpośredniego zajęcia powierzchni stwierdzonych siedlisk przyrodniczych zniszczeniu ulegnie:

- około 8998 m², co stanowi 46,3% z powierzchni 19418 m² stwierdzonego płata siedliska o kodzie 9170 w okolicach węzła Wyrzysk;

- około 65385 m², co stanowi 27,02% z powierzchni 252098 m² stwierdzonych płatów siedliska o kodzie 9170 zlokalizowanych w dolinie rzeki Orla;
- 100% powierzchni 2041 m² stwierdzonego płata siedliska o kodzie 9170 w dolinie rzeki Kamionki;
- około 31940 m², co stanowi 58,7% z powierzchni 52693 m² stwierdzonych płatów siedliska priorytetowego o kodzie 91E0 zlokalizowanych w dolinie rzeki Orla;
- 4328 m², co stanowi 67,7% z powierzchni 6391 m² stwierdzonego płatu siedliska o kodzie 6430 zlokalizowanego w dolinie rzeki Orla.

Ze zgromadzonych materiałów wynika, że w wyniku realizacji inwestycji dojdzie do zniszczenia 3 typów siedlisk przyrodniczych: 9170 na powierzchni około 0,9 ha, w km 0+600, na powierzchni około 1,01 ha, w km drogi 2+250 i na powierzchni około 5,2 ha, w km 2+500; 91E0 na powierzchni około 2,16 ha, w km 2+320 oraz 6430 na powierzchni około 0,43 ha, w km 2+350. Wszystkie wyżej wskazane płaty siedlisk znajdują się poza obszarami Natura 2000, w większości w dolinie rzeki Orla, gdzie w km 2+341 zaplanowano realizację obiektu mostowego MS/PZDd-01_2.3. W raporcie nie zaproponowano działań minimalizujących negatywny wpływ wynikający ze zniszczenia wyżej wskazanych płatów siedlisk przyrodniczych. Z uwagi na biocenotyczne znaczenie przedmiotowych płatów siedlisk przyrodniczych dla zróżnicowania siedlisk w przebiegu całej trasy wskazano na konieczność rozważenia na etapie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko realizowanej w ramach projektu budowlanego zmiany typu obiektu nad rzeką Orlą z mostowego na estakadę, w sposób nie zawężający światła doliny rzecznej, co w znacznym stopniu ograniczyłoby ingerencję w siedliska przyrodnicze wykazane w dolinie rzeki Orla.

Pozostałe płaty siedlisk ważnych dla Wspólnoty stwierdzane poza obszarami Natura 2000 i zlokalizowane poza doliną rzeki Orla są niewielkiej powierzchni i przeciętnej lub niskiej reprezentatywności. Naruszenie ich powierzchni lub całkowite zniszczenie w przypadku płatu siedliska 9170 w dolinie rzeki Kamionki, nie przyczyni się do znacząco negatywnego wpływu na stan zachowania siedliska w regionie lub kraju.

W odniesieniu do szaty roślinnej, negatywne oddziaływania dotyczą przede wszystkim bezpośredniego niszczenia i w mniejszym stopniu oddziaływania pośredniego, np. wskutek zmian stosunków wodnych. Zniszczeniu ulegną stanowiska/siedliska występowania gatunków chronionych roślin i porostów:

- a) brązowiaczka zielonawa *Tuckermanopsis chlorophylla* – 4 kolizje w km: 2+775; 2+800; 39+100; 39+100;
- b) złotlinka jaskrawa *Vulpicida pinastris* – 1 kolizja w km 35+200;

- c) kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium* – 3 kolizje w km: 39+175; 39+225; 39+325.

W odniesieniu do szaty roślinnej, prócz niszczenia stanowisk gatunków chronionych i siedlisk przyrodniczych, oddziaływanie wynikające z realizacji inwestycji liniowej obejmuje również niszczenie terenów zakrzewionych i zadrzewionych. Szczegółowa inwentaryzacja dendrologiczna zostanie wykonana na etapie projektu budowlanego i ponownej oceny oddziaływania na środowisko. Wycince będą podlegały drzewa i krzewy kolidujące z drogą oraz infrastrukturą drogową.

Wszystkie zinwentaryzowane gatunki porostów należą do szeroko rozprzestrzenionych na świecie i w Polsce. Lokalne populacje wymienionych gatunków zmniejszą się, w związku z zajęciem pod pas drogowy części ich siedlisk. Nie przewiduje się negatywnego wpływu przedsięwzięcia na stanowiska położone poza docelowym pasem drogowym, a tym samym na stan populacji regionalnej lub krajowej porostów.

Kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium* to najbardziej rozpowszechniony spośród stwierdzonych chronionych gatunków roślin naczyniowych. Gatunek jest mało wymagający, występuje na piaszczystym podłożu odłogowanych pól, niekiedy na skrajach zadrzewień lub terenów zabudowanych. W pasie inwentaryzacji stwierdzono 17 stanowisk. Liczebność gatunku w poszczególnych lokalizacjach jest zróżnicowana od 10, kilkuset do nawet tysiąca osobników (stanowiska znajdują się głównie między Strzelewem a końcem opracowania).

Z zajęcia kilku stanowisk nie wynika żadne zagrożenie dla trwałości gatunku w regionie lub kraju.

Kluczowe negatywne oddziaływania na faunę obejmują bezpośrednie niszczenie ich siedlisk, oddziaływanie barierowe (głównie w odniesieniu do płazów i ssaków) oraz obniżenie jakości siedlisk przyległych do drogi. W wariantcie błękitnym, wybranym do realizacji, inwestycja koliduje ze szlakami migracji płazów w obrębie przekraczanych cieków, w tym dolin rzek Orla, Kamionka i Struga Flis oraz rowów łączących zbiorniki śródpolne, pełniących funkcję godowisk lub potencjalnych siedlisk bytowania płazów.

Na podstawie wyników inwentaryzacji przyrodniczej w wyniku realizacji przedsięwzięcia w wariantcie preferowanym (błękitnym) przewiduje się zniszczenie stanowisk/siedlisk bytowania gatunków chronionych zwierząt:

- a) trzmiel kamiennik – 1 stanowisko w km 33+210;
- b) trzmiel rudy 3 stanowiska w km: 2+675; 33+210; 39+050;
- c) trzmiel rudoszary 3 stanowiska w km: 2+675; 2+875; 30+250;
- d) trzmiel ziemny 5 stanowisk w km: 2+675; 25+275; 30+250; 32+920; 33+210;

- e) nadrzewnica czteroplamka 4 stanowiska w km: 2+760; 2+900; 26+760; 38+950;
- f) mrówka ómawa 9 stanowisk w km: 39+000; 39+025; 39+050; 39+075; 39+130; 39+140; 39+145; 39+125; 39+150;
- g) mrówka rudnica 1 stanowisko w km 39+000;
- h) grupa żab zielonych nie oznaczonych do gatunku – 1 stanowisko oznaczone jako „A60” złożone z dwóch śródpolnych zbiorników wodnych w km 22+250, pełniące funkcję godowiska – stanowisko rozrodu z liczebnością do 10 osobników;
- i) bocian biały 1 stanowisko lęgowe w km około 27+450;
- j) dzięcioł zielony 1 stanowisko lęgowe w km około 29+050;
- k) gąsiorek 1 stanowisko lęgowe w km około 4+800;
- l) jarzębatka 1 stanowisko lęgowe w km około 4+750;
- m) lerka 3 stanowiska lęgowe w km około: 0+900; 1+325; 35+325;
- n) ortolan 1 stanowisko lęgowe w km około 29+050;
- o) żuraw 2 stanowiska lęgowe w km około: 14+375; 30+000;
- p) łabędź krzykliwy 1 stanowisko żerowania koncentracji populacji migrującej w km około 12+800;
- q) borowiec wielki – areał żerowania w km około -0+300;
- r) karlik malutki – areał żerowania w km około 9+050;
- s) mroczki – areał żerowania w km około 9+050.

Różnorodność gatunkowa ptaków na analizowanym obszarze była dość wysoka (128 gatunków), co stanowi około 30% całkowitej liczby gatunków spotykanych w Polsce.

W okresie lęgowym obszar planowanej inwestycji wykazywał przeciętną różnorodność gatunkową ptaków z silną dominacją skowronka i pliszki żółtej, co wskazuje na typowo rolniczy charakter terenu. W wyniku realizacji przedsięwzięcia w wariancie błękitnym nie zachodzą zagrożenia niszczenia siedlisk lęgowych gatunków szponiastych lub znaczny spadek powierzchni oraz jakości żerowisk tych gatunków. Nie przewiduje się również istotnego wpływu na populacje gatunków migrujących ptaków i stan zachowania stanowisk żerowisk, ponieważ w otoczeniu planowanej trasy dominują w strukturze użytkowej gruntów rozległe tereny rolne z uprawami polowymi, zapewniającymi dostęp do analogicznych miejsc żerowiskowych, a ich występowanie i stan zachowania jest uzależnione tylko od struktury zasiewów. Oddziaływanie na gatunki lęgowe będzie znikome i dotyczyło będzie głównie pospolitych gatunków krajobrazu rolniczego, m.in. skowronka, pliszki żółtej i trznadla. Istnienie w pobliżu dużych obszarów o podobnym potencjale siedlisk lęgowych w postaci rozległych terenów upraw polowych dla ww. gatunków znacząco

ograniczy wpływ planowanej drogi na miejsca lęgowe tych gatunków. Gatunki lęgowe z Załącznika I Dyrektywy Rady 2009/147/WE, występowały na badanym terenie w dużym rozproszeniu, więc powstanie planowanej drogi nie spowoduje znacznej utraty siedlisk lęgowych, nie spowoduje również negatywnego wpływu na lokalne populacje ww. gatunków.

W przypadku niszczenia siedlisk lęgowych:

- a) bociana białego w km drogi około 27+450, zachodzi konieczność odtworzenia siedliska poprzez wykonanie zastępczego siedliska w postaci słupa wolnostojącego z platformą gniazdową;
- b) dzięcioła zielonego, jarzębatki, lerki i ortolana, zachowanie dotychczasowej struktury użytkowej gruntów w otoczeniu planowanej trasy zapewni swobodny dostęp do siedlisk dogodnych dla gniazdowania tych gatunków i nie przyczyni się do pogorszenia obecnych warunków siedliskowych, a zniszczenie stanowisk lęgowych nie wymaga ich odtworzenia;
- c) gąsiorka w km około 4+800, nie przewiduje się pogorszenia warunków gniazdowania gatunku przy uwzględnieniu dominacji w otoczeniu otwartych użytków rolnych, a zniszczenie stanowiska gniazdowania wymaga przeprowadzenia kompensacji poprzez wykonanie nasadzeń zakrzewień złożonych np. z tarniny;
- d) żurawia, zachowanie dotychczasowej struktury użytkowej gruntów w otoczeniu planowanej trasy z enklawami terenów podmokłych i śródpolnych zbiorników zapewni dostęp do siedlisk dogodnych dla gniazdowania gatunku i nie przyczyni się do pogorszenia obecnych warunków siedliskowych, a zniszczenie/naruszenie stanowisk lęgowych nie wymaga ich odtworzenia.

Względem ustalonych populacji nietoperzy i ich siedlisk nie stwierdza się negatywnego wpływu na stan zachowania warunków żerowania, z uwagi na obecność w otoczeniu drogi siedlisk sprzyjających zachowaniu obecny stan żerowisk. Jednocześnie realizacja inwestycji w wariantcie błękitnym (preferowanym) nie będzie skutkować niszczeniem siedlisk zimowania i rozrodu tej grupy zwierząt oraz naruszeniem korytarza ich migracji.

W odniesieniu do wilka nie potwierdzono rzeczywistego zasiedlenia przez ten gatunek terenu realizacji przedsięwzięcia, a potencjalny korytarz migracji gatunku doliną rzeki Orla wymaga weryfikacji przyjętych założeń budowy obiektu mostowego MS/PZDd-01_2.3. i jego ewentualnego dostosowania do potrzeb na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko.

Celem utrzymania warunków dla migracji łościa w dolinie rzeki Orla, gdzie potwierdzono obecność tropów gatunku wprowadzone będzie przejście duże umożliwiające wędrówkę. Jednocześnie dla zapewnienia bezpieczeństwa użytkowników projektowanej trasy zaplanowano wprowadzenie wygradzeń o wysokości 2,4 m, których zastosowanie zminimalizuje zagrożenie wkraczania osobników łościa na pas drogowy. Z uwagi na brak zagrożenia istotnego zajęcia siedlisk dogodnych dla bytowania łościa oraz obecność siedlisk leśnych z terenami podmokłymi w obszarze doliny rzeki Orla w otoczeniu przebiegającej drogi ekspresowej S-10, nie przewiduje się istotnego wpływu na stan ich zachowania.

Według wyników przeprowadzonej inwentaryzacji oraz przyjętych założeń projektowych zniszczeniu ulegnie jedno siedlisko rozrodu żab zielonych, w którym potwierdzono nieliczną populację do 10 osobników tych płazów. Z uwagi na obecność w otoczeniu planowanej trasy licznych zbiorników śródpolnych i potwierdzonych siedlisk rozrodu herpetofauny, w tym również gatunków żab z grupy żab zielonych nie zachodzi zagrożenie znacząco negatywnego wpływu na stan zachowania populacji żab zielonych, jak również siedlisk ich bytowania. Z racji przewidywanego zniszczenia miejsca rozrodu żab zielonych zaplanowano wykonać zbiorniki zastępcze, dedykowane i dostosowane do potrzeb funkcjonowania siedliska rozrodczego dla płazów.

Jednocześnie, celem ograniczenia skali zniszczenia stanowisk występowania gatunków chronionych mrówek wskazano na konieczność podjęcia działania, związanego z przeniesieniem mrowisk pozostających w zasięgu zajęcia.

Uszczuplenie ustalonych stanowisk chronionych gatunków mrówek oraz siedlisk żerowania chronionych gatunków trzmieli, z uwagi na strukturę terenów sąsiadujących z przebiegiem trasy nie przyczyni się do znaczącego ubytku siedlisk dogodnych dla bytowania wskazanych owadów.

W przypadku powszechnie występujących na analizowanym terenie gatunków łownych: sarny i dzika, negatywny wpływ obejmuje bezpośrednie niszczenie ich siedlisk bez istotnego znaczenia dla stanu zachowania siedlisk dogodnych (optymalnych) dla żerowania tych gatunków w układzie dominujących użytków rolnych oraz oddziaływanie barierowe, którego minimalizację przewiduje się poprzez wprowadzenie przejść dla zwierząt średnich i dużych, zapewniających możliwość migracji i utrzymanie jakości siedlisk przyległych do drogi.

Przedsięwzięcie prócz kolizji z wyżej wskazanymi elementami przyrodniczymi na wybranych odcinkach realizowane będzie w granicach obszarów chronionych na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r., poz. 916 ze zm.).

Dla obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Noteci” nie ma obowiązujących zakazów.

Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych (SDF) umieszczonym na stronie www.natura2000.gdos.gov.pl (data dostępu: 8 lipca 2022 r.) przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040 jest:

- a) 18 typów siedlisk przyrodniczych: 3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Chara spp.*; 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*; 3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne; 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*; 6430 Ziołorośla górskie *Adenostylin alliariae* i ziołorośla nadrzeczne *Convolvuletalia sepium*; 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*; 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe); 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji; 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*); 7210 Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum buxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*); 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk; 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*); 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*); 9160 Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*); 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*); 9190 Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*); 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne); 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe;
- b) 10 gatunków zwierząt, z których większość jest zależna od wód i szczególnie wrażliwa na zmiany stosunków wodnych: bóbr europejski *Castor fiber*, czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*, jelonek rogacz *Lucanus cervus*, kumak nizinny *Bombina bombina*, minóg strumieniowy *Lampetra planeri*, pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, skójką

gruboskorupowa *Unio crassus*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia* i wydra *Lutra lutra*;

- c) dwa gatunki roślin: lipiennik *Loesela Liparis loeselii* i sierpowiec błyszczący *Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus*.

Wśród zagrożeń zidentyfikowanych dla przyrody ostoi wymieniono m.in.: odnawianie lasu po wycince (nasadzenia), odpady, ścieki, wydobywanie piasku i żwiru oraz sporty i różne formy czynnego wypoczynku, rekreacji uprawiane w plenerze.

Zgodnie z ustanowionymi tymczasowymi celami ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040 (obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z 9 lutego 2022 r., znak: WPN-III.6322.3.2021.NS.2), wynikającymi z warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony, wprowadzono następujące cele ochrony dla poszczególnych przedmiotów ochrony tego obszaru:

1. dla siedliska przyrodniczego 3140 w zakresie parametru:
 - a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 65 ha;
 - b) struktura i funkcja celem ochrony jest utrzymanie siedliska w stanie niezadawalającym (U1), na co składają się:
 - utrzymanie powierzchni łąk ramienicowych w obrębie Jeziora Juchacz na poziomie minimum 70% powierzchni dna;
 - brak gatunków wskazujących na degradację siedliska, w tym obcych gatunków inwazyjnych;
 - utrzymanie obecnego zasięgu strefy świetlnej w jeziorze, tj. do dna jeziora (2,6 m),
 - utrzymanie występowania w jeziorze 4 gatunków ramienic: *Nitellopsis obtusa*, *Chara tometosa*, *Ch. aspera*, *Ch. Virgata*;
 - poprawa wskaźników eutrofizacji poprzez zmianę składu gatunkowego ichtiofauny lub jego wyłączenie z gospodarki rybackiej, cykliczne monitorowanie stanu jeziora oraz wód dopływających – ciek doprowadzającego wody ze stawów do Jeziora Juchacz;
2. dla siedliska przyrodniczego 3150 w zakresie parametru:
 - a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 193,60 ha;
 - b) struktura i funkcja celem ochrony jest:
 - przywrócenie właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego (FV), na jeziorze Lutowskim, w tym: odtworzenie warunków dla występowania roślinności

zanurzonej i o liściach pływających co najmniej w zakresie 40% pokrycia powierzchni;

- utrzymanie dużej różnorodności fitocenotycznej zbiorowisk;
 - brak gatunków obcych i inwazyjnych (dopuszcza się obecność moczarki kanadyjskiej *Eloдея canadensis*);
 - barwa wody na poziomie właściwym (FV);
 - konduktywność (przewodnictwo elektrolityczne) o wartości niższej lub równej $600 \mu\text{S cm}^{-1}$;
 - poprawa wskaźnika kardynalnego przezroczystość wody do poziomu właściwego (FV);
 - poprawa stanu ochrony siedliska przyrodniczego ze złego (U2) do poziomu niezadawalającego (U1), w obrębie pozostałych jezior tj. Leśne, Leśne Małe, Popówek, Trzebońskie Duże, Trzebońskie Małe, Topola, Liszkowskie, w tym: odtworzenie warunków dla występowania roślinności zanurzonej o liściach pływających co najmniej w zakresie 20% pokrycia dla poszczególnych jezior i utrzymanie wskaźnika kardynalnego;
 - charakterystyczna kombinacja zbiorowisk w obrębie transektu na poziomie przynajmniej niezadawalającym (U1);
 - poprawa wskaźnika kardynalnego barwa wody co najmniej do poziomu niezadawalającego (U1);
 - poprawa wskaźnika kardynalnego przezroczystość wody do stanu przynajmniej niezadawalającego (U1);
3. dla siedliska przyrodniczego 3160 w zakresie parametru;
- a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 1,59 ha oraz odtworzenie powierzchni siedliska na dawnym jezioru dystroficznym o powierzchni 1,28 ha znajdującym się w ciągu hydrologicznym zasilającym oczko za Juchaczem;
 - b) struktura i funkcja celem ochrony jest poprawa stanu siedliska ze złego (U2) na niezadawalający (U1), w tym:
 - poprawa wskaźnika kardynalnego wskaźnik HDI z poziomu złego (U2) do poziomu niezadawalającego (U1) na stanowiskach Oczko za Juchaczem oraz Oczko Jazdrowo;
 - poprawa wskaźnika kardynalnego rodzime gatunki ekspansywne z poziomu złego (U2) do poziomu niezadawalającego (U1) na stanowisku Oczko Jazdrowo;

- poprawa wskaźnika kardynalnego odczyn wody z poziomu złęgo (U2) do poziomu niezadawalającego (U1) na stanowisku Oczko Jazdrowo;
 - poprawa wskaźnika kardynalnego melioracje z poziomu złęgo (U2) do poziomu niezadawalającego (U1) na stanowisku Oczko Jazdrowo;
4. dla siedliska przyrodniczego 3260 w zakresie parametru:
- a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest utrzymanie siedliska w dolnym biegu Łobżonki, poniżej jazu w Kościerzynie;
 - b) struktura i funkcja celem ochrony jest poprawa stanu zachowania siedliska w dolnym biegu Łobżonki, poniżej jazu w Kościerzynie ze stanu złęgo (U2) na stan niezadawalający (U1), w tym:
 - poprawa wskaźnika kardynalnego gatunki charakterystyczne – włosieniczniki z poziomu złęgo (U2) do poziomu niezadawalającego (U1) na stanowisku;
 - poprawa wskaźnika kardynalnego gatunki charakterystyczne – inne z poziomu złęgo (U2) do poziomu niezadawalającego (U1) na stanowisku;
 - poprawa wskaźnika kardynalnego zacienienie rzeki z poziomu złęgo (U2) do poziomu niezadawalającego (U1) na stanowisku;
 - poprawa wskaźnika kardynalnego powierzchnia siedliska na stanowisku z poziomu złęgo (U2) do poziomu niezadawalającego (U1) na stanowisku;
5. dla siedliska przyrodniczego 6430 w zakresie parametru:
- a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni około 5 ha;
 - b) struktura i funkcja celem ochrony jest utrzymanie występowania min. 4 gatunków charakterystycznych na stanowisku, takich jak np.: kielisznik zaroślowy, kaniańka pospolita, wierzbownica kosmata, sadziec konopiasty, przytulia czepna, pokrzywa pospolita, trędownik skrzydlasty, dzięgiel litwor nadbrzeżny;
6. dla siedliska przyrodniczego 6510 w zakresie:
- a) parametru powierzchnia siedliska celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 350 ha;
 - b) struktura i funkcja celem ochrony jest:
 - utrzymane występowania 3-4 gatunków charakterystycznych na stanowisku, takich jak np.: dzwonek rozpierzchły, bodziszek łąkowy, kozibród łąkowy, przytulia pospolita;
 - utrzymanie pokrycia gatunków silnie ekspansywnych nieprzekraczającego 10% oraz łącznego pokrycia gatunków ekspansywnych poniżej 50%;

- utrzymanie łącznego pokrycia krzewów i podrostu drzew na transekcje na poziomie <1%;
7. dla siedlisk przyrodniczych 7110, 7120 i 7210 nie określono celów ochrony, z uwagi na weryfikację stopnia reprezentatywności występowania siedliska w obszarze;
8. dla siedliska przyrodniczego 7140 w zakresie parametru:
- a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 0,44 ha w zakresie przestrzennym nadleśnictwa Kaczory oraz utrzymanie siedliska przyrodniczego w pozostałej części obszaru Natura 2000 na powierzchni około 29 ha;
 - b) struktura i funkcja celem ochrony jest:
 - utrzymanie 4-6 gatunków charakterystycznych (np. przygielka biała, turzyca bagienna, turzyca obła, siedmiopalecznik błotny, turzyca gwiazdkowata, wąkrota zwyczajna) lub mniej, lecz pokrycie gatunków charakterystycznych na transekcje 20-50%;
 - utrzymanie całkowitego pokrycia mchów w przedziale 20-50% lub całkowite pokrycie mchów ponad 50%, ale mchy torfowce zajmują łącznie poniżej 50% całkowitej powierzchni porośniętej przez wszystkie gatunki mchów;
 - utrzymanie siedliska bez występowania obcych gatunków inwazyjnych;
 - udział ekspansywnych gatunków roślin zielnych do 5% powierzchni;
 - utrzymanie poziomu wody powyżej, równo lub do 10 cm poniżej powierzchni torfowiska;
9. dla siedliska przyrodniczego 7230 w zakresie parametru:
- a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 5 ha;
 - b) struktura i funkcja celem ochrony jest:
 - utrzymanie 4-8 gatunków charakterystycznych (np. wełnianka wąskolistna, fiołek błotny, sit członowaty, siedmiopalecznik błotny, kruszczyk błotny, kukulka krwista, listera jajowata, dziewięciornik błotny, kozłek całolistny) lub pokrycie gatunków charakterystycznych na transekcje 20-50%;
 - utrzymanie całkowitego pokrycia mchów w przedziale 20-50% (mchy brunatne zajmują od 20 do 70% całkowitej powierzchni zajmowanej przez wszystkie gatunki mchów);
 - utrzymanie pH na poziomie 6-7;
 - udziału ekspansywnych gatunków roślin zielnych do 5% powierzchni;
 - udziału krzewów i podrostu drzew do mniej niż 15% powierzchni;

- utrzymanie poziomu wody 2-10 cm powyżej lub 10-20 cm poniżej powierzchni torfowiska;

10. dla siedliska przyrodniczego 9110 w zakresie parametru:

- a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 0,398 ha. na terenie rezerwatu przyrody „Gaj Krajeński” oraz utrzymanie siedliska przyrodniczego w pozostałej części obszaru Natura 2000 na powierzchni około 17 ha;
- b) struktura i funkcja celem ochrony jest:
 - utrzymanie siedliska w stanie właściwym (FV) na terenie rezerwatu przyrody „Gaj Krajeński” z uwzględnieniem naturalnych procesów;
 - zachowanie właściwej i typowej dla siedliska charakterystycznej kombinacji florystycznej;
 - utrzymanie charakterystycznej kombinacji florystycznej z uwzględnieniem specyfiki regionalnej siedliska na co najmniej 75% powierzchni siedliska;

11. dla siedliska przyrodniczego 9130 w zakresie parametru:

- a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest:
 - utrzymanie siedliska na powierzchni 19,128 ha na terenie rezerwatu przyrody „Buczyna”;
 - utrzymanie siedliska na powierzchni 2,54 ha w zakresie przestrzennym nadleśnictwa Kaczory;
 - utrzymanie siedliska przyrodniczego w pozostałej części obszaru Natura 2000 na powierzchni około 310 ha;
- b) struktura i funkcja, celem ochrony jest:
 - utrzymanie charakterystycznej kombinacji florystycznej z uwzględnieniem specyfiki regionalnej siedliska na co najmniej 75% powierzchni siedliska;
 - utrzymanie siedliska w stanie właściwym (FV) na terenie rezerwatu przyrody „Buczyna” z uwzględnieniem naturalnych procesów;
 - zachowanie właściwej i typowej dla siedliska charakterystycznej kombinacji florystycznej;

12. dla siedliska przyrodniczego 9160 w zakresie parametru:

- a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 7,95 ha w rezerwacie przyrody „Dęby Krajeńskie”;
- b) struktura i funkcja celem ochrony jest poprawa złego (U2) stanu siedliska na terenie rezerwatu przyrody „Dęby Krajeńskie” poprzez:

- utrzymanie zniekształconej w stosunku do typowej dla siedliska przyrodniczego (z uwzględnieniem charakterystyki regionalnej) charakterystycznej kombinacji florystycznej runa;
- utrzymanie występowania we wszystkich warstwach gatunków typowych dla siedliska jako dominujących;
- utrzymanie i dążenie do zwiększonego udziału martwego drewna leżącego lub stojącego >3 m długości i >50 cm grubości na poziomie 3-5 szt./ha;

13. dla siedliska przyrodniczego 9170, w zakresie parametru:

a) powierzchnia siedliska celem ochrony jest:

- utrzymanie siedliska na powierzchni 154 ha w zakresie przestrzennym nadleśnictwa Kaczory;
- utrzymanie siedliska przyrodniczego w pozostałej części obszaru Natura 2000 na powierzchni około 485 ha;

b) struktura i funkcja celem ochrony jest:

- utrzymanie zniekształconej w stosunku do typowej dla siedliska w regionie kombinacji florystycznej;
- poprawa składu gatunkowego drzewostanu poprzez stopniową przebudowę do typowego dla siedliska w regionie, na co najmniej 75% powierzchni;

14. dla siedliska przyrodniczego 9190, w zakresie parametru:

a) powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni około 58 ha;

b) struktura i funkcja celem ochrony jest:

- utrzymanie na co najmniej 50% stanowisk siedliska: występowania typowego spektrum gatunków charakterystycznych/wskaźnikowych runa dla każdego z podtypów siedliska (oraz wariantów troficzno-wilgotnościowych), we wszystkich warstwach zbiorowiska dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym zaburzone są relacje ilościowe;
- utrzymanie udziału rodzimych dębów w drzewostanie >70 %, występowanie gatunków obcych geograficznie w drzewostanie <1% i nie odnawiające się;
- utrzymanie martwego drewna leżącego lub stojącego >3 m długości i >50 cm grubości na poziomie właściwym >5szt./ha;

15. dla siedliska przyrodniczego 91D0, w zakresie parametru:

- a) powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni około 44 ha, z czego: 9,39 ha w obrębie rezerwatu przyrody „Lutowo”, pozostałej powierzchni w nadleśnictwie Lutówko;
- b) struktura i funkcja celem ochrony jest:
 - utrzymanie niezadawalającego stanu poprzez: występowanie co najmniej 30% gatunków charakterystycznych (dla poszczególnych podtypów) runa w obrębie przynajmniej 25% stanowisk siedliska;
 - sporadyczne występowanie jednego inwazyjnego gatunku obcego w runie, na co najmniej 90% stanowisk monitoringowych;
 - brak gatunków obcych geograficznie w drzewostanie, na co najmniej 90% stanowisk monitoringowych;
 - utrzymanie pokrycia <10% gatunków obcych ekologicznie w drzewostanie, na co najmniej 75% stanowisk;
 - podłoże o charakterze nieco przesuszonym, na co najmniej 75% stanowisk;
 - udział gatunków mchów torfowców na poziomie minimum 10%, na co najmniej 75% stanowisk;
 - utrzymanie siedliska w stanie właściwym (FV) na terenie rezerwatu przyrody „Lutowo” z uwzględnieniem naturalnych procesów;

16. dla siedliska przyrodniczego 91E0, w zakresie parametru:

- a) powierzchnia siedliska, celem ochrony jest:
 - utrzymanie siedliska na powierzchni 10,217 ha na terenie rezerwatu przyrody „Gaj Krajeński”;
 - utrzymanie siedliska na powierzchni 43,55 ha w zakresie przestrzennym nadleśnictwa Kaczory;
 - utrzymanie siedliska przyrodniczego w pozostałej części obszaru Natura 2000 na powierzchni ok. 157 ha;
- b) struktura i funkcja, celem ochrony jest:
 - utrzymanie niezadawalającego stanu poprzez na co najmniej 75% stanowisk monitoringowych;
 - utrzymanie zubożonej, lecz opartej na gatunkach typowych dla łągów kombinacji florystycznej;

- utrzymanie występowania we wszystkich warstwach gatunków typowych dla siedliska jako dominujących, przy czym dopuszcza się zaburzoną relację ilościową;
- utrzymanie nielicznego występowania najwyżej jednego gatunku inwazyjnego obcego w podszybie i runie;
- utrzymanie i dążenie do zwiększenia udziału martwego drewna leżącego lub stojącego >3 m długości i >50 cm grubości na poziomie 3-5szt./ha lub więcej;
- utrzymanie dynamiki zalewów i przewodnienia podłoża na poziomie obniżonym lub odpowiednim dla ekosystem;
- utrzymanie siedliska w stanie właściwym (FV) na terenie rezerwatu przyrody „Lutowo”, z uwzględnieniem naturalnych procesów, lecz w szczególności zachowanie właściwego poziomu dla wskaźników: gatunki charakterystyczne, gatunki dominujące, martwe drewno, reżim wodny;

17. dla gatunku kumak nizinny *Bombina bombina*, w zakresie wskaźnika:

- a) populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku w obszarze na minimum dwóch stwierdzonych stanowiskach: nr 8 Łobżenica 1 oraz nr 16 Białobłocie Las;
- b) siedlisko, celem ochrony jest:
 - utrzymanie stanu siedliska na poziomie właściwym (FV) na stanowiskach: 3 Liskowo, 7 Trzeboń, 13 Jazdrowo, 16 Białobłocie Las;
 - utrzymanie stanu siedliska na poziomie niezadawalającym (U1) na 11 stanowiskach, tj.: 1 Wyrzysk, 2 Wyrzysk Skarbowy, 4 Lipki, 5 Ferdynandowo, 6 Kościerzyn Mały, 8 Łobżenica 1, 9 Luchowo, 10 Witrogoszcz, 11 Stebionek, 12 Dorotowo, 14 Czyżkowski Młyn, 15 Białobłocie;

18. dla gatunku bóbr europejski *Castor fiber*, w zakresie wskaźnika:

- a) populacja, celem ochrony jest utrzymanie właściwego (FV) stanu populacji, tj.: utrzymanie indeksu populacyjnego na rzece Łobżonce na poziomie minimum 90, utrzymanie indeksu populacyjnego na rzece Lubczy na poziomie minimum 90;
- b) siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie właściwego (FV) stanu ochrony siedliska na rzece Łobżonce oraz na rzece Lubczy, poprzez utrzymanie wskaźników stanu siedliska na określonych poziomach;

19. dla gatunku haczykowiec błyszczący *Hamatocaulis vernicosus*, w zakresie wskaźnika:

a) populacja, celem ochrony jest:

- utrzymanie populacji na zbiorniku Mochle;
- utrzymanie wskaźnika kardynalnego powierzchnie darni na poziomie niezadawalającym (U1), tj.: 1-10 m²;

b) siedlisko, celem ochrony jest:

- utrzymanie wskaźnika kardynalnego ocienienie przez drzewa i krzewy na poziomie niezadawalającym (U1), tj.: <20%;
- utrzymanie wskaźnika kardynalnego uwodnienie terenu (wilgotność podłoża) na poziomie niezadawalającym (U1), tj. widoczne symptomy przesuszenia, wilgotność średnia;
- utrzymanie wskaźnika kardynalnego zwarcie runi lub runa na poziomie niezadawalającym (U1), tj.: zwarcie duże 40-70%;

20. dla gatunku minóg strumieniowy *Lampetra planeri*, w zakresie wskaźnika:

a) populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku w obszarze na 5 stanowiskach na rzece Łobżonka i Orla;

b) siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie siedlisk o odpowiednich parametrach poprzez utrzymanie ciągłości cieków i zaniechanie prac regulacyjnych na rzekach Łobżonka i Orla;

21. dla gatunku lipiennik *Loesela Liparis loeselii*, w zakresie wskaźnika:

a) populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji na zbiorniku Juchacz oraz na zbiorniku Jazdrowo;

b) siedlisko, celem ochrony jest:

- utrzymanie wskaźnika kardynalnego ocienienie na poziomie niezadawalającym (U1), tj.: 25-50%;
- utrzymanie wskaźnika kardynalnego grubość wojłoku na poziomie niezadawalającym (U1), tj.: 5-10 cm;
- utrzymanie wskaźnika kardynalnego stopień uwodnienia podłoża na poziomie niezadawalającym (U1), tj.: uwodnienie średnie;

22. dla gatunku jelonek rogacz *Lucanus cervus* nie określono celów ochrony, z uwagi na brak identyfikacji gatunku w obszarze;

23. dla gatunku wydra *Lutra lutra*, w zakresie wskaźnika:

a) populacja, celem ochrony jest:

b) utrzymanie właściwego stanu ochrony (FV);

24. utrzymanie indeksu populacyjnego na poziomie 18,44 lub wyższym;
- a) siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie właściwego stanu ochrony (FV) na rzece Łobżonce oraz na rzece Lubczy, poprzez utrzymanie właściwych wskaźników stanu siedliska;
25. dla gatunku czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*, w zakresie wskaźnika:
- a) populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku w obszarze;
 - b) siedlisko, celem ochrony jest:
 - utrzymanie łąk będących siedliskiem gatunku w dolinie rzeki Lubczy;
 - utrzymanie siedlisk o odpowiednich parametrach, tj. łąk, na których występują rośliny żywicielskie, które stwierdzono np. w dolinie rzeki Lubczy, tj.: szczaw lancetowaty *Rumex hydrolapathum*, szczaw łąkowy *Rumex acetosa*, szczaw kędzierzawy *Rumex crispus* i szczaw tępolistny *Rumex obtusifolius* oraz rośliny miododajne stanowiące bazę pokarmową imagines;
 - utrzymanie właściwego użytkowania łąk w dolinie rzeki Lubczy – utrzymanie trwałych użytków, głównie kośnych w dolinie rzeki Lubczy;
26. dla gatunku trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*, w zakresie wskaźnika:
- a) populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku w obszarze, na trzech potwierdzonych stanowiskach;
 - b) siedlisko, celem ochrony jest:
 - utrzymanie stanu siedliska na poziomie niezadawalającym (U1) lub jego poprawa;
 - ograniczenie lub wyeliminowanie istniejących zagrożeń związanych z obecnością antropogenicznych zmian w budowie koryta (tamy, zastawki, elektrownie), mogących powodować zmniejszenie prędkości przepływu rzeki;
27. dla gatunku pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, w zakresie wskaźnika:
- a) populacja, nie określono celów ochrony;
 - b) siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie siedlisk odpowiednich do rozwoju pachnicy dębowej (tj. siedlisk obfitujących w próchnowiska i dziuple w drzewach liściastych), o powierzchni 7,64 ha;
28. dla gatunku traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, w zakresie wskaźnika:
- a) populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku w obszarze na minimum pięciu stwierdzonych stanowiskach;
 - b) siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie siedlisk o odpowiednich parametrach:
 - utrzymanie stanu siedliska na poziomie właściwym (FV) na 10 stanowiskach:
1 Wyrzysk, 3 Liszkowo, 5 Ferdynandowo, 6 Kościerzyn Mały 2, 7 Trzeboń,

8 Łobżenica 2, 10 Stebionek 2, 12 Jazdrowo, 13 Czyżkowski Młyn, 14 Białobłocie Las;

- utrzymanie stanu siedliska na poziomie niezadawalającym (U1) na 5 stanowiskach: 2 Wyrzysk Skarbowy, 4 Lipki, 9 Witrogoszcz, 11 Dorotowo, 14 Białobłocie Las;

29. dla gatunku skójka gruboskorupowa *Unio crassus*, w zakresie parametru:

a) populacja, celem ochrony jest:

- utrzymanie w obrębie stwierdzonych stanowisk liczebności na poziomie równym lub większym 3 os. na 1 m biegu rzeki;
- utrzymanie właściwej struktury wiekowej oraz struktury wielkości ciała osobników w obrębie stwierdzonych stanowisk;

b) siedlisko, celem ochrony jest:

- ograniczenie lub wyeliminowanie istniejących zagrożeń związanych z fragmentacją siedliska wynikającą z obecności tam, zastawek i elektrowni;
- utrzymanie lub polepszenie kluczowych parametrów siedliska (obecności antropogenicznych zmian w budowie koryta);
- poprawa jakości hydromorfologicznej i fizykochemicznej siedlisk;
- ograniczenie eutrofizacji i wpływu innych zanieczyszczeń;
- osiągnięcie wskaźnika jakości hydromorfologicznej i fizykochemicznej siedliska oraz obecności punktowych źródeł zanieczyszczeń i klasy czystości wody na poziomie właściwym (FV);
- ochrona ryb żywicieli glochidiów (ciernik, cierniczek, jelec, kleń, strzebla potokowa, okoń, wzdręga) wraz z ograniczeniem występowania obcych gatunków ryb.

Na początkowym odcinku, wynoszącym ok. 150 m, przedmiotowe przedsięwzięcie przebiega przez obszar Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040. Są to w całości granice istniejącego węzła Wyrzysk i przylegających gruntów rolnych na terenie województwa wielkopolskiego. Następnie planowana trasa przebiega po północnej stronie od wyżej wskazanego węzła na trasie S-10 i dalej równoległe od drogi krajowej nr 10, oddalając się tym samym od obszaru Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040. Z dokumentacji opracowanej przez Wojewódzkie Zespoły Specjalistyczne wynika, że w obrębie węzła planowana trasa koliduje z siedliskiem przyrodniczym 6510, będącym przedmiotem ochrony ww. obszaru Natura 2000. Siedlisko to nie zostało zidentyfikowane w trakcie badań terenowych przeprowadzonych na potrzeby raportu i biorąc pod uwagę stopień przekształcenia terenu wokół węzła Wyrzysk, z dużym prawdopodobieństwem nie występuje

ono w przedmiotowym miejscu lub płat siedliska został znacząco zmniejszony. Ponadto, biorąc pod uwagę ewentualną kolizję z fragmentem jednego płatu siedliska przyrodniczego 6510 w obszarze Natura 2000, nienależącego do siedlisk rzadkich i priorytetowych, należy uznać, że uszczuplenie obszaru Natura 2000 w wyniku przekształcenia fragmentu jednego płatu łąk świeżych, nie wpłynie znacząco negatywnie na osiągnięcie celu ochrony w zakresie wskaźnika powierzchni siedliska zakładającego utrzymanie powierzchni siedliska na poziomie 350 ha. Uwzględniając stopień zagospodarowania terenu w granicach kolizji planowanej trasy z obszarem Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040, charakter tego obszaru Natura 2000 obejmujący koryto doliny wraz z fragmentami dopływów oraz gruntów przyległych do doliny uznano, że realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia nie wpłynie negatywnie na osiągnięcie tymczasowych celów ochrony określonych dla przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040.

Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych (SDF) umieszczonym na stronie www.natura2000.gdos.gov.pl (data aktualizacji: marzec 2022 r.) przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004 jest:

1. 14 typów siedlisk przyrodniczych: 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*; 3270 Zalewane muliste brzegi rzek; 4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*); 6210 Murawy kserotermiczne *Festuco-Brometea*; 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*); 6430 Ziołorośla górskie *Adenostyilion alliariae* i ziołorośla nadrzeczne *Convolvuletalia sepium*; 6510 Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*; 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*); 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*); 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*); 9190 Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*); 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe; 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*); 91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*);
2. 4 gatunki zwierząt, z których większość jest zależna od wód i szczególnie wrażliwa na zmiany stosunków wodnych: kumak nizinny *Bombina bombina*, wydra *Lutra lutra*, czerwonończyk fioletek *Lycaena helle*; piskorz *Misgurnus fossilis*;
3. 1 gatunek roślin: starodub łąkowy *Angelica palustris*.

Wśród zagrożeń zidentyfikowanych dla przyrody ostoi wymieniono m.in.: sukcesja, linie kablowe napowietrzne, szlaki żeglowne, nawożenie, zabudowa, regulowanie koryt, odpady, ścieki, wydobywanie piasku i żwiru oraz sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze.

Zgodnie z ustanowionymi tymczasowymi celami ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004 (obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z 12 kwietnia 2022 r., znak: WPN-III.6320.3.2021.ŁM), wynikającymi z warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony, wprowadzono następujące cele ochrony dla poszczególnych przedmiotów ochrony tego obszaru:

- 1) dla siedliska przyrodniczego 3150, w zakresie parametru:
 - a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 62 ha na 46 stanowiskach;
 - b. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie siedliska w stanie właściwym (FV), na co składają się:
 - charakterystyczna kombinacja zbiorowisk w obrębie transektu – na poziomie właściwym (FV2), tj. obecność nymfeidów i elodeidów, pleustofitów brak lub obecne do 50% starorzeczy;
 - gatunki wskazujące na degradację siedliska – na poziomie właściwym (FV2), tj. brak gatunków obcych i inwazyjnych (dopuszcza się obecność moczarki kanadyjskiej *Elodea canadensis*);
 - barwa wody – na poziomie właściwym (FV2), tj. słabo zielona, słabo przezroczysta lub przezroczysto-brązowa;
 - konduktywność (przewodnictwo elektrolityczne) – na poziomie niezadowalającym (FV2), tj. wartość niższa lub równa niż 600 $\mu\text{S}/\text{cm}$;
 - przezroczystość wody – na poziomie niezadowalającym (FV2), tj. do dna lub powyżej 2,5 m;
 - c. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie niezadowalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego na 14 stanowiskach w województwie wielkopolskim poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - charakterystyczna kombinacja zbiorowisk w obrębie transektu – na poziomie niezadowalającym (U12), tj. brak nymfeidów lub elodeidów lub obecne obie grupy, ale wówczas w zbiorowiskach elodeidów obecność rogatka sztywnego

- Ceratophyllum demersum* więcej niż 25%; pleustofitów brak lub obecne powyżej 25%;
- gatunki wskazujące na degradację siedliska – na poziomie właściwym (FV2), tj. brak gatunków obcych i inwazyjnych (dopuszcza się obecność moczarki kanadyjskiej *Elodea canadensis*) na wszystkich stanowiskach;
 - barwa wody – na poziomie niezadowalającym (U1), tj. wyraźnie zielone zabarwienie;
 - przewodność (przewodnictwo elektrolityczne) – na poziomie niezadowalającym (U1), tj. 600-899 $\mu\text{S}/\text{cm}$;
 - przezroczystość wody – na poziomie niezadowalającym (U1), tj. widzialność krążka Secchiego 1,0-2,0 m;
- d. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie złego (U2) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 25 stanowiskach (3 położonych w województwie wielkopolskim oraz 22 w województwie kujawsko-pomorskim), poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
- na poziomie niezadowalającym (U1), tj. brak nymfeidów lub elodeidów lub obecne obie grupy, ale wówczas w zbiorowiskach elodeidów obecność rogatka sztywnego *Ceratophyllum demersum* więcej niż 25%; pleustofitów brak lub obecne powyżej 25%, na co najmniej 75% stanowisk;
 - gatunki wskazujące na degradację siedliska – na poziomie właściwym (FV2), tj. brak gatunków obcych i inwazyjnych (dopuszcza się obecność moczarki kanadyjskiej *Elodea canadensis*), na wszystkich stanowiskach;
 - barwa wody – na poziomie właściwym (FV2), tj. słabo zielona, słabo przezroczysta lub przezroczysto-brązowa na co najmniej 16 stanowiskach w województwie kujawsko-pomorskim, na pozostałych dopuszczalny stan na poziomie U1 lub U2;
 - przewodność (przewodnictwo elektrolityczne) – na poziomie niezadowalającym (U1), tj. 600-899 $\mu\text{S}/\text{cm}$;
 - przezroczystość wody – na poziomie niezadowalającym (U1), tj. widzialność krążka Secchiego 1,0-2,0 m, co najmniej na 75% stanowisk;
- 2) dla siedlisk przyrodniczych 3270, 4030, 9190 i 9110, nie określono, z powodu braku występowania siedlisk przyrodniczych w obszarze Natura 2000;

- 3) dla siedliska przyrodniczego 6210, w zakresie parametru;
- a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni minimum 24 ha;
 - b. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie złego (U2) stanu ochrony siedliska przyrodniczego na czterech stanowiskach (3 w województwie wielkopolskim, 1 w województwie kujawsko-pomorskim) oraz utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu ochrony siedliska na trzech stanowiskach w województwie kujawsko-pomorskim, poprzez właściwe użytkowanie siedliska przyrodniczego (użytkowanie kośne, kośno – pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - ekspansja krzewów i podrostów drzew – na poziomie właściwym (FV2), tj. pokrycie drzew i krzewów nie przekracza 10%, na co najmniej 50% stanowisk siedliska;
 - gatunki charakterystyczne – na poziomie właściwym (FV2), tj. występuje minimum pięć gatunków charakterystycznych, na co najmniej 50% stanowisk siedliska;
 - rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych - na poziomie niezadawalającym (U1), tj. dopuszcza się występowanie 1-2 gatunków w rozproszeniu, na co najmniej 50% stanowisk siedliska, na pozostałych dopuszczalny stan na poziomie U2;
- 4) dla siedliska przyrodniczego 6410, w zakresie parametru:
- a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni 8 ha;
 - b. struktura i funkcja, celem ochrony jest poprawa złego (U2) stanu ochrony siedliska przyrodniczego na sześciu stanowiskach (w województwie wielkopolskim) oraz utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu ochrony siedliska na jednym stanowisku w województwie kujawsko-pomorskim), poprzez właściwe użytkowanie siedliska przyrodniczego (użytkowanie kośne, kośno – pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - c. gatunki typowe (charakterystyczne i wyróżniające dla związku *Molinion*)
 - na poziomie przynajmniej niezadawalającym (U1), tj. średnioliczne gatunki charakterystyczne (3-5) i obecne gatunki wyróżniające dla związku *Molinion*;

- d. gatunki dominujące – na poziomie niezadawalającym (U1), tj. obecne gatunki dominujące, dominują gatunki łąkowe, charakterystyczne dla klasy *Molinio-Arrhenatheretea*;
 - e. ekspansja krzewów i podrostów drzew – poprawa do stanu poziomie właściwego (FV2), tj. łączne pokrycie na powierzchni płatu siedliska nie przekracza 5%, na co najmniej 50% stanowisk siedliska, na pozostałych dopuszczalny stan na poziomie U1;
- 5) dla siedliska przyrodniczego 6430, w zakresie parametru:
- a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 16 ha;
 - b. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 34 stanowiskach w województwie wielkopolskim, poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - gatunki charakterystyczne – na poziomie przynajmniej niezadawalającym (U1), tj. stwierdzenie występowania co najmniej 2 gatunków przynależących do *Convolvuletalia sepium*;
 - gatunki ekspansywne roślin zielnych – na poziomie właściwym (FV2), tj. gatunki ekspansywne nie występują, lub występują na powierzchni mniejszej niż 10%, na co najmniej 75% stanowisk siedliska;
 - obce gatunki inwazyjne – na poziomie właściwym (FV2), tj. gatunki inwazyjne nie występują lub niezadawalającym (U1), tj. obce gatunki inwazyjne poniżej 1% pokrycia, z wyłączeniem kolczurki klapowanej *Echinocystis lobata*;
 - c. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie złego (U2) stanu ochrony siedliska przyrodniczego na jednym stanowisku w województwie kujawsko-pomorskim, poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - gatunki charakterystyczne – na poziomie przynajmniej niezadawalającym (U1), tj. utrzymanie występowania co najmniej 2 gatunków przynależących do *Convolvuletalia sepium*;
 - gatunki ekspansywne roślin zielnych – na poziomie (U2), tj. akceptuje się znaczący udział trzciny pospolitej (>25%), co wynika z charakteru istniejących układów przyrodniczych w otoczeniu siedliska występują trzcinowiska;
 - obce gatunki inwazyjne – na poziomie właściwym (FV2), tj. gatunki inwazyjne nie występują;

6) dla siedliska przyrodniczego 6510, w zakresie:

- a. parametru powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 99 ha;
- b. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie właściwego (FV1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego na dwóch stanowiskach w województwie kujawsko-pomorskim, poprzez właściwe użytkowanie siedliska przyrodniczego (użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - gatunki charakterystyczne – na poziomie właściwym (FV2), tj. występują > 4 gatunki charakterystyczne z *Arrhenatherion elatioris*;
 - ekspansywne gatunki zielne – na poziomie właściwym (FV2), tj. dominują łąki bez gatunków silnie gatunków ekspansywnych;
 - występowanie podrostu drzew i krzewów – zachowanie stanu właściwego (FV2), tj. płatów łąk bez drzew i krzewów;
- c. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 16 stanowiskach (12 w województwie wielkopolskim, 4 w województwie kujawsko-pomorskim), poprzez właściwe użytkowanie siedliska przyrodniczego (użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - gatunki charakterystyczne – na poziomie niezadawalającym (U1), tj.: występowanie 3-4 gatunków charakterystycznych z *Arrhenatherion elatioris* na co najmniej 75% stanowisk siedliska, na pozostałych na poziomie właściwym (FV2);
 - ekspansywne gatunki zielne – na poziomie niezadawalającym (U1), tj. pokrycie gatunków silnie ekspansywnych nieprzekraczające 10% oraz łącznego pokrycia gatunków ekspansywnych poniżej 50%;
 - występowanie podrostu drzew i krzewów – utrzymanie lub poprawa do poziomu właściwego (FV2), tj.: brak krzewów i podrostu drzew na powierzchni siedliska, na co najmniej 75% stanowisk;
- d. struktura i funkcja, celem ochrony jest poprawa złego stanu ochrony (U2) do co najmniej niezadawalającego (U1) na trzech stanowiskach w województwie kujawsko-pomorskim, poprzez właściwe użytkowanie siedliska przyrodniczego

(użytkowanie kośne, kośno–pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:

- gatunki charakterystyczne – na poziomie niezadawalającym (U1), tj. dominują łąki gdzie występują 3-4 gatunki charakterystyczne z *Arrhenatherion elatioris*;
- ekspansywne gatunki zielne – na poziomie właściwym (FV2), tj. łąki bez gatunków ekspansywnych na lub na poziomie niezadawalającym (U1), tj. pokrycie gatunków silnie ekspansywnych nieprzekraczające 10% oraz łączne pokrycie gatunków ekspansywnych poniżej 50%;
- występowanie podrostu drzew i krzewów – poprawa do stanu właściwego (FV2), tj.: docelowo łączne pokrycie krzewów i podrostu drzew nie powinno być niższe niż 1%;

7) dla siedliska przyrodniczego 9130, w zakresie parametru:

- a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni 32 ha;
- b. struktura i funkcja, celem ochrony jest poprawa złego (U2) stanu ochrony siedliska przyrodniczego poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - charakterystyczna kombinacja gatunków – na poziomie niezadawalającym (U12), tj. utrzymanie zniekształconej w stosunku do typowej dla siedliska przyrodniczego (z uwzględnieniem charakterystyki regionalnej) charakterystycznej kombinacji florystycznej, z uwzględnieniem specyfiki regionalnej siedliska na co najmniej 75% stanowisk siedliska;
 - martwe drewno (łączne zasoby) – na poziomie właściwym (FV2), tj.: >20m³/ha;
 - martwe drewno wielkowymiarowe – na poziomie właściwym (FV2), tj.: >5 szt./ha;

8) dla siedliska przyrodniczego 9170, w zakresie parametru:

- a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni 568 ha;
- b. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 37 stanowiskach (6 w województwie wielkopolskim, 31 w województwie kujawsko-pomorskim), poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - charakterystyczna kombinacja florystyczna – na poziomie właściwym (FV2), tj. utrzymanie typowej dla siedliska w regionie kombinacji florystycznej,

z uwzględnieniem specyfiki regionalnej siedliska, na co najmniej 75% stanowisk siedliska;

- martwe drewno (łącznie zasoby) – na poziomie niezadowalającym (U1), tj.: 10-20m³/ha;
- martwe drewno wielkowymiarowe – na poziomie właściwym (FV2), tj.: >5 szt./ha, na co najmniej 50% stanowisk siedliska;

9) dla siedliska przyrodniczego 91E0, w zakresie parametru:

- a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni 157 ha;
- b. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie złego (U2) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 53 stanowiskach (6 w województwie wielkopolskim, 47 w województwie kujawsko-pomorskim), poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - gatunki charakterystyczne – na poziomie właściwym (FV2), tj. utrzymanie kombinacji florystycznej typowej dla łągów *Fraxino-Alnetum*, z uwzględnieniem specyfiki regionalnej siedliska na co najmniej 25% stanowisk siedliska;
 - gatunki dominujące – na poziomie niezadowalającym (U1), tj. we wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla łągów *Fraxino-Alnetum*, przy czym zaburzone są relacje ilościowe między nimi, na co najmniej 75% stanowisk siedliska;
 - inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie – na poziomie złym (U2), tj. występują co najmniej dwa gatunki obce, z czego jeden jest liczny na nie większej liczbie stanowisk niż 10%;
 - martwe drewno (łącznie zasoby) – na poziomie właściwym (FV2), tj.: >20m³/ha na co najmniej 25% stanowisk siedliska;
 - martwe drewno wielkowymiarowe – na poziomie właściwym (FV2), tj.: >5 szt./ha na co najmniej 25% stanowisk siedliska na co najmniej 25% stanowisk siedliska;
 - reżim wodny – co najmniej na poziomie właściwym (FV2), tj. dynamika zalewów i przewodnienia podłoża normalne na co najmniej 75% stanowisk siedliska;

10) dla siedliska przyrodniczego 91F0, w zakresie parametru:

- a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska przyrodniczego w obszarze na powierzchni około 8,5 ha;
- b. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie złego (U2) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 5 stanowiskach (1 w województwie wielkopolskim, 4 w województwie kujawsko-pomorskim), poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - charakterystyczna kombinacja florystyczna runa – na poziomie właściwym (FV2), tj. utrzymanie kombinacji florystycznej typowej dla łągowych lasów *Quercus-Ulmetum minoris*, z uwzględnieniem specyfiki regionalnej siedliska na co najmniej 50% stanowisk siedliska;
 - gatunki dominujące – na poziomie niezadowalającym (U1), tj. we wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla łągowych lasów *Quercus-Ulmetum minoris*, przy czym zaburzone są relacje ilościowe między nimi, na co najmniej 50% stanowisk siedliska;
 - gatunki obce geograficznie w drzewostanie – na poziomie właściwym (FV2), tj. <1% pokrycia i nieodnawiające się;
 - martwe drewno wielkowiedrowe – na poziomie właściwym (FV2), tj.: >5 szt./ha, na co najmniej 25% stanowisk siedliska;
 - stosunki wodno-wilgotnościowe – utrzymanie na poziomie właściwym (FV2) i zachowanie naturalnych warunków wilgotnościowych (poza strefą zalewów rzecznych), na co najmniej 75% stanowisk siedliska;
- c. struktura i funkcja, celem ochrony jest szczegółowe rozpoznanie zasobów siedliska w granicach województwa kujawsko-pomorskiego, w tym weryfikacja potencjalnych stanowisk na powierzchni ok 23 ha. Doprecyzowanie celów działań ochronnych po uzupełnieniu stanu wiedzy w tym zakresie;

11) dla siedliska przyrodniczego 91I0, w zakresie parametru:

- a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 7,7 ha;
- b. struktura i funkcja, celem ochrony jest utrzymanie złego (U21) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa na 11 stanowiskach (10 w województwie wielkopolskim, 2 w województwie kujawsko-pomorskim), poprzez zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:

- gatunki charakterystyczne – na poziomie właściwym (FV2), tj. utrzymanie kombinacji florystycznej typowej dla dąbrów przynależących do rzędu *Quercetalia*;
- obce gatunki inwazyjne w runie i podszytcie – na poziomie niezadowalającym (U1), tj. poniżej 5% pokrycia na powierzchni siedliska;
- gatunki ciepłolubne – na poziomie właściwym (FV2), tj.: >20 % pokrycia na powierzchni siedliska;
- zwarcie podszytu – na poziomie właściwym (FV2), tj.: <20 % pokrycia na powierzchni siedliska;
- reżim koron drzew – na poziomie właściwym (FV2), tj. <70%.

12) dla gatunku starodub łąkowy *Angelica palustris* (= *Ostericum palustre*) 1617, w zakresie wskaźnika:

- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie właściwego (FV1) stanu ochrony populacji na 90% stanowisk, przy liczebności na każdym z nich minimum 100 osobników;
- b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie właściwego (FV1) stanu ochrony siedliska gatunku, poprzez właściwe użytkowanie kośne lub kośno–pastwiskowe siedliska gatunku oraz zachowanie odpowiedniego poziomu wskaźników:
 - gatunki ekspansywne na poziomie właściwym (FV2), tj. <30% pokrycia siedliska;
 - uwodnienie terenu właściwe (FV2) – duże;
 - łączna powierzchnia siedliska zajętego przez gatunek na około 2162 ha;

13) dla gatunku wydra *Lutra lutra* 1355, w zakresie wskaźnika:

- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie właściwego (FV1) stanu ochrony populacji poprzez:
 - utrzymanie wskaźnika procent pozytywnych stwierdzeń gatunku na poziomie minimum 90;
 - utrzymanie indeksu populacyjnego 2, na poziomie minimum >15;
- b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie niezadowalającego (U1) stanu ochrony siedliska gatunku lub jego poprawa, poprzez utrzymanie wskaźników na następującym poziomie:
 - baza pokarmowa na poziomie właściwym (FV2), tj. duże zróżnicowanie gatunkowe ryb oraz obecność miejsc rozrodu płazów na poziomie minimum 60% punktów monitoringowych,

- udział siedliska kluczowego dla gatunku na poziomie właściwym (FV2),
- charakter strefy przybrzeżnej na poziomie niezadowalającym (U1),

14) dla gatunku kumak nizinny *Bombina bombina* 1188, w zakresie wskaźnika:

- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku w obszarze na minimum 53 stwierdzonych stanowiskach (30 w województwie wielkopolskim, 23 w województwie kujawsko-pomorskim);
- b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie stanu siedliska na poziomie niezadowalającym (U1) poprzez:
 - utrzymanie obecnego, łagodnego nachylenia brzegów zbiornika,
 - utrzymanie zacienienia zbiorników na poziomie <50%,
 - utrzymanie istniejących płycizn w obrębie zbiorników,
 - utrzymanie parametru droga asfaltowa na poziomie dotychczasowym, tj. brak dróg asfaltowych w promieniu do 100 m od każdego ze zbiorników, na co najmniej 80% stanowisk;

15) dla gatunku piskorz *Misgurnus fossilis* 1145, w zakresie wskaźnika:

- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku w obszarze na minimum 6 stwierdzonych stanowiskach;
- b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie stanu siedliska na poziomie niezadowalającym (U1), poprzez:
 - utrzymanie oceny stanu ekologicznego wód na poziomie klasy 3,
 - utrzymanie oceny stanu hydromorfologicznego, na poziomie klasy 3 lub 4;

16) dla gatunku czerwończyk fioletek *Lycaena helle* 4038, w zakresie wskaźnika:

- a. populacja, celem ochrony jest zachowanie jednego potencjalnego siedliska gatunku w obszarze o powierzchni około 1 ha;
- b. szczegółowe rozpoznanie w zakresie występowania gatunku i określenie celów działań ochronnych po uzupełnieniu stanu wiedzy w tym zakresie.

Przedmiotowe przedsięwzięcie przebiega poza obszarem Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004. Największe zbliżenie do obszaru wariantu czerwonego, pomarańczowego i czarnego, ma miejsce na końcowym przebiegu planowanej trasy, w odległości około 400 m. Obszar Natura PLH300004 Dolina Noteci posiada plan zadań ochronnych: zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2014 r., poz. 1477), a także zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska

w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24 listopada 2015 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2015 r., poz. 3765).

Planowane przedsięwzięcie nie będzie miało wpływu na:

- kontakt z wodami wezbraniowymi rzeki Noteci;
- procesy wzrastającej eutrofizacji w obszarze;
- przekształcanie i niszczenie stref brzegowych.

Przedsięwzięcie nie jest związane z:

- wypasem oraz wędkarstwem w obszarze;
- wydobywaniem kruszywa (żwiru) na odcinku pomiędzy miejscowościami Mikołajewo-Gulcz;
- zalesianiem sosną zwyczajną;
- zaniechaniem prowadzenia gospodarki pasterskiej;
- zaorywaniem fragmentów muraw i zwiększaniem w ten sposób powierzchni upraw;
- wpływem nawozów z pól położonych na terenach wysoczyznowych oraz zabudową letniskową.

Ponadto, planowane przedsięwzięcie nie będzie miało wpływu na przesuszenie oraz naturalną sukcesję w obszarze, co gwarantuje utrzymanie w dotychczasowym stanie warunków wodno-gruntowych i dotychczasowej struktury gruntów.

Jednocześnie planowane przedsięwzięcie nie będzie związane z:

- konserwacją rowów melioracyjnych w obszarze lub ingerencją w istniejący system wodny;
- inwazją gatunków obcych na teren obszaru.

Uwzględniając lokalizację planowanej trasy przebiegającej poza ww. obszarem Natura 2000 oraz charakter inwestycji uznano, że realizacja przedmiotowego przedsięwzięcia nie wpłynie negatywnie na osiągnięcie tymczasowych celów ochrony określonych dla przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004, w tym nie przyczyni się do:

- ubytku powierzchni siedlisk przyrodniczych;
- zmiany parametrów charakterystycznych dla poszczególnych wskaźników w zakresie struktury i funkcji w obrębie siedlisk przyrodniczych lub stanu zachowania siedlisk gatunków;
- zmiany wielkości populacji gatunków;
- uszczuplenia siedlisk gatunków.

Zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych (SDF) umieszczonym na stronie www.natura2000.gdos.gov.pl (data aktualizacji: marzec 2022 r.) przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego PLB300001 jest:

- a) 10 populacji lęgowych gatunków ptaków: A036 łabędź niemy *Cygnus olor*; A051 krakwa *Mareca strepera*; A122 derkacz *Crex crex*; A127 żuraw *Grus grus*; A160 kulik wielki *Numenius arquata*; A156 rycyk *Limosa limosa*; A075 bielik *Haliaeetus albicilla*; A073 kania czarna *Milvus migrans*; A272 podróżniczek *Luscinia svecica*; A371 dziwonia *Carpodacus erythrinus*;
- b) 13 populacji przelotnych (migrujących) gatunków ptaków: A036 łabędź niemy *Cygnus olor*; A037 łabędź czarnodzioby *Cygnus columbianus bewickii*; A038 łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*; A039 gęś zbożowa *Anser fabalis*; A041 gęś białoczelna *Anser albifrons*; A056 płaskonos *Spatula clypeata*; A125 łyska *Fulica atra*; A127 żuraw *Grus grus*; A140 siewka złota *Pluvialis apricaria*; A142 czajka *Vanellus vanellus*; A160 kulik wielki *Numenius arquata*; A027 czapla biała *Ardea alba*; A075 bielik *Haliaeetus albicilla*.

Wśród zagrożeń zidentyfikowanych dla przyrody ostoi wymieniono m.in.: wycinkę lasów, urbanizację, przemysł, uprawy, plantacje, zmianę upraw (zaniechanie użytkowania kośno-pastwiskowego użytków zielonych, uproduktywnienie użytków zielonych – zmiana sposobu użytkowania) linie kablowe napowietrzne, odpady, ścieki, różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze.

Zgodnie z ustanowionymi tymczasowymi celami ochrony dla gatunków ptaków, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego PLB300001 (obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z 12 stycznia 2022 r., znak: WPN-III.6322.5.2021.MS), wynikającymi z warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony, wprowadzono następujące cele ochrony dla poszczególnych przedmiotów ochrony tego obszaru:

- 1) dla populacji lęgowej łabędzia niemego, w zakresie wskaźnika:
 - a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 65 par;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska gatunku w nie pogorszonym stanie ochrony (FV) na kompleksach stawów rybnych w obszarze Natura 2000 o łącznej powierzchni 1580,66 ha;
- 2) dla populacji lęgowej krakwy, w zakresie wskaźnika:
 - a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 35 par;

- b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska gatunku w nie pogorszonym stanie ochrony (FV) w obrębie stawów rybnych Ostrówek i Samostrzel, o powierzchni 560,88 ha. Poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowolającego na właściwy na stawach Smogulec;
- 3) dla populacji lęgowej derkacza, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 125 śpiewających samców;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska gatunku w nie pogorszonym stanie ochrony (FV) w obrębie trwałych użytków zielonych położonych w całym obszarze Natura 2000;
- 4) dla populacji lęgowej żurawia, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 62 par;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska gatunku w nie pogorszonym stanie ochrony (FV) na powierzchni 15500 ha;
- 5) dla populacji lęgowej kulika wielkiego, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest przywrócenie stabilnej lęgowej populacji kulika wielkiego w obszarze;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa niezadowolającego stanu ochrony (U1), w zakresie obniżenia presji drapieżników;
- 6) dla populacji lęgowej rycyka, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 3 par;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa niezadowolającego stanu ochrony (U1), w zakresie obniżenia presji drapieżników;
- 7) dla populacji lęgowej bielika nie określono, z uwagi na konieczność wykonania weryfikacji znaczenia obszaru dla lęgowej populacji bielika;
- 8) dla populacji lęgowej kani czarnej nie określono, z uwagi na konieczność wykonania weryfikacji znaczenia obszaru dla lęgowej populacji kani czarnej;
- 9) dla populacji lęgowej podróżniczka w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 250 śpiewających samców;

- b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie stabilnej powierzchni siedlisk gatunku (podmokłe szuwały, łożowiska, zakrzewienia łąkowe) w niepogorszonym stanie ochrony (FV) w całym obszarze Natura 2000;
- 10) dla populacji lęgowej dziwoni, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 200 śpiewających samców;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska gatunku w niepogorszonym stanie ochrony (FV) w całym obszarze Natura 2000;
- 11) dla populacji migrującej łabędzia niemego, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 2350 osobników;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie stabilnej powierzchni siedliska gatunku w niepogorszonym stanie ochrony (FV) na stawach rybnych Antoniny, Smogulec, Ostrówek, Samostrzel, Występ, Ślesin, Lisi Ogon, o łącznej powierzchni 1580,66 ha;
- 12) dla populacji migrującej łabędzia czarnodziobego, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 535 osobników;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowolającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na stawach rybnych Antoniny, Smogulec, Ostrówek, Samostrzel, Występ, Ślesin, Lisi Ogon, o łącznej powierzchni 1580,66 ha;
- 13) dla populacji migrującej łabędzia krzykliwego, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 1100 osobników;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowolającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na stawach rybnych Antoniny, Smogulec, Ostrówek, Samostrzel, Występ, Ślesin, Lisi Ogon, o łącznej powierzchni 1580,66 ha;
- 14) dla populacji migrującej gęsi zbożowej, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 10000 osobników;

- b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowalającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na stawach rybnych Antoniny, Smogulec, Ostrówek, Ślesin, o łącznej powierzchni 1114,54 ha;
- 15) dla populacji migrującej gęsi białoczelnej, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 10 000 osobników;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowalającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na stawach rybnych Antoniny, Smogulec, Ostrówek, Ślesin, o łącznej powierzchni 1114,54 ha;
- 16) dla populacji migrującej płaskonosa nie określono szczegółowych celów, z uwagi na konieczność wykonania weryfikacji znaczenia obszaru dla migrującej populacji płaskonosa;
- 17) dla populacji migrującej łyski, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 8000 osobników;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowalającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na 1580,66 ha;
- 18) dla populacji migrującej żurawia, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 3000 osobników;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowalającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na stanowisku pod Krostkowem oraz na stawach Smogulec 371,52 ha;
- 19) dla populacji migrującej siwki złotej, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 5500 osobników;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowalającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na stawach rybnych Antoniny, Smogulec, Ostrówek oraz na łąkach w rejonie Białośliwia o łącznej powierzchni 880,05 ha;
- 20) dla populacji migrującej czajki, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 9000 osobników;

- b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowolającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na stawach rybnych Antoniny, Smogulec, Ostrówek; Występ, Ślesin oraz na łąkach w rejonie Zacharzyna, Szamocina i Białośliwia, o łącznej powierzchni 1417,88 ha;

21) dla populacji migrującej kulika wielkiego, w zakresie wskaźnika:

- a. populacja celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 50 osobników;
- b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowolającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na stawach rybnych Antoniny, Smogulec, Ostrówek o łącznej powierzchni 880,05 ha;

22) dla populacji migrującej czapli białej, w zakresie wskaźnika:

- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 550 osobników;
- b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowolającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na stawach rybnych Antoniny, Smogulec, Ostrówek, o łącznej powierzchni 880,05 ha;

23) dla populacji migrującej bielika, w zakresie wskaźnika:

- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku na poziomie minimum 70 osobników;
- b. siedlisko, celem ochrony jest poprawa stanu ochrony siedliska z niezadowolającego na właściwy oraz utrzymanie siedliska gatunku na stawach rybnych Antoniny, Smogulec, Ostrówek, Samostrzel, Występ, Ślesin, o łącznej powierzchni 1517,84 ha.

Planowane przedsięwzięcie nie będzie miało wpływu na:

- zmiany stosunków wodno-gruntowych doliny rzeki Noteci, w tym stawów rybnych pełniących główne siedlisko populacji migrujących ptaków;
- przekształcanie i niszczenie terenów na obszarze ww. Natura 2000, w tym siedlisk łąkowych, pastwiskowych, leśnych, pól uprawnych i wodnych;
- stan zachowania siedlisk lęgowych i populacji migrujących ptaków w obrębie doliny Noteci.

Ponadto, nie będzie miało wpływu na przesuszenie oraz naturalną sukcesję w obszarze, co gwarantuje utrzymanie w dotychczasowym stanie warunków wodno-gruntowych i struktury gruntów.

Stwierdzone stanowiska żerowania gęsi i żurawi w postaci upraw polowych w pasie planowanej inwestycji i jej otoczeniu ulegną zajęciu na nieznacznej powierzchni, z zachowaniem pól uprawnych jako siedliska dominującego w strukturze otoczenia projektowanej trasy. Realizacja zadania nie przyczyni się do istotnego pogorszenia warunków żerowania populacji lęgowych ptaków, z uwagi na zachowanie dostępu do rozległych użytków rolnych. Stopień wykorzystania tych siedlisk żerowania przez populacje migrujące zależy wyłącznie od struktury zasiewów w obrębie pól uprawnych.

Uwzględniając lokalizację drogi ekspresowej S-10, przebiegającej poza ww. obszarem Natura 2000 oraz charakter inwestycji uznano, że realizacja tego zadania nie wpłynie negatywnie na osiągnięcie tymczasowych celów ochrony określonych dla przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego PLB300001, w tym nie przyczyni się do:

- ubytku powierzchni siedlisk gatunków ptaków – populacji lęgowych i migrujących;
- zmiany parametrów charakterystycznych dla poszczególnych wskaźników w zakresie populacji i siedliska gatunków będących celem ochrony obszaru;
- zmiany wielkości populacji gatunków;
- uszczuplenia siedlisk gatunków.

Przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dębowa Góra PLH300055, zgodnie ze Standardowym Formularzem Danych (umieszczonym na stronie <http://natura2000.gdos.gov.pl/> data dostępu 8 lipca 2022 r.), są siedliska przyrodnicze: 3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*, 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercetalia robori-petraeae*), 9110 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*) oraz następujące gatunki: zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*, jelonek rogacz *Lucanus cervus*, pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*.

Do największych zagrożeń, wskazanych w SDF dla przedmiotów ochrony obszaru, należą: usuwanie siedlisk przyrodniczych, rozbudowa dróg w obrębie obszaru.

Zgodnie z ustanowionymi tymczasowymi celami ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dębowa Góra PLH300055 (obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z 4 marca 2022 r., znak: WPN-III.6322.2.2022.MJ), wynikającymi z warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony, wprowadzono następujące cele ochrony dla poszczególnych przedmiotów ochrony tego obszaru:

- 1) dla siedliska przyrodniczego 3140 nie określono celu ochrony, z uwagi na weryfikację siedliska przyrodniczego w obszarze;
- 2) dla siedliska przyrodniczego 7140, w zakresie parametru:
 - a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 0,47 ha;
 - b. struktura i funkcje, celem ochrony jest poprawa parametru specyficzna struktura i funkcja ze stanu niezadawalającego (U1) na stan właściwy (FV), na obu stwierdzonych stanowiskach;
- 3) dla siedliska przyrodniczego 9170, w zakresie parametru:
 - a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 509 ha;
 - b. struktura i funkcje, celem ochrony jest:
 - utrzymanie wskaźnika charakterystyczna kombinacja florystyczna na poziomie właściwym (FV) na stanowisku nr 4 oraz na poziomie niezadawalającym (U1) na pozostałych stanowiskach;
 - utrzymanie na stanowisku nr 4 wskaźników: martwe drewno (łącznie zasoby) na poziomie właściwym (FV) i martwe drewno wielkowymiarowe na poziomie właściwym (FV);
 - poprawa na pozostałych stanowiskach wskaźników: martwe drewno (łącznie zasoby) do poziomu niezadawalającego (U1) i Martwe drewno wielkowymiarowe do poziomu niezadawalającego (U1);
- 4) dla siedliska przyrodniczego 9190, w zakresie parametru:
 - a. powierzchnia siedliska, celem ochrony jest utrzymanie siedliska na powierzchni 43 ha;
 - b. struktura i funkcje, celem ochrony jest utrzymanie na wszystkich stanowiskach wskaźników:
 - udział dębu w drzewostanie na poziomie właściwym (FV),
 - gatunki obce geograficznie w drzewostanie na poziomie właściwym (FV);
 - poprawa na wszystkich stanowiskach wskaźnika martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości do poziomu niezadawalającego (U1);
 - utrzymanie na wszystkich stanowiskach wskaźników charakterystyczna kombinacja florystyczna runa na poziomie niezadawalającym (U1) oraz gatunki dominujące w poszczególnych warstwach fitocenozy na poziomie niezadawalającym (U1);

- 5) dla siedliska przyrodniczego 91I0 nie określono celu ochrony, z powodu braku występowania siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000;
- 6) dla gatunku zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku w obszarze, na stanowisku Polanowo, w kompleksie zbiorników wodnych przy północnej granicy obszaru;
 - b. utrzymanie wskaźnika liczba samców na poziomie przynajmniej niezadawalających (U1);
 - c. utrzymanie wskaźnika zagęszczenie wylinek na poziomie przynajmniej niezadawalającym (U1);
 - d. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie właściwego stanu siedliska (FV) poprzez:
 - utrzymanie wskaźnika występowanie określonych taksonów roślin na poziomie właściwym (FV);
 - utrzymanie wskaźnika udział roślinności dogodnej dla gatunku w powierzchni badanego pasa na poziomie właściwym (FV);
 - utrzymanie wskaźnika Jakość otoczenia-antropopresja na poziomie właściwym (FV);
- 7) dla gatunku traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, w zakresie wskaźnika:
- a. populacja, celem ochrony jest utrzymanie populacji gatunku w obszarze, na minimum 1 stwierdzonym stanowisku, tj. zbiorniku w Uroczyskach Polanowskich;
 - b. siedlisko, celem ochrony jest utrzymanie dotychczasowego właściwego stanu siedliska (FV), poprzez utrzymanie następujących wskaźników na dotychczasowym poziomie:
 - stałość zbiornika na poziomie właściwym (FV);
 - jakość wody na poziomie przynajmniej niezadawalającym (U1);
 - zacienienie na poziomie właściwym (FV);
 - wpływ ptaków wodnych na poziomie właściwym (FV);
 - wpływ ryb na poziomie niezadawalającym (U1);
 - liczba zbiorników na poziomie właściwym (FV);
 - ocena środowiska lądowego na poziomie właściwym (FV);
 - poprawa wskaźnika stopień zarośnięcia lustra wody przez roślinność ze stanu złego (U2) na stan niezadawalający (U1);

8) dla gatunków jelonek rogacz *Lucanus cervus* i pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, z uwagi na konieczność weryfikacji gatunków w obszarze, nie określono tymczasowych celów ochrony.

Z uwagi na specyfikę obszaru Natura 2000 Dębowa Góra PLH300055 stanowiącego odseparowany, zwarty kompleks leśny oraz odległość planowanego przedsięwzięcia od obszaru wynoszącą minimum 3,35 km uznano, że realizacja i późniejsza eksploatacja zadania nie będzie wpływać negatywnie na osiągnięcie celów ochrony określonych dla przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Dębowa Góra PLH300055.

Z uwagi na odległość od pozostałych obszarów Natura 2000 i zakres planowanego przedsięwzięcia, wpływ wynikający z realizacji i eksploatacji inwestycji uznano za nieznaczący. Potwierdzenie braku wpływu przedmiotowej inwestycji na przedmioty i cele ochrony ww. obszarów Natura 2000, ich integralność oraz spójność sieci Natura 2000, zweryfikowane zostanie również na etapie ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Dla wykluczenia, bądź zminimalizowania negatywnych oddziaływań przedsięwzięcia na etapie realizacji i eksploatacji drogi określono szereg warunków. W sąsiedztwie linii rozgraniczających przedsięwzięcia stwierdzono obecność siedlisk przyrodniczych i gatunków, które mogłyby ulec przypadkowemu zniszczeniu w trakcie prowadzonych prac. Z tego powodu określono warunek wytyczenia i oznaczenia w terenie, w widoczny sposób, granic płatów siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk gatunków chronionych oddalonych do 100 m od pasa linii rozgraniczających inwestycję. Aby ograniczyć oddziaływanie przedsięwzięcia na ptaki gniazdujące w obrębie zadrzewień i na ziemi oraz potencjalne kolonie rozrodcze nietoperzy w obrębie drzew, a także z uwagi na występowanie gatunków chronionych w obrębie doliny rzeki Orla, określono konieczność prowadzenia wycinki drzew i krzewów, zdejmowanie wierzchniej warstwy gruntu oraz prac polegających na przełożeniu koryta rzeki Orla poza zasadniczym sezonem rozrodczym zwierząt. Dla ochrony drzew nieprzewidzianych do wycinki nałożono warunki odpowiedniego zlokalizowania miejsc składowania materiałów i postoju maszyn oraz zabezpieczenia drzew narażonych na przypadkowe zniszczenie i odpowiednie prowadzenie prac w ich obrębie.

W celu minimalizacji wpływu usuwania drzew, przede wszystkim wpływu na funkcje przyrodnicze jakie pełnią liniowe zadrzewienia w krajobrazie rolniczym, wskazano konieczność wykonania nasadzeń z wykorzystaniem drzew rodzimych gatunków, z uwzględnieniem w pierwszej kolejności nasadzeń wzdłuż planowanej drogi i istniejących dróg poprzecznych, tworząc nowe aleje lub uzupełniając ubytki w istniejących.

Dla zwiększenia udatności nasadzeń, określono warunek prowadzenia monitoringu i konieczności nasadzeń uzupełniających w uzasadnionych przypadkach.

Dla ograniczenia zajętości terenu i ograniczenia ingerencji na etapie realizacji przedsięwzięcia wskazano na konieczność lokalizowania zaplecza budowy oraz zapleczy socjalnych, baz materiałowo-sprzętowych, miejsca składowania odpadów, jak też parkingów pojazdów i maszyn budowlanych poza obszarami cennymi przyrodniczo, tj. doliną rzeki Orla, płatami siedlisk przyrodniczych i stanowisk gatunków chronionych oraz obszarem Natura 2000 Dolina Łobżonki PLH300040.

Prace związane z budową drogi wymagają ingerencji w koryto rzeki Orla, w tym przełożenia rzeki na odcinku wynoszącym 276 m, z zachowaniem dotychczasowego stopnia krętości rzeki, co zostało uwzględnione w nałożonych warunkach realizacji inwestycji. Ponadto, w celu ograniczenia wpływu na funkcje ekologiczne cieków wskazano warunek rezygnacji ze stosowania gabionów, płyt betonowych, czy innych sztucznych, wielkopowierzchniowych elementów oraz wykorzystywania do stabilizacji dna bystrzy.

Dla zapewnienia drożności ustalonych lokalnych korytarzy migracji płazów przewidziano budowę przepustów drogowych dostosowanych do potrzeb migracji herpetofauny, z uwzględnieniem uwarunkowań określonych w poradnikach (Kurek R., Rybacki M., Sołtysiak M. 2011. Poradnik ochrony płazów. Ochrona dziko żyjących zwierząt w projektowaniu inwestycji drogowych. Pracownia na Rzecz Wszystkich Istot. Bystra, Kurek R. 2010. Poradnik projektowania przejść dla zwierząt i działań ograniczających śmiertelność fauny przy drogach. Pracownia na Rzecz Wszystkich Istot. Bystra).

Zastoiska wody na placu budowy dość szybko mogą być zajmowane przez płazy, np. ropuchę zieloną *Bufo viridis*, co może stanowić dla nich pułapkę ekologiczną. W przypadkach, w których nie da się uniknąć obecności zastoisk wodnych nałożono warunek prowadzenia regularnego kontrolowania, odławiania i przenoszenia uwięzionych zwierząt.

Planowane zbiorniki retencyjne mogą okresowo pełnić funkcje zbiorników rozrodczych dla wybranych gatunków płazów. Z opracowania (Kurek R., Rybacki M., Sołtysiak M. 2011. Poradnik ochrony płazów. Ochrona dziko żyjących zwierząt w projektowaniu inwestycji drogowych. Problemy i dobre praktyki.) wynika jednak, że dostęp płazów do zbiorników będących elementami systemu odwodnienia drogi należy ograniczać, ze względu na duże zagrożenia dla populacji rozrodczych płazów wskutek sąsiedztwa pasa drogowego i wysokiej śmiertelności, robót utrzymaniowych w zbiornikach, dynamicznych zmian w poziomie wody, kumulacji zanieczyszczeń pochodzących z pasa drogowego, obecności wysokich skarp. Z tego względu określono warunek szczelnego

wygrodenia zbiorników retencyjnych. Ponadto, celem ograniczenia zagrożeń związanych z zajęciem terenów podmokłych, będących dogodnym siedliskiem bytowania płazów oraz barierowości i pogorszenia warunków migracji zwierząt, wskazano na konieczność lokalizacji zbiorników infiltracyjnych poza obszarami podmokłymi i stwierdzonymi korytarzami migracji zwierząt.

Na odcinkach o zwiększonej aktywności płazów, gadów i innych małych zwierząt określono konieczność budowy tymczasowych ogrodzeń ochronnych.

W celu zmniejszenia śmiertelności małych zwierząt na etapie eksploatacji, a jednocześnie w celu skuteczniejszego naprowadzania zwierząt małych na projektowane przejście dla zwierząt, określono konieczność budowy stałych ogrodzeń ochronno-naprowadzających. Zgodnie z opracowaniem (Kurek R., Rybacki M., Sołtysiak M. 2011. Poradnik ochrony płazów. Ochrona dziko żyjących zwierząt.) w projektowaniu inwestycji drogowych, ogrodzenie z siatki nie powinno być stosowane w promieniu 500 m od miejsc rozrodu płazów, ze względu na możliwość uwięzienia w oczku osobników młodocianych. W związku z tym określono warunek, by ogrodzenia na odcinkach sąsiadujących z godowiskami płazów (do 500 m od miejsc rozrodu), wykonać z pełnych prefabrykatów polimerowych (ew. kompozytowych lub stalowych).

Droga ekspresowa generuje duże zagrożenie dla zwierząt, poprzez możliwość kolizji z pojazdami, w związku z tym wskazano konieczność obustronnego ogrodzenia drogi płotem o minimalnej wysokości 2,4 m.

Obiekty odwodnieniowe stanowią duże zagrożenie dla małych zwierząt, w szczególności migrujących płazów. Z tego względu określono warunek odpowiedniego zabezpieczenia studni wpadowych, separatorów i wpustów drogowych.

W celu zachowania drożności ekologicznej lokalnych szlaków migracji zwierząt, wskazano na konieczność budowy obiektów inżynierskich pełniących funkcję przejść dla zwierząt o dużych i średnich rozmiarach. Dla zwiększenia funkcjonalności przejść dla zwierząt szczegółowo określono minimalne parametry obiektów, kształt przejść i rodzaj konstrukcji oraz sposób jego zagospodarowania i kształtowania powierzchni i roślinności w ich obrębie, jak również zachowania właściwych warunków w obrębie strefy dostępnej dla zwierząt oraz lokalizacji ekranów przeciwośluseniowych. Przy projektowaniu tych działań zaleca się korzystanie z istniejących poradników (Kurek R., Rybacki M., Sołtysiak M. 2011. Poradnik ochrony płazów. Ochrona dziko żyjących zwierząt w projektowaniu inwestycji drogowych. Pracownia na Rzecz wszystkich Istot. Bystra, Kurek R. 2010. Poradnik

projektowania przejść dla zwierząt i działań ograniczających śmiertelność fauny przy drogach. Pracownia na Rzecz Wszystkich Istot. Bystra.).

Jako działania minimalizujące oddziaływanie przedmiotowej drogi na krajobraz nałożono warunek obsadzenia ekranów akustycznych i przeciwołśnieniowych zimozieloną roślinnością, w szczególności pnączami, o ile działania te nie będą powodować pogorszenia warunków bezpieczeństwa i utrzymywania urządzeń na etapie ich eksploatacji.

Mając na względzie lokalizację planowanego przedsięwzięcia poza terenami o szczególnych walorach krajobrazowych oraz jego niewielki zakres, a także realizację zgodnie z nałożonymi warunkami, nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na krajobraz.

Ze względu na zakres planowanych prac, długi czas realizacji i lokalizację przedsięwzięcia na terenach cennych przyrodniczo, określono konieczność prowadzenia nadzoru przyrodniczego obejmującego: w szczególności kontrolę nad realizacją przełożenia koryta rzeki Orla wraz z wykopaniem nowego i zasypaniem starego koryta, kontrolę terenu przed rozpoczęciem poszczególnych etapów prac pod kątem występowania gatunków chronionych, identyfikację zagrożeń dla tych gatunków w wyniku realizacji planowanych prac oraz podejmowanie na bieżąco działań zapobiegających tym zagrożeniom, w szczególności poprzez modyfikację sposobu prowadzenia prac, dostosowanie terminów prowadzenia prac, stosowanie tymczasowych płotków herpetologicznych.

W celu oceny skuteczności i efektywności ekologicznej zastosowanych działań minimalizujących wpływ barierowy, określono warunek wykonania monitoringu przejść dla zwierząt, w tym wszystkich obiektów pełniących funkcję przejść dla średnich i dużych zwierząt oraz przepustów pełniących funkcję przejść dla płazów i małych zwierząt.

Mając na uwadze wyniki inwentaryzacji przyrodniczej prowadzonej na potrzeby raportu oraz określone warunki realizacji przedsięwzięcia, nie przewiduje się znacząco negatywnego oddziaływania inwestycji na etapie realizacji, eksploatacji i likwidacji na środowisko przyrodnicze, w tym na krajobraz i bioróżnorodność rozumianą jako liczebność i kondycję populacji występujących gatunków, w szczególności gatunków chronionych, rzadkich lub ginących oraz ich siedliska, w tym utratę, fragmentację lub izolację siedlisk oraz zaburzenia funkcji przez nie pełnionych, a także ekosystemy – ich kondycję, stabilność, odporność na zaburzenia, fragmentację i pełnione funkcje w środowisku. Uwzględniając nałożone warunki realizacji przedsięwzięcia, inwestycja nie powinna także spowodować nadmiernej eksploatacji lub niewłaściwego wykorzystania zasobów przyrodniczych, czy przyczynić się do rozprzestrzeniania się gatunków obcych, nie nastąpi

jej negatywne oddziaływanie na obszary Natura 2000, w szczególności na cele ochrony tych obszarów, gatunki, siedliska gatunków lub siedliska przyrodnicze będące przedmiotami ochrony tych obszarów Natura 2000, integralność obszarów Natura 2000 lub ich powiązanie z innymi obszarami, a także na pozostałe obszary chronione. Organ rozważył również możliwość oddziaływania skumulowanego i stwierdził, że nie przewiduje się negatywnego oddziaływania skumulowanego planowanej inwestycji na środowisko przyrodnicze, w tym na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000.

Na podstawie informacji zawartych w przedłożonej przez Inwestora dokumentacji, przeanalizowano wpływ przedsięwzięcia w kontekście adaptacji do skutków zmian klimatu (efekt cieplarniany).

Na podstawie analizy czynników klimatycznych wpływających na funkcjonowanie operacji transportowych oraz formy zaburzeń przez nie wywołanych, wytypowano te czynniki, które mają istotny wpływ na funkcjonowanie sektora transportu. Ich wybór poprzedzono analizą zjawisk klimatycznych i ich składowych.

W przypadku transportu drogowego do potencjalnych zagrożeń kryzysowych czynnikami klimatycznymi, należą:

1. powódź - zniszczenia lub wyłączenie z funkcjonowania odcinków dróg,
2. nagle ataki mrozu połączone z obfitymi opadami śniegu – poważne utrudnienia w ruchu drogowym,
3. huragany - poważne utrudnienia w ruchu drogowym,
4. upały - deformacja nawierzchni.

We wszystkich przypadkach powstające zniszczenia w obszarze infrastruktury i środków transportu przekładają się na zaburzenia w funkcjonowaniu drogi, tj. na opóźnienia lub przerwy w ruchu.

W odniesieniu do transportu drogowego, wrażliwość na warunki klimatyczne rozpatrzono z punktu widzenia trzech podstawowych elementów, tj.:

- infrastruktura,
- środki transportu,
- komfort socjalny.

Z drugiej strony, transport drogowy jest ze względu na przestrzenny charakter szczególnie wrażliwy na zmieniające się zjawiska klimatyczne. Silne wiatry powodujące m.in. tarasowanie dróg i zniszczenia infrastruktury drogowej oraz pojazdów mogą w przyszłych latach się nasilać. Analogicznie zmiany będzie można zaobserwować w przypadku gwałtownych opadów zarówno deszczu, jak i śniegu, których występowanie

zaburza płynność transportu. Problemy związane z nasilającym się występowaniem wysokich temperatur również oddziałują negatywnie zarówno na pojazdy, jak i na elementy infrastruktury drogowej. Szczególnie uciążliwe są dla nich długotrwałe upały. W związku z częstym występowaniem temperatur bliskich zeru w porze zimowej nasilać się będzie występowanie mgły, która poprzez ograniczenie widoczności wpłynie negatywnie na transport drogowy, a wielokrotne przechodzenie poprzez punkt 0°C przy braku pokrywy śnieżnej powoduje szybką degradację stanu nawierzchni.

Dla przedmiotowej inwestycji praktycznie nie występuje zagrożenie w stosunku do czynników wpływających na zmianę klimatu. Zagrożenie średnie może wystąpić w przypadku występowania intensywnych ekstremalnych czynników klimatycznych, tj. ekstremalnych burz, opadów śniegu, promieniowania słonecznego. Potencjalne utrudnienie w funkcjonowaniu przedsięwzięcia będzie chwilowe i ustąpi w sytuacji poprawy warunków atmosferycznych.

Inwestycja będzie związana z emisją gazów cieplarnianych do atmosfery, pochodzących ze spalin poruszających się pojazdów.

Zgodnie z dokumentem „Polityka klimatyczna Polski. MŚ 2003 r.” głównym celem dla m.in. polityki transportowej w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych jest zwiększenie pochłaniania dwutlenku węgla. W raporcie wskazano działania na rzecz redukcji emisji gazów cieplarnianych w transporcie. Oszacowane zostało, że ponad jedna czwarta emisji dwutlenku węgla pochodząca z transportu pochodzi z samochodów ciężarowych. Z prognozy ruchu wynika, iż na terenie analizowanej drogi w potoku ruchu będą przeważać pojazdy osobowe. Pojazdy ciężarowe i autobusy będą stanowić niewielki udział zakładanego natężenia.

W związku z realizacją zamierzenia, szczegółowo przeanalizowano wszystkie ewentualne oddziaływania generowane przez przedmiotowe przedsięwzięcie, mogące podlegać kumulacji, w połączeniu z oddziaływaniami tego samego typu, pochodzącymi od sąsiadujących z nim przedsięwzięć (również planowanych), biorąc pod uwagę zarówno fazę realizacji, jak i eksploatacji.

Oddziaływanie projektowanej drogi S-10 rozważano łącznie z przecinanymi przez nią drogami poprzecznymi. W ten sposób przeprowadzono w szczególności analizę rozprzestrzeniania hałasu i zanieczyszczeń powietrza. Ponadto, uwzględnienie w obliczeniach tła zanieczyszczeń powietrza pozwalało wziąć pod uwagę inne niż drogowe źródła zanieczyszczeń.

W podobny skumulowany sposób wykonano analizę wpływu na środowisko przyrodnicze, w której uwzględniono zajęcie terenu i wynikające z niego niszczenie siedlisk, łącznie z węzłami drogowymi, łącznikami do dróg istniejących, OUD i MOP-ami.

Budowa drogi ekspresowej S-10 pozwoli na zmniejszenie natężenia ruchu na drogach istniejących i odpowiednie zmniejszenie stężeń zanieczyszczeń powietrza oraz poziomów hałasu w ich rejonie. Z drugiej strony, projektowana droga jest częściowo w śladzie istniejącej drogi krajowej nr 10. Dzięki temu na tych odcinkach nie pojawi się nowy szlak drogowy

i nowe źródło emisji, a jednocześnie rozwiązania techniczne, w tym urządzenia ochrony środowiska, zostaną dostosowane do aktualnie zakładanych parametrów ruchu.

Najważniejsze kierunki oddziaływania funkcjonującej drogi ekspresowej to emisje hałasu, a w znacznie mniejszym stopniu zanieczyszczeń powietrza.

Na samym etapie realizacji można wziąć pod uwagę również zajęcie terenu. W tym kontekście mogłoby się okazać, że zmiana w użytkowaniu terenu wynikająca z budowy przedmiotowej drogi mogłaby się kumulować z innymi przedsięwzięciami.

W zasięgu rozpoznania planuje się budowę farm fotowoltaicznych. W większości wariantów wykazano kolizję z takim obiektem, więc docelowo zajęcie terenu nastąpi zamiennie względem innego przedsięwzięcia i kumulacja nie będzie miała miejsca.

Intensywnie obecnie rozwijana fotowoltaika, uchodzi za czyste i przyjazne środowisku źródło energii – nie generuje zanieczyszczeń powietrza, ani hałasu w poziomach mogących się znacząco kumulować z emisjami drogowymi.

Jedynym czynnikiem łączącym wszystkie działania inwestycyjne jest zajęcie powierzchni ziemi, zwykle kosztem nieużytków lub gruntów rolnych. Budowa drogi krajowej klasy S wynika z założeń strategii i programów rozwoju kraju. Przedmiotowa droga ma przemyślany przebieg i zwartą konstrukcję, ograniczającą w maksymalny sposób (dla inwestycji tej skali) zajęcie terenu.

Pozostałe przedsięwzięcia zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie przedmiotowej drogi, jak zakłady produkcji rolnej lub elementy sieci uzbrojenia terenu, również nie mają wspólnych zakresów emisji z komunikacją drogową. Koncepcja projektu uwzględnia przebudowę wszystkich kolidujących sieci – uwzględniając ciągłość obsługi terenów przyległych i pełną funkcjonalność sieci po przebudowie.

Wśród innych wskazywanych w raporcie o oddziaływaniu na środowisko zakładów klasyfikowanych jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko, znajdują się w szczególności Cukrownia Rudki, stacja demontażu pojazdów, skład złomu i zakład

blacharsko-lakierniczy w Ślesinie, obiekty biurowo-produkcyjne i produkcyjno-magazynowe w gminach Sicienko i Sadki lub winiarnia w Sadkach.

Działalność tego typu musi ograniczać swoją uciążliwość do granic działki władania. Biorąc pod uwagę odmienny charakter emisji oraz znaczną odległość dzielącą wspomniane zakłady od pasa drogowego przedmiotowej drogi, wykazaną w raporcie, nie ma możliwości kumulowania oddziaływań z przeanalizowanymi obiektami.

Biorąc pod uwagę przedsięwzięcia o podobnym charakterze i rodzajach oddziaływania, w modelu obliczeniowym dla powietrza i hałasu uwzględniono drogi poprzeczne, w tym kolejowe, do projektowanej drogi ekspresowej S-10.

Istotne oddziaływanie skumulowane analizowanego przedsięwzięcia może wynikać z budowy kolejnej drogi (przedmiotowej S-10) w przebiegu zbliżonym do istniejącej drogi krajowej nr 10. Analiza akustyczna uwzględnia również odcinki dróg nie będących w zakresie planowanej inwestycji. Powyższe ujęcie dróg nie będących w zakresie zadania, wynikało z potrzeby pełnego uwzględnienia oddziaływań skumulowanych w rejonie planowanej inwestycji.

Potencjalnie kolejna droga (w omawianym przypadku ekspresowa), może stanowić nowe źródło emisji. W rzeczywistości realizacja drogi S-10 nie doda do środowiska nowych emisji, ale zdejmie ich część z przeciążonej drogi istniejącej. Budowa drogi ekspresowej pozwoli na zmniejszenie natężenia ruchu na drogach istniejących i odpowiednie zmniejszenie stężeń zanieczyszczeń powietrza i poziomów hałasu w ich rejonie. Z drugiej strony, droga ekspresowa S-10 projektowana jest częściowo w śladzie istniejącej drogi krajowej. Dzięki temu na tych odcinkach nie pojawi się nowy szlak drogowy i nowe źródło emisji, a jednocześnie rozwiązania techniczne, w tym urządzenia ochrony środowiska zostaną dostosowane do aktualnie zakładanych parametrów ruchu.

Koncepcja projektu uwzględnia również przebudowę wszystkich kolidujących sieci – uwzględniając ciągłość obsługi terenów przyległych, pełną funkcjonalność sieci po przebudowie oraz minimalny, w tym normatywny wpływ na środowisko przebudowanych sieci.

Oddziaływanie projektowanej drogi ekspresowej S-10 rozważano łącznie z przecinanymi przez nią drogami poprzecznymi. W ten sposób przeprowadzono w szczególności analizę rozprzestrzeniania hałasu i zanieczyszczeń powietrza. Ponadto, uwzględnienie w obliczeniach tła zanieczyszczeń powietrza pozwala wziąć pod uwagę inne niż drogowe źródła zanieczyszczeń.

Planowana inwestycja nie stworzy zagrożenia wystąpienia poważnej awarii w rozumieniu przepisu art. 248 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Ustalono, że na etapie realizacji i eksploatacji nie będą stosowane substancje oraz technologie, które w myśl cyt. rozporządzenia Ministra Rozwoju w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, stwarzałyby ww. ryzyko.

Ze względu na powtarzające się stanowisko Pełnomocnika Inwestora o braku możliwości przedstawienia na tym etapie szczegółowego opisu niektórych elementów planowanego przedsięwzięcia i tym samym zastosowanych środków mających na celu zmniejszenie uciążliwości dla środowiska w związku z planowanym przedsięwzięciem, w szczególności w odniesieniu do gospodarki wodno – ściekowej i ochrony przed hałasem, stwierdzono konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1 i pkt 10 uouioś.

Ponadto, uwzględniając okres, jaki upłynie od czasu uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach do czasu uzyskania stosownych zezwoleń związanych z realizacją przedmiotowej inwestycji, a także biorąc pod uwagę poziom oddziaływania dużych inwestycji infrastrukturalnych na zasoby przyrodnicze i tym samym potrzebę dostosowania się do zmiennych uwarunkowań terenowych i środowiskowych, konieczne jest przeprowadzenie ponownej oceny oddziaływania na środowisko. W zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności, ponowna analiza winna przede wszystkim obejmować:

- ocenę zasadności przełożenia rzeki Orla, w celu realizacji obiektu mostowego w kontekście strat w środowisku przyrodniczym, w tym w zakresie zidentyfikowanych siedlisk przyrodniczych, chronionych gatunków i siedlisk zwierząt oraz zaburzenia szlaku migracyjnego w obrębie doliny rzecznej;
- uszczegółowienie warunków realizacji tych prac w kontekście ochrony siedlisk przyrodniczych i wszystkich organizmów żywych oraz rozważenie wykonania estakady w sposób nie zawężający światła doliny rzecznej, z zachowaniem w maksymalnym stopniu cennych lasów łągowych i podmokłych łąk w obrębie doliny, z uwzględnieniem parametrów obiektu umożliwiającego migrację gatunków kluczowych;
- analizę w zakresie wpływu inwestycji na cele ochrony obszarów Natura 2000, mając na względzie planowane zmiany i nowe opracowania w odniesieniu do celów działań ochronnych w dokumentach planistycznych dla tych obszarów.

W związku z powyższym, w ramach prowadzonej procedury, na Inwestora nałożono obowiązek przeprowadzenia ponownej oceny oddziaływania na środowisko, w toku postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej oraz pozwoleniu na budowę.

Ze względu na znaczne oddalenie zamierzenia od granic państwa nie przewiduje się wystąpienia transgranicznych oddziaływań na środowisko.

Pełnomocnik Inwestora, równocześnie z wnioskiem o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach z dnia 29 czerwca 2021 r., znak: L. dz. Mosty 2021/06/01497, uzupełnionym w dniu 16 lipca 2021 r., działając na podstawie art. 108 ustawy Kpa, wniósł o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedmiotowego przedsięwzięcia.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, w dniu 5 sierpnia 2021 r., wezwaniem znak: WOO.420.11.2021.ADS.7, wezwał do jego uzupełnienia.

Zgodnie z art. 108 § 1 Kpa: „Decyzji, od której służy odwołanie, może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności, gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony. W tym ostatnim przypadku organ administracji publicznej może w drodze postanowienia zażądać od strony stosownego zabezpieczenia”.

Tymczasem argumenty przedstawione we wniosku były powieleniem danych zawartych w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i uzasadniały wyłącznie cel podjęcia działań zmierzających do uzyskania tej decyzji.

Sam fakt potrzeby realizacji przedsięwzięcia, z uwagi na poprawę komfortu jazdy oraz skrócenia czasu podróży, czy też odciążenia istniejącej infrastruktury drogowej, nie stanowił podstawy do nadania decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności.

Pouczono Pełnomocnika Inwestora, że wniosek o nadanie rygoru winien być uzasadniony poprzez podanie wszystkich okoliczności faktycznych, które stanowią o wymogu realizacji zadania w myśl przepisów szczególnych.

Zgodnie z podręcznikiem „Duże komentarze Becka. Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz” (R. Haures. M. Wierzbowski, Warszawa 2014): „Organ administracji publicznej, nadając decyzji rygor natychmiastowej wykonalności, działa będąc w sytuacji zbliżonej do stanu nagłej konieczności, nie mogąc doprowadzić do oczekiwania na upływ terminu do wniesienia odwołania wpływającego na wykonalność decyzji”.

Ponadto, według orzecznictwa NSA (wyrok z dnia 27 lutego 1998 r., V SA 688/97): „jedną z przesłanek nadania decyzji nieostatecznej rygoru natychmiastowej wykonalności jest niezbędność niezwłocznego wdrożenia rozstrzygnięcia decyzji w życie. Odwołując się do pojęcia niezbędności niezwłocznego działania ustawodawca uznaje, że może to nastąpić w takim przypadku, w którym nie można się obejść w danym czasie i w istniejącej sytuacji bez wykonania praw lub obowiązków, o których rozstrzyga się w decyzji, ponieważ zwłoka w ich wykonaniu zagraża dobrom chronionym określonym w art. 108 § 1 ustawy Kpa ”.

W związku z powyższym złożony wniosek wymagał szczegółowego uzasadnienia.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy wskazał także, że powyższy zakres wezwania był już poruszany przy wezwaniu do uzupełnienia wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (pismo z dnia 8 lipca 2021 r., znak: WOO.420.11.2021.ADS), jednakże odpowiedź nadesłana w dniu 16 lipca 2021 r. nie czyniła zadość wezwaniu. Wskazano bowiem, iż: „organowi ochrony środowiska znana jest okoliczność znaczenia planowanego przedsięwzięcia drogowego i jego znaczenie dla środowiska”. Pozostałą treść stanowiły przytoczone wyroki WSA i NSA.

Takie uzasadnienie nie było wyczerpujące, stanowiło materiał zbyt ogólny, aby przychylić się do wniosku Inwestora.

Stosowne uzupełnienie zostało przedstawione przez Pełnomocnika Inwestora w piśmie z dnia 7 września 2021 r., znak: L. dz. Mosty 2021/09/00360 (wpływ dnia: 10 września 2021 r.).

Zdaniem Pełnomocnika Inwestora, w przypadku przedmiotowego przedsięwzięcia w grę wchodzi konflikt pomiędzy wartościami konkurującymi ze sobą, przy czym jedną z tych wartości jest budowa drogi o istotnym znaczeniu nie tylko dla lokalnej, ale również krajowej sieci dróg, a z drugiej strony podnosi się bezpieczeństwo mieszkańców, w tym ochronę przed hałasem i zanieczyszczeniem oraz ochronę środowiska.

Konflikt pomiędzy tymi wartościami może być rozstrzygany tylko w kontekście zrównoważonego rozwoju. Jak słusznie zauważył Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wielkopolskim, w wyroku z dnia 25 marca 2009 r., sygn. akt: II SA/Go 825/08 „Zasada zrównoważonego rozwoju pełni przede wszystkim rolę dyrektywy wykładni. A to wtedy gdy pojawiają się wątpliwości co do zakresu obowiązków, rodzaju obowiązków i sposobu ich realizacji należy posilkować się zasadą zrównoważonego rozwoju. Pełni ona zatem rolę podobną do zasad współżycia społecznego czy społeczno - gospodarczego przeznaczenia w prawie cywilnym. W pierwszej kolejności do uwzględniania zasady

zrównoważonego rozwoju obowiązany jest ustawodawca w procesie stanowienia prawa, ale z drugiej strony zasadę tę powinny mieć na uwadze organy stosujące prawo. Niekiedy bowiem stan faktyczny wymaga rozważenia i wyważenia rozwiązań korzystniejszych stosując zasadę zrównoważonego rozwoju” (LEX nr 526352).

Przytoczyć też należy fragment uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 czerwca 2006 r., K 23/05 (OTK-A 2006/6/62) „Władze publiczne są bowiem przede wszystkim zobowiązane do „prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom” (art. 74 ust. 1). Sformułowanie to ma charakter typowy dla określenia zadań (zasad polityki) państwa, nie rodzi natomiast bezpośrednio jakichkolwiek praw podmiotowych po stronie jednostki. Pojęcie „bezpieczeństwo ekologiczne” należy rozumieć jako uzyskanie takiego stanu środowiska, który pozwala na bezpieczne przebywanie w tym środowisku i umożliwia korzystanie z tego środowiska w sposób zapewniający rozwój człowieka. Ochrona środowiska jest jednym z elementów „bezpieczeństwa ekologicznego”, ale zadania władz publicznych są szersze – obejmują też działania poprawiające aktualny stan środowiska i programujące jego dalszy rozwój. Podstawową metodą uzyskania tego celu jest – nakazane przez art. 5 Konstytucji – kierowanie się zasadą zrównoważonego rozwoju, co nawiązuje do ustaleń międzynarodowych, w szczególności konferencji w Rio de Janeiro w 1992 r. (por. J. Boć, [w:] Konstytucje Rzeczypospolitej oraz komentarze do Konstytucji RP z 1997 r., pod red. J. Bocia, Wrocław 1998, s. 24 i nast.). W ramach zasad zrównoważonego rozwoju mieści się nie tylko ochrona przyrody, czy kształtowanie ładu przestrzennego, ale także należyta troska o rozwój społeczny i cywilizacyjny, związany z koniecznością budowania stosownej infrastruktury, niezbędnej dla – uwzględniającego cywilizacyjne potrzeby – życia człowieka i poszczególnych wspólnot. Idea zrównoważonego rozwoju zawiera więc w sobie potrzebę uwzględnienia różnych wartości konstytucyjnych i stosownego ich wyważenia”.

Z zaprezentowanego orzecznictwa wynika, że dopuszczalne jest rozstrzygnięcie konfliktów w duchu zrównoważonego rozwoju w kierunku budowy i modernizacji dróg, jako elementu istotnego z punktu widzenia rozwoju cywilizacyjnego.

Wskazać też należy na wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego, z dnia 21 czerwca 1999 r. IV SA 1425/97 (LEX nr 47860) „Nie może budzić wątpliwości, że budowa ulicy leży w interesie społecznym, który trafnie przedkładany jest ponad interes stosunkowo niewielkiej grupy osób realizujących na tym terenie parking. Nadanie w tych warunkach rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji, która ma m.in. na celu usunięcie przeszkody

w realizacji planowych zamierzeń inwestycyjnych (budowy ulicy), nie może być oceniane jako naruszające prawo.”

Podstawę do nadania rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji administracyjnej, która nie jest prawomocna i ostateczna, stanowi art. 108 ustawy Kpa. Zgodnie z tą regulacją rygor natychmiastowej wykonalności może być nadany jedynie w przypadkach, „gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony”.

W ocenie Wnioskodawcy w przypadku przedmiotowego przedsięwzięcia zachodzą jednocześnie dwie przesłanki wymienione w art. 108 ustawy Kpa: inny interes społeczny oraz wyjątkowo ważny interes strony. Ustawodawca nie definiuje pojęcia „interes społeczny”, ani pojęcia „wyjątkowo ważny interes strony”. Pozostawia to ocenie organu uprawnionego do nadania rygoru natychmiastowej wykonalności.

W przedmiotowym wniosku wskazano na ważny interes społeczny, związany z wyprowadzeniem ruchu tranzytowego poza miejscowości: Sadki, Nakło nad Notecią i Ślesin, co spowoduje wzrost bezpieczeństwa dla uczestników ruchu oraz mieszkańców, stanowiąc jednocześnie odpowiedź na liczne skargi i wnioski lokalnych władz. Zrealizowanie przedsięwzięcia jest także oczekiwane społecznie.

Odnosząc się do przesłanek ważnego interesu strony Pełnomocnik Inwestora wskazał ryzyko zaniechania prac realizacyjnych, które może być wynikiem przedłużających się procedur administracyjnych, a co za tym idzie utratą znacznych środków przewidzianych na realizację zamierzenia.

Dodatkowo, w uzasadnieniu wniosku Pełnomocnik Inwestora podkreślił, że droga krajowa nr 10 granica państwa – Lubieszyn – Szczecin – Stargard – Wałcz – Piła – Pawłówek – Białe Błota – Wypaleniska – Przyłubie – Toruń – Lipno – Sierpc – Drobin – Płońsk, stanowi ważne połączenie regionu kujawsko-pomorskiego z zachodnią i centralną częścią kraju (w tym ze stolicą) i jest jedną z najbardziej obciążonych ruchem samochodowym drogą w województwie kujawsko-pomorskim. Średniodobowy ruch samochodowy w ciągu istniejącego przebiegu drogi krajowej nr 10, na odcinku Pawłówek – Węzeł Bydgoszcz Błonie, wyniósł 14426 pojazdów na dobę, przy prawie 22% udziale samochodów ciężarowych. Na tym odcinku droga przejmuje funkcje zarówno drogi dla ruchu tranzytowego, jak i lokalnego. Ruch pieszych i lokalny pojazdów odbywa się w ciągu trasy oraz poprzecznie. Na istniejącej drodze dochodzi do licznych wypadków i kolizji.

W celu ochrony zdrowia i życia ludzkiego zachodzi konieczność przyspieszenia procesu inwestycyjnego, gdyż wyłącznie realizacja zadania poprawi stan bezpieczeństwa ruchu na odcinku od Wyrzyska do Bydgoszczy.

Równocześnie Pełnomocnik Inwestora zauważył, że rygor pozwoli na realizację zadania w możliwie zbieżnym terminie z budową drogi ekspresowej S-10 Bydgoszcz – Toruń. Dzięki temu okres niekorzystnych oddziaływań dla mieszkańców, związanych z budową trasy, przede wszystkim hałasu, wibracji, objazdów drogowych, wydłużenia czasu przejazdu, szczególnie dla ruchu tranzytowego, będzie skrócony.

Zgodnie z podręcznikiem „Duże komentarze Becka. Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz” (R. Haures. M. Wierzbowski, Warszawa 2014): „Organ administracji publicznej, nadając decyzji rygor natychmiastowej wykonalności, działa będąc w sytuacji zbliżonej do stanu nagłej konieczności, nie mogąc doprowadzić do oczekiwania na upływ terminu do wniesienia odwołania wpływającego na wykonalność decyzji”.

W ramach przytoczonej zasady zrównoważonego rozwoju, ważna jest nie tylko ochrona przyrody, czy kształtowanie ładu przestrzennego, ale także należyta troska o rozwój społeczny i cywilizacyjny związany również z koniecznością budowania nowej infrastruktury. Idea zrównoważonego rozwoju zawiera więc w sobie potrzebę uwzględnienia różnych wartości konstytucyjnych i stosownego ich wyważenia. Wskazane jest zatem również rozstrzygnięcie konfliktów w duchu zrównoważonego rozwoju w kierunku budowy i modernizacji dróg, jako elementu istotnego z punktu widzenia rozwoju cywilizacyjnego.

Każda inwestycja drogowa, pomimo iż stwarza zagrożenie dla środowiska, jednocześnie służy ludziom i zapewnia rozwój społeczny oraz cywilizacyjny. Jej realizacja z zachowaniem warunków i zasad rozwoju zrównoważonego, leży w interesie społecznym.

Z wyroku tego jednoznacznie wynika, że każde zamierzenie drogowe leży w interesie społecznym, w konsekwencji spełniona jest przesłanka interesu społecznego.

Z kolei drugą przesłanką do nadania rygoru natychmiastowej wykonalności jest wyjątkowo ważny interes strony. Według orzecznictwa NSA (wyrok z dnia 27 lutego 1998 r., sygn. akt: V SA 688/97): „jedną z przesłanek nadania decyzji nieostatecznej rygoru natychmiastowej wykonalności jest niezbędność niezwłocznego wdrożenia rozstrzygnięcia decyzji w życie. Odwołując się do pojęcia niezbędności niezwłocznego działania ustawodawca uznaje, że może to nastąpić w takim przypadku, w którym nie można się obejść w danym czasie i w istniejącej sytuacji bez wykonania praw lub obowiązków, o których rozstrzyga się w decyzji, ponieważ zwłoka w ich wykonaniu zagraża dobrom chronionym określonym w art. 108 § 1 ustawy Kpa”.

Inwestor w przedmiotowym wniosku wskazał na ważny interes społeczny związany z realizacją przedmiotowego przedsięwzięcia, uzasadniając koniecznością poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Rozpatrywane przedsięwzięcie należy oceniać w kategorii działań na rzecz istotnego interesu społecznego i jednocześnie ważnego interesu strony, związanego z poprawą bezpieczeństwa mieszkańców będących na co dzień uczestnikami ruchu drogowego, zarówno jako zmotoryzowani i piesi.

Z uwagi na przytoczone argumenty, wniosek o nadanie sprawie rygoru natychmiastowej wykonalności, uznano w pełni za uzasadniony.

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach wiąże organy wydające decyzje określające warunki korzystania ze środowiska w zakresie, w jakim ma być uwzględniona przy wydawaniu tych decyzji, a także wydające decyzję, o której mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1 i 10 uouioś, czyli decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej.

Biorąc pod uwagę powyższe oraz mając na względzie spełnienie wymogów w zakresie ochrony środowiska, orzeczono jak w sentencji.

POUCZENIE

Zgodnie z art. 72 ust. 3 uouioś, decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dołącza się do wniosku o wydanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, o której mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1 i 10 uouioś. Wniosek ten powinien być złożony nie później niż przed upływem sześciu lat od dnia, w którym decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach stała się ostateczna.

Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, za pośrednictwem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji.

Zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2022 r., poz. 2142 ze zm.), jednostki budżetowe są zwolnione z opłaty skarbowej.

Wykonanie warunków decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, które nie zostały uwzględnione w decyzjach, o których mowa w art. 86 uouioś, podlega egzekucji administracyjnej w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, o ile przedsięwzięcie jest realizowane. W myśl art. 136a uouioś, jeżeli warunki, wymogi

oraz obowiązki określone w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie zostały uwzględnione w decyzjach, o których mowa w art. 86 uouioś, podmiot realizujący, eksploatujący lub likwidujący przedsięwzięcie, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 zł do 1 000 000 zł.

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

Szymon Kosmański
/-podpisano elektronicznie/

Załączniki:

1. Charakterystyka planowanego przedsięwzięcia zgodnie z art. 82 ust. 3 uouioś.
2. Wykaz działek przewidzianych do prowadzenia prac przygotowawczych polegających na wycince drzew i krzewów.
3. Załączniki graficzne 3a, 3b, 3c.

Otrzymują:

1. Pan Czesław Południok, Pełnomocnik, Mosty Katowice Sp. z o.o., ul. Rolna 12, 40-555 Katowice
2. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Bydgoszczy, ul. Fordońska 6, 85-085 Bydgoszcz
3. Strony postępowania zawiadomienie w trybie art. 49 Kodeksu postępowania administracyjnego

Do wiadomości:

1. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy, ul. Kujawska 4, 85-031 Bydgoszcz
2. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy, Aleje Adama Mickiewicza 15, 85-071 Bydgoszcz
3. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu

Sprawę prowadzi: Anna Deczyńska - Sadowska, tel.: 52 50-65-666, wew. 6044, e-mail: anna.deczynska@bydgoszcz.rdos.gov.pl